

ČESKÉ PRÁVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

vědecký časopis

Vydavatel: Česká společnost pro právo životního prostředí

Evidenční číslo MK ČR E 11476

ISSN: 1213-5542

Časopis je zařazen od roku 2014 na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodických publikací Rady pro vědu, výzkum a inovace

Adresa redakce:

Náměstí Curieových 7, Praha 1, PSČ 116 40, tel. 221 005 232

e-mail: stejskal@prf.cuni.cz

www.cspzp.com

Redakce časopisu:

doc. JUDr. VOJTĚCH STEJSKAL, Ph.D.

šéfredaktor

Mgr. et Bc. PETR ŠEDINA

Mgr. LUKÁŠ KREJČÍK

Členové redakční rady:

prof. JUDr. MILAN DAMOHORSKÝ, DrSc.

(UK v Praze)

JUDr. Ing. FILIP DIENSTBIER, Ph.D.

(UP v Olomouci)

doc. JUDr. JAROSLAV DROBNÍK, CSc.

(UK v Praze)

Prof.nadzw. Dr. hab. ADAM HABUDA

(Polsko)

prof. JUDr. SOŇA KOŠIČIAROVÁ, Ph.D.

(Slovensko)

JUDr. HANA MÜLLEROVÁ, Ph.D.

(ÚSAP AVČR)

doc. JUDr. Ing. MILAN PEKÁREK, CSc.

(MU v Brně)

doc. JUDr. IVANA PRŮCHOVÁ, CSc.

(MU v Brně)

prof. Dr. hab. WOJCIECH RADECKI (Polsko)

Ing. TOMÁŠ ROTHROCKL

(Správa NP Podyjí)

JUDr. Ing. JOSEF STAŠA, CSc.

(UK v Praze)

doc. JUDr. VOJTĚCH STEJSKAL, Ph.D.

(UK v Praze)

JUDr. VERONIKA TOMOSZKOVÁ, Ph.D.

(UP v Olomouci)

JUDr. JOSEF VEDRAL, Ph. D.

(UK v Praze)

prof. Dr. hab. Mag. ERIKA WAGNER

(Rakousko)

Fotografie na obálce:

doc. JUDr. VOJTĚCH STEJSKAL, Ph.D.

Grafická úprava obálky:

RNDr. FRANTIŠEK ROZKOT, CSc.

Sazba a technická redakce provedena

v nakladatelství Eva Rozkotová,

Na Ptačí skále 547, 266 01 Beroun

eva@rozkotova.com

Tištěno na papíru splňujícím ISO 14001

a certifikáty EMAS, FSC, PEFC a ECF.

Náklad: 400 výtisků

Uzávěrka 38. čísla dne 11. 11. 2015

Toto číslo bylo podpořeno dotací

Akademie věd ČR, rozhodnutí č. 94/2015/

RVS ČR ze dne 06. 03. 2015.

Fotografie na přední straně obálky:

Pobřeží Baltského moře Niechorze-Pogorzelica

Fotografie na zadní straně obálky:

Ptačí oblast soustavy Natura 2000 „Wybrzeze Trzebiatowske“

← OBSAH →

ÚVODNÍK

- Vojtěch Stejskal*
Zdravotní rizika a další tématická ohlédnutí za rokem 2015 5

TÉMA

- Jan Czajkowski, Jana Gregorová, Michaela Konečná, Marie Poláčková,
Jitka Večeřová*
Činnost ombudsmana v oblasti životního prostředí v 15 letech
jeho existence 10
- Dominik Židek*
Přístup k soudům v otázkách ochrany životního prostředí
na úrovni EU – Je současný stav udržitelný? 58
- Lubomír Bubelíny*
Lov a jeho právní úprava 69

NÁŠ HOST

- Wojciech Radecki*
Druhý nález polského Ústavního tribunálu o rituální porážce zvířat 104

ZE SOUDNÍ JUDIKATURY

- Vojtěch Stejskal*
Trestní postih organizovaného zločinu v případě pašování CITES
exemplářů – Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 2. dubna 2015
č. III.ÚS 3871/14 111
- Martina Franková*
Rozhodnutí Soudního dvora EU ze dne 16.4.2015 ve věci C-570/13
Karoline Gruber – Závazný účinek správního rozhodnutí neprovést
posouzení vlivů na životní prostředí 119

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

- Cena Josefa Vavrouška 2015 – velký úspěch studentek Právnické fakulty
Univerzity Karlovy v Praze v 20. ročníku 127

OBSAH	2/2015
Zpráva z mezinárodní vědecké konference Cofola 2015	130
Odborný seminář na téma „Stav a výhled životního prostředí v ČR a EU“	135
Právo životního prostředí v Polsku, Česku a Slovensku po šestnácté	138
RECENZE A ANOTACE	
Praktikum z práva životního prostředí	141
Komentář k zákonu o ochraně ovzduší	144
PŘEHLED NOVÉ LEGISLATIVY	
Sbírka zákonů 2015 (červenec – listopad)	146
INFORMACE O ČASOPISU	151
POKYNY PRO AUTORY	153
ZÁSADY RECENZNÍHO ŘÍZENÍ	156

← ÚVODNÍK →**ZDRAVOTNÍ RIZIKA A DALŠÍ TÉMATICKÁ OHLÉDNUTÍ
ZA ROKEM 2015**

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

v těchto dnech si připomínáme čtvrtstoletí konce komunistického režimu v České republice. Mnozí z nás si ještě pamatují podzim 1989, kdy se konaly v severních Čechách demonstrace za právo vědět, co dýcháme, proč jsme nemocní a kdo za to může. Ve srovnání s obdobím před rokem 1990 se české ovzduší výrazně zlepšilo i díky zavedení moderní legislativy vyplývající mimo jiné z mezinárodních a evropských závazků České republiky. I tak stále dýcháme řadu toxických a karcinogenních látek, jako jsou polyaromatické uhlovodíky, bifenylly či formaldehyd, trápí nás poléťavý prach PM10, PM2,5, oxidy dusíku, oxid uhelnatý, dioxiny, styren či rtuť. Nejpalčivějším aktuálním problémem českého ovzduší je patrně karcinogenní polycyklický aromatický uhlovodík benzo-a-pyren.¹ Na celkovém znečištění ovzduší se však již nepodílí majoritně průmysl (jen 30%), na prvním místě to jsou – pro někoho možná překvapivě – lokální topeniště, s celými 38 procenty. A například doprava se podílí na celkovém znečištění jen 11%.²

Od října 2015 je možné podávat žádosti o dotace v druhé etapě výzev z Operačního programu Životní prostředí pro roky 2014–2020. Hlavním cílem Operačního programu Životní prostředí je ochrana a zajištění kvalitního prostředí pro život obyvatel (prioritní osy PO1 – Zlepšování kvality vody a snižování rizika povodní a PO 2 – Zlepšování kvality ovzduší v lidských sídlech), podpora efektivního využívání zdrojů a eliminace negativních dopadů lidské činnosti na životní prostředí (PO 3 – Odpady a materiálové toky, ekologické zátěže a rizika a PO 5 – Energetické úspory) a ochrana a péče o přírodu a krajinu (PO 4). Pro bližší podrobnosti odkazujeme na inzerci Státního fondu životního prostředí na vnitřní straně obálky našeho časopisu a na www.opzp.cz.

Končící rok 2015 přinesl v oblasti práva životního prostředí řadu nových právních předpisů, několik zajímavých výročí a rovněž bohužel i řadu kontroverzních událostí.

¹ Radim Šrám (předseda Komise pro životní prostředí Akademie věd ČR) in: Atlas českého ovzduší. *Lidové noviny*. Česká pozice. 31. ledna 2015. str. 14-15.

² Lenka Brandtová (Státní fond životního prostředí) in: Blíží se další vlna kotlíkových dotací. *Lidové noviny*, 25. září 2015, str. 15.

Z těch nejvýznamnějších legislativních změn připomeňme alespoň v minulém čísle zmíněnou velkou novelu zákona o posuzování vlivů na životní prostředí (č. 39/2015 Sb.), která se ale zásluhou mnohých politiků stala fakticky mrzákem. V následujících číslech bychom se rádi zabývali velkou novelou zákona o ochraně zemědělského půdního fondu (č. 41/2015 Sb.), avšak již tři čtvrtě roku čekáme marně na schválení prováděcích vyhlášek. Začátkem roku byl zákonem č. 15/2015 Sb. zrušen vojenský újezd Brdy a od 1. 1. 2016 by na jeho místě měla být vyhlášena nová Chráněná krajinná oblast Brdy (celkově již šestadvacátá CHKO na území ČR). To vypadá na první pohled dobře, avšak zákon obsahuje bohužel i přílepek (jak jinak v kultuře české Poslanecké sněmovny, že...) o okleštění hranic jiného vojenského újezdu, Boletice na Šumavě, s cílem umožnit realizaci developerských projektů.

Když jsme u těch chráněných krajinných oblastí, před deseti lety byla založena zatím nejmladší, v pořadí pětadvacátá chráněná krajinná oblast, Český les, v západních Čechách. Organicky tak propojuje pohraniční území mezi CHKO Šumava a CHKO Slavkovský les. Gratulujeme k malému jubileu.

Z významných výročí bych rád připomněl 15 let založení instituce veřejného ochránce práv v České republice, a to rozsáhlým článkem o práci ombudsmana v oblasti ochrany životního prostředí; mimo jiné i v oblasti ochrany ovzduší, ochrany před hlukem, či nakládání s odpady. Mám opravdu radost, že se redakci podařilo takový příspěvek získat a kolektivu autorů bych chtěl tímto ze srdce poděkovat. Osobně se domnívám, že za těch 15 let vykonala tato instituce opravdu dobrou práci, i když to často byl na první pohled boj s větrnými mlýny.

Za celou redakci a redakční radu bych tímto rád poblahopřál další jubilantce, tentokrát naší drahé kolegyni paní docentce Ivaně Průchové z katedry práva životního prostředí a pozemkového práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, která oslavila v uplynulých dnech vzácné, kulaté a krásné životní jubileum. I ona svojí celoživotní prací dokazuje, že za ochranu životního prostředí má smysl bojovat.

Mimořádné, obdivuhodné a patrně s jinými autory nesrovnatelné dílo vytvořil náš milý kolega pan prof. dr. hab. Wojciech Radecki, dr. H.C. z Polské akademie věd ve Wroclavi. V roce 2015 překročil ve své publikační činnosti neuvěřitelnou stovku. Čeho že? Odborných příspěvků týkajících se československého a českého práva a právní vědy! Jedná se o pozoruhodný počet recenzí, ale i komparačních monografií a článků ve vědeckém periodickém tisku publikovaných během 35 let. První příspěvek napsal již v roce 1980. Většina příspěvků se týkala práva životního prostředí, část také například správního či trestního práva. I v tomto čísle našeho časopisu, které právě držíte, si můžete od něj přečíst jeden z jeho nejnovějších původních autorských počinů.

V pondělí 19. října 2015 vláda ČR jakožto první vláda po 24 letech prolomila na svém zasedání v Ústí nad Labem (sic!) těžební limity v severozápadních Če-

chách, konkrétně na velkolomu Bílina. Naopak v případě tolik diskutovaného velkolomu ČSA (u Horního Jiřetína pod zámkem Jezeří) k prolomení limitů těžby uhlí sice zatím nedošlo, vláda ovšem ani nepřevodila tyto zásoby do nebilančních zásob. Podle informací z médií o prolomení limitů rozhodla vláda jednomyslně.³ Rozhodnutí ještě automaticky nemusí znamenat těžbu. Nechce se mi však věřit, že pro toto rozhodnutí hlasoval i ministr životního prostředí či dokonce ministr zdravotnictví. S těžbou zhruba 100 milionů tun uhlí přijde také jeho spalování a v důsledku toho další zvýšené znečišťování životního prostředí a poškozování lidských organismů.

Přeji Vám všem hodně zdraví v nadcházejícím roce 2016.

Vojtěch Stejskal
šéfredaktor

³ Změna po 24 letech. Těžební limity prolomeny. In: *Lidové noviny*, 20. října 2015, str. 1 a 2.

ABSTRACT**Editorial preface**

Dear readers,

You have in your hands a new issue of the journal *Czech Environmental Law*, No. 2/2015 (38). Current paper deals with the three main themes.

On 28 February 2000 came into force the Act No. 349/1999 Coll., on the Public Defender of Rights, as amended. Public Defender (or Ombudsman) can be characterized as independent and impartial person. One of the parts of the mandate of the Defender is protection against unlawful or incorrect conduct or inactivity of state authorities. The Defender celebrates in the Year 2015 the fifteenth anniversary of its existence this year. This article is a looking back at his up to now activities in the field of environment. The complaints addressed to the ombudsman in this area have always been very various and they were related to all parts of the environment. The aim of this article is to summarize the most fundamental common legal problems with which people most often addressed the ombudsman and also to acquaint the readers with concrete and most extensive cases (like case related to the bark beetle in the National Park Šumava, air protection at Ostrava or the waste management at Libčany).

The second article of our current issue deals with access to justice of the members of public concerned (both individuals and environmental associations) in environmental matters at the level of the European Union, not only in terms of the Aarhus Convention. Third main article focused on the hunting and fishing in the area of Central Europe. Presented article is due to its scope aiming on legal regulation of wild game hunting.

Our guests, professor of Polish environmental law, Wojciech Radecki, wrote for us the article about the second verdict of the Polish Constitutional Tribunal in case of ritual slaughter of the animals.

In another articles we bring to you some information about the new judgments of Czech criminal courts and EU Court of Justice, for example, first case of organized crime in the field of illegal trade with wildlife on the area of Czech Republic, or the preliminary rules of The EUCJ in the field of environmental impact assessment on the area of Austria.

In the 2015 we celebrate some jubilee. The Defender celebrates in the Year 2015 the fifteenth anniversary of its existence this year. The Protected Landscape Area Český les (Bohemia Forest) was established in 2005 on the area of Western Bohemia across the border with Bavaria. Last, but not least, we would like to

congratulate the great Czech professor of environmental law and land law, Ivana Průchová, from Masaryk's University Brno, for his great birthday jubilee.

Vojtěch Stejskal
editor-in-chief

◀ TÉMA ▶

**ČINNOST OMBUDSMANA V OBLASTI ŽIVOTNÍHO
PROSTŘEDÍ V 15 LETECH JEHO EXISTENCE**

*Mgr. Jan Czajkowski, Mgr. Jana Gregorová, Mgr. Michaela Konečná,
Mgr. Marie Poláčková, Ph.D., Mgr. Jitka Večeřová, Ph.D.*

Úvod

U příležitosti 15 let od založení instituce veřejného ochránce práv v České republice předkládáme tento článek, který je určitým ohlédnutím a bilancováním postupů ombudsmana v agendě životního prostředí.

Za dobu svého působení obdrželi veřejní ochránci práv desetitisíce podnětů občanů, které se týkaly celé škály nejrůznějších problémů. Přestože podněty z oblasti ochrany životního prostředí tvořily pouze zlomek z tohoto celkového počtu podnětů ombudsmanovi, jednalo se často o kauzy velmi komplexní a skutkově a právně složité. Zejména rozsáhlejší šetření jako „kácení kůrovcem napadených stromů na Šumavě“, „záplavy“ a „ovzduší v Ostravě“ vstoupila do povědomí odborné, ale i laické veřejnosti. Zkušenosti ukázaly, že nespornou výhodou šetření ochránce je šíře jeho právního záběru a v posledních letech také využívání nových, inovativních metod šetření. Důkazem toho jsou především případy velkých investičních záměrů (stavby rychlostních komunikací, umístování průmyslových zón, velkoplošných prodejen, výrobních závodů), starých ekologických zátěží nebo hluku ze staveb. Zatímco postupy kompetentních úřadů jsou často stíženy resortismem a neochotou vzájemné spolupráce, ze které pramení, že společný problém řeší mnohdy izolovaně na úrovni jednoho resortního předpisu, přistupuje ochránce ke svým šetřením s nadhledem a úřady naopak vede ke kooperaci, vzájemnému provázání svých postupů s cílem maximálně využít potenciálu, který jim k řešení věci právní úprava nabízí.

Přestože ochránce nedisponuje rozhodovací pravomocí a v rámci svého šetření pouze doporučuje vhodné postupy a řešení, je důsledný v prosazování svých závěrů a navrhovaných opatření k nápravě. Přispívají tomu také jeho aktivity na legislativní úrovni. Jako oficiální připomínkové místo se zapojuje do připomínkových řízení k legislativním návrhům a v případech, kdy z jeho šetření vyplynou

obecné nedostatky stávající právní úpravy, využívá svého zvláštního oprávnění doporučit vládě přijmout, změnit či zrušit právní předpis.¹

S účinností od 1. 1. 2012 byla veřejnému ochránci práv svěřena také nová kompetence podávat žaloby k ochraně veřejného zájmu,² kterou do té doby disponoval pouze nejvyšší státní zástupce. Historicky první a dosud jedinou žalobu ve veřejném zájmu uplatnil ochránce v kauze, která se týkala i ochrany životního prostředí. Jednalo se o případ stavby fotovoltaické elektrárny na území obce Moldava v Krušných horách. Uplatnění žaloby v této věci předcházelo šetření individuálního podnětu občanského sdružení.³ V něm ochránce shledal, že v „povolovacích procesech“ došlo k porušení stavebního zákona, když byla stavba fotovoltaické elektrárny umístěna ve volné krajině, v nezastavěném území, a v té době na území obce bez územního plánu. Zároveň byla porušena řada předpisů na úseku životního prostředí. Především nebyl předem vyhodnocen zásah do krajinného rázu, nebyl posouzen dopad stavby na Ptačí oblast Východní Krušné hory – část soustavy NATURA 2000, ani nebyla předem vydána výjimka z ochranných podmínek zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Ochránce v žalobě namítal nezákonnost postupu stavebního úřadu, který porušil řadu právních předpisů a závazků na úrovni vnitrostátní, ale i evropské. O této žalobě soud ještě pravomocně nerozhodl.

Efektivitě postupů ochránce přispívají také místní šetření, která právníci Kanceláře veřejného ochránce práv v jednotlivých kauzách provádějí. Bez znalosti místních poměrů a diskuse věci přímo s úřady, stěžovateli a dalšími zájmovými skupinami (například občanskými sdruženími) by některá šetření utrpěla na objektivitě. Pro podporu svých závěrů na obecnější úrovni pak ochránce v posledních letech využívá také dotazníkových šetření. Tato metoda sběru dat je vhodná zejména k získání informací od většího počtu subjektů (úřadů) pro účely jejich následného zobecnění. Dotazníkového výzkumu využil veřejný ochránce práv v šetření z vlastní iniciativy, jehož dílčím cílem bylo zmapovat praxi vodoprávních úřadů při stanovování emisních limitů pro nové i stávající komunální čistírny odpadních vod. Z odpovědí oslovených vodoprávních úřadů vyplynulo, že při stanovování emisních limitů zpravidla nestanoví přísnější limity než hodnoty stanovené nařízením vlády⁴, a to ani v případech, kdy čistírna odpadních vod je schopna nižší emisní limity splnit. Potvrdil se tak původní předpoklad ochránce. V tuto chvíli se proto zasazuje o změnu předmětného nařízení vlády.

¹ Toto oprávnění vyplývá z ustanovení § 22 odst. 1 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

² § 66 odst. 3 zákona č. 150/2000 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

³ Jednalo se o šetření vedené pod sp. zn. 4983/2010/VOP/JG.

⁴ Příloha č. 7 nařízení vlády 61/2003 Sb., o ukazatelích a hodnotách přípustného znečištění povrchových vod a odpadních vod, náležitostech povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových a do kanalizací a o citlivých oblastech.

V dalším textu se pokusíme přiblížit zkušenosti veřejného ochránce práv v jednotlivých oblastech práva životního prostředí. Čtenáře rovněž seznámíme s některými šetřeními, která ochránce v minulosti vedl a která charakterizují jeho pohled na jednotlivé právní otázky i obecné „nastavení“ v problematice ochrany životního prostředí.

Posuzování vlivů na životní prostředí v činnosti ochránce

V agendě týkající se postupů dle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí⁵ (dále rovněž „zákon EIA“), se ochránce v minulosti setkával zejména s nedostatečným **využíváním potenciálu, který tento právní instrument skýtá při projednávání zamýšlených investičních záměrů v území. Ochránce se opakovaně aktivně zapojil také do připomínkových řízení k chystaným novelizacím zákona EIA**, v jejichž rámci poukazyval na svá zjištění a případně i požadoval na podkladě zobrazení svých poznatků také jejich promítnutí do navrhované právní úpravy. Při řešení jednotlivých podnětů poukázal ochránce v minulosti na řadu nedostatků v této oblasti. Jako nejvýznamnější zmíníme následující:

Nedůsledné prověřování účinků velkých staveb

Tato kritika směřovala především k procesu územního plánování, s nímž je však i proces koncepčního hodnocení SEA úzce provázán. Ochránce již v roce 2004 poukazyval na podcenění role územního plánování ze strany měst a obcí při realizaci rozvojových záměrů. Osoby, které se na ochránce obrátily, si často stěžovaly na nedůsledné prověření všech účinků dopravních staveb, velkoplošných prodejen a skladových areálů, necitlivě zasazených do území. Ochránce zdůraznil, že územní plánování je klíčovým institutem rozvoje území, přičemž důsledky nedostatečného zvládnutí role územního plánování negativním způsobem ovlivní nejen vzhled prostředí a fungování jeho složek, ale především se promítá do psychické pohody bydlení osob v daném území. Tento stav dokumentují například účelové a nekoordinované změny územních plánů na objednávku investorů nákupních center, logistických areálů či satelitních sídlišť.

Neposuzování různých variant řešení

Ochránce v minulosti vedl šetření postupů správních úřadů ve věci projednávání záměrů výstavby kapacitní silniční infrastruktury (dálnice přes České středohoří, rychlostní komunikace mezi Brnem a Vídní). V rámci šetření kritizoval, že nedošlo k důslednému posouzení více variant dopravního koridoru, jak předpokládá právní úprava, včetně umožnění veřejnosti na procesech výběru koridoru participovat. Ochránce poukazyval na rozpor záměrů s ochranou přírody

⁵ Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění pozdějších předpisů.

a krajiny (území CHKO, soustava NATURA 2000), přičemž rovněž zdůraznil, že předkladatel záměru je ze zákona povinen zpracovat varianty řešení tak, aby došlo k vyloučení negativních vlivů na území NATURY 2000. Za situace, kdy orgány veřejné správy neprověří varianty vedení dopravní stavby, které přicházejí v úvahu, je tím popřen smysl a účel územně plánovacích procesů, resp. souvisejících procesů hodnocení SEA a EIA.

Výsledkem šetření ochránce v případě kapacitního silničního spojení Brno – Vídeň byl příslib ministra dopravy, že varianty koridorů vedení tohoto spojení budou znovu řádně prověřeny.

Schvalování záměrů po částech

Ochránce se při své činnosti opakovaně setkává se snahou obcházet zákonné požadavky na posuzování vlivu stavebních záměrů na životní prostředí tím, že je záměr schvalován po částech. Ochránce šetřil případy, kdy žadatelé rozdělují záměry velkého rozsahu na dílčí projekty, které předkládají postupně úřadu k samostatnému posouzení v procesu zjišťovacího řízení EIA. Důsledkem je, že nedochází ke komplexnímu posouzení záměru a celkový dopad na životní prostředí tak ve skutečnosti není vyhodnocen.

Nezveřejňování úplné dokumentace na internetu

Ochránce kritizoval postup Ministerstva životního prostředí v procesu EIA ve věci záměru stavby rychlostní silnice R49. Ministerstvo totiž v rámci procesu EIA nezveřejnilo na internetu textové přílohy dokumentace s tím, že za textovou část dokumentace považuje pouze samostatnou dokumentaci bez příloh.

Ochránce uvedl, že zákon EIA označuje přílohy dokumentace za její iminentní součást. Dokumentace by tedy na internetu měla být zveřejněna v zásadě celá. Pouze výjimečně může být zobrazena jen textová část – tehdy pokud, jsou součástí dokumentace složitě převoditelné mapové, grafické či obrazové přílohy. Zveřejnění pokud možno úplné dokumentace včetně textových i grafických příloh na internetu je zásadní formou zveřejňování informací v procesu EIA a základním způsobem, jakým by se k těmto dokumentům měla dostat veřejnost.

Nejasné omezení platnosti a nepřevzetí podmínek do závěru zjišťovacího řízení

Zákon EIA otázku doby platnosti závěru zjišťovacího řízení výslovně neupravoval. Ochránce na základě vedeného šetření konstatoval, že nelze dovozovat neomezenou dobu platnosti závěru zjišťovacího řízení. Pokud by praxe úřadů akceptovala takový názor, bylo by významným způsobem popřeno poslání, které má proces EIA plnit. Smyslem procesu EIA je naplnění principu prevence v oblasti životního prostředí a získání objektivních informací a podkladů pro vydání závě-

ru o tom, zda zatížení určité lokality plánovaným záměrem je z hlediska životního prostředí přípustné, či nikoliv.

Povolování záměrů na základě mnoho let starých závěrů zjišťovacích řízení je neakceptovatelné a v rozporu se smyslem a účelem zákona o posuzování vlivů na životní prostředí. V tomto směru se ochránci nakonec podařilo nalézt názorovou shodu s Ministerstvem životního prostředí.

Ve spojitosti s vydáváním závěru zjišťovacího řízení ochránce v roce 2011 také kritizoval, že orgány, kterým je svěřen výkon státní správy v oblasti posuzování vlivů, ne vždy důsledně přebírají do podmínek závěru zjišťovacího řízení všechna relevantní navržená opatření k prevenci, snížení či kompenzaci nepříznivých vlivů, která vyplývají z oznámení záměrů (staveb, činností a technologií).

Nedostatečné odůvodnění závěru zjišťovacího řízení

Ochránce se zabýval šetřením postupu úřadů při posuzování vlivů záměru velkého obchodního centra na životní prostředí.⁶ Závěr zjišťovacího řízení pro tuto stavbu ochránce shledal nepřezkoumatelným pro jeho přílišnou obecnost. Konstatoval, že na odůvodnění závěru zjišťovacího řízení je nutné přiměřeně použít požadavky kladené na odůvodnění správního rozhodnutí.

Nedostatečná soudní ochrana dotčené veřejnosti

V souvislosti s účastí veřejnosti vnímal ochránce jako problematickou tu skutečnost, že stanovisko EIA jako výsledek procesu EIA bylo dle ustálené judikatury pouze podkladem pro navazující řízení a nebylo ho možné samostatně napadát u soudu. Soud zkoumal jeho zákonnost až v souvislosti s napadeným navazujícím rozhodnutím. Zvláštní žalobní legitimaci pro dotčenou veřejnost (občanská sdružení), potom stanovil zákon EIA, který však vyloučil odkladný účinek žaloby. To nekorespondovalo se závěry soudů, které judikovaly, že na základě čl. 9 odst. 4 Aarhuské úmluvy musí být stěžovatelům z řad dotčené veřejnosti vyhověno k jejich návrhům na přiznání odkladného účinku správní žaloby tak, aby nemohlo docházet k situacím, kdy v době rozhodování o správní žalobě již byl povolený záměr nevratně realizován (typicky provedení stavby). Pokud by návrhu na přiznání odkladného účinku vyhověno nebylo, došlo by k porušení čl. 9 odst. 4 Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (tzv. Aarhuská úmluva) a čl. 10a Směrnice Rady o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (85/337/EHS), neboť poskytovaná soudní ochrana by nebyla včasná a spravedlivá.

⁶ Jednalo se o šetření vedené pod sp. zn. 5655/2013/VOP/MKČ.

Některé z uvedených nedostatků právní úpravy byly rovněž předmětem zájmu Evropské unie, a to ve vztahu k otázce, zda Česká republika řádně implementovala směrnici EIA. Výsledkem bylo nakonec schválení zásadní novely zákona EIA prostřednictvím zákona č. 39/2015 Sb., s účinností k 1. 4. 2015. Novelizace vylepšila postavení veřejnosti (včetně občanských sdružení /spolků/) z hlediska možností účinně napadat jednotlivé výstupy z procesu EIA.

Ochrana zemědělského půdního fondu

Veřejný ochránce práv řeší již od počátku existence úřadu také stížnosti osob související s ochranou zemědělského půdního fondu. Podněty se týkají především procesů souvisejících s trvalým odnímáním půdy ze zemědělského půdního fondu pro nezemědělské účely. Ochránce například opakovaně kritizoval postupy orgánů ochrany zemědělského půdního fondu, při kterých se v procesu odnětí pozemků omezovaly v zásadě na schválení předloženého návrhu na umístění zámeřů na zemědělských pozemcích bez důsledného porovnání a vážení možných alternativ. Smyslem řízení o odnětí je přitom ochrana zemědělského půdního fondu a právní předpisy na jeho ochranu předpokládají minimalizaci případných ztrát, mimo jiné i navrhováním umístění staveb v alternativách (pro nezemědělské účely je nutno použít především nezemědělskou půdu).

Ochrana vod

Podněty směřující k ochraně vod patří v oblasti životního prostředí mezi nejčetnější. Osoby se na veřejného ochránce práv obracejí ve věcech údržby vodního toku, znečišťování vodních toků a studní, podmáčení nemovitostí, vymezení záplavových území a jejich aktivních zón a procesů na toto vymezení navazujících. Řada podnětů směřuje také do oblasti provádění průzkumných hydrogeologických vrtů, resp. provádění vrtaných studní.

Velkou část agendy tvoří také stížnosti osob z oblasti vodovodů a kanalizací. Jedná se především o situace, kdy osobám není umožněno napojení na vodovod nebo kanalizaci či o údržbu a opravu kanalizačních přípojek. Ve vazbě na množství podnětů z oblasti vodovodů a kanalizací ochránce v roce 2012 připomínkoval také návrh změny zákona o vodovodech a kanalizacích. Jeho připomínky byly akceptovány a řádně projednány.⁷

⁷ Viz VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. Připomínky veřejného ochránce práv k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. In: Veřejný ochránce práv [pdf]. 23. 10. 2012 [cit. 10. 8. 2015]. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Zvlastni_opravneni/Pripominky/PDCJ2476-2012_MZE_o_vodovodech-a-kanalizacich.pdf

Záplavová území

Ochránce vedl rozsáhlé šetření z vlastní iniciativy pod sp. zn. 1524/2012/VOP/MPO týkající se záplavových území na významných vodních tocích. V rámci tohoto šetření komunikoval s Ministerstvem životního prostředí, Ministerstvem zemědělství, krajskými úřady a Magistrátem hlavního města Prahy. Cílem šetření bylo především poukázat na problémy, které se v praxi v oblasti ochrany před povodněmi objevují.

Stanovená záplavová území a vyhlášení ZÚ a AZZÚ

Z komunikace s krajskými úřady ochránce zjistil, že **postupně dochází ke zpracování návrhů na stanovení záplavových území, resp. jejich aktivních zón** na tocích, pro které záplavové území doposud stanovené nebylo, a záplavová území stanovená před účinností vodního zákona⁸ se rovněž průběžně nahrazovala novými, a to včetně vymezení aktivní zóny, nebo docházelo k aktualizaci záplavových území již stanovených.

Ochránce však vytkl MŽP, že **jakožto ústřední orgán státní správy v oblasti ochrany před povodněmi** (§ 108 odst. 3 písm. o) vodního zákona) **nesledovalo plnění cílů daných usnesením vlády z roku 2007⁹** a nevyhodnocovalo informace o územích, kde jsou ZÚ a AZZÚ vyhlášena a kde nikoli, případně kde vymezené ZÚ neodpovídá současnému stavu poznání a standardním hydrologickým údajům. Ochránce byl názoru, že se jedná o výkon vrchního vodoprávního dozoru dle § 111 vodního zákona. Ministerstvo musí dozírat, jak vodoprávní úřady (krajské úřady nevyjímaje) provádějí ustanovení vodního zákona a předpisů podle něho vydaných. Aby mohlo ministerstvo dozorovat, jak krajské úřady plní své povinnosti ohledně záplavových území, je nutné, aby informace vedené v evidenci také vyhodnocovalo a vyvozovalo ze zjištěných skutečností patřičné důsledky.

Ze šetření ochránce dále vyplynulo, že při vyhlášení ZÚ a AZZÚ **krajské úřady úzce spolupracují s příslušnými správci povodí a zásadně neaplikují ustanovení § 66 odst. 1 vodního zákona**, které říká, že vodoprávní úřad může uložit správci vodního toku povinnost zpracovat a předložit návrh ZÚ v souladu s plány hlavních povodí a s plány oblastí povodí. Správci významných vodních toků totiž předkládali zpracované dokumentace podle harmonogramu v rámci daných finančních prostředků, nikoliv skutečných potřeb protipovodňové ochrany. Ochránce k tomu uvedl, že smyslem vyhlášení ZÚ a AZZÚ je předcházení budoucím škodám na zdraví, životech, majetku osob a životním prostředí. Vyhlášení

⁸ Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁹ Usnesení vlády České republiky ze dne 23. května 2007 č. 562, kterým by schválen Plán hlavních povodí ČR.

ZÚ a AZZÚ je preventivním nástrojem, který efektivně takovýmto škodám zabráňuje. Vodní zákon však nestanoví lhůtu pro podání návrhu na stanovení záplavového území správcem vodního toku. Vzhledem k závažnosti tohoto preventivního opatření by však mělo být splnění této povinnosti ze strany správce vodního toku bezodkladné (§ 6 odst. 1 správního řádu). Ochránce proto považoval za nešťastný názor MŽP, že proto, aby mohla být správci toku uložena povinnost zpracování a předložení návrhu ZÚ, musela by být tato možnost zahrnuta do plánů dílčích povodí, k jejichž aktualizaci dochází jednou za šest let ode dne jejich schválení. V případě nenadálé povodně je žádoucí aktualizovat ZÚ a AZZÚ v kratším čase po povodni.

Definice AZZÚ

Ochránce shledal jako nevyhovující současnou definici AZZÚ danou vyhláškou č. 236/2002 Sb., o způsobu a rozsahu zpracování návrhu a stanovování záplavových území.¹⁰ Definici považoval za zbytečně zužující s ohledem na to, že aktivní zóna by měla být vyhlášována i v územích mimo zástavbu, resp. určených k zástavbě, a to proto, aby bylo v budoucnu vyloučeno zastavění takové lokality, ale také další činnosti, jak je předpokládá § 67 odst. 2 zákona o vodách. Poukázal na to, že ustanovení § 66 odst. 2 vodního zákona bylo v tomto směru novelizováno již v roce 2004. Podle vodního zákona může být AZZÚ vymezována také mimo zastavěné a zastavitelné území.

MŽP ve vyjádření uvedlo, že pokud se jedná o vyhlášku č. 236/2002 Sb. o způsobu a rozsahu zpracování návrhu a stanovování záplavových území, **předpokládá její aktualizaci** na základě získaných podnětů. Ochránce šetření uzavřel s tím, že očekává novelizaci zmíněné vyhlášky.

Stanovení ZÚ na krátkém úseku vodního toku

Ochránce se shodl s MŽP v názoru, že ZÚ a AZZÚ by měla být stanovována jen na delším úseku toku. V praxi však nelze vyloučit situace, kdy na krajský úřad bude podán návrh na stanovení ZÚ toku v délce několika set metrů. V takovýchto případech je podle ochránce nutné trvat na tom, aby navrhovatel řádně odůvodnil, proč žádá aktualizaci/změnu dosavadního ZÚ, resp. AZZÚ. Ve smyslu vodního zákona a prováděcích právních předpisů je povinností vodoprávního úřadu sledovat změnu podmínek, ze kterých vycházel návrh ZÚ, a jestliže dojde ke změnám výchozích standardních hydrologických údajů nebo ke změnám počtů nebo parametrů objektů, které zásadně ovlivňují průběh povodní, musí uplatnit

¹⁰ Dle § 2 písm. e) vyhlášky č. 236/2002 Sb. je AZZÚ „území v zastavěných územích obcí a v územích určených k zástavbě podle územních plánů, jež při povodni odvádí rozhodující část celkového průtoku, a tak bezprostředně ohrožuje život, zdraví a majetek lidí“.

v Plánu hlavních povodí ČR a v plánech oblastí povodí návrh na změnu záplavového území. To se podle ochránce týká zejména území, ve kterém jsou vyhlášena ZÚ ještě před účinností současného vodního zákona, tedy před datem 1. 1. 2002. Takováto ZÚ nemohou s ohledem na dobu, která uběhla od jejich stanovení, již řádně sloužit svému účelu. Součástí ZÚ musí být v zastavěném a zastavitelném území také AZZÚ. Pokud tomu tak není, je nutno uvést již vyhlášená ZÚ do souladu se zákonem a prováděcími předpisy.

Rozpornost plánů povodí

Ochránce poukázal také na rozdíly mezi závaznými částmi jednotlivých plánů povodí, resp. plánů oblastí povodí na regionální úrovni (v rámci jednoho kraje). Konstatoval, že nekorespondující si závazné části jednotlivých plánů oblastí povodí přitom bývají obsaženy i v rámci jednoho předpisu (nařízení kraje). Úřady jsou povinny při své činnosti respektovat závazné části plánů oblastí povodí. Pokud jsou jednotlivé závazné části plánů rozdílné, má být rozdílné také rozhodování příslušných úřadů, a to v obdobných věcech. V rámci jednoho kraje by tak úřady mohly rozhodovat v obdobných věcech nejednotně podle toho, do kterého povodí spadají a které závazné části plánu oblastí povodí musí respektovat. Krajským úřadům, v jejichž nařízeních se objevují rozpory mezi závaznými částmi plánů oblastí povodí, **navrhl ochránce jejich odstranění.**

Podávání připomínek k návrhu ZÚ

V praxi se vyskytují případy, kdy jsou **návrhy OOP ve věci stanovení záplavových území nad rámec zákona vyvěšovány i na úředních deskách příslušných stavebních úřadů a vodoprávních úřadů** (vedle jmenovaných úřadů se tak o navrženém záplavovém území okamžitě dozví i širší veřejnost). Rovněž se lze setkat i s tím, že předkladatel návrhu ZÚ k žádosti o vyhlášení záplavového území předkládá **mapy se zákresem záplavového území v měřítku 1:5000** (vyhláškou předepsaný mapový podklad 1:10 000), což umožňuje přesnější identifikaci záplavové hranice v terénu. Tento **postup** považuje ochránce za **velmi pozitivní** a souladný s principy dobré správy.

Ze šetření také vyplynulo, že krajské úřady **připomínky osob k návrhu ZÚ** konzultují s navrhovatelem. Tento postup se ochránci jevil s ohledem na potřebné programové vybavení a nutné odborné znalosti v dané oblasti jako příkladný. Krajský úřad nemá předpoklady pro to, aby mohl sám vyhodnotit správnost podkladů předložených správcem toku a připomínky k návrhu vznesené. Je proto nezbytné, aby si od správce vždy vyžádal exaktní a transparentní podklady, na základě kterých vydá OOP s řádným odůvodněním vypořádání připomínek týkajících se verifikace vstupních dat.

Připomínky soukromých vlastníků a územních samospráv k ZÚ a AZZÚ obsahují v mnoha případech požadavek na **nedůvodné vyjímání pozemků a staveb ze ZÚ a AZZÚ**. Ochránce konstatoval, že vypořádání takovýchto připomínek kladným způsobem je nepřijatelné. Krajský úřad může na základě konzultace s navrhovatelem **vyhovět pouze takovým připomínkám, které se týkají verifikace vstupních dat (geomorfologické podmínky, nové objekty apod.) nebo zjevné nesprávnosti technických údajů**.

Ochránce po provedeném šetření dospěl k názoru, že správní orgány postrádají metodické vedení v situacích, kdy souběžně probíhá územní či stavební řízení a vydávání opatření obecné povahy o vyhlášení ZÚ. V této souvislosti po MŽP vyžadoval, aby ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj vydalo metodický pokyn k možnosti vodoprávních úřadů a orgánů územního plánování vycházet také z návrhu ZÚ a jeho aktivní zóny, který správce toku předložil ke stanovení krajskému úřadu. Z praxe ochránce totiž vyplývá, že stavebním úřadům je nejasný postup v územním či stavebním řízení v situaci, kdy byl krajskému úřadu předložen návrh na stanovení či změnu ZÚ či AZZÚ.

Neexistence závazné metodiky pro stanovení aktivní zóny záplavového území

Převážná většina krajských úřadů v rámci šetření souhlasila se závěrem, že **Metodikou stanovení aktivní zóny záplavového území by bylo třeba zakotvit do podzákoného právního předpisu**. MZem uvedlo, že současná definice aktivní zóny záplavového území v právních předpisech je problematická především proto, že není stanoven závazný postup jejího výpočtu v legislativě a správci vodních toků vycházejí jen z nezávazné „Metodiky stanovení aktivní zóny záplavového území“ z roku 2005. Protože **Ministerstvo zemědělství uvedlo, že je ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí připraveno zajistit aktualizaci Metodiky stanovení aktivní zóny záplavového území**, která bude plně odpovídat současnému stavu technologického poznání s jednotným přístupem v celé České republice, **nenavrhoval ochránce v tomto směru další opatření k nápravě**.

Pojem „pasivní zóna záplavového území“

V rámci šetření se ochránce zabýval také užíváním pojmu „pasivní zóna záplavového území“ v opatření obecné povahy. Podle ochránce **je nepřijatelné v OOP užívat spojení obdobného významu jako „pasivní zóna ZÚ“**. Jedná se např. o spojení typu „Plochy stávajících staveb a novostaveb, které doposud nejsou zachyceny v mapovém podkladu a stavby, na které bylo vydáno územní rozhodnutí před termínem stanovení AZZÚ, jsou považovány za plochy mimo aktivní zónu záplavového území“, které fakticky znamená, že dané stavby jsou vyňaty z AZZÚ. Ochránce poukázal na to, že vodní zákon, resp. vyhláška č. 236/2002 Sb.,

žádné výjimky nepřipouští. Užívání takového spojení je chybné, proto ochránce vyzval MŽP, aby zajistilo nápravu a terminologii sjednotilo.

Neexistence závazné metodiky pro hodnocení vlivu záměru stavby (v režimu § 17 zákona o vodách)

Ochránce poukazoval na nutnost vyhodnocení vlivu každé nové stavby na změnu odtokových poměrů v území již zastavěném se zohledněním změn odtokových poměrů, které již nastaly v důsledku realizace předchozí zástavby. Vyhodnocení vlivu si mohou vodoprávní úřady vyžádat za účelem udělení souhlasu podle § 17 vodního zákona.

Rovněž se objevuje i názor, že odborné stanovisko správce vodního toku, které žadatel o vydání souhlasu k žádosti přikládá nebo které si může vodoprávní úřad za účelem udělení souhlasu na základě ustanovení § 54 vodního zákona vyžádat, je podkladem, který vodoprávnímu úřadu umožní posouzení jednotlivého záměru v širších souvislostech delšího úseku vodního toku. Postup správce vodního toku však musí být kontinuální, tzn. nedojde-li ke změně poměrů v oblasti, budou stanoviska obsahově shodná. Ochránce vyzval Ministerstvo zemědělství, aby vytvořilo metodiku nebo jiným způsobem zajistilo jednotnost a správný postup pracovníků příslušného při vydávání stanoviska podle ustanovení § 54 vodního zákona, tedy zejména popsalo, které skutečnosti by měly být při vydávání stanoviska vzaty do úvahy.

Protože některá výše uvedená opatření k nápravě nebyla ze strany MŽP a Krajského úřadu Jihočeského kraje respektována, využil ochránce svého oprávnění podle § 20 zákona o veřejném ochránci práv a věc zveřejnil.¹¹ I nadále ochránce věnuje pozornost záplavovým územím. Na základě poznatků, které vyplynuly ze šetření z vlastní iniciativy, se **veřejný ochránce práv rozhodl dále podrobněji zabývat umístováním staveb do záplavových území**; šetření však není doposud ukončeno.

Hydrogeologické vrty, vrtané studny

Ochránce se opakovaně setkává s problémy, které souvisejí s prováděním průzkumných hydrogeologických vrtů v režimu zákona o geologických pracích¹². Stěžovatelé často uvádí, že v důsledku provedení průzkumného vrtu v blízkosti jejich studny (aniž by o tom byli předem informováni) došlo ke ztrátě vody v jejich studni (případně k poklesu její hladiny). Uspokojivé řešení případných sporů se v praxi hledá jen obtížně. Ani následné provedení nákladného hydrogeologického průzkumu nemusí spolehlivě určit příčinnou souvislost mezi provedeným vrtem

¹¹ VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. Víme, že se povodně budou opakovat, prevenci však zanedbáváme. In: Veřejný ochránce práv [pdf]. 15. 1. 2014 [cit. 10. 8. 2015]. Dostupné na <http://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2014/vime-ze-se-povodne-budou-opakovat-prevenci-vsak-zanedbavame/>

¹² Zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích, ve znění pozdějších předpisů

a ztrátou vody v blízké studni. Ochránce v **roce 2013 vydal legislativní doporučení**, které mělo napomoci chránit práva vlastníků existujících studní, zejména **Poslanecké sněmovně** doporučil, aby požádala vládu o úpravu zákona o geologických pracích (případně jeho prováděcích vyhlášek), aby stanovil povinnost obcí informovat vhodnou formou (např. vyvěšením na úřední desce) vlastníky o záměru průzkumných geologických prací, které je obcím oznamováno již dle platné právní úpravy.¹³ **Ochránce v dané věci aktuálně komunikuje s Ministerstvem životního prostředí** a očekává předložení novely vodního nebo geologického zákona.

Ochrana zvířat

Do působnosti ochránce spadá rovněž postup orgánů ochrany zvířat proti týrání a veterinárních správ na úseku jednotlivých složkových zákonů. Ochránce se v této oblasti nejčastěji setkává s podněty v záležitostech ochrany zvířat proti týrání. Ustanovení § 12 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv stanoví, že ochránce podnět odloží, jestliže věc, které se podnět týká, se netýká osoby, která podnět podala. Na případy týrání zvířat však velmi často upozorní právě osoby, jichž se podnět netýká. Proto ochránce v těchto případech často využívá svého oprávnění k zahájení šetření z vlastní iniciativy.

Prvním takovým příkladem bylo šetření vedené pod sp. zn. 2068/2003/VOP/JC. V návaznosti na upozornění studenty střední školy na zákrok veterináře v družstvu A, kde veterinář pilou uřezal rohy celému stádu, cca 150 krav, se ochránce začal zabývat postupy orgánů veterinární správy a orgánů ochrany zvířat proti týrání v případech **hromadného odrohování celých stád dospělého dobytka**.

Z šetření případu vyplynulo obecnější zjištění, že odrohování stád je jedním z řady problematických jevů, které souvisejí s méně citlivými hromadnými způsoby chovu dobytka. Ačkoli právní úprava odrohování dospělého skotu nevyklučovala, neboť za jistých okolností mohl být tento postup odůvodněný, dospěl ochránce k závěru, že takový způsob provedení (až jeho zneužití) nelze tolerovat v případech, kdy si pomocí něj chovatelé pouze ulehčují práci.

Proto ochránce oslovil Ústřední komisi pro ochranu zvířat při ministerstvu zemědělství, jež zastává roli koordinátora plnění úkolů na úseku ochrany zvířat. Ta vydala k problematice odborné stanovisko zdůrazňující potřebu preventivního řešení, tj. provádět odrohování při pastevních odchovech již u telat zákonem dovoleným zákrokem na pučnici tak, aby se znemožnil další vývin rohu. Dále se orgány veterinární správy zavázaly v tomto směru cíleně působit na chovatele a Ministerstvo zemědělství ujistilo ochránce, že při řešení obdobných případů

¹³ Veřejný ochránce práv. Souhrnná zpráva o činnosti veřejného ochránce práv 2013 [pdf]. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv [cit. 7. 8. 2015]. Dostupné na http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Souhrnna-zprava_2013_PDF_A.pdf Str. 14.

bude důsledněji rozlišovat, že veterinární zákon stanovuje podmínky pro veterinární úkony ve vztahu k ochraně zdraví zvířat, přičemž souběžně je třeba zajistit rovněž splnění standardů zákona na ochranu zvířat proti týrání, který chrání zvířata z hlediska jejich pohody.

Šetření z vlastní iniciativy zahájil ochránce také v roce 2004, neboť v médiích zaznamenal intenzivní protesty a rozhořčené reakce zemědělců i laické veřejnosti **proti hromadnému vybíjení krav podezřelých z choroby BSE, tzv. nemoci šílených krav**. V rámci šetření si vyžádal součinnost ministra zemědělství, ústředního ředitele státní veterinární správy a komisaře Evropské komise. Ochránce byl v průběhu šetření komisařem Evropské komise informován, že v rámci první revize opatření budou státní veterinární správy moci v jednotlivých zemích rozhodnout, že nebudou vybity ty kusy, které prokazatelně neměly přístup ke stejnému krmivu jako nakažený kus. Komisař ujistil ochránce, že společným cílem je, aby farmářům nevznikaly nadbytečné náklady, ovšem při současném udržení maximální ochrany zdraví občanů. Veřejný ochránce práv ukončil poté, když obdržel zprávu ministra zemědělství, že zástupce České republiky vystoupil na jednání v Bruselu s návrhem na změnu nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 999/2001. Tím ministr zemědělství doložil ochránci, že iniciativa ve věci zmírnění dopadů veterinárních opatření při výskytu BSE v ČR je realizována s vědomím a podporou vlády.

Výraznější počet podnětů z této oblasti ochránce následně obdržel v roce 2014. Podněty směřovaly k různým otázkám – od obtěžování chovem zvířat, přes projednávání správních deliktů, až k přijímání zvláštních opatření podle zákona na ochranu zvířat proti týrání.¹⁴

Ochránce zaznamenal dva poměrně zásadní problémy, které v praxi znesnadňují účinnou ochranu zvířat před týráním. Oba souvisejí s ukládáním takzvaných **zvláštních opatření** (například nařízení náhradní péče, snížení počtu zvířat či pozastavení činnosti). Zvláštní opatření může uložit obecní úřad obce s rozšířenou působností na návrh krajské veterinární správy, která v oblasti ochrany zvířat proti týrání zajišťuje odborné posouzení. První spornou otázkou představují náležitosti a závaznost návrhu pro obecní úřady. Ochránce v rámci svých šetření zjistil, že úřady při ukládání zvláštních opatření nepostupují jednotně. Ochránce proto oslovil Ministerstvo zemědělství, aby zvážil vydání metodického pokynu ke sjednocení postupu úřadů. Ministerstvo zemědělství ochránci přislíbilo, že se na tuto problematiku zaměří.

Druhým závažným problémem ochránce shledal **financování výkonu některých zvláštních opatření**, především nařízení náhradní péče o týrané zvíře. Shledání tohoto problému i v oblasti ochrany zvířat jen potvrzuje a je dalším ka-

¹⁴ Zákon č. 246/1992 Sb., o ochraně zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

mínkem v mozaice obecného problému financování výkonu rozhodnutí ve všech oblastech veřejné správy. Podle zákona o ochraně zvířat proti týrání je náklady spojené s náhradní péčí povinen hradit chovatel (osoba, které bylo zvíře odebráno). Ochránce však v rámci svých šetření¹⁵ zjistil, že takoví chovatelé velmi často v praxi nemají dostatek finančních prostředků. Obec tedy musí náhradní péči nejprve uhradit ze svého rozpočtu. Následné vymáhání nákladů po chovateli je pak obtížné, ne-li nemožné. Řešením ve většině případů není ani případné propadnutí zvířete státu. Ministerstvo zemědělství ochránci přislíbilo zpracování metodického pokynu ve spolupráci se Státní veterinární správou také v záležitosti tohoto problému.

Také na úseku ochrany zvířat není výjimkou, že se ochránce setkává s **vleklostí řešení konkrétních kauz**. Jako příklad, kdy šetření ochránce i v této oblasti přispělo ke konečnému dořešení celé záležitosti, uvádíme šetření vedené pod sp. zn. 2806/2014/VOP/MKČ. V tomto případě po upozornění ochránce na nevhodný chov koní, bylo stádo přemístěno na jiné, vhodnější místo a rovněž byl aktivizován další monitoring chovu krajskou veterinární správou.

Ochrana přírody a krajiny

Rovněž podněty dotýkající se právní úpravy ochrany přírody a krajiny jsou již 15 let nedílnou součástí pracovní náplně veřejného ochránce práv. Škála podání fyzických a právnických osob směřujících ochránci, do nichž se ochrana přírody a krajiny nějak promítá, je rozmanitá, počínaje těmi, které úzce souvisejí s klíčovou agendou pro rozvoj území v podobě postupů územního plánování včetně navazujícího rozhodování stavebních úřadů v území, přes neméně zásadní úzce související záležitosti prevenčních procedur hodnocení možných dopadů záměrů resp. koncepcí na přírodu a krajinu (mj. procedury SEA a EIA, biologická a „naturová“ hodnocení), až po podněty, napadající již v konkrétní rovině realizaci záměru (stavby či terénní úpravy, těžby, kácení apod.) v konkrétní lokalitě.

Ochránce při řešení podnětů z dané oblasti naráží ovšem i na to, že **různé chráněné zájmy směřují mnohdy proti sobě** a docílit ještě akceptovatelné (konsensuální) řešení bývá složité až nemožné. Situace, kdy kupříkladu existuje celé spektrum názorů, co je pro konkrétní lokalitu vhodné a jakým způsobem k ní přistupovat (včetně požadované ochrany), není výjimečná, činí přitom každé rozhodování nesnadným. Byť tento stav jistým způsobem „oslabuje“ pozice ochrany životního prostředí, je celkově vzato asi logický a patrně i nutný (je jakýmsi odrazem samotné rozmanitosti přírody, potažmo dalších složek životního prostředí). Nepochybně to však znamená i to, že ne všechny prosazované zájmy resp. názory mohou být vyslyšeny a uspokojeny současně, čehož odrazem je zvýšené uplatňo-

¹⁵ Vedených zejména pod sp. zn. 5797/2013/VOP/JBV a 2806/2014/VOP/MKČ.

vání všech v úvahu přicházejících „opravných“ mechanismů a mnohdy přetrvávající nespokojenost na straně oslyšených subjektů.

Vzhledem k širokému spektru případů, kterými se ochránce zabýval, nelze v tomto článku komplexně pojednat o všech. Proto se nyní podrobněji zaměříme pouze na kritiku postupu úřadů ve vztahu k „usměrnění“ investora, na otázku kácení dřevin a rovněž na problematiku účasti veřejnosti v procesech týkajících se životního prostředí. Ve stručnosti dodáváme, že jako další příklady selhávání nástrojů ochrany přírody a krajiny, na které při šetření jednotlivých kauz ochránce upozorňoval, lze jmenovat např. **resortismus úřadů** (neschopnost širšího náhledu na věc a nevěle ke vzájemné spolupráci s jinými úřady při řešení konfliktu) či **podceňování úlohy územního plánování a stavebních úřadů**, které vede např. k tzv. „divokému urbanismu“ v krajině a sídelní struktuře¹⁶ či k urbanistickému a architektonickému ztvárnění zástavby narušující krajinný ráz území, potažmo tradiční strukturu a podobu zástavby. V případě výstavby dálnic a rychlostních komunikací ochránce v minulosti kritizoval rovněž absenci koncepce v dopravní politice státu a podléhání zájmovým vlivům, nenaplnění smyslu procedur koncepčního a projektového posuzování (posouzení SEA, EIA) a upozorňoval také na to, že **v případě infrastrukturálních staveb je na místě především jejich pečlivá příprava**, včetně důsledného dodržování právních předpisů, neboť „nevypořádané konflikty“ ve svých důsledcích vlastní následnou realizaci značně protahují a prodražují. K podobným závěrům došly opakovaně vedle veřejného ochránce práv, také soudy či Nejvyšší kontrolní úřad.

Nefunkčnost usměrnění investora úřadem

Ochránce často upozorňoval na nedostatečnou přesvědčivost odůvodnění některých závěrů úřadů, tedy záležitost, která zpětně oslabuje důvěru občanů v činnost státní správy. Ochránce se zřetelem ke svým poznatkům se znepokojením sledoval často **benevolentní přístup orgánů veřejné správy k ochraně přírody a krajiny, potažmo i zemědělské půdy, v okolí větších sídel**. V tomto směru bylo předmětem kritiky ochránce povolování umístění průmyslových zón, logistických a skladových areálů, ale i satelitních sídlišť bez zřetele na chráněné veřejné zájmy. Bylo zřetelné, že i ochrana přírody a krajiny byla v takových případech odsunu-

¹⁶ Ochránce poukazoval na to, že zejména v okolí velkých měst selhávalo územní plánování z víceroch příčin (absence územních plánů přilehlých venkovských oblastí, popřípadě jejich nekvalitní podoba, nerespektování regulativů funkčního využití území, nečinnost stavebních úřadů). Výsledkem bylo bezkonceptní řešení rozvoje sídel v podobě neregulované výstavby, projevující se typicky i v přestavbě objektů v dosavadních rekreačních chatových oblastech s jejich následným užíváním k trvalému bydlení, což sebou přináší množství problémů, ať už jde o neexistenci odpovídající infrastruktury (problematická likvidace odpadních vod či odpadů), špatný přístup do lokalit včetně nedokonalého zajištění dopravní obslužnosti, či paradoxně i nárůst sousedských sporů.

ta na druhou kolej. Bohužel plochy tzv. brownfields pak byly investory většinou přehlíženy s tím, že neodpovídají požadavkům na bezkonfliktní realizaci jejich záměrů. Ochránce zdůrazňoval, že je-li pro investora jednodušší a levnější stavět tzv. na zelené louce, měly by zde být právě orgány veřejné správy, aby ho v jeho činnosti žádoucím způsobem usměrnily.

Poznatky ochránce přitom nasvědčovaly tomu, že mechanismy zakotvené v právním řádu za účelem ochrany životního prostředí (přírody a krajiny) přestávají mnohdy plně fungovat právě ve chvíli, kdy přijde na pořad jednání **záměr, prezentovaný jako celospolečensky, celokrajsky či alespoň celoměstsky významný** (fenomén významné investice). **Přináší** to sebou totiž **i nestandardní postupy**, nedůsledné využívání všech právních nástrojů, jimiž státní správa disponuje, rovnající se v konečném důsledku až obcházení zákona. Krajně nežádoucí je pak s tím související „nerovné“ zacházení s jednotlivými klienty státní správy. Zatímco vůči jednomu postupují orgány státní správy striktně byrokraticky, vůči jiným projevují podivnou dávku benevolence.

Jednou z prvních kauz týkajících se ochrany životního prostředí, kterou se ochránce podrobněji zabýval, byl i spor o umístění průmyslové zóny J., připravované pro „strategickou“ investici firmy N. (sp. zn. 1234/02/VOP/JC), v sousedství pozemků soukromě hospodařícího zemědělce. Ochránce tak v červnu 2002 poukázal na vážné nesrovnalosti, které záměr provázejí (zabrání nejkvalitnější orné půdy v tradičně zemědělsky využívané oblasti, vysoké náklady na přivedení nezbytné infrastruktury, minimální dopad na zaměstnanost v regionu, nevyhodnocení zásahu do krajiny), seznámil s nimi příslušné instituce a vyzval je k nápravě. Ochránce požadoval především přezkoumání povolovacích aktů, s potřebnou odezvou se nicméně nesetkal. Teprve po několika letech, poté co žalujícímu soukromému zemědělci začaly dávat za pravdu i soudy, stát raději přistoupil na dohodu s ním (podmíněnou stažením všech soudních žalob) spojenou s jeho odškodněním. Průmyslová zóna se tak vedle zřejmého zásahu do chráněných veřejných zájmů státu v konečném důsledku i značně prodražila.

Kácení dřevin rostoucích mimo les

Velmi frekventovaně se v činnosti ochránce objevují podněty týkající se ochrany dřevin. Pokud bychom měli poznatky ochránce z šetření podnětů týkajících se kácení dřevin rostoucích mimo les zobecnit, lze spatřovat problémy především ve dvou směrech.

Z toho, že povolovat kácení dřevin přísluší každé obci, resp. jejímu obecnímu úřadu, vyplývají určité problémy, pokud jde o **zajištění nezbytné odbornosti rozhodování**. Ochránce se setkává s tím, že je obecním úřadem nedostatečně zdůvodněno, proč se rozhodl kácení povolit, tj. není řádně posouzen funkční

a estetický význam dřeviny a doložena existence závažných důvodů opravňujících ke kácení.

Ochránce pak rovněž kriticky poukazoval na situace, kdy je žádost o pokácení podána obcí jako vlastníkem dřeviny, a kdy o této žádosti rozhoduje obecní úřad této obce. Takový postup je velmi problematický (zvláště pak v případech, kdy v řízení mimo žadatele není jiný účastník, který by mohl popř. využít oprávněného prostředku za účelem přezkoumání nepravomocného rozhodnutí nadřízeným správním orgánem). Ochránce se vyslovoval v tom směru, že z hlediska vyloučení **možné podjatosti v případě žádosti o kácení ze strany obce**, jejímuž obecnímu úřadu je současně svěřena přenesená působnost povolovat kácení dřevin, by neměl tento obecní úřad jako orgán ochrany přírody rozhodovat. Předěšlo by se pochybnostem o nezávislosti rozhodování správního orgánu ve věci. Problematiky se týká závěr č. 133 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu: „Pokud starosta zastupuje obec jako účastníka řízení, nemůže v takovém řízení zároveň vykonávat pravomoc správního orgánu jako oprávněná úřední osoba, neboť je podle § 14 odst. 1 správního řádu vyloučen ze všech úkonů v řízení. V takovém případě krajský úřad postupuje podle § 131 odst. 4 správního řádu. Totéž platí, pokud starosta zastupuje obec jako účastníka řízení a oprávněnou úřední osobou k vedení řízení je místostarosta této obce (a naopak).“¹⁷

Z konkrétních kauz nyní blíže popíšeme alespoň dvě z nich. V prvním případě, šetřeném pod sp. zn. 4950/2002/VOP/JC, se na ochránce obrátilo občanské sdružení O. a zpochybnilo postupy městského úřadu v N. při projednávání zámeru města N. na provedení komplexní rekonstrukce ul. 28. října, v jejímž rámci se chystalo vykácení aleje 47 ks lip. Sdružení namítlo, že stavební řešení založené na zachování obousměrné komunikace s vykácením lipové aleje, je v rozporu s územně plánovací dokumentací, která v návrhu komunikační sítě počítá s předmětnou ulicí jako jednosměrnou. Původně i městské zastupitelstvo rozhodlo, že ulice bude projektována jako jednosměrná se zachováním stromořadí a teprve později došlo k posunu v postoji samosprávy, která tak aktuálně neplánuje ulici zjednosměrnit. Sdružení namítalo, že v řízení o povolení kácení dřevin nebyl dostatečně zohledněn funkční a estetický význam lipové aleje.

Po provedeném šetření ochránce poukázal na to, že v daném případě dochází na úrovni města N. k **prolínání výkonu státní správy s výkonem samosprávné moci**, která každé obci jako veřejnoprávní korporaci náleží. Od rozhodnutí samosprávy se odvíjí, jakou podobu má rekonstrukce ulice 28. října mít a co tedy

¹⁷ PORADNÍ SBOR MINISTRA VNITRA KE SPRÁVNÍMU ŘÁDU. Závěr č. 133 ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu ze dne 14. 2. 2014 [dokument pdf]. Ministerstvo vnitra [cit. 6. 8. 2015]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zavery-poradniho-sboru-ministra-vnitra-ke-spravnimu-radu.aspx>

následně bude předmětem řízení vedených příslušnými orgány státní správy. Ochránce nicméně zdůraznil, že platné zákony orgánům státní správy stanoví poměrně striktní „mantinely“, v nichž se musí v rámci svého rozhodování držet. Právě povolení ke kácení dřevin tak lze vydat pouze ze závažných důvodů po vyhodnocení funkčního a estetického významu dřevin. V té souvislosti ochránce připomněl, že z doposud zpracovaných posudků ve věci vyplynulo, že se v případě lip jedná až na výjimky o dřeviny zdravé, stabilizované a perspektivní, a že znalcem byla hodnota lipové aleje stanovena částkou 7 396 000,-Kč. Ochránce dále zmínil, že z grafické i textové části územního plánu, jehož časovým horizontem platnosti je r. 2010, zřetelně vyplývá snaha řešit komplikovanou dopravní situaci v N. postupným zavedením jednosměrného provozu v jednotlivých ulicích v širším centru města. Vyslovil proto pochybnost, zda záměr komplexní rekonstrukce ulice 28. října, zahrnující také rozšíření vozovky ve smyslu aktuálních požadavků kladených na kategorii dvoupruhových místních komunikací, a tedy zohledňující spíše úmysl vést po ulici nadále dopravu v obou směrech, lze označit za řešení naplňující vizi územního plánu, tj. zklidnění ulice včetně naplnění moderních tezí o přerozdělení uličního prostoru ve prospěch chodců či cyklistů. Ochránce s ohledem na význam investice i její zřejmou dlouhodobost vyzval k pečlivému uvážení všech okolností tak, aby tato přinesla skutečně dostatečně progresivní řešení.

Druhý případ byl veden pod sp. zn. 685/2003/VOP/JC Na ochránce se obrátil předseda základní organizace Českého zahrádkářského svazu v S. s případem, který měl podle něho dokumentovat nesprávný přístup orgánů ochrany přírody ve vztahu k **pěstitelským zásahům do ovocných dřevin**. Ochránce po prošetření poskytl k celé věci svůj právní názor, jehož prostřednictvím dal stěžovateli zčásti za pravdu.

V obci S. se na léta zanedbávané zahradě nový majitel rozhodl asi 50 let starou třešeň o výšce cca 10 m zmladit podstatným snížením koruny a přeroubováním. Byl to nicméně jeho první pokus v životě, udělal to neodborně, a zásah se nezdařil. Seřezání stromu kdosi ohlásil a v následném sankčním řízení byla uložena pokuta ve výši 200,-Kč. Vlastník dřeviny byl posléze nucen požádat i o povolení k pokácení, přičemž mu bylo v příslušném řízení uloženo za poražený ovocný strom vysadit na jeho pozemku nový ovocný strom, byť jej nepotřebuje.

Ochránce na podkladě svého šetření konstatoval, že podle jeho dosavadních poznatků současná právní úprava ochrany dřevin zakládá dostatečný prostor pro to, aby příslušné orgány ochrany přírody mohly v případě zjištění zásahu do dřeviny celou záležitost individuálně posoudit a tomuto posouzení přizpůsobit své postupy. Připomněl, že povolení ke kácení není třeba mj. ke kácení dřevin z důvodů zdravotních či z důvodů pěstebních (to jest za účelem obnovy porostů resp. při provádění výchovné probírky porostů), resp. že takové kácení podléhá

pouze oznámení. **Právní úprava tedy na pěstitelské zásahy do dřevin pamatuje.** V daném případě ovšem zásah do třešně byl i z hlediska pěstitelského vyhodnocen jako zcela chybný. Na druhé straně bylo zohledněno, jakými pohyby byl vlastník dřeviny veden, jakož i fakt, že újma způsobená zájmem ochrany přírody a krajiny, je nepatrná (stáří a stav poškozeného stromu; umístění stromu na okraji skupiny dřevin, které i nadále plní estetické a ekologické funkce), což se nakonec odrazilo v uložení pokuty při samé spodní hranici zákonné sazby. V tomto směru ochránce neshledal pochybení. Naopak k části výroku rozhodnutí obecního úřadu v S., kterým bylo v návaznosti na povolení pokácení třešně nařídáno žadateli o pokácení provedení náhradní výsadby jednoho kusu ovocného stromu na jeho pozemku, ochránce konstatoval, že má za to, že v tomto případě nebylo na místě náhradní výsadbu ukládat, už vzhledem k nepatrné ekologické újmě spojené s pokácením předmětné třešně. Uložení povinnosti vysadit jeden kus ovocné dřeviny na vlastním pozemku žadatele a po dobu 5 let o ni pečovat tak ochránce považoval v kontextu celého případu za nesmyslné. Ochránce se ztotožnil s názorem stěžovatele, že o počtu ovocných stromů na soukromé zahradě nemůže proti vůli jejího vlastníka rozhodovat správní orgán.

Novelizace vyhlášky o ochraně dřevin a povolování jejich kácení

V polovině roku 2013 vstoupila v účinnost nová prováděcí vyhláška Ministerstva životního prostředí (vyhláška č. 189/2013 Sb.) k zákonu o ochraně přírody a krajiny,¹⁸ upravující povolování kácení dřevin. Některá pravidla, jež tato vyhláška přinesla (zejména sporná definice zahrad a vynětí kácení veškerých dřevin v nich z povolovacího režimu), se záhy stala předmětem kritiky odborné i laické veřejnosti. Ochránce obdržel množství podnětů nabádajících ho, aby Ústavnímu soudu navrhl zrušení vyhlášky pro její protiústavnost (nesoulad nově nastaveného režimu pro kácení v zahradách se zákonným zmocněním k vydání vyhlášky). Ochránce se ke kritice nové vyhlášky připojil (nadtoto zjistil porušení legislativních pravidel vlády ve schvalovacím procesu). Již samotná definice zahrady („pozemek u bytového nebo rodinného domu v zastavěném území obce, který je stavebně oplocený a nepřístupný veřejnosti“) vyvolával pochybnosti a nenaplňoval požadavek právní jistoty (srozumitelnost a předvídatelnost následků právního předpisu). To zvyšovalo riziko nesprávné aplikace ze strany orgánů ochrany přírody. Ochránce rovněž zdůraznil, že se dopady aplikace vyhlášky v praxi rozcházejí s deklarovaným úmyslem zákonodárce nevyžadovat povolení ke kácení u dřevin nižších ekologických a společenských funkcí.

Ochránce využil svého zvláštního oprávnění podle § 22 zákona o veřejném ochránci práv a doporučil Ministerstvu životního prostředí, aby vyhlášku změni-

¹⁸ Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

lo. Ministerstvo pak sporná ustanovení změnilo vyhláškou č. 222/2014 Sb. (s účinností k 1. listopadu 2014). Nově je definice zahrady „navázána“ na jednoznačné údaje katastru nemovitostí a možnost kácet v zahradách bez povolení vztažena výlučně na dřeviny ovocné.

Kácení stromů v Národním parku Šumava

Ochránce vedl v roce 2011 pod sp. zn. 4064/2011/VOP/MPO šetření, jehož cílem bylo zejména posouzení postupu správních úřadů, jež měly dozorovat, zda byla ke kácení porostů na území II. zóny Národního parku Šumava vydána potřebná povolení. V rámci šetření ochránce jednal se Správou NP a CHKO Šumava, Ministerstvem životního prostředí a Českou inspekcí životního prostředí (dále také jako „ČIŽP“), od nichž si vyžádal podklady včetně vyjádření ke skutkovým a právním otázkám.

Z hlediska působnosti veřejného ochránce práv **je třeba rozlišovat Správu NP a CHKO Šumava jako příspěvkovou organizaci**, která byla zřízena rozhodnutím ministra životního prostředí v souvislosti se zřízením Národního parku Šumava dne 27. 6. 1991, a **Správu NP Šumava jako správní orgán vykonávající státní správu na území NP Šumava**. Šetření ochránce směřovalo vůči Správě NP Šumava, jako organizační složce Správy NP a CHKO Šumava, v souvislosti s výkonem státní správy podle zákona o ochraně přírody a krajiny.

Souhlas k zásahům proti škůdcům

V šetřeném případě byl subjekt hospodařící v lese při zásazích proti škůdcům povinen vycházet zejména ze dvou právních předpisů, a to z lesního zákona, protože zásah je prováděn v lese, a ze zákona o ochraně přírody a krajiny, protože zásah je prováděn v národním parku – tedy ve zvláště chráněném území přírody. V § 32 lesního zákona je zakotvena povinnost zásahů (opatření) proti škůdcům. V § 22 zákona o ochraně přírody je potom stanovena povinnost opatřit si k těmto zásahům proti škůdcům souhlas orgánu ochrany přírody, kterým tento orgán stanoví rozsah plánovaných zásahů (opatření). Ochránce konstatoval, **že § 22 zákona o ochraně přírody a krajiny je zvláštním ustanovením k lesnímu zákonu a jeho prováděcím předpisům**. Za poněkud nešťastné však ochránce považoval použití rozdílné terminologie v těchto dvou právních předpisech, ačkoli jsou, resp. měly by být, provázány.¹⁹ Zákon o ochraně přírody a krajiny hovoří o souhlasu k „zásahům“ proti škůdcům. Lesní zákon však hovoří o zásazích tehdy, jestliže mají

¹⁹ Zákon o ochraně přírody a krajiny hovoří o souhlasu k „zásahům“ proti škůdcům. Lesní zákon však hovoří o zásazích tehdy, jestliže mají směřovat k zastavení šíření nebo k hubení škodlivých organismů – ustanovení § 32 odst. 2 citovaného zákona.

směřovat k zastavení šíření nebo k hubení škodlivých organismů – ustanovení § 32 odst. 2 citovaného zákona.

Ochránce dospěl po provedeném šetření k názoru, že k aplikaci § 32 odst. 2 lesního zákona, tedy k zásahu proti škůdcům v případě jejich přemnožení, je zapotřebí získat souhlas dle ustanovení § 22 zákona o ochraně přírody a krajiny buď ve formě správního rozhodnutí, jestliže nebude podkladem pro žádné další navazující řízení podle jiného zákona, nebo ve formě závazného stanoviska, jestliže závazným podkladem pro další řízení bude. Ochránce považoval za nepochybné, že pro kácení kůrovcem napadených stromů v oblasti Na Ztracném byla Správa NP a CHKO Šumava povinna disponovat souhlasem k zásahu proti škůdcům.

Povolení dle zákona o ochraně přírody a krajiny

Ochránce rovněž poukázal na to, že souhlas dle ustanovení § 22 zákona o ochraně přírody a krajiny nemůže nahradit další příslušné výjimky a povolení dle zákona o ochraně přírody a krajiny (§ 43 a § 56 zákona o ochraně přírody a krajiny).

Na základě materiálů, které ochránce v průběhu šetření shromáždil, usoudil, že kácením kůrovcem napadených stromů vznikaly holiny a že se jednalo o hospodaření vyžadující intenzivní technologie. Podle názoru ochránce byla v daném případě Správa NP a CHKO Šumava povinna o povolení výjimky podle ustanovení § 16, resp. § 43, zákona o ochraně přírody a krajiny požádat, a to i tehdy, kdyby disponovala souhlasem podle ustanovení § 22 citovaného zákona.

V té souvislosti ochránce také uvedl, že Správa NP Šumava pochybila, když na území Národního parku Šumava nevykonávala dozor v souladu s ustanovením § 85 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny a nepřistoupila k uložení náležitých opatření, pokud nebylo o výjimku požádáno nebo nebyla ve správním řízení povolena.

Stanovisko orgánu ochrany přírody k Natura 2000

Lokalita Na Ztracném je součástí území Natura 2000 (soustava chráněných území) požívajícího vysokého stupně ochrany. Správa NP a CHKO Šumava byla podle názoru ochránce povinna v době kácení kůrovcem napadených stromů disponovat písemným stanoviskem Správy NP Šumava jako orgánu ochrany přírody a krajiny, zda plánované činnosti mohou samostatně či ve spojení s jinými záměry či koncepty mít vliv na předmět ochrany Natura 2000, i přestože obě instituce sídlily „pod jednou střešou“. Správa NP Šumava neplnila podle ochránce své povinnosti tím, že neprováděla dozor na území Národního parku Šumava v souladu s ustanovením § 85 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny,

umožnila kácení stromů bez stanoviska orgánu ochrany přírody a nevydala potřebná opatření k nápravě vzniklého stavu.

Uspořádání (organizace) Správy NP

Ochránce poukázal na poněkud **kuriózní situace vyplývající z dvojího (resp. trojího) postavení Správy NP**. Tato je jako účastník správního řízení (navrhovatel) podle ustanovení § 52 správního řádu povinna označit důkazy na podporu svých tvrzení. Takovým důkazem může být odborné stanovisko Správy NP a CHKO Šumava jako odborné organizace. Správa NP Šumava jako orgán ochrany přírody (správní orgán), vedoucí na návrh Správy NP a CHKO Šumava správní řízení, však není návrhem účastníka řízení na dokazování vázána a je vždy její povinností zjistit všechny okolnosti důležité pro ochranu veřejného zájmu ochrany přírody (ustanovení § 50 odst. 3 správního řádu). **Zjednodušeně řečeno – v běžné praxi Správa NP jako organizace hospodařící v národním parku navrhuje důkazy pro správní řízení a následně tato organizace jako orgán státní správy tyto vlastní důkazy posuzuje.** Uvedené postavení Správy NP označil ochránce do budoucna jako neudržitelné. Současné uspořádání (organizace) Správy NP neposkytuje dle ochránce dostatečnou záruku nestrannosti výkonu státní správy ve smyslu rovnosti stran.

Role dozorových orgánů veřejné správy

Ochránce uvedl, že ani **Správa NP Šumava, ani Ministerstvo životního prostředí a Česká inspekce životního prostředí** nezasáhly v okamžiku objevení se pochybností o zákonnosti kácení kůrovcem napadených stromů v dané lokalitě.

Ochránce po **Správě NP Šumava požadoval, aby v plném rozsahu svých pravomocí dozorovala prováděnou činnost** na území Národního parku Šumava a jako orgán ochrany přírody **využívala všech svých oprávnění, která jí právní úprava nabízí k tomu, aby nedocházelo k ohrožování zájmů ochrany přírody a krajiny. Za velmi důležité považoval, aby se veškeré postupy a rozhodování tohoto orgánu vyznačovaly transparentností. České inspekci životního prostředí ochránce doporučil, aby aplikovala ustanovení § 66 zákona o ochraně přírody a krajiny v těch případech, kdy bude mít odůvodněné pochybnosti o možném ohrožení či poškození části přírody.**

V oblasti legislativní doporučil MŽP vyhodnocení a účinnou změnu právní úpravy v návaznosti na nevhodnou dvojjedinou roli Správy NP. V důsledku současné právní úpravy je možné, aby Správa NP udělovala sama sobě některá povolení dle zákona o ochraně přírody a krajiny. Ačkoli tento fakt nezpůsobuje sám o sobě nezákonnost nebo neústavnost takovýchto povolení, je toto systémové nastavení nevhodné.

Ve vazbě na skutečnost, že Ministerstvo životního prostředí a Správa NP Šumava nepřijaly opatření k nápravě navrhovaná ochráncem, rozhodl se v souladu s ustanovením § 20 odst. 2 písm. b) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochrání práva ve znění pozdějších předpisů, veřejnost informovat o výsledcích svého šetření formou tiskové zprávy.²⁰

Na některé aspekty, které byly předmětem šetření ochránce, poukázal také Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 30. 08. 2013, čj. 2 Aps 7/2012 – 47²¹, nebo v rozsudku ze dne 13. 8. 2014, č. j. 3 As 75/2013-112.²²

Účastensství sdružení ve správních řízeních

Ochránce se opakovaně setkával s tím, že úřady na místo toho, aby se věcně vypořádaly s námitkami občanských sdružení, se naopak soustředily na to, aby se „vypořádaly“ se sdruženími, a to tak, že jim vůbec zahájení konkrétního řízení, při němž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny, neoznámí, popř. je přesto, že se do řízení přihlásí, nezahrnou do okruhu účastníků řízení. Takové postupy ochránce kritizoval s tím, že smyslem § 70 zákona o ochraně přírody a krajiny je umožnit občanům v co nejširší míře účast ve správních řízeních a ponechat tedy především na nich a nikoli na úřadu, zda se konkrétního řízení zúčastní.

Například v rámci šetření vedeném pod sp. zn.: 4618/2008/VOP/MH se ochránce zabýval **účastí občanského sdružení v řízení dle stavebního zákona**. Konstatoval, že vyloučení účasti občanských sdružení z řízení vedených podle

²⁰ VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. Loňské kácení na Šumavě bylo nelegální, úřady své chyby nenapravily. In: Veřejný ochránce práva [online]. 28. 6. 2012 [cit. 10. 8. 2015]. Dostupné na: <http://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2013/lonske-kaceni-na-sumave-bylo-nelegalni-urady-sve-chyby-nenapravily/>

²¹ „Správa národního parku vystupuje při ochraně přírody a krajiny v trojím postavení. Je orgánem státní správy národního parku (§ 78 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny), odbornou organizací ochrany přírody (§ 78 odst. 7 citovaného zákona), ale i subjektem hospodařícím se státními lesy na území národního parku (§ 22 odst. 3 téhož zákona). Při výkonu posledně zmiňované pravomoci nevystupuje jako správní orgán, ale jako jakýkoli vlastník lesa v národním parku; proti opatřením vyplývajícím z výkonu této pravomoci se tak nelze bránit žalobou dle § 82 a násl. s. ř. s.“

²² „...při výkladu pojmu „záměr“ ve smyslu § 45h a 45i zákona o ochraně přírody a krajiny nelze vycházet pouze z definice záměru obsažené v § 3 písm. a) zákona o posuzování vlivů, ale je třeba vzít v úvahu i § 4 tohoto zákona, který vymezuje, co je předmětem posuzování vlivů záměru na životní prostředí. Uvedené ustanovení totiž vedle staveb, činností a technologií uvedených v příloze č. 1 zákona o posuzování vlivů činí předmětem posuzování podle tohoto zákona i stavby, činnosti a technologie, které podle stanoviska orgánu ochrany přírody vydaného podle zvláštního právního předpisu (zákon o ochraně přírody a krajiny) mohou samostatně nebo ve spojení s jinými významně ovlivnit území evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti [§ 4 odst. 1 písm. e) zákona o posuzování vlivů]. Tyto stavby, činnosti a technologie podléhají posuzování, pokud se tak stanoví ve zjišťovacím řízení (§ 7 zákona o posuzování vlivů).“

stavebního zákona je nepřípustným popřením principů transparentnosti veřejné správy a požadavku účasti veřejnosti na rozhodování správních úřadů.

Ochránce zahájil uvedené šetření na základě podnětu občanského sdružení M. ve věci zavedení obousměrné automobilové dopravy na mostě přes řeku Malší v Českých Budějovicích. Občanské sdružení ve svém podání poukazovalo na to, že zastupitelstvo města dlouhodobě usiluje o nahrazení lávky pro pěší a cyklisty spojující klidnou čtvrť Havlíčkovy kolonie s rušnou dopravní tepnou mostem pro automobilovou dopravu. Obyvatelé Havlíčkovy kolonie, která se řadí mezi urbanisticky i architektonicky nejzajímavější části města, přitom s plánovanou změnou nesouhlasí. Doposud se jednalo o jednu z neklidnějších částí města, která je umístěna na spojnici využívané cyklisty a chodci, je odtud přístup do parku, k dětskému hřišti a městským koupalištím. V rámci šetření shledal ochránce pochybení orgánů státní správy, konkrétně stavebního úřadu Magistrátu města České Budějovice, který vyloučil z účasti na řízení o povolení stavby občanské sdružení M., stěžovatele. Úřad nesprávně aplikoval stavební zákon a zákon o ochraně přírody a krajiny a rovněž pochybil, jestliže nevedl řízení o změně vlivu stavby na životní prostředí. Vzhledem k tomu, že stavební úřad se s kritikou svého postupu neztotožnil, doporučil ochránce občanskému sdružení, aby využilo závěry šetření a podalo proti vydanému rozhodnutí správní žalobu.

Myslivost

Podání v oblasti myslivosti jsou velmi různorodá. Týkají se uznání honitby, přiřčení honebních pozemků k honitbě, škod způsobených zvěří, ustanovení myslivecké stráže a mysliveckého hospodáře, zápisů do rejstříku honebních společenstev.

Výkon práva myslivosti v oboře R.

V únoru 2009 se v médiích objevily **zprávy o masivním odlovu daňčí zvěře v oboře R**. Ochránce se rozhodl v této věci **zahájit** podle § 9 písm. d) zákona o veřejném ochránci práv **šetření z vlastní iniciativy** pod sp. zn. 1206/2009/VOP/OZ, na základě kterého učinil také obecné závěry, se kterými veřejnost seznámil prostřednictvím tiskové zprávy.²³ Ochránce zejména konstatoval, že při posuzování souladu honitby se zákonem o myslivosti je třeba, aby byl vedle požadavku příslušné plochy naplněn rovněž požadavek souvislosti honebních pozemků (§ 17 odst. 2 zákona o myslivosti). U honebních pozemků musí existovat buď jediný vlastník, nebo musí být majitelé pozemků sdružení do honebního společenstva.

²³ VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. Zástupkyně ochránce žádá zákaz užívání honitby Obora Radějov jako obory. In: Veřejný ochránce práv [online]. 10. 2. 2010 [cit. 10. 8. 2015]. Dostupné na: <http://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2010/zastupkyne-ochrance-zada-zakaz-uzivani-honitby-obora-radejov-jako-obory/>

Pokud honitba nebyla uvedena do souladu s novým zákonem o myslivosti právně zanikla ke dni 31. 3. 2003 (§ 69 odst. 1 zákona o myslivosti).

Kontinuálnost mysliveckého hospodaření

Veřejný ochránce práv se v šetření vedeném ve spise zn. 6267/2010/VOP/OZ zabýval podnětem pana M. Š., který byl oprávněn jednat za Honební společenstvo P. (dále také „stěžovatel“). Stěžovatel zejména namítal, že mu orgán státní správy myslivosti dne 8. září 2009 zaslal dokument, kterým jej **vyzval, aby neprodleně zastavil výkon práva myslivosti v honitbě P.** Svou výzvu městský úřad opíral o rozhodnutí Ministerstva zemědělství (dále také „MZe“), ve kterém mimo jiné konstatovalo, **že Honební společenstvo P. (tedy stěžovatel) zaniklo s ohledem na znění ustanovení § 69 odst. 2 zákona o myslivosti** ke dni 1. dubna 2003.

Při hodnocení případu **ochránce vycházel** nejen z příslušných ustanovení zákona o myslivosti, ale **také z celkového pojetí myslivosti** jakožto právem upravené činnosti. Zde je nutné přidržet se především judikatury Ústavního soudu, který v tomto ohledu vyslovil názor, že **výkon práva myslivosti je speciálním způsobem péče o životní prostředí**,²⁴ přičemž péče o ně je povinností vyplývající z Ústavy. Právě v tomto kontextu bylo dle ochránce třeba vykládat příslušná ustanovení zákona o myslivosti dopadající na popsanou situaci. Zejména se jednalo o ustanovení **§ 29 odst. 4** citovaného předpisu, jež stanoví, že do nabytí právní moci rozhodnutí o uznání honitby užívá honitbu její dosavadní uživatel. **Smyslem tohoto ustanovení je zachování kontinuity mysliveckého hospodaření v honitbě, resp. na honebních pozemcích, jež by byly za běžných okolností do honitby řazeny.** Podle ochránce se jedná o konkretizaci povinnosti dle čl. 7 Ústavy, a právě proto je třeba toto ustanovení aplikovat i v případech, kdy není naplněn požadavek zákona o myslivosti týkající se výkonu práva myslivosti pouze v rámci uznané honitby (viz ustanovení § 17 citovaného předpisu).

Ochránce tehdy konstatoval, že **výzva** městského úřadu ze dne 8. září 2009 k ukončení výkonu práva myslivosti v honitbě P., byla **nesprávným krokem**, a došlo tak k výraznému ohrožení zájmu na nepřetržitosti mysliveckého hospodaření – **vznikla část životního prostředí, o kterou se v tomto ohledu nepečovalo.**

Městský úřad se ohledně aplikace ustanovení § 29 odst. 4 zákona o myslivosti obrátil s žádostí o výklad tohoto ustanovení na Ministerstvo zemědělství. V přípi-

²⁴ Srov. nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 34/03, ze dne 13. prosince 2006, kde soud uvádí: „V podmínkách České republiky jsou myslivost a právo myslivosti společenskými aktivitami aprobovanými státem k ochraně a rozvoji jedné ze složek životního prostředí – zvěře. Zákon o myslivosti nepředstavuje úpravu myslivosti jako zájmové aktivity, ale ve svém základu jako cílevědomé a regulované činnosti k ochraně a rozvoji přírody. Realizace myslivosti a práva myslivosti je v obecné rovině legitimním omezením vlastnického práva a jejich prostřednictvím naplňuje stát svou ústavní povinnost zakotvenou v čl. 7 Ústavy.“

su ministerstva, byl obsažen názor, že v případě zániku honitby podle ustanovení § 69 odst. 1 zákona o myslivosti nelze ustanovení § 29 odst. 4 téhož předpisu aplikovat, neboť dle názoru ústředního orgánu lze právo myslivosti vykonávat pouze v rámci uznané honitby.

K aplikaci ustanovení § 29 odst. 4 zákona o myslivosti ochránce uvedl, že z ustanovení § 2 zákona o myslivosti a rovněž z nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 34/03, ze dne 13. prosince 2006, vyplývá, že myslivost je činností zaměřenou k péči o životní prostředí, primárně pak o jeho složku, kterou je zvěř. Zákon o myslivosti je tak jednou z konkretizací čl. 7 Ústavy. Ve výkonu práva myslivosti tedy ochránce spatřuje naplňování veřejného zájmu. Z podstaty věci pak musí být myslivost podle ochránce vykonávána kontinuálně. Za tím účelem byl do zákona o myslivosti vtělen ustanovením § 29 odst. 4, jehož **neoddiskutovatelným účelem je zachovat kontinuitu mysliveckého hospodaření v honitbě²⁵ a překlenout tak období, kdy je osud honitby v právním smyslu nejistý (došlo k jejímu zániku nebo zrušení), tím, že zachová právo jejího užívání jejímu dosavadnímu uživateli.**²⁶ Opačný postup by podle názoru ochránce vedl nejen k negaci povinnosti pečovat o životní prostředí, čímž by jednak v konečném důsledku mohlo být u neurčitého okruhu subjektů zasaženo jejich právo na příznivé životní prostředí garantované čl. 35 Listiny základních práv a svobod a dále práva konkrétních subjektů – vlastníků honebních pozemků, kterým v důsledku absence mysliveckého hospodaření vznikají na pozemcích škody, jež by však neměli po kom vymáhat.

S ohledem na skutečnost, že **Ministerstvo zemědělství ze svého výkladu ustanovení § 29 odst. 4 zákona o myslivosti neustoupilo**, přistoupil ochránce k medializaci daného případu prostřednictvím tiskové konference pořádané v prostorách Kanceláře veřejného ochránce práv.²⁷ Jednalo se o sankci ve smyslu § 20 odst. 2 písm. b) zákona o veřejném ochránci práv.

Ochránce problematice kontinuity mysliveckého hospodaření věnuje neustále svoji pozornost. V minulosti v tomto směru připomínkoval připravovaný návrh změny zákona o myslivosti,²⁸ která však posléze neprošla dalším schvalovacím procesem.

²⁵ Zde je třeba uvažovat o honitbě v materiálním smyslu – tedy o části krajiny tvořeném honebními pozemky, na kterých žije zvěř, a fungují aktivní ekosystémy.

²⁶ Obdobný názor lze vysledovat i v rozhodovací praxi správních soudů – srov. např. rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, čj. 59Ca 116/2008-41, ze dne 2. března 2009.

²⁷ Viz VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. Ministerstvo zemědělství umožňuje škody na zvěři, životním prostředí i majetku osob. In: Veřejný ochránce práv [online]. 28. 11. 2012 [cit. 10. 8. 2015]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2013/ministerstvo-zemedelstvi-uzmozuje-skody-na-zveri-zivotnim-prostredi-i-majetku-osob/>

²⁸ Viz VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. Připomínky veřejného ochránce práv k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů. In: Veřejný ochránce

I v současnosti na danou problematiku upozornil Ministerstvo zemědělství, které ochránci sdělilo, že se jí v rámci připravované novely zákona o myslivosti, která má být předložena do připomínkového řízení na podzim tohoto roku, bude řádně zabývat.

Bezúhonnost myslivecké stráže a mysliveckého hospodáře

V souvislosti s novou vlnou uzavírání smluv o nájmu honiteb, obdržel ochránce řadu podnětů od osob, které nemohly být ustanoveny do funkce myslivecké stráže nebo mysliveckého hospodáře. Případy měly společné to, že osoby, které dříve zastávaly funkci mysliveckého hospodáře, případně funkci myslivecké stráže, již tuto funkci zastávat nemohly, protože byly v minulosti odsouzeny za úmyslný trestný čin. Orgán státní správy myslivosti tyto osoby nepovažuje za bezúhonné, protože v opise z evidence rejstříku trestů jsou uvedena odsouzení za trestné činy, byť byla tato odsouzení zahlazena. V minulosti (až do novely v roce 2008) tyto osoby dokládaly k prokázání své bezúhonnosti výpis z evidence rejstříku trestů, problém s přihlížením k zahlazení odsouzení při posuzování bezúhonnosti tak nevznikal.

V dané věci se ochránce obrátil na ministra zemědělství s tím, že jej upozornil na rozdílné právní názory, které se v praxi ohledně posuzování bezúhonnosti objevují, a současně vyjádřil svůj názor, že považuje současnou právní úpravu danou zákonem o myslivosti za nepřiměřeně přísnou.

Bezúhonnost se dle současného znění zákona o myslivosti prokazuje prostřednictvím opisu z evidence rejstříku trestů.

Ustanovení § 35 odst. 1 písm. c) zákona o myslivosti stanovuje jako jednu z podmínek pro jmenování do funkce mysliveckého hospodáře bezúhonnost, přičemž toto ustanovení odkazuje na ustanovení § 12 odst. 4, které se týká myslivecké stráže. Podle ustanovení § 12 odst. 4 se za bezúhonného podle zákona o myslivosti nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin nebo uznán vinným ze spáchání přestupku na úseku myslivosti nebo komu byla pravomocně uložena pokuta podle zákona o myslivosti.

U myslivecké stráže je potom ještě v ustanovení § 12 odst. 5 zákona o myslivosti uvedeno, že „při posuzování bezúhonnosti se nepřihlíží k zahlazení odsouzení podle zvláštního zákona“. Ustanovení obdobného znění u funkce mysliveckého hospodáře dáno není.

Orgány státní správy myslivosti si funkci opisu vykládají tak, že se při posuzování bezúhonnosti osoby, která chce vykonávat funkci mysliveckého hospodáře, přihlíží rovněž k zahlazeným úmyslným trestným činům, za které byly tyto oso-

práv [pdf]. 8. 8. 2013 [cit. 10. 8. 2015]. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Zvlastni_opravneni/Pripominky/PDCJ2082-2013_MZe_O-myslivosti.pdf

by odsouzeny. To má za následek, že jakmile osoba kdykoli v minulosti spáchala úmyslný trestný čin, nemůže vykonávat funkci mysliveckého hospodáře, neboť jí správní orgán nepovažuje za bezúhonnou.

V praxi se však objevuje také názor, že ustanovení § 35 odst. 2 samo o sobě stanovuje postup pro získávání opisu z evidence rejstříku trestů a další postup ohledně posuzování bezúhonnosti osoby chtějící vykonávat funkci mysliveckého hospodáře. Vzhledem ke skutečnosti, že toto ustanovení nestanoví, že se k zahlázení odsouzení podle zvláštního zákona nepřihlíží, a ani neobsahuje legislativní odkaz na ustanovení § 12 odst. 5, je nutno k zahlázení odsouzení za spáchání úmyslných trestných činů přihlížet, ačkoli je k posouzení bezúhonnosti dokládán opis. Tento výklad tedy znamená, že se na osobu, která byla odsouzena za úmyslný trestný čin, který jí byl zahlázen, hledí podle zákona o myslivosti jako na bezúhonnou.

Výše uvedená ustanovení zákona o myslivosti vyvolávají podle ochránce aplikační problémy a v praxi není zcela zřejmé, jak je vykládat. Ochránce problematiku dále sleduje a předpokládá, že bude řešena v novele zákona o myslivosti (jak mu přislíbil ministr zemědělství), která má být předložena na podzim tohoto roku.

Ovzduší

Podněty jednotlivých stěžovatelů, které se týkají ochrany ovzduší, lze v zásadě rozdělit do dvou skupin. První skupina podnětů směřuje ke stížnostem na obtěžování kouřem (z komínů, krbů,...) z jednotlivých domácností („od sousedů“). Druhá část podnětů je potom zaměřena na obtěžování (především) zápachem z průmyslových nebo zemědělských areálů.

Pachové látky

Za účinnosti předchozího zákona o ochraně ovzduší²⁹ byla předmětem zájmu ochránce i **právní úprava emisních limitů pro pachové látky**. Ministerstvo životního prostředí (dále také „ministerstvo“) v roce 2006 zrušilo bez náhrady část prováděcího právního předpisu, který stanovoval emisní limity pro fugitivní emise pachových látek.³⁰ Přitom tehdy platný zákon o ochraně ovzduší i nadále existenci takového prováděcího předpisu předvídal.³¹ V rámci šetření ochránce vedeného

²⁹ Zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší), ve znění pozdějších předpisů.

³⁰ Vyhláška č. 356/2002 Sb., kterou se stanoví seznam znečišťujících látek, obecné emisní limity, způsob předávání zpráv a informací, zjišťování množství vypouštěných znečišťujících látek, tmavosti kouře, přípustné míry obtěžování zápachem a intenzity pachů, podmínky autorizace osob, požadavky na vedení provozní evidence zdrojů znečišťování ovzduší a podmínky jejich uplatňování, ve znění pozdějších předpisů.

³¹ Viz § 10 odst. 2 tehdejšího zákona o ochraně ovzduší: „Prováděcí právní předpis stanoví přípustnou míru obtěžování zápachem a způsob jejího zjišťování, dále stanoví emisní limity pachových látek,

z vlastní iniciativy pod sp. zn. 1/2011/SZD/KČ se ochránce neztotožnil s odkazem ministerstva na připravovaný nový zákon o ochraně ovzduší, neboť časový horizont jeho schválení ani jeho výslednou podobu nebylo možné v době vedení šetření předvídat. Ochránce zastával názor, že **pokud tehdejší zákon odkazoval na prováděcí právní předpis, který má stanovit emisní limity pachových látek a rozsah a způsob stanovení koncentrace pachových látek, není vydání takového prováděcího předpisu věcí volné úvahy ministerstva, neboť k tomuto kroku ho zavázal Parlament České republiky.** Rozhodnutím ministerstva, že zákonné zmocnění naplňovat nebude, si ministerstvo osobuje úlohu zákonodárce.

Ochránce doporučoval, aby ministerstvo vyšlo z výsledků tříletého stanovování koncentrace pachových látek, které probíhalo na základě vyhlášky o způsobu stanovení koncentrace pachových látek³² a zvažilo řešení navrhaná zpracovatelem analýzy získaných dat. Zpracovatel analýzy dat navrhoval stanovení specifického emisního limitu pro vymezené typy technologií, nebo stanovení individuálních emisních limitů pro konkrétní zdroje, případně nahrazení emisních limitů povinností provést pachový audit a na jeho základě zpracovat plán snižování emisí pachových látek.

V úvahu přicházelo např. i kombinované řešení, kdy by ministerstvo mohlo stanovit specifické emisní limity a doplnit je ustanovením, podle něhož tam, kde je obtěžování zápachem ze zdroje předmětem stížností více než 20 osob bydlících nebo pracujících v okolí zdroje, může orgán ochrany ovzduší rozhodnout o stanovení individuálního emisního limitu pro tento zdroj. Tam, kde bude prokázáno, že není v objektivních možnostech provozovatele dostupnými technickými opatřeními stanoveného individuálního emisního limitu dosáhnout, stanoví orgán ochrany ovzduší místo toho povinnost zpracovat a provádět plán snižování emisí pachových látek.

Protože se ministerstvo s názorem ochránce neztotožnilo a prováděcí právní předpis dle § 10 odst. 2 tehdejšího zákona o ochraně ovzduší nevydalo, uplatnil v daném případě ochránce sankci formou informování veřejnosti.³³

Zbývá dodat, že ani **současný zákon o ochraně ovzduší**³⁴ žádné emisní či imisní **limity pro pachové látky nezakotvuje**. Pachové látky jsou však oproti původní právní úpravě výslovně zahrnuty do tzv. znečišťujících látek. Orgány

rozsah a způsob stanovení koncentrace pachových látek“.

³² Vyhláška č. 362/2006 Sb., o způsobu stanovení koncentrace pachových látek, přípustné míry obtěžování zápachem a způsobu jejího zjišťování, ve znění pozdějších předpisů.

³³ Viz VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. Ministerstvo se vyhýbá povinnosti regulovat zápach. In: Veřejný ochránce práv [online]. 29. 2. 2012 [cit. 10. 8. 2015]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2015/ministerstvo-se-vyhyba-povinnosti-regulovat-zapach/>

³⁴ Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů.

ochrany ovzduší potom mohou v rámci vydávaných povolení provozu vyjmenovaného stacionárního zdroje stanovit s řádným odůvodněním individuální emisní limit pro pachové látky, pokud je to pro konkrétní zdroj účelné a efektivní. Stejně tak mohou ukládat konkrétní technická opatření k omezení zápachu. V praxi se ochránce doposud setkal pouze s jedním případem, kdy příslušný orgán ochrany ovzduší pro konkrétní zdroj znečišťování ovzduší emisní limit pro pachové látky opravdu stanovil. Nelze proto vyloučit, že se v budoucnu ochránce na využitelnost možnosti stanovit emisní limity pro pachové látky pro konkrétní stacionární zdroj zaměří podrobněji v rámci šetření z vlastní iniciativy.

Znečištěné ovzduší v Ostravě

Nejrozsáhlejším šetřením, které ochránce ve vztahu k ochraně ovzduší vedl, bylo šetření týkající se problematiky znečištěného ovzduší v Ostravě.³⁵ Důvodem pro zahájení šetření byl fakt, že na řadě míst v moravskoslezském regionu byly několikanásobně překračovány zákonné emisní limity pro tuhé znečišťující látky a polycyklické aromatické uhlovodíky. Stav ovzduší na Ostravsku byl v rozporu s vnitrostátními předpisy i s mezinárodními závazky České republiky vůči Evropské unii. Zároveň se objevily zprávy o významně se zhoršujícím zdravotním stavu dětí žijících v dané lokalitě. Jako jedna z hlavních příčin byly přitom uváděny vysoké koncentrace množství polévatého prachu v ovzduší, na který se váží karcinogenní látky, zejména polycyklické aromatické uhlovodíky a arsen.

Ochránce se v rámci šetření věnoval příčinám vysokého znečištění ovzduší na území města Ostravy, které pochází ze **čtyř hlavních zdrojů: průmyslu, dopravy, lokálních topenišť a přenosu z Polské republiky**. V rámci šetření ochránce komunikoval s mnoha správními orgány, prostudoval celou řadu vědeckých i odborných studií a posudků, konzultoval některé otázky s nezávislými odborníky. Za účelem zhodnocení a získání aktuálních poznatků svolal tři tzv. kulaté stoly na jednotlivá klíčová témata.

Výsledky šetření ochránce ukázaly, že řada úřadů, které disponují kompetencemi vůči původcům emisí látek znečišťujících ovzduší v Ostravě, tyto zákonné nástroje a opatření v minulosti dostatečně nevyužívala k tomu, aby zajistila dosažení platných emisních limitů. Teprve pod tlakem veřejného mínění se situace začala postupně měnit k lepšímu. Ochránce vedle konkrétních opatření k nápravě adresovaných příslušným úřadům uvedl ve svém závěrečném stanovisku také další náměty ke zlepšení situace, jejichž přijetí však není v moci úřadů, ale je dáno k úvaze politické reprezentaci státu, kraje, případně samotného statutárního města Ostravy.

Z pohledu **ochrany veřejného zdraví** se dle ochránce mělo Ministerstvo zdravotnictví podílet na výzkumech dopadů silně znečištěného ovzduší na veřejné

³⁵ Šetření bylo vedené pod sp. zn.: 3792/2009/VOP/KČ.

zdraví na Ostravsku kombinací různých vědeckých metod zahrnujících i toxikologické výzkumy. Mělo rovněž prosadit větší rozsah preventivních opatření pro ostravské děti. Dále bylo vhodné, aby provedlo hodnocení zdravotních rizik pro stávající či uvažované technologické procesy průmyslových provozů. Statutární město Ostrava by potom mělo v novém územním plánu města Ostravy omezit další rozvoj obytné výstavby a zařízení s dlouhodobým pobytem lidí v místech s nejvíce znečištěným ovzduším.

Ohledně **znečištění z průmyslu** ochránce uvedl, že jeho šetření odhalilo rezervy státní správy při využití zákonných oprávnění ke snížení povolených emisí. Krajský úřad Moravskoslezského kraje měl jednotlivá integrovaná povolení prověřit a s odvoláním na nepříznivé místní podmínky stanovit velkým průmyslovým závodům přísnější emisní limity a nižší emisní stropy. Měl rovněž uložit konkrétní organizační a kontrolní opatření, aby provozovatele průmyslových závodů přiměl využívat pouze nejlepší dostupné techniky. Ministerstvo průmyslu a obchodu a odborná agentura CENIA by přitom měly krajskému úřadu ve svých vyjádřeních k integrovaným povolením poskytnout dostatečně konkrétní informace o možnostech aplikace nejlepších dostupných technik v průmyslu.

V případě **znečišťování ovzduší dopravou** směřovaly úvahy ochránce spíše směrem k městské a krajské samosprávě a ke státu jako vlastníku pozemních komunikací a drah. Za vhodné považoval např. vybudování nové, nebo upravení stávající železniční tratě spojující centrum Ostravy s okolními městy a obcemi tak, aby vzniklá železniční spojení byla elektrifikovaná a rychlá, dále vybudování záhytných parkovišť v místech na okrajích Ostravy či přednostní dokončení staveb státních a krajských silnic v Ostravě předvídané územním plánem města. Ministerstvo dopravy a Moravskoslezský kraj mohou zvážit též navýšení příspěvků státu a kraje na systém čištění pozemních komunikací v Ostravě od prachu.

Z hlediska **přenosu znečištění z Polské republiky** ochránce konstatoval, že Ministerstvo životního prostředí mělo již dříve navrhnout vytvoření společného česko-polského programu zlepšení kvality ovzduší ve Slezské pánvi s využitím strukturálních fondů Evropské unie a zapojit do vyjednávání s Polskou republikou zástupce Evropské komise jako nestranného arbitra.

Pokud jde o činnost státní správy v oblasti **znečišťování ovzduší lokálními topeništi**, měl dle ochránce Magistrát statutárního města Ostravy vyvinout větší úsilí v pokutování občanů za překračování přípustné tmavosti kouře a spalování odpadů a nedovolených materiálů v domácích kotlích. Za klíčovou potom považoval ochránce možnost, aby fyzické osoby mohly získávat finanční příspěvek na zavedení kvalitních kotlů.

Ochránce dále navrhl, aby Parlament České republiky zvážil doplnění nového zákona o ochraně ovzduší o možnost obce vyhlásit tzv. bezkouřovou zónu (úplný zákaz topení pevnými palivy).

Dodáváme, že v posledních letech ke zlepšení situace znečišťování ovzduší lokálními topeništi přispívají tzv. **kotlíkové dotace** (dotace v rámci „Společného programu na podporu výměny kotlů“). Cílem dotačního programu je snížení znečištění ovzduší z lokálních topenišť využívajících tuhá paliva. Dotace je poskytována na výměnu stávajících kotlů na tuhá paliva za nové účinné nízkoemisní tepelné zdroje. Dotace nesměřují pouze do Moravskoslezského kraje, do dotačního programu se mohou zapojit i další kraje. V předchozích dvou letech se tak do programu kotlíkových dotací zapojil kromě Moravskoslezského kraje i Ústecký kraj, Středočeský kraj, Královéhradecký kraj a Plzeňský kraj.³⁶

Od letošního roku bude dotace na výměnu starých kotlů na pevná paliva za ekologičtější zdroje nově poskytována v rámci Operačního programu Životní prostředí, část peněz tedy bude poskytována Evropskou unií. I systém financování bude jiný než doposud – nejdříve si o peníze musí zažádat kraje, které budou následně poskytovat dotace přímo jednotlivým občanům (žadatelům – fyzickým osobám).³⁷

K ukončení samotného šetření znečištění ovzduší v Ostravě lze uvést, že **úřady řady opatření k nápravě navrhovaných ochráncem přijaly** zcela či alespoň podnikly kroky k jejich splnění (např. krajský úřad vedl řízení o změně integrovaného povolení, Magistrát města Ostravy vypracoval plán kontrol malých zdrojů znečištění ovzduší – domácích kotlů a prováděl po jednotlivých ulicích kontroly tmavosti kouře i přípustné míry obtěžování zápachem). Protože však nebyla přijata všechna opatření k nápravě (zejména ze strany Ministerstva zdravotnictví), uplatnil ochránce sankci v podobě informování veřejnosti o výsledcích šetření.³⁸

Odpady

Otázkou postupu správních orgánů v souvislosti s nakládáním s odpady se veřejný ochránce práv zabývá už od doby svého vzniku. Předmětem jeho šetření

³⁶ STÁTNI FOND ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. Společný program na podporu výměny kotlů. In: Státní fond životního prostředí [online]. [cit. 10. 8. 2015]. Dostupné z: <https://www.sfzp.cz/sekce/697/spolecny-program-na-podporu-vymeny-kotlu/>

³⁷ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. MŽP zveřejnilo základní podmínky pro nové „kotlíkové dotace“ a vyhlásilo výzvy pro kraje. Na výměnu starých kotlů je 9 miliard. In: Operační program Životní prostředí [online]. 15. 7. 2015 [cit. 10. 8. 2015]. Dostupné z: <http://www.opzp.cz/o-programu/aktuality-a-tiskove-zpravy/mzp-zverejnilo-zakladni-podminky-pro-nove-kotlikove-dotace-a-vyhlasilo-vyzvy-pro-kraje-na-vymenu-starych-kotlu-je-9-miliard>

³⁸ Viz VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. Ostrava – další rok se znečištěným ovzduším. In: Veřejný ochránce práv [online]. 16. 1. 2013 [cit. 12. 8. 2015]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2013/ostrava-dalsi-rok-se-zneclistenym-ovzduším/>

byly jak případy nakládání s různými druhy nebezpečných odpadů, tak případy zakládání a odstraňování tzv. černých skládek. Dále se podněty stěžovatelů týkaly např. otázky výkupu kovových odpadů.

Černé skládky

U odstraňování nelegálně vzniklých skládek se ochránce již při prošetřování prvních podnětů, které v této věci obdržel, setkával s problémem, že **současný zákon o odpadech**,³⁹ na rozdíl od předchozího,⁴⁰ **tuto právní oblast komplexně neřeší**. Možnost případného zásahu v zájmu ochrany životního prostředí je v praxi v zásadě ponechána na jednotlivých složkových předpisech práva životního prostředí (např. dle § 42 vodního zákona⁴¹). Samotný zákon o odpadech sice obsahuje ustanovení, podle něhož obecní úřad obce s rozšířenou působností, hrozí-li poškození lidského zdraví nebo životního prostředí nebo již k němu došlo, může zajistit ochranu lidského zdraví a životního prostředí na náklady odpovědné osoby [nyní § 79 odst. 1 písm. g) zákona o odpadech], avšak výklad pojmu „odpovědná osoba“ nebyl zcela jasný a příslušné orgány uvedené ustanovení v praxi neaplikovaly. Další překážkou potom byla otázka financování.

Veřejný ochránce práv již v roce 2003 zahájil široce pojaté **šetření zaměřené na nedostatky v právní úpravě odstraňování tzv. černých skládek**.⁴² V rámci šetření oslovil Ministerstvo životního prostředí (dále také „ministerstvo“) a požadoval vysvětlení k současné právní úpravě a shrnutí kroků, které ministerstvo hodlá podniknout směrem k posílení možností státní správy při odstraňování nepovolených skládek. **Výkladová komise ministerstva** na základě iniciativy ochránce nakonec **přijala právní výklad výše zmíněného ustanovení** zákona o odpadech [tehdy se jednalo o § 79 odst. 1 písm. e)],⁴³ ve kterém dospěla k závěru, že uvedené

³⁹ Zákon č.185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰ Viz § 3 odst. 7 zákona č. 125/1997 Sb., o odpadech: „Nepodaří-li se příslušnému okresnímu úřadu v řízení o odstranění protiprávního stavu [§ 26 odst. 1 písm. d)] podle tohoto zákona zjistit právnickou osobu nebo fyzickou osobu, která odpad umístila na nemovitost, která není určena k ukládání odpadů, přechází povinnost zajistit zneškodnění odpadu na vlastníka nemovitosti, na níž je odpad umístěn, a to na jeho vlastní náklady. Pokud vlastník nemovitosti v tomto řízení prokáže, že umístění odpadu jím nebylo způsobeno ani jím zaviněno a že učinil veškerá opatření k ochraně své nemovitosti, která lze na něm vyžadovat, uhradí mu účelně vynaložené náklady na zneškodnění odpadu příslušný okresní úřad.“

⁴¹ Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁴² Šetření bylo vedeno pod sp. zn. 18/2003/SZD/KČ.

⁴³ MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. Sdělení sekretariátu rozkladové komise o výkladech právních předpisů, přijatých výkladovou komisí ministra životního prostředí č. 10/2003. Věstník Ministerstva životního prostředí [dokument pdf]. 2013, 11 [cit. 6. 8. 2015]. ISSN – tištěná verze 0862-9013. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/C5AA0A567D6DD8BAC1256F5C002D842E/\\$fi](http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/C5AA0A567D6DD8BAC1256F5C002D842E/$fi)

ustanovení lze aplikovat i na případy, kdy osoba, která protiprávně odložila odpad, není známa. Obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností vznikne takto pohledávka vůči neznámé osobě. Dle výkladové komise nelze dovodit, že by povinnost odstraňovat odpad, jehož původce není znám, přešla na vlastníka nemovitosti, na níž je tento odpad umístěn. Vlastník pozemku je však povinen udržovat na pozemku čistotu a pořádek tak, aby nebyl narušen vzhled obce.

Již v roce 2003 se ochránce přikláněl k tomu, aby byla přijata **komplexní koncepce řešení černých skládek**. V podstatě od té doby je hledáno nějaké uspokojivé řešení. Např. v roce 2009 uplatňoval ochránce připomínky k **návrhu nového zákona o odpadech** s tím, že kritizoval skutečnost, že návrh je předkládán ve spěchu a bez toho, že by byl nejdříve předložen věcný záměr zákona. Poukázal na to, že návrh **neřeší likvidaci nepovolených skládek** a jiných protiprávních úložišť odpadů. Vzhledem k tomu, že v terénu existují stovky černých skládek, měl by zákon upravit otázku, kdo má nést náklady na jejich odstranění.

Ve stejném roce ochránce upozorňoval na mezeru platné právní úpravy spočívající v tom, že v případech ukládání odpadů fyzickou osobou na místě, které k tomu není zákonem určeno, Česká inspekce životního prostředí **nemá** zákonem svěřenou **pravomoc uložit** této nepodnikající fyzické osobě **opatření ke zjednaní nápravy**, např. v podobě uložení povinnosti odpad v určené lhůtě odstranit. Je jí dána pouze pravomoc uložit za toto jednání pokutu v přestupkovém řízení. Absence takového opatření je poškozovateli životního prostředí využívána.

Proto se ochránce obrátil s doporučením změny právní úpravy na ministra životního prostředí, který jeho upozornění v roce 2010 zařadil mezi vhodné podněty při tvorbě novely zákona o odpadech i návrhu věcného záměru zcela nového zákona o odpadech, který měl dle tehdejších odhadů nabýt účinnosti v roce 2014.

S větší časovou prodlevou oproti původním předpokladům je nyní **věcný záměr nového zákona o odpadech** připraven.⁴⁴ Návrh věcného záměru zákona o odpadech prošel na konci roku 2014 mezirezortním připomínkovým řízením a byl schválen usnesením vlády č. 368 ze dne 18. 5. 2015. Vláda zároveň uložila ministru životního prostředí zpracovat a vládě do 30. 9. 2015 předložit návrh zákona o odpadech, v němž budou zapracovány připomínky uvedené ve stanovisku Legislativní rady vlády.

K tzv. černým skládkám věcný záměr zákona o odpadech uvádí, že „zajištění nakládání s odpadem, který je umístěn na místě, které k tomu není určeno, a jehož původce není znám nebo již neexistuje, je dlouhodobým problémem, který není

le/vestnik_11.pdf.

⁴⁴ Viz MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. Věcný záměr zákona o odpadech, č. j. předkladatele 74894/ENV/14. Knihovna připravované legislativy ODok [online]. Praha: 2015 [cit. 7. 8. 2015]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/kpl-detail?pid=RACK9Q9QGJKJ>

platnou legislativou účelně řešen. Tato problematika bude v souladu s občanským zákoníkem, v návaznosti na zásadu vlastnictví zavazuje vycházející z Listiny základních práv a svobod a v návaznosti na způsob řešení v § 58 zákona o obcích upravena s důrazem na odpovědnost vlastníka za ochranu vlastního majetku před jeho poškozováním ze strany dalších osob a na jeho povinnost zabránit vnikání odpadů na okolní pozemky a poškozování majetku dalších osob.⁴⁵

Konkrétní řešení této otázky bude hledáno až ve fázi přípravy paragrafového znění zákona. Už mezirezortní připomínkování návrhu věcného záměru ukázalo, že to nebude vůbec jednoduché. Svoji roli zde bude hrát otázka, jak dalece lze zatížit vlastníka pozemku, na kterém se odpad nachází (riziko zneužití v neprospěch vlastníka pozemku), otázka financování odklizení černých skládek i otázka, kterému orgánu odpadového hospodářství svěřit pravomoc nařídit opatření k nápravě (zajištění využití nebo odstranění odpadu).

Nebezpečné odpady

Po celou dobu své existence se veřejný ochránce práv zabývá rovněž podněty týkajícími se nebezpečných odpadů, a to především ve vztahu k odpadům, které byly v rámci podnikatelské činnosti uloženy v areálu společnosti, společnost následně zanikla, ale odpady na pozemcích zůstaly. Otázka **odstraňování ekologických zátěží a sanace kontaminovaných lokalit** se mimo jiné z iniciativy ochránce stále vyvíjela a hledalo se funkční a komplexní systémové řešení pro proces odstraňování starých ekologických zátěží a havarijních stavů vzniklých v jejich důsledku. Hlavní roli hrála otázka financování (např. poskytování účelové dotace na sanaci kontaminovaných lokalit).

Zkušenosti ochránce z jednotlivých kauz ukázaly, že největším problémem jsou zatížené nemovitosti (nepovolené skládky směsných odpadů, bývalé sklady pesticidů nebo úložiště nebezpečných chemických látek), které jsou v rukou soukromých osob. **Vlastníci zatížených nemovitostí** obvykle nemají dostatečné finanční prostředky k sanaci staré ekologické zátěže, a proto řešení odkládají až na dobu, kdy k poškozování životního prostředí skutečně dojde.

V roce 2008 se ochránci ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí podařilo dosáhnout toho, že tyto osoby byly **zařazeny do Operačního programu Životní prostředí** (oblast podpory 4.2 Odstraňování starých ekologických zátěží). Od té doby tedy mohly i fyzické osoby, které vlastnily restituovanou nemovitost zatíženou starou ekologickou zátěží, a občanská sdružení, která chtěla provést sanaci znečištěné lokality, žádat prostřednictvím Státního fondu životního prostředí o dotace z evropských fondů na realizaci průzkumných prací, analýz rizik a studií

⁴⁵ Tamtéž.

proveditelnosti, a zejména na provádění sanací nemovitostí dotčených starou ekologickou zátěží.⁴⁶

Z konkrétních příkladů, kterými se ochránce zabýval, bychom rádi uvedli „kauzu“ **polychlorovaných bifenylů uložených v areálu bývalého střediska na chemickou úpravu rostlin ve Lhenicích**, vedené pod sp. zn. 3171/2008/VOP/JBE. Ochránce v něm dospěl mj. k obecnému závěru, **že právní předpisy jednoznačně neřeší otázku vlastnictví odpadů poté, co byla osoba, která byla jejich vlastníkem, zrušena v konkursu, či likvidaci**. Patrně také zkušenosti s řešením tohoto a dalších obdobných případů vedly v roce 2015 k přijetí **nového dotačního programu**. Ministerstvo životního prostředí vyhlásilo první výzvu k předkládání žádostí o poskytnutí podpory (Oblast podpory – Odpady, staré zátěže, environmentální rizika; Podoblast podpory – Odstranění a rekultivace nepovolených „černých skládek“ a řešení starých ekologických zátěží – Sanace havarijních stavů).⁴⁷ V současnosti již jsou ukončená obě kola výzvy.

Přeprava nebezpečných odpadů

Problematika přepravy nebezpečných odpadů je jedním z příkladů, kdy dojde k naplnění požadavků ochránce v legislativní rovině, nicméně stane se tak až za poměrně dlouhou dobu.

V letech 2007 – 2011 prováděl ochránce rozsáhlé šetření týkající se nelegálního skladování nebezpečného odpadu v areálu v Libčanech.⁴⁸ Při domovní prohlídce bylo v areálu nalezeno značné množství neznámých látek, které byly následně kvalifikovány jako nebezpečný odpad. Situace byla dotčenými orgány vyhodnocena jako bezprostřední ohrožení bezpečnosti, života a zdraví obyvatel a ohrožení životního prostředí. Prostřednictvím složek integrovaného záchranného systému bylo započato s odstraňováním nebezpečného odpadu. Cílem šetření ochránce v dané věci bylo zpracování zprávy o šetření, která zdokumentuje průběh kauzy, vyhodnotí činnost státní správy a poukáže na případná slabá místa právní úpravy.

Z šetření mimo jiné vyplynulo, že v daném případě společnost nakládající s odpady odevzdávala zfalšované evidenční listy na přepravu nebezpečných odpadů. Úřady se shodly v tom, že ke zlepšení kontroly nakládání s nebezpečným odpadem by mohlo přispět zavedení evidence v elektronické podobě, která by byla on-line zpřístupněna dotčeným správním orgánům.

⁴⁶ Více viz závěry ochránce z šetření vedeného pod sp. zn. 2128/2007/VOP/KČ.

⁴⁷ STÁTNÍ FOND ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. Výzva č. 1/2015 k předkládání žádostí o poskytnutí podpory v rámci Národního programu Životní prostředí. In: Státní fond životního prostředí [dokument pdf]. [cit. 7. 8. 2015]. Dostupné z: https://www.sfzp.cz/soubor-ke-stazeni/54/16218-vyzva_14_04_2015.pdf

⁴⁸ Šetření bylo vedené pod sp. zn. 2600/2007/VOP/DK.

Ochránce proto jak ve zprávě o šetření, tak následně v Souhrnných zprávách o své činnosti za rok 2008 a 2009 konstatoval, že za **zásadní nástroj pro zjištění toku odpadů** (a to nejen v Libčanech) považuje **funkční evidenci odpadů**. Aby se předešlo kauzám typu Libčany, je třeba v legislativě podrobněji upravit monitorování pohybu odpadů a nakládání s nimi v reálném čase a zejména provázání evidence nakládání s odpady a evidence provozovaných zařízení s evidencí při přepravě nebezpečného odpadu a průběžné srovnávání a vyhodnocování údajů z těchto evidencí.

Předpokladem pro řádné a kvalitní sledování pohybu odpadu by mělo být vytvoření Centrálního informačního systému odpadového hospodářství v jednotném datovém standardu, jehož součástí by byly nejen informace o přeshraniční přepravě odpadu, ale i o přepravě odpadu v rámci České republiky, minimálně pak o přepravě nebezpečného odpadu. Ochránce proto doporučil Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení novely zákona o odpadech, případně zcela nové právní úpravy, která by upravila problematiku monitorování pohybu odpadů a nakládání s nimi v reálném čase.

Své doporučení zopakoval ochránce v roce 2012. Upozornil na to, že již usnesením vlády č. 1076 ze dne 27. 8. 2008,⁴⁹ přijatém v návaznosti na šetření ochránce ve věci nelegálního skladování nebezpečného odpadu v Libčanech, byl stanoven úkol realizovat on-line informační systém o pohybu nebezpečných látek a odpadů v České republice a zajistit jeho propojení s již existujícími systémy v ostatních státech Evropské unie. Přes doporučení k realizaci úkolu Bezpečnostní radou státu nebyl úkol naplněn. Ochránce proto opětovně doporučil Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení nového zákona o odpadech, ev. zcela nové právní úpravy, která by upravila problematiku monitorování pohybu odpadů a nakládání s nimi v reálném čase.

Opakovaná **doporučení ochránce** nakonec byla **promítnuta do novely zákona o odpadech** (konkrétně do ustanovení § 40) zákonem č. 169/2013 Sb. Novela zavedla vedení evidence přepravy nebezpečného odpadu v elektronické podobě (oproti původní listinné) prostřednictvím integrovaného systému plnění ohlašovacích povinností v oblasti životního prostředí (tzv. ISPOP). „Systém automaticky vyhodnotí vložená data a v případě rozporů vyrozumí o těchto rozporech odesílatele a příjemce odpadu i příslušné správní úřady. (...) Jedná se o efektivní nástroj pro dohled nad přepravou nebezpečných odpadů v reálném čase a o eliminaci nelegálního nakládání s nebezpečnými odpady při přepravě těchto odpadů. Systém umožní také okamžité efektivní kontroly ze strany orgánů státní správy a bude

⁴⁹ Usnesení Vlády České republiky ze dne 27. 8. 2008, č. 1076, o Systémových opatřeních k předcházení nežádoucím situacím v souvislosti s nezákonným nakládáním s chemickými látkami a odpady.

poskytovat informace o přepravovaných odpadech integrovanému záchrannému systému v krizových situacích.⁵⁰

Účinnost diskutované části novely byla původně stanovena k 1. 10. 2014, novelou zákonem č. 184/2014 Sb. byla odložena k 1. 1. 2016. V době psaní tohoto článku je v Parlamentu projednávána další novela zákona o odpadech, která rovněž počítá s tím, že se přeprava nebezpečných odpadů bude ohlašovat elektronicky prostřednictvím ISPOP. Oproti původnímu návrhu by mělo být nastavení systému elektronického ohlašování zjednodušeno.⁵¹

Dodáváme, že s ohlašováním přepravy nebezpečného odpadu prostřednictvím ISPOP počítá i již zmíněný věcný záměr nového zákona o odpadech.

Báňská správa

V rámci výkonu své činnosti se veřejný ochránce práv pravidelně setkával⁵² také s podněty směřujícími proti postupům správních orgánů ve smyslu horního práva.⁵³ V zásadě je přitom možné v agendě stížnosti ochránci rozlišit zejména dvě velké skupiny případů, ty které se týkají řešení tzv. střetu zájmů při povolování hornické činnosti, a ty které souvisejí s existencí chráněných ložiskových území (CHLÚ) a využíváním staveb a pozemků v nich.

Řešení střetu zájmů v horním právu

Vlastníci staveb a pozemků ve svých podnětech ochránci často zpochybňovali postupy orgánů státní báňské správy při řešení střetu zájmů dle § 33 horního záko-

⁵⁰ Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky; Vláda České republiky. Důvodová zpráva k zákonu č. 169/2013 Sb., změna zákonů o odpadech, o integrovaném registru znečišťování životního prostředí a o podmínkách provozu na pozemních komunikacích. In: ASPI pro Windows [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 8. 2015].

⁵¹ Více viz MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 169/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 25/2008 Sb., o integrovaném registru znečišťování životního prostředí a integrovaném systému plnění ohlašovacích povinností v oblasti životního prostředí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, č. j. předkladatele 73543/ENV/14. Knihovna připravované legislativy ODok [online]. Praha: 2015 [cit. 10. 8. 2015]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/kpl-detail?pid=KORN9Q3FJ9Y5>

V Parlamentu je návrh projednáván jako sněmovní tisk 409 (7. volební období). Návrh zákona byl schválen usnesením Poslanecké sněmovny ze dne 8. 7. 2015, č. 809, nyní má návrh projednat Senát.

⁵² Viz též Souhrnné zprávy o činnosti veřejného ochránce práv za roky 2005, 2006, 2007, 2008, 2009 či 2012 dostupné na webových stránkách www.ochrance.cz.

⁵³ Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), a zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě (zákon o hornické činnosti), a předpisy související.

na v rámci povolování hornické činnosti a žádali o pomoc v souvislosti s devastací svých majetků dopady těžební činnosti. Spory se týkaly stanovení okruhu účastníků řízení (tzv. dotčené nemovitosti), resp. vymezení nemovitostí ohrožených, u nichž bylo podle správních orgánů teprve nezbytné předložit dohodu o řešení střetu zájmů. Ochránce zaujal stanovisko, že správní orgán by měl požadovat (a popřípadě i nařídit těžební společnosti) uzavření dohod o střetu zájmu vždy, ne jen v případě ohrožení. Argumentoval mj. tím, že termíny ohrožení, resp. dotčení, jsou zavádějící, občanský zákoník je nezná a hovoří jednoznačně pouze o škodě (újmě). Zainteresované orgány státní správy podle ochránce chybovaly, pokud před povolením hornické činnosti těžební organizaci nepožadovaly předložení dokladu o vyřešení střetu zájmů s majiteli všech dotčených nemovitostí. Ochránce zdůrazňoval, že je především věcí těžební společnosti, která hodlá těžít, aby se s majiteli jednotlivých dotčených nemovitostí ještě před zahájením těžby vypořádala, rozhodně by břemeno řešení střetu zájmů nemělo jít k tíži majitele dotčené nemovitosti, jak bylo někdy argumentováno orgány státní báňské správy s tím, že majitel nemovitosti „má možnost obrátit se na soud“. Ochránce současně podporoval legislativní snahy o vyváženější postavení majitelů nemovitostí na jedné straně a těžební společnosti na straně druhé.

Závěry ochránce potvrdil i Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 27. 10. 2004 č. j 7 A 133/2002-33 (publikováno ve sbírce NSS č. 9/2005).⁵⁴ V posledních letech již ochránce nezaznamenává podněty k této problematice. Přispěla k tomu zřejmě i novelizace horního zákona provedená zákonem č. 398/2012 Sb., kdy s účinností k 15. 1. 2013 došlo k vypuštění ustanovení,⁵⁵ připouštějících vyvlastnění pro účely využití výhradního ložiska nerostu. Daná úprava se fakticky odráží ve vylepšení postavení jednotlivých fyzických a právnických osob dotčených zamýšlenou těžební činností při řešení tzv. střetu zájmů (z hlediska možnosti domoci se řádného odškodnění dohodou).

⁵⁴ Jak Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku konstatoval: „Předpokladem povolení otvírky, přípravy a dobývání výhradního ložiska podle § 10 zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, je vyřešení střetu zájmů podle § 33 zákona č. 44/1988 Sb., horního zákona. Vyřešení střetu zájmů se netýká jen pozemků a nemovitostí, na kterých bude hornická činnost prováděna, ale i těch, které mohou být touto činností ohroženy nebo dotčeny. Vyřešení střetu zájmů má totiž za cíl odstranění právních překážek výkonu hornické činnosti tak, aby mohla být z hlediska právních vztahů prováděna nadále bezrozporně.“

⁵⁵ Konkrétně § 33 odst. 4 horního zákona, podle něž v případech, kdy nedošlo k dohodě mezi organizací a fyzickými nebo právnickými osobami, které jsou vlastníky dotčených pozemků a nemovitostí a převažoval-li veřejný zájem na využití výhradního ložiska nad oprávněným zájmem vlastníka pozemků a jiných nemovitostí, bylo možno nabývat nemovitostí nebo práv k nemovitostem rozhodnutím o vyvlastnění, popřípadě zřízením užívacího práva.

Chráněná ložisková území

V rámci šetření podnětu manželů L. (sp. zn.: 1444/2005/VOP/JC) se ochránce podrobněji zabýval problematikou stavební činnosti v CHLÚ. Manželé L. se na ochránce obrátili s tím, že již několik let neúspěšně usilují o vydání povolení ke zřízení podkrovní bytové jednotky, zádveří a nového schodiště zpřístupňujícího podkroví, na svém rodinném domku v O., nacházejícím se v CHLÚ. Stěžovatelé se pozastavili nad nevstřícným přístupem soukromé těžební organizace, který se odrazil v dlouhodobých průtahách. Ochránce závěry svého šetření vyjádřil kritiku celého procesu směřujícího k vydání povolení stavby, neboť u vlastníků nemovitostí vyvolává velkou míru právní nejistoty. V případě staveb situovaných do chráněných ložiskových území musel stavebník absolvovat klasickou stavebně-povolovací proceduru ve smyslu stavebního zákona, navíc však musel doložit stanovisko těžební společnosti spolu s návrhem ochrany výhradního ložiska.

Ochránce svým širěji zaměřeným šetřením zjistil, že vlivem liknavého přístupu těžebních společností dochází k průtahům povolovacích procedur stavebních záměrů situovaných do chráněných ložiskových území. Šetření ochránce přitom potvrdilo, že jde o systémovější nedostatek související i s nevhodnou právní úpravou. Ochránce se kriticky vyjádřil k nezdůvodňování podkladových stanovisek vydaných krajským úřadem jako orgánem ochrany ložiskového území a k neposkytování součinnosti ze strany orgánu státní báňské správy. Ochránce ve svých závěrech zdůraznil, že stanovisko krajského úřadu jako orgánu ochrany ložiskového území musí být dostatečně odůvodněno, přičemž ze stanoviska musí být zřejmé, čím navrhovaný stavební záměr zabraňuje, či ztěžuje dobývání výhradního ložiska, resp. proč nepřichází v úvahu udělení výjimky. Ochránce v konkrétních případech radil občanům, aby trvali na řádném zdůvodnění podkladového stanoviska orgánu ochrany ložiskového území (viz též závěry šetření vedeného pod sp. zn. 5961/2012/VOP/MPO), a to i s využitím § 149 správního řádu (odvolání, přezkum), popř. v rámci soudního přezkumu.

Ochránce využil svého oprávnění upozornit na konkrétní problematiku právní úpravu zákonodárny sbor a v roce 2005 informoval prostřednictvím poslance zpravodaje tehdejšího sněmovního tisku č. 999 Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR o svých poznacích na úseku báňské správy. Svá zjištění opakoval i v rámci svých souhrnných zpráv. I s přispěním intervence ochránce pak došlo v Parlamentu ČR k přijetí změny § 19 horního zákona (s účinností k 1. 1. 2007) v podobě, jež měla do budoucna napomoci odstranit těžkosti se získáváním stanoviska těžební organizace a zabránit průtahům ve stavebních řízeních. Zejména bylo zamezeno tomu, aby byl do celého povolovacího procesu skrze požadavky na dokládání stanoviska stavebníky opětovně vtahován soukromý subjekt, tj. těžební organizace, jejíž postupy nelze svázat příslušnými správními lhůtami.

Ochránce opakovaně dále upozorňoval⁵⁶ na nedostatek právní úpravy, spočívající v nemožnosti správního orgánu (uložením sankce) vynutit po těžební společnosti doložení podkladů nezbytných k provedení aktualizace, tj. změny či zrušení, CHLÚ (obdobně v případě dobývacích prostorů). Z důvodu nečinnosti těžební organizace⁵⁷ tak mnohdy v území dochází k tomu, že informace o CHLÚ (hranice CHLÚ se vyznačuje v územně plánovací dokumentaci) jsou neaktuální, tj. neodráží současný stav v území, což má nežádoucí dopad např. na stavební činnost fyzických a právnických osob v konkrétní lokalitě, a mnohdy tedy představuje bezdůvodné omezení jejich práv.

Hluk

Do působnosti veřejného ochránce práv spadá i činnost orgánů ochrany veřejného zdraví. Jedním z významných faktorů zdrojů ohrožení veřejného zdraví, potažmo životního prostředí jako takového, je i hluk. Právě hluk je od dob vzniku instituce Veřejného ochránce práv jedním z nejčastějších předmětů stížností na úseku ochrany veřejného zdraví.

Hluk z dopravy

Zkušenosti ochránce ukazují, že rozvoj automobilové dopravy vede k neustálému nárůstu hlukové zátěže v obytných zástavbách. V této souvislosti ochránce opakovaně upozorňuje, že města a obce mohou pohodu bydlení svých obyvatel efektivně řešit již ve fázi územního plánování. Při pořizování územně plánovací dokumentace by přitom orgány územního plánování měly vycházet také ze zpracovaných **hlukových map**, které pořizuje Ministerstvo zdravotnictví podle zákona o ochraně veřejného zdraví pro hlavní pozemní komunikace, železniční tratě, letiště a pro hlavní aglomerace.

V roce 2008 ochránce doporučil Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o **aktualizaci Harmonogramu výstavby dopravní infrastruktury v letech 2008 až 2013** tak, aby byla maximálně urychlena investiční příprava těch dopravních staveb, jež primárně řeší snížení hlukové zátěže v nejvíce postižených lokalitách. Ruku v ruce s vleklou investiční přípravou je nutné také hledat řešení při ochraně před hlukem z dopravních komunikací, které jsou tzv. **starou ekologickou zátěží či, které překračují hlukové limity**. Z četných šetření ochránce vyplynulo, že tyto stavby fakticky nemohou (z technických či finančních důvodů) splnit platné hygi-

⁵⁶ Viz též VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. Ochrana ložisek uhlí mnohdy nepřiměřeně omezuje vlastníky In: Veřejný ochránce práv [online]. 2. 7. 2012 [cit. 17. 8. 2015]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2013/ochrana-lozisek-uhli-mnohdy-nepriemerene-omezuje-vlastniky-nemovitosti/>

⁵⁷ Dle § 10 odst. 1 písm. a/ horního zákona je těžební organizace povinna navrhnout stanovení, změnu, popřípadě zrušení chráněného ložiskového území.

enické limity pro hluk. Krajské hygienické stanice tuto situaci mnohdy řeší opakovaným schvalováním **časově omezených povolení zdroje nadlimitního hluku**, která umožňují další provoz takových staveb.

Ochránce proto apeloval, aby krajské hygienické stanice po provozovateli vždy požadovaly **uskutečnění takových protihlukových opatření, které by zabezpečily snížení hluku na rozumně dosažitelnou míru**. Ochránce kritizoval postupy krajských hygienických stanic, když požadovaly splnění pouze těch opatření, jejichž realizaci navrhne investor sám dobrovolně. Rovněž kritizoval laxnost krajských hygienických stanic, které při nerealizování některých opatření ve stanoveném čase pouze vyčkávají s dalšími kroky na uplynutí celé doby platnosti časově omezeného povolení. O dalších výkladových i aplikačních nedostatcích časově omezených povolení, které ochránce při své činnosti zjistil, pojednáme níže.

V roce 2008 v rámci připomínkového řízení k novele zákona o ochraně veřejného zdraví ochránce striktně odmítl snahu předkladatele, aby u některých pozemních komunikací mohla hygienická stanice vydat **trvalé povolení pro jejich provoz, ačkoliv jsou zde překračovány zákonné hygienické limity**.

Jedno z nejzásadnějších šetření v souvislosti s hlukem z dopravy vedl ochránce pod sp. zn. 5942/2011/VOP/TM. Ochránce v tomto šetření konstatoval, že především v **hlavním městě Praze** se i přes existenci Akčního plánu snižování hluku nedaří zásadně snížit dopravní zátěž především z tranzitní kamionové dopravy vedené i v bezprostřední blízkosti obytné zástavby městských sídlišť (například v Praze 4 – Spořilov). K celkově špatné situaci pak negativně přispívá i nedostatečný tlak orgánů ochrany veřejného zdraví na urychlené přijetí efektivních protihlukových opatření a často i necitlivě zvolený způsob organizace dopravy.

Ochránce šetření uzavřel s tím, že budoucí (opakované) žádosti o vydání časově omezeného povolení, bude možné vyhovět pouze v případě, že správce (resp. vlastník) komunikace prokáže, že hluk byl omezen na rozumnou míru, a to za předpokladu, že budou zároveň navržena a realizována taková protihluková opatření, jejichž přínos ke snížení hlukové zátěže bude skutečně prokazatelný. Ochránce také apeloval na příslušné úřady, aby při řešení protihlukových opatření využily spolupráce i s dalšími subjekty, včetně občanských sdružení hájících zájmy obyvatel Spořilova. Za nezbytný označil ochránce v této věci také dialog se zástupci samosprávy městské části (popř. dalších dotčených městských částí), neboť uspokojivé řešení vyžaduje především politická rozhodnutí.

Předmětem šetření ochránce je rovněž hluk z železniční dopravy. Aktuálně například vede šetření z vlastní iniciativy vedeného pod sp. zn. 5132/2013/VOP, které se týká obtěžování hlukem z železniční tratě „Nové spojení“, jako součásti strategického železničního uzlu v Praze. Ochránce v průběhu šetření zjistil, že předmětný úsek tratě dlouhodobě výrazně překračuje hlukový limit v chráněných venkovních prostorách nedalekých činžovních domů. Kritizoval zejména, že trať, která byla povolena již v roce 2004, je stále užívána pouze v tzv. zkušebním provozu, aniž by byla zkolaudována a tudíž určena k trvalému užívání.

Hluk z provozoven, restauračních předzahrádek, hřiště

V roce 2006 ochránce zaznamenal značný nárůst podání od osob, které si stěžovaly na obtěžování hlukem z restaurací, diskoték a letních zahrádek. Ochránce v rámci vedených šetření především požadoval, aby bylo prostřednictvím stavebního úřadu prověřeno, pro jaký účel byla stavba povolena a zkolaudována. Vedle toho ochránce informoval stěžovatele o možnosti obrátit se na příslušnou krajskou hygienickou stanici s žádostí o provedení měření hluku. K otázce provozování hudby se ochránce vyjádřil již například ve věci sp. zn. 2171/2006/VOP/JP tak, že v případě stížností na **hluk z provozování hudby v restauračním zařízení** je povinností stavebního úřadu posoudit, zda je tento objekt k účelům veřejné hudební produkce zkolaudován.

Zdrojem hluku může být také **hřiště**. Ochránce v šetření vedené pod sp. zn.: 41/2005/VOP/SN dospěl k závěru, že v případě hřiště nelze bez dalšího učinit závěr, že se jedná o hluk pocházející z veřejného prostranství, nýbrž je nutné vždy zkoumat, zda hřiště je, či není stavbou podle stavebního zákona.

Komplikované jsou situace hluku z **pořádání hudebních produkcí, zejména v případech, kdy se jedná o jednorázovou událost (například koncert)**. V šetření vedeném pod sp. zn. 3713/2014/VOP/TM ochránce shledal, že ojedinělé pořádání hudební produkce (v tomto případě se jednalo o kulturní akce pořádané dvakrát za rok na sportovním stadionu), které byly spojeny s veřejnými hudebními produkcemi ve stavbě k tomu výslovně neurčené kolaudačním rozhodnutím, kolaudačním souhlasem nebo obdobným opatřením stavebního úřadu, nelze automaticky považovat za nepovolené užívání stavby, a to i v případě překročení hlukového limitu. To, zda jde o takovou změnu v užívání stavby, která již vyžaduje zásah stavebního úřadu, musí vždy podle konkrétních okolností (intenzita zásahu do právem chráněného veřejného zájmu) posoudit stavební úřad na základě úplného zjištění skutkového stavu věci v souladu se zásadou materiální pravdy.

Podle ochránce mohou hluk z veřejných ojedinělých produkcí hudby účinně řešit obecní samosprávy. Obce jsou totiž oprávněny obecně závaznou vyhláškou zakotvit závazné podmínky pro pořádání, průběh a ukončení veřejnosti pří-

stupných sportovních a kulturních podniků, včetně tanečních zábav a diskoték. Porušení vyhlášky lze pokutovat (a vynucovat tak její dodržování).

Kumulovaný hluk

Zkušenosti ochránce ukazují, že orgány ochrany veřejného zdraví často neumí řešit situace, kdy v místě existuje několik zdrojů hluku, které samy o sobě limity pro chráněné prostory nepřekročí, nicméně jejich současným působením k překročení dojde. Ochránce na krajské hygienické stanici apeluje, aby se alespoň neformálně pokoušely o jednání s provozovateli, kteří se na hlukovém přírůstku podílejí, a vedly je k dobrovolnému přijetí opatření na každém ze zdrojů (podle jejich příspěvku). Přínosné může být simulované měření hluku, kdy jsou postupně uváděny do provozu jednotlivé zdroje a zjišťuje se, zda u některého z nich nelze překročení hlukových limitů prokázat.

Dotační program Zelená úsporám

Na veřejného ochránce práv se v minulých letech obracely desítky stěžovatelů v souvislosti s dotacemi z programu Zelená úsporám. Jejich podněty směřovaly především vůči postupu Státního fondu životního prostředí (dále také „Fond“), který zajišťoval administraci žádostí, ale také vůči postupu ombudsmanky programu Zelená úsporám a Ministerstvu životního prostředí (dále jen „ministerstvo“) jako správce Fondu.

Vzhledem k množství podnětů, které ochránce v souvislosti s programem Zelená úsporám obdržel, se rozhodl zahájit vůči ministerstvu, resp. ministrovi životního prostředí (dále také „ministr“) **šetření z vlastní iniciativy**. Cílem šetření bylo především prověření procesního postupu ministra při zamítání žádostí o dotaci. Šetření bylo vedené pod sp. zn. 4110/2012/VOP/JBE.

Veřejný ochránce práv dospěl k závěru, že na **poskytování dotace z programu Zelená úsporám nelze aplikovat § 14 rozpočtových pravidel**,⁵⁸ který mimo jiné stanoví, že se na rozhodnutí podle § 14 odst. 4 (rozhodnutí o žádosti o poskytnutí dotace) nevztahují obecné předpisy o správním řízení a je vyloučeno jeho soudní přezkoumání.

Předpokladem pro aplikaci § 14 rozpočtových pravidel je totiž skutečnost, že se jedná o dotaci ze státního rozpočtu (§ 14 odst. 2). Dotace poskytovaná z prostředků **Státního fondu životního prostředí Příjmy Fondu tvoří součást státního rozpočtu České republiky a příjmy Fondu nejsou součástí státního rozpočtu**.

Na rozhodování o žádosti o poskytnutí dotace z Programu Zelená úsporám a na samotné rozhodnutí se v souladu s § 1 odst. 2 správního řádu tedy vzta-

⁵⁸ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.

huje správní řád,⁵⁹ jelikož aplikace správního řádu není vyloučena žádným právním předpisem. **Rozhodnutí o poskytnutí či neposkytnutí dotace splňuje znaky správního rozhodnutí dle správního řádu.** Je tomu tak proto, že v rámci procesu rozhodování o žádosti vystupuje ministr jako orgán rozhodující o právech a povinnostech fyzických a právnických osob a zamítnutí žádosti zasahuje do právní sféry žadatele přinejmenším v tom směru, že přicházejí vniveč náklady vynaložené za účelem získání dotace.⁶⁰

Zároveň ochránce konstatoval, že **nelze vyloučit ani soudní přezkum** rozhodnutí o zamítnutí žádosti o dotaci.

Veřejný ochránce práv shledal postup ministerstva, resp. ministra v rozporu se zákonem i principy dobré správy především ohledně rozhodování o námitkách žadatelů. Fond zasílal žadatelům pouze neodůvodněné vyrozumění o rozhodnutí ministra o námitkách proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o dotaci. Samotný procesní režim podávání námitek navíc nebyl upraven ani v žádném právním předpise, ani ve Směrnici. Nebyly tak zajištěny žádné efektivní kontrolní mechanismy pro ověření, zda při rozhodovacím procesu nedochází k excesům, neopodstatněným rozdílům při posuzování žádostí různých žadatelů apod. Postup, kdy Fond či ministerstvo zasílali konkrétní odůvodnění námitek žadatelům až k jejich dalšímu vyžádání, o čemž nebyli žadatelé ani poučeni, rovněž nebyl v souladu s principy dobré správy.

Vzhledem k tomu, že zákon o Fondu, případně jiný relevantní právní předpis, nevyloučil opravný prostředek – odvolání, resp. zde rozklad, ani případně neupravil speciální režim opravného prostředku oproti správnímu řádu, nezbývalo než konstatovat, že **proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o dotaci bylo možné podat rozklad, přičemž lhůty k jeho podání, jakož i další otázky měly podléhat správnímu řádu.**

Žadatelé v případě programu Zelená úsporám měli možnost (dle poučení obsaženého v rozhodnutí o zamítnutí jejich žádosti) podat opravný prostředek nazvaný námitky, lhůta k podání námitek byla pouze 5 dnů od doručení rozhodnutí. V případě rozhodování o námitkách sice rozhodoval ministr, nicméně námitky nebyly projednány rozkladovou komisí, ale dvěma osobami, popř. komisionálně za účasti ombudsmanky programu Zelená úsporám. Výsledek tohoto přezkumného procesu měl být ještě před samotným rozhodnutím ministra projednán Radou Fondu.

Rozhodnutí ministra o zamítnutí námitek tedy sice bylo vydáno subjektem, který k tomu byl oprávněn, nebyl však dodržen postup, který zákon (správní řád) předvídá.

⁵⁹ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁰ Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 1. 2013, č. j. 7 As 173/2012-44.

Veřejný ochránce práv následně, jako opatření k nápravě, **vyzval ministerstvo, aby řádně doručilo všem žadatelům** o dotaci z programu Zelená úsporám, kteří proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti podali námitky a tyto byly zamítnuty, **rozhodnutí ministra o zamítnutí jejich námitek včetně odůvodnění**.

Protože ministerstvo k požadovanému opatření k nápravě nepřikročilo, rozhodl se veřejný ochránce práv **informovat veřejnost o svých zjištěních** a šetření ukončit. Zároveň doporučil neúspěšným žadatelům, kteří byli přesvědčeni o oprávněnosti svých námitek, aby si vyžádali od ministerstva písemné znění rozhodnutí o jejich námitkách včetně jeho odůvodnění a následně dané rozhodnutí napadli správní žalobou u soudu.

Závěry ochránce ohledně soudního přezkumu potvrdil následně i Nejvyšší správní soud, když ve svém rozsudku ze dne 17. 1. 2013, č. j. 7 As 173/2012-44 judikoval, že rozhodnutí o neposkytnutí dotace ze Státního fondu životního prostředí, jakož i rozhodnutí o opravných prostředcích proti takovému rozhodnutí (tj. rozhodnutí o námitkách) jsou přezkoumatelná soudem.⁶¹

Na základě tohoto rozsudku již **Městský soud v Praze rozhodl v několika případech**⁶² o tom, že hromadné **rozhodnutí ministra o nevyhovění námitkám** je „v části týkající se zamítnutí odvolání žalobce“, resp. v části vztahující se k žádosti žalobce (žadatele) nicotné. Rovněž **rozhodnutí o zamítnutí žádosti žalobce o dotaci** (podepsané náměstkem ředitele Fondu) **je nicotné**.

Soud totiž dovodil, že v souladu se zákonem o Fondu rozhoduje o poskytnutí prostředků z Fondu (tj. rozhodnutí v prvním stupni vydává) ministr životního prostředí po posouzení a doporučení Radou Fondu. Z žádného ustanovení nevyplývá, že by o poskytnutí prostředků z Fondu rozhodoval Fond.

„Vydal-li rozhodnutí prvního stupně fakticky Fond a nikoli ministr životního prostředí, jedná se o rozhodnutí vydané subjektem, který k tomu není vůbec věc-

⁶¹ Nejvyšší správní soud v rámci své argumentace dovodil, že se ustanovení § 14 rozpočtových pravidel vztahuje pouze na dotace a návratné finanční výpomoci ve smyslu § 3 písm. a) a písm. b) rozpočtových pravidel. Peněžní prostředky Fondu přitom nespádají ani do jedné z těchto skupin, neboť Fond je samostatnou právnickou osobou s vlastním rozpočtem a výdaje z rozpočtu Fondu nejsou výdaji státního rozpočtu. Výše uvedenému odpovídá i znění § 14 odst. 2 rozpočtových pravidel, které vypočítává subjekty, které mohou dotaci či návratnou finanční pomoc poskytnout. Fond není v tomto ustanovení ani jedním z uvedených subjektů.

Nejvyšší správní soud dále uvedl, že rozhodnutí o neposkytnutí dotace ze Státního fondu životního prostředí, jakož i rozhodnutí o opravných prostředcích proti takovému rozhodnutí, jsou rozhodnutími, která jsou způsobilá se negativně projevit v právní sféře stěžovatele a jsou rozhodnutími ve smyslu § 65 odst. 1 soudního řádu správního. Připustil tak soudní přezkum rozhodnutí o neposkytnutí dotace i rozhodnutí o námitkách proti rozhodnutí o neposkytnutí dotace.

⁶² Viz např. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. 1. 2015, č. j. 10 A 100/2012-78 či rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 12. 5. 2015, č. j. 3 A 132/2012-76.

ně příslušný, a proto je nicotné (§ 77 odst. 1 správního řádu). Závěru o nicotnosti rozhodnutí prvního stupně je pak konsekventní závěr o nicotnosti rozhodnutí druhého stupně.“

Soud ve shodě s ochráncem rovněž dovedl, že na rozhodování o žádostech o dotaci se vztahuje správní řád.

Shrnutí

Dne 28. února 2000 nabyl účinnosti zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv. Cílem tohoto článku bylo přiblížit patnáctileté zkušenosti ombudsmana při vyřizování podnětů občanů z oblasti ochrany životního prostředí. V průběhu let se však aktivity veřejného ochránce práv značně rozšířily a v současné době se neomezují pouze na vyřizování individuálních podnětů. Ochránce se intenzivně věnuje také osvětové činnosti. Pravidelně vydává tiskové zprávy, ve kterých veřejnost informuje o své činnosti. Odborná i laická veřejnost se také může seznámit s jednotlivými právními závěry (stanovisky) ochránce, a to jak prostřednictvím sborníků stanovisek,⁶³ které ochránce publikuje v jednotlivých oblastech práva, ale zejména pak prostřednictvím Evidence stanovisek veřejného ochránce práv.⁶⁴ Pro Poslaneckou sněmovnu jsou určeny souhrnné zprávy,⁶⁵ které ji ochránce každoročně předkládá.

Ochránce si uvědomuje, že jeho úlohou je také pravidelné předávání zkušeností a poznatků těm, vůči kterým je nadán svou působností. Pravidelně se proto setkává s pracovníky úřadů, zájmovými sdruženími, odbornou veřejností a dalšími institucemi u příležitosti kulatých stolů, seminářů a konferencí, které pořádá. Jednotlivé kauzy jsou však stále primární náplní veřejného ochránce práv. Z nich čerpá své zkušenosti a využívá je ve svých dalších aktivitách.

⁶³ Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/dalsi-aktivity/publikace/sborniky-stanoviska/>

⁶⁴ Dostupné z: <http://eso.ochrance.cz/Vyhledavani/Search>

⁶⁵ Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/zpravy-o-cinnosti/zpravy-pro-poslaneckou-snemovnu/>

The Public Defender of Rights – Activities in the field of environment in the Czech Republic 2000 – 2015

Abstract

On 28 February 2000 came into force the Act No. 349/1999 Coll., on the Public Defender of Rights, as amended. By adopting this act an entirely new institution became a part of the Czech legal system and a part of the Czech system of state authorities. Ombudsman can be characterized as independent and impartial person. One of the parts of the mandate of the Defender is protection against unlawful or incorrect conduct or inactivity of state authorities. The ombudsman can be addressed by persons with individual complaints on which he conducts his inquiry. He conducts also his own-initiative-inquiries.

The Defender celebrates the fifteenth anniversary of its existence this year. This article is a looking back at his up to now activities in the field of environment. The complaints addressed to the ombudsman in this area have always been very various and they were related to all parts of the environment. They were about protection of water, agricultural land fund, nature and landscape, animals against maltreatment, hunting, mining, air, waste management and protection of public health against noise.

The aim of this article is to summarize the most fundamental common legal problems with which people most often addressed the ombudsman and also to acquaint the readers with concrete and most extensive cases (like case related to the bark beetle in the National Park Šumava, air protection at Ostrava or the waste management at Libčany).

The article also presents the work of the Defender under its special powers, like special active legitimacy in the area of administrative justice or the opportunity to influence current legislation (especially during the comment proceedings).

The purpose of the article is also to familiarize the readers with the educational activities of the Defender and its innovative practices in the field of environmental.

Keywords:

The Public Defender of the rights, environmental protection, current environmental legislation

PŘÍSTUP K SOUDŮM V OTÁZKÁCH OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ NA ÚROVNI EVROPSKÉ UNIE – JE SOUČASNÝ STAV UDRŽITELNÝ?

Mgr. Dominik Žídek

Úvod¹

„*Ryby nemohou jít k soudu*“, výrok Generální advokátky Eleanor Sharpston, pronesený během ústního projednání u Soudního dvora EU ve věci C-115/09, Trianel, nejlépe vystihuje současné dilema evropského práva životního prostředí, jestli a zejména v jakém rozsahu má evropský i národní zákonodárce a posléze soudce umožnit zástupcům z řad dotčené veřejnosti přístup k soudům v otázkách ochrany životního prostředí v nejrůznějších procesech. Toto dilema je patrné také v českém právním prostoru, kdy nejnověji v otázkách soudního přezkumu územních plánů je na základě nálezu Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 59/14 a navazujícího rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 6. 2014, č. j. 5 Aos 3/2012-70, přiznána aktivní žalobní legitimace v těchto procesech také spolkům (zejména na ochranu životního prostředí).² Cílem předkládaného článku však není rozbor právní úpravy a judikatury u nás, ale toliko na úrovni Evropské unie a jeho cílem je nalézt odpověď na otázku, jestli je současný stav evropské právní úpravy a zejména judikatury stran přístupu k soudům v otázkách ochrany životního prostředí udržitelný, a jaké jsou možnosti jeho vývoje *de lege ferenda* se zvážením možnosti přijetí evropské směrnice souhrnně vymezující tuto problematiku. Pro komplexnost uchopení daného tématu a jeho zasazení do širšího odborného rámce v diskurzu českých doktrinárních názorů je pak povinností autora odkázat na stávající publikace českých environmentalistů zabývající se účastí veřejnosti v otázkách ochrany životního prostředí. Pro zestručnění uvádím tyto publikace v poznámkovém aparátu.³

¹ Pozn.: Článek čerpá z osobní účasti autora na semináři „Access to court in environmental law matters“, pořádaného „The European Judicial Training Network (EJTN)“ v Bukurešti ve dnech 10. – 11. prosince 2014.

² Pro více informací srov. např. STEJSKAL, Vojtěch. Ústavní soud ČR přiznal občanskému sdružení (spolku) aktivní žalobní legitimaci k podání návrhu na zrušení opatření obecné povahy v podobě územního plánu obce. *České právo životního prostředí*. 2014, č. 35, s. 69-81. ISSN: 1213-5542.

³ Srov. MÜLLEROVÁ, Hana a HUMLÍČKOVÁ, Petra. *Nové přístupy k implementaci Aarhuské úmluvy v ČR*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR. 2014. ISBN 978-80-87439-16-6. Dostupné z: <http://www.ilaw.cas.cz/get.php?file=data/files/epub/Aarhuska_umluva_kniha.pdf>. Dále pak srov. VOMÁČKA, Vojtěch. *Nástroje prosazování unijního práva životního prostředí* [online]. 2014. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ilona Jančářová. Zejm. s. 175 a násl. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/134608/pravf_d/>. Dále pak srov. BĚLOHRADOVÁ, Jitka. Účast

1. Přehled judikatury Soudního dvora EU

Proto, aby bylo možné odpovědět na přednesenou otázku, je nejprve nutné provést analýzu ustálené judikatury Soudního dvora EU (dále také „SDEU“), která se věnuje zejména možnostem přístupu jednotlivců, ale i dotčené veřejnosti, k soudní ochraně, ve smyslu článku 9 Aarhuské úmluvy. Z tohoto důvodu jsem vybral z mého pohledu několik reprezentativních rozhodnutí Soudního dvora, které v současnosti vytvářejí základní rámec evropské judikatury v tomto ohledu.

První z nich se týká otázky, jestli jednotlivec, jehož zdraví je poškozeno, má právo na vypracování akčního plánu, jak je stanoven čl. 7 odst. 3 směrnice Rady 96/62/ES o posuzování a řízení kvality vnějšího ovzduší. SDEU v rozhodnutí ze dne 25. 7. 2008, ve věci C-237/07,⁴ Janecek, konstatoval, že bezprostředně dotčenému jednotlivci musí být dána možnost požadovat, aby příslušné vnitrostátní orgány vypracovaly akční plán, přestože na základě vnitrostátního práva disponuje dalšími prostředky, kterými může vyžadovat, aby příslušné orgány přijaly opatření pro boj proti znečištění ovzduší. V tomto ohledu je pro budoucí právní úpravu i judikaturu důležité, jestli lze tento závěr vztáhnout také na další evropskou legislativu týkající se životního prostředí (např. problematiku odpadů, ochrany vod apod.), tedy jestli tento závěr zahrnuje nejen plány pro ochranu ovzduší, ale obecně i pro další plánovací environmentální nástroje. Podle mého názoru není jediného důvodu, aby v dalších obdobných řízeních týkající se jiných složek životního prostředí SDEU vykládal tuto otázku odlišně. Poněkud opatrněji bych se poté stavěl k možnosti vykládat závěr SDEU i v tom ohledu, že toto právo náleží nejenom jednotlivci, ale také spolkům na ochranu životního prostředí, jelikož tento výklad předmětného rozsudku by byl již poněkud extenzivní. V problematice ochrany ovzduší je pak také důležitý velmi aktuální rozsudek SDEU ze dne 19. 11. 2014, ve věci C-404/13, ClientEarth, kde bylo rozhodnuto, že pokud členský stát nesplní svou povinnost k vypracování plánu vyžadovaného směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2008/50/ES, o kvalitě vnějšího ovzduší a čistším ovzduším pro Evropu, a přitom nepožádal o prodloužení lhůty k jeho vypracování, musí příslušný vnitrostátní soud přijmout vůči vnitrostátnímu orgánu jakékoliv nezbytné opatření (jako je soudní příkaz), aby tento orgán dotčený plán vypracoval.⁵

veřejnosti na ochraně životního prostředí [online]. 2013. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ivana Průchová. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/107743/pravf_d/>.

⁴ Pozn.: toto i všechny dále citovaná rozhodnutí či dokumenty jsou k dispozici na webu EUR-Lex. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=cs>>.

⁵ V tomto ohledu doporučuji srovnat předmětný rozsudek SDEU se závěry uvedenými v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2014, č. j. 6 As 1/2014-30, týkající se žaloby Statutárního města Ostravy proti Vládě ČR a dalším, ve věci kvality ovzduší na jeho území. Nebo také s rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 10. 2014, č. j. 2 As 127/2014-32.

Za jeden z nejdůležitějších rozsudků SDEU pak lze bezpochyby považovat ten ze dne 8. 3. 2011, ve věci C-240/09, Lesoochranárske zoskupenie VLK (tzv. kauza slovenských medvědů), týkající se výkladu čl. 9 odst. 3 Aarhuské úmluvy a jeho přímého účinku. Soud konstatoval, že ustanovení nemá přímý účinek, ale že je nicméně na předkládajícím soudu, aby vyložil procesní podmínky tak, aby byly v co největším možném rozsahu zohledněny cíle Aarhuské úmluvy, a aby obdobná organizace jako žalobce (tedy spolek na ochranu životního prostředí) mohla soudně napadnout rozhodnutí vydané v rámci správního řízení, které by mohlo být v rozporu s evropským právem v oblasti životního prostředí. S tímto závěrem o neexistenci přímého účinku však nesouhlasí the Compliance Committee of the Aarhus Convention, která v březnu 2011 shledala, že přístup SDEU, kdy neumožňuje environmentálním organizacím přímý přístup k jeho jurisdikci, je v rozporu s články Aarhuské úmluvy a odmítl ustálenou praxi jediného možného přístupu k SDEU ve formě předběžné otázky členských států.⁶ S tímto závěrem se však neztotožňuji, jelikož se domnívám, že je v tomto případě na členských státech, aby zajistily dostatečnou účast veřejnosti v těchto procesech a zatěžovat dalšími rozhodnutími SDEU by nebylo přiměřené, i vzhledem k roli jakou občanská sdružení ve zmíněných procesech vykonávají. Pro komparaci uvádím, že není bez zajímavosti, že některé členské státy přistoupily k přímé aplikaci Aarhuské úmluvy rovnou, například Estonsko, Maďarsko nebo Polsko (i když v jeho případě je v některých konkrétních sporech tato skutečnost rozporována), naopak Rakousko, Slovinsko a ostatně i Česká republika přímý účinek Aarhuské úmluvě nepřiznávají.^{7,8} Uvedený rozsudek je pro budoucnost podstatný zejména v tom ohledu, že sice nestanovil přímý účinek Aarhuské úmluvy, ale dle mého názoru zavedl de facto zákaz tzv. nulového přístupu environmentálních organizací k soudní ochraně, tedy, že není možné, aby vnitrostátní soud paušálně odmítal jejich návrhy týkající se možného porušení evropského práva životního prostředí, tedy, jinými slovy SDEU jim umožnil soudní přístup k návrhům týkající se všech oblastí práva životního prostředí, jenž jsou upraveny sekundární legislativou.

Široká rozhodovací praxe SDEU se pak týká směrnice Rady 85/337/EHS⁹ o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí

⁶ KRÁMER, Ludwig. *EU Environmental Law*. 7. vyd. London: Sweet & Maxwell, 2012. 489 s. ISBN 978-0-41402-331-4. S. 415-416.

⁷ Selected problems of the Aarhus Convention application based on experience and court practice of NGOs in 7 EU countries. In *Justice & Environment*. [online]. 2009. Dostupné z: <http://www.justiceandenvironment.org/_files/file/2009/09/access_to_justice_collection.pdf>.

⁸ Pro více informací srov. např. ŽIDEK, Dominik. *Aarhuská úmluva ve světle judikatury SDEU, českých a slovenských soudů*. In KYSELOVSKÁ, Tereza (ed.) COFOLA 2014: The Conference Proceedings. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 1033 s. ISBN 978-80-210-7211-4. S. 1022-1033.

⁹ Pozn.: ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/35/ES.

dí (tzv. směrnice EIA). V rozhodnutí SDEU ze dne 15. 10. 2009, ve věci C-263/08, DLV, bylo rozhodnuto, že osoby z řad dotčené veřejnosti musí mít v procesu EIA možnost dosáhnout přezkoumání rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto o povolení záměru, bez ohledu na to, jakou roli mohly mít v projednávání uvedené žádosti a současně SDEU konstatoval, že není možné, aby členský stát umožňoval tuto ochranu pouze spolkům na ochranu životního prostředí, které mají alespoň 2000 členů. Tyto své závěry pak rozvedl v rozhodnutí ze dne 12. 5. 2011, ve věci C-115/09, Trianel, kdy SDEU shledal, že není možné, aby členský stát nepřiznal nevládním organizacím možnost uplatňovat před soudem v rámci žaloby proti rozhodnutí o povolení záměru podléhajícímu EIA, porušení pravidla vyplývajícího z práva EU, jehož cílem je ochrana životního prostředí, z toho důvodu, že toto pravidlo chrání pouze obecné zájmy a nikoliv zájmy jednotlivců a dovedl, že takové nevládní organizace pak mohou napadat i porušení vnitrostátních předpisů vyplývajících z čl. 6 směrnice Rady 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, přestože to vnitrostátní právo neumožňuje. SDEU se zde velmi výrazně postavil na stranu spolků na ochranu životního prostředí a nejen v procesu EIA jim již na evropské úrovni přiřkl opravdu širokou možnost soudní ochrany. Tuto pak také rozšířil obecně pro dotčenou veřejnost v rozsudku ze dne 16. 4. 2015 ve věci C570/13, Karoline Gruber, kde konstatoval článek 11 směrnice EIA musí být vykládán v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, podle níž má správní rozhodnutí, kterým se určuje, že pro určitý záměr není třeba provést posouzení vlivů na životní prostředí, závazný účinek vůči sousedům vyloučeným z práva podat proti uvedenému správnímu rozhodnutí opravný prostředek, a to za podmínky, že tito sousedé, kteří jsou součástí „dotčené veřejnosti“ ve smyslu čl. 1 odst. 2 této směrnice, splňují kritéria stanovená vnitrostátním právem, pokud jde o „dostatečný zájem“ nebo „porušování práva“. Tento výklad může být zajímavý i pro české právní prostředí s ohledem na znění ustanovení § 7 odst. 9 zákona č. 100/2001 Sb., ve znění novely č. 39/2015 Sb., která vyloučila účast dotčené veřejnosti ve smyslu ustanovení § 3 písm. i) bod 1 cit. zákona (tedy typicky mezujících sousedů) v soudním přezkumu rozhodnutí vydaném ve zjišťovacím řízení v procesu EIA.¹⁰

SDEU se však musel zabývat také tím případem, kdy neexistuje vnitrostátní právo na úplný přezkum rozhodnutí, kterým se povolují záměry, které mohou mít značné dopady na životní prostředí a jestli existence takového práva má fakultativní nebo obligatorní charakter. Jednalo se o situaci, kdy valonský region v Belgii přijal zákon, který „schválil“ (chceme-li, zlegalizoval) předchozí správní akt o výstavbě některých záměrů (např. regionálního letiště či rychlodrážní re-

¹⁰ Poznámka redakce: Případu Karoline Gruber se věnuje Martina Franková v tomto čísle časopisu v rubrice **Ze soudní judikatury**.

gionální síť) s odkazem na naléhavé důvody obecného zájmu. K tomu se SDEU vyjádřil nejprve v rozsudku ze dne 18. 10. 2011, ve spojených věcech C-128/09 až C-131/09, C-134/09 a C-135/09, Boxus, a následně zcela totožně v rozsudku ze dne 16. 2. 2012, ve věci C-182/10, Solvay, když konstatoval, že článek 9 Aarhuské úmluvy a Směrnice EIA musí být vykládány v tom smyslu, že pokud je záměr schválen zákonem, musí být možné, aby otázku, zda tento zákon splňuje podmínky směrnice EIA, přezkoumal soud nebo nezávislý a nestranný orgán zřízený zákonem a v případě, že by tomu tak nebylo, by příslušelo vnitrostátnímu soudu, aby provedl tento přezkum a vyvodil z něj případně takové důsledky, že se tento zákon nepoužije. V tomto rozsudku pak SDEU také konstatoval, že zúčastněná osoba má právo na sdělení důvodů, na základě kterých bylo předmětné rozhodnutí přijato. SDEU se v těchto rozhodnutích vymezil proti praxi přijímání ad hoc zákonů, které obcházejí účel směrnice EIA, a jednoznačně zde stanovil možnost vnitrostátnímu soudu, aby předmětné zákony přezkoumal a případně je vůbec neaplikoval.

Další významnou oblastí upravenou sekundární evropskou legislativou je problematika integrovaného povolování (IPPC) zhmotněná do směrnice Rady 96/61/ES.¹¹ Účast veřejnosti na rozhodování v rámci tohoto procesu byla nejpatrněji řešena SDEU v rozsudku ze dne 15. 1. 2013, ve věci C-416/10, Križan, kde soud dovodil, že předmětná směrnice musí být vykládána v tom smyslu, že ukládá, aby dotčená veřejnost měla přístup k takovému územnímu rozhodnutí, jako je rozhodnutí dotčené ve věci v původním řízení, a že vnitrostátní orgány nemohou dotčené veřejnosti odmítnout přístup k takovému rozhodnutí na základě ochrany důvěrnosti obchodních či průmyslových informací. Dotčená veřejnost pak také musí mít možnost požádat soud, aby nařídil předběžná opatření, která mohou dočasně odložit uplatnění povolení IPPC, a že finální soudní rozhodnutí rušící povolení přiznané v rozporu s uvedenou směrnicí, nemůže samo o sobě představovat neodůvodněný zásah provozovatele do jeho vlastnického práva. Tedy i v tomto rozhodnutí se SDEU velmi silně postavil na stranu dotčené veřejnosti a stanovil ji širokou možnost uplatnění jejich práv ve smyslu čl. 9 Aarhuské úmluvy.

Poslední oblastí, kterou považují v tomto výčtu rozhodnutí SDEU za nutné uvést, je otázka nákladů řízení a poskytování náhrad v souvislosti s aktivitami ve vztahu k životnímu prostředí. SDEU ve svém rozhodnutí ze dne 11. 4. 2013, ve věci C-260/11, Edwards, dovodil, že jak pro směrnici EIA, tak pro směrnici IPPC, platí, že dotčeným osobám nesmí být bráněno zahájit soudní řízení ani pokračovat v účasti na takovém řízení z důvodu finanční zátěže, která by z toho mohla pro ně vyplývat a vnitrostátní soud při uložení nákladů řízení musí zohlednit jak zájem osoby, která chce chránit svá práva, tak obecný zájem na ochraně životního prostředí. Vnitrostátní soud pak nemůže své rozhodnutí zakládat pouze

¹¹ Pozn.: ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 166/2006.

na hospodářské situaci dotčené osoby, ale musí rovněž provést objektivní analýzu výše nákladů řízení. SDEU se tak, dle mého mínění zcela správně, snaží bránit situacím, kdy by byl pro mnohé osoby z řad dotčené veřejnosti naprosto likvidační případný neúspěch v soudním řízení, i když tyto osoby byly vedeny zejména obecným zájmem na ochraně životního prostředí. Stran náhrad škody spočívající ve snížení hodnoty vlastnictví, ke kterému došlo z důvodu přijetí záměru mající vliv na životní prostředí, SDEU ve svém rozhodnutí ze dne 14. 3. 2013, ve věci C-420/11, Leth, konstatoval, že z unijního práva v zásadě nevyplývá právo jednotlivce na náhradu čistě majetkové újmy způsobené snížením hodnoty jeho nemovitosti, které bylo vyvoláno vlivy daného záměru na životní prostředí.

Pro úplnost pak dodávám, že SDEU samozřejmě řeší také v otázkách životního prostředí relativně velké množství řízení pro porušení povinnosti členského státu (tzv. infringement proceedings).¹² Z těch rozhodnutých týkající se účasti veřejnosti a přístupu k právní ochraně lze např. zmínit rozhodnutí ze dne 16. 7. 2009, ve věci C-427/07, Komise v. Irsko, kde bylo konstatováno, že Irsko nesplnilo povinnosti vyplývající ze směrnice EIA z důvodu nepřijetí veškerých právních a správních předpisů nezbytných pro dosažení souladu s uvedenou směrnicí ve věcech účasti veřejnosti. Zajímavým je také rozhodnutí ze dne 13. 2. 2014, ve věci C-530/11, Komise v. Spojené království, kde SDEU shledal, že tím, že Spojené království neprovedlo správně směrnici EIA v rozsahu, v němž stanoví, že soudní řízení nesmí být nepřiměřeně nákladná, nesplnilo povinnosti vyplývající z uvedené směrnice.

2. Je současný stav udržitelný?

Jak je podle mého mínění zřejmé z výše uvedeného výčtu, je pro dotčenou veřejnost v podobě environmentálních spolků, natož pak pro běžného občana Evropské unie chtějícího hájit své právo na příznivé životní prostředí, jen velmi těžko z evropské judikatury posouditelné, jestli má nárok na přístup k soudům v jednotlivých procesech či nikoliv. Nabízí se tedy otázka: jestli je současný stav udržitelný? Samotná Evropská komise nabízí na tuto otázku odpověď ve svém Sdělení ze dne 7. 3. 2012, č. COM(2012) 95 final,¹³ kde konstatuje, že: „Zvláštní ustanovení zaměřená na zajištění přiměřeného přístupu ke spravedlnosti jsou v současné době vyhrazena jen pro několik oblastí právních předpisů EU v oblasti životního prostředí. Cíle návrhu Komise z roku 2003,¹⁴ tj. usnadnit přístup ve větší míře,

¹² Pozn.: jejich aktuální přehled je k dispozici zde: <http://ec.europa.eu/environment/legal/law/press_en.htm>.

¹³ Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0095&rid=1>>.

¹⁴ Srov. Návrh směrnice o přístupu k soudům ve věcech životního prostředí ze dne 24. 10. 2013, č. COM(2013) 624 final. Dostupné (pouze v angličtině) z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52003PC0624&qid=1420364521511&from=CS>>.

nebylo dosaženo, ale širší kontext se změnil. [...] Vnitrostátní soudy i hospodářské a environmentální zájmy čelí nejistotě při řešení tohoto problému.“ a uvádí možnosti pro řešení této situace, mezi které řadí tvorbu pokynů s cílem zohlednit nedávnou důležitou judikaturu a také navrhuje „vymezení podmínek na úrovni EU pro účinný a efektivní přístup k vnitrostátním soudům, pokud jde o všechny oblasti právních předpisů EU v oblasti životního prostředí“, což lze bezpochyby číst jako snahu o vytvoření zastřešující sekundární legislativy v těchto procesech.

Na tento závěr pak reagovala Rada EU ve svých závěrech ze dne 11. 6. 2012, č. 11186/12¹⁵ ohledně stanovení rámce pro sedmý akční program EU pro životní prostředí, kde zdůraznila nutnost zajištění náležitého provádění politik a právních předpisů v oblasti životního prostředí na úrovni EU, a vybídla proto Komisi a případně členské státy, aby při dodržování zásady subsidiarity dále rozpracovaly a provedly cíle a iniciativy jako jsou např. zlepšení vyřizování stížností na vnitrostátní úrovni, včetně alternativ pro řešení sporů, například mediace, či zlepšení přístupu ke spravedlnosti v souladu s Aarhuskou úmluvou.

Dále pak ještě zašel Evropský parlament, který ve své zprávě ze dne 8. 3. 2012, č. A7-0048/2012,¹⁶ zdůraznil „v této souvislosti naléhavou potřebu přijmout směrnici, která se bude otázkou přístupu ke spravedlnosti zabývat“ a vyzval Radu „aby dodržela své závazky vyplývající z Aarhuské úmluvy, a aby do konce roku 2012 přijala společný postoj k příslušnému návrhu Komise.“ Ve stejném duchu pak pokračoval ve své zprávě ze dne 30. 1. 2013, č. A7-0028/2013,¹⁷ kde vyzval Komisi a členské státy, aby „výslovně stanovily konkrétní časový rámec, v němž soudy vyřeší případy týkající se provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí, aby nebylo možno používat zpoždění v provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí a v řešení případů soudy jako záminku pro neplnění povinností a brždění investic.“, čímž jednoznačně zdůraznil nutnou potřebu provádění environmentální legislativy. Všechny tyto závěry pak lze shrnout s odkazem na Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady ze dne 20. 11. 2013, č. 1386/2013/EU,¹⁸ o všeobecném akčním programu Unie pro životní prostředí na období do roku 2020 „Spokojený život v mezích naší planety“, kde je jasně stanoveno, že do roku 2020 je třeba zajistit „uplatňování zásady účinné právní ochrany občanů a jejich organizací“ a za tímto účelem je zapotřebí zejména „zajistit, aby vnitrostátní předpisy o přístupu ke spravedlnosti vycházely z judikatury Soudního dvora Evropské unie“

¹⁵ Dostupné z: <<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11186-2012-INIT/cs/pdf>>.

¹⁶ Dostupné z: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2012-0048+0+DOC+PDF+V0//CS>>.

¹⁷ Dostupné z: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2013-0028+0+DOC+PDF+V0//CS>>.

¹⁸ Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D1386&rid=1>>.

a je třeba „podpořit mimosoudní řešení sporů jako prostředek ke smírnému a efektivnímu řešení sporů v oblasti životního prostředí.“

Ze všech výše uvedených dokumentů je zřejmé, že orgány Evropské unie si uvědomují neudržitelnost současné situace, s jejichž názorem se naprosto ztotožňují, a navrhují některé postupy k jejímu řešení, mezi kterými lze vyzdvihnout zejména jasné výzvy k mimosoudnímu řešení sporů, ale také možnost přijmout směrnici, která se bude otázkou přístupu k soudům zabývat.

3. Jaké jsou budoucí možnosti řešení?

Vzhledem k uvedené situaci, je třeba zamyslet se také nad možným budoucím řešením. Z tohoto pohledu se nabízí de facto 4 možnosti, které mohou nastat, když pomineme možnost zachování současného stavu, kterou ani evropské instituce, a ani zřejmě členské státy nepovažují za vhodnou a správnou. Tou nejradikálnější, ale zřejmě nejméně pravděpodobnou, je přijetí nařízení upravující tuto oblast. Mám za to, že i vzhledem k tomu, jak jsou již nyní jednotlivé členské státy ochotny implementovat evropskou legislativu v těchto procesech (viz výše zmínka o infringement proceedings), nevidím zde možnou vůli členských států toto řešení akceptovat. Další možností, tou nejkonzervativnější, je pak pokračovat v uvedených infringement proceedings s tím, že by Komise byla opravdu důkladná při posuzování přijetí závazků vyplývajících z evropského práva členskými státy a využívala ustanovení čl. 258 Smlouvy o fungování EU. Další možností je pak rozšiřování úpravy jednotlivých složkových i průřezových právních předpisů v oblasti práva životního prostředí na úrovni sekundární legislativy a vždy do těchto úprav vtělit také ustanovení o přístupu jednotlivců i environmentálních spolků k soudům. S touto možností však souvisí má obava, aby tento postup nevyvolal jen další nekonečné množství sporů před SDEU a nepřinesl do evropské judikatury pouze velké množství dalších rozhodnutí, které je třeba brát v úvahu, tedy, aby se nerozšířil již tak obsáhlý počet rozhodnutí, jak jsou uvedeny v kapitole 1 tohoto článku.

Proto za nejpravděpodobnější a za zároveň nejvhodnější řešení považuji přijetí směrnice, která by problematiku přístupu k soudům v otázkách ochrany životního prostředí souhrnně upravila. V procesu přijímání této směrnice by muselo být odpovězeno velké množství otázek, zejména přesné vymezení dotčené veřejnosti (např. jestli se jedná pouze o spolky, které mají určitý počet členů nebo podporovatelů, případně jestli byly aktivní v předchozích řízeních či jaký konkrétní vztah mají k uvedené lokalitě, která má být z hlediska životního prostředí dotčena), možnost podávat *actio popularis*, dále otázka požadavků na soudní přezkum (z hlediska např. nutnosti dvojinstančnosti či povinnosti zřízení specializovaných soudů), otázka možných předběžných opatření a také náhrad za poškození, otázka zahrnutí těchto soudních řízení či důležitá otázka nákladů řízení v těchto pro-

cesech, které by dle mého názoru měly být co možná nejmenší. Bylo by bezpochyby vhodné navázat na již současnou právní úpravu a judikaturu (zejména z hlediska směrnic EIA a IPPC) a mám za to, že by bylo také vhodné do její tvorby zapojit právě environmentální neziskové organizace. Velkou pro mě neznámou otázkou, na kterou sám sobě nedokáži nalézt odpověď, je možnost většího využití alternativního řešení sporů (Alternative dispute resolution – ADR), které má mnohem větší historickou tradici ve starých členských státech EU, které s ním mají také lepší zkušenosti. Ve strukturách Evropské unie jsou patrné určité praktické kroky činěné v této oblasti, jak je patrné z několika dokumentů, které uvádím v poznámkovém aparátu,¹⁹ nicméně na podobu a na případné schválení uvedené směrnice si budeme muset ještě zřejmě pár let počkat, nicméně z uvedených dokumentů je zřejmé, že jednání expertních skupin řešících tuto problematiku je momentálně v plném proudu.

Závěr

Článek měl čtenářům přiblížit současný stav evropské právní úpravy a zejména judikatury SDEU v otázce přístupu jednotlivců i environmentálních spolků k soudům v otázkách ochrany životního prostředí a uvést možnosti budoucího vývoje do současného, dle mého názoru, neudržitelného stavu. To, jestli byl tento cíl naplněn, je na posouzení laskavého čtenáře, já jen uvádím, že jednotlivé dílčí závěry s mými názory k řešeným problémům jsou uvedeny vždy v předmětných kapitolách tohoto článku. Úplným závěrem bych jen zdůraznil, že z mého pohledu je nejvhodnějším budoucím řešením dané situace přijetí sekundární evropské legislativy ve formě speciální směrnice, která bude upravovat toliko danou problematiku. Cílem této směrnice by pak mělo být co nejširší, ale stále rozumné, zapojení dotčené veřejnosti, jelikož v této věci plně souhlasím s názorem Generální advokátky Juliane Kokott, přednesené dne 18. 10. 2012, ve věci C-260/11, Edwards: *„Uznání veřejného zájmu na ochraně životního prostředí je o to významnější, že může existovat mnoho případů, v nichž nejsou dotčeny právem chráněné zájmy určitých jednotlivců či kde jsou tyto zájmy dotčeny pouze okrajově. Životní prostředí se však samo před soudem hájit nemůže, musí být zastoupeno, např. angažovanými občany nebo nevládními organizacemi.“*

¹⁹ Srov. např. ROADMAP (11/2013): Commission initiative on Access to justice in environmental matters at Member State level in the field of EU environment policy. Dostupné (pouze v angličtině) z: <http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/planned_ia/docs/2013_env_013_access_to_justice_en.pdf>. nebo Consultation on Access to justice in environmental matters – options for improving access to justice at Member State level – consultation document. Dostupné (pouze v angličtině) z: <<http://ec.europa.eu/environment/consultations/pdf/access.pdf>>.

Literatura

BĚLOHRADOVÁ, Jitka. Účast veřejnosti na ochraně životního prostředí [online]. 2013. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ivana Průchová. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/107743/pravf_d/>.

KRÄMER, Ludwig. *EU Environmental Law*. 7. vyd. London: Sweet & Maxwell, 2012. 489 s. ISBN 978-0-41402-331-4.

MÜLLEROVÁ, Hana a HUMLÍČKOVÁ, Petra. *Nové přístupy k implementaci Aarhuské úmluvy v ČR*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR. 2014. ISBN 978-80-87439-16-6. Dostupné z: <http://www.ilaw.cas.cz/get.php?file=data/files/epub/Aarhuska_umluva_kniha.pdf>.

Selected problems of the Aarhus Convention application based on experience and court practice of NGOs in 7 EU countries. In *Justice & Environment*. [online]. 2009. Dostupné z: <http://www.justiceandenvironment.org/_files/file/2009/09/access_to_justice_collection.pdf>.

STEJSKAL, Vojtěch. Ústavní soud ČR přiznal občanskému sdružení (spolku) aktivní žalobní legitimaci k podání návrhu na zrušení opatření obecné povahy v podobě územního plánu obce. *České právo životního prostředí*. 2014, č. 35, s. 69-81. ISSN: 1213-5542.

VOMÁČKA, Vojtěch. *Nástroje prosazování unijního práva životního prostředí* [online]. 2014. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Ilona Jančářová. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/134608/pravf_d/>.

ŽIDEK, Dominik. *Aarhuská úmluva ve světle judikatury SDEU, českých a slovenských soudů*. In KYSELOVSKÁ, Tereza (ed.) COFOLA 2014: The Conference Proceedings. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 1033 s. ISBN 978-80-210-7211-4. S. 1022-1033.

Klíčová slova

dotčená veřejnost; environmentální spolek; ochrana životního prostředí; přístup k soudům; Evropská unie; Aarhuská úmluva; Soudní dvůr EU; judikatura; směrnice; udržitelnost

*Autor je asistentem
na Katedře práva životního prostředí a pozemkového práva,
Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Veveří 70, Brno
dominik.zidek@law.muni.cz*

ACCESS TO JUSTICE IN ENVIRONMENTAL MATTERS AT EUROPEAN UNION LEVEL – WHETHER THE CURRENT SITUATION IS SUSTAINABLE?

Abstract

The article deals with access to justice of the members of public concerned (both individuals and environmental associations) in environmental matters at the level of the European Union, not only in terms of the Aarhus Convention. First, it is analytically examined the case law of the CJEU and on the basis of which the author wants to answer the question if the current state of European legislation and case law is sustainable (in access to justice in environmental matters). With particular program documents of the European Commission, the EU Council and the European Parliament the author brings possible solutions de lege ferenda that he sees especially in the adoption of secondary EU legislation in the form of a special directive regulated given issue. The aim of this directive should be – as broad as possible, but still reasonable – participation of the public concerned to judicial review of administrative acts in various environmental processes.

Keywords

public concerned; environmental association; environmental protection; access to justice; The European Union; Aarhus Convention; EU Court of Justice; case law; Directive; sustainability

LOV A JEHO PRÁVNÁ ÚPRAVA

Mgr. Lubomír Bubelíny, Ph.D.

Úvodom

Predkladaný článok vychádza z autorovej dizertačnej práce „Lov a jeho právna úprava“. Úmyslom autora je v skrátenej podobe poskytnúť čitateľovi myšlienky a závery zmienenej dizertačnej práce. Ako napovedá už samotný názov, predmetom dizertačnej práce je právna úprava lovu voľne žijúcich živočíchov vo vybraných štátoch Strednej Európy. Vzhľadom k rozsahu tohto článku sa autor v ňom bude zaoberať výlučne len lovom zveri, tzn. právnou úpravou poľovníctva.

Cieľom dizertačnej práce, resp. výskumu, ktorý jej napísaniu predchádzal, bolo poskytnúť prehľad o právnej úprave lovu v užšom slova zmysle, tzn. lovu vykonávanom predovšetkým fyzickými osobami, a to predovšetkým v ich voľnom čase a iným ako priemyselným spôsobom.

Lov je pomerne podrobne upravený právnymi predpismi. Spravidla sa jedná o zvláštne zákony, typicky zákon o poľovníctve (*zákon o myslivosti; Hunting Act; Jagdgesetz; Ustawa Prawo łowieckie*). Lov všeobecne predstavuje získavanie a zmocňovanie sa voľne žijúcich živočíchov. Právne predpisy niektorých štátov lov definujú, a iné túto definíciu postrádajú. Všeobecne platí, že riziko každej definície nachádzajúcej sa v právnom predpise tkvie v tom, že nemusí obsiahnuť všetky spôsoby výkonu danej ľudskej činnosti, čo môže v konečnom dôsledku priniesť minimálne názorovú nejednotnosť pri výklade daného právneho predpisu.

Poľovníctvo nie je len lov. Poľovníctvo je predovšetkým súhrn činností zameraných na trvalo udržateľné, racionálne, cielavedomé obhospodarovanie a využívanie voľne žijúcej zveri ako prírodného bohatstva a súčasti prírodných ekosystémov; je súčasťou kultúrneho dedičstva, tvorby a ochrany životného prostredia.¹ V dnešnej dobe sa pomerne často objavujú diskusie o význame lovu a jeho potrebe. Pre správne posúdenie celej situácie je však potrebné si uvedomiť nepopierateľnú skutočnosť, že dnešná krajina (prírodné prostredie) je natoľko ovplyvnená činnosťou človeka, že v Strednej Európe pretrvávajú už len rezidua skutočne divokej prírody,² ktorá je schopná sa sama regulovať. V nadväznosti na to je nutné, aby do prírodných procesov človek rozumne a primerane zasahoval za účelom udržania prírodnej stability a rovnováhy. V poľovníctve ide v prvom rade o ochranu prírody, trvalo udržateľné, racionálne a cielavedomé využívanie voľne žijúcej zveri. Uvedené vyplýva aj z právnych úprav jednotlivých štátov, kde tieto neupra-

¹ Ustanovenie § 2 písm. l) zákona č. 274/2009 Z. z., o poľovníctve, v znení neskorších predpisov.

² Stejskal, V.: Vývojové tendence právni úpravy ochrany prírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012, s. 41.

vujú čisto len podmienky za akých je možné loviť konkrétne druhy živočíchov, ale aj povinnosti pre rôzne subjekty v prvom rade nepoškodzovať životné prostredie, a ďalej povinnosť starostlivosti o hlavný objekt ich záujmu, tzn. zver, a o jej životné podmienky.

Všeobecne

Zver v Českej republike

Ustanovenia § 2 písm. b) zákona o myslivosti stanoví, že zverou sa rozumie obnoviteľné prírodné bohatstvo predstavované populáciami druhov voľne žijúcich živočíchov uvedených v písm. c) a d) ustanovenia § 2 tohto zákona. Pod písm. c) sú uvedené druhy zveri, ktoré v zásade nie je možné loviť, konkrétne druhy zveri, ktoré nie je možné loviť podľa medzinárodných zmlúv, ktorými je Česká republika viazaná, a ktoré boli vyhlásené v *Sbírce zákonů* alebo v *Sbírce mezinárodních smluv*, alebo druhy zveri, ktoré sú zvlášť chránenými živočíchmi podľa zvláštnych právnych predpisov a k ich lovu nebola povolená výnimka podľa týchto predpisov. Lov týchto druhov zveri je možný len na základe výnimky podľa ustanovenia § 56 zákona č. 114/1992 Sb., o ochrane prírody a krajiny, v znení neskorších predpisov (*ďalej len „zákon o ochrane prírody a krajiny“*). Väčšina z týchto druhov zveri patrí medzi druhy voľne žijúcich živočíchov, ktoré sú uvedené na zozname zvlášť chránených živočíchov. Zvlášť chránené živočíchky sú rozdelené do troch kategórií, a to kriticky ohrozené, silno ohrozené a ohrozené. Z právneho hľadiska je toto rozdelenie významné predovšetkým s ohľadom na stanovenie intenzity povinností k ochrane týchto živočíchov.³ Výnimka podľa § 56 zákona o ochrane prírody a krajiny, ktorú predpokladá zákon o myslivosti predstavuje spoločný prostriedok zvláštnej druhej ochrany a jedná sa o administratívno-právny nástroj ochrany prírody.⁴

Dôvodom k udeleniu výnimky podľa § 56 ods. 2 zákona o ochrane prírody a krajiny je záujem na ochrane voľne žijúcich živočíchov, divo rastúcich rastlín a prírodných stanovišť alebo prevencia závažných škôd alebo záujem na verejnom zdraví alebo verejnej bezpečnosti, prípadne výskum a vzdelávanie, či opätovné osídlenie určitého územia populáciou druhu. Na udelenie tejto výnimky nie je právny nárok.⁵

V ustanovení § 2 písm. d) zákona o myslivosti sú *taxatívne uvedené druhy zveri, ktoré je možné obhospodarovať lovom, tzn. také druhy zveri, ktoré majú stanovenú dobu lovu a po splnení ďalších podmienok stanovených právnym predpisom*

³ Stejskal V.: Úvod do právni úpravy ochrany prírody a péče o biologickou rozmanitosť, Linde, Praha, 2006, s. 427.

⁴ Stejskal, V.: Vývojové tendencie právni úpravy ochrany prírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012, s. 171.

⁵ Stejskal V.: Úvod do právni úpravy ochrany prírody a péče o biologickou rozmanitosť, Linde, Praha, 2006, s. 427.

je možné ich loviť. Terminologicky formulácia „ktoré je možné obhospodarovať lovom“ nie je najšťastnejšie, pretože evokuje, že lov je jediný spôsob obhospodarovania zveri. V skutočnosti je lov len jedným z prostriedkov, ktorými sa odborne zasahuje do populácií zveri s cieľom dosiahnutia ich optimálnych stavov, vekovej a pohlavnej štruktúry a zdravotného stavu.

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, opustil delenie zveri, ktoré nerešpektovalo význam jednotlivých druhov zveri v ekosystéme, teda delenie na zver úžitkovú a škodlivú. Tento zákon zohľadňuje biologické kritérium a zver rozdeľuje na cicavce (*savce*) a vtáky (*ptáky*).

Zver v Slovenskej republike

Podľa slovenského zákona o poľovníctve sa za zver považujú druhy voľne žijúcich živočíchov uvedené v prílohe č. 1 k zákonu. Slovenský zákon tak neuvádza zoznam zveri priamo vo vlastnom texte, ale pre tieto účely zákonodarca vyčlenil samostatný zoznam, ktorý je vo forme prílohy súčasťou zákona. Jedná sa o legislatívne technickú záležitosť, bez zásadného vplyvu na obsah. Podľa prílohy č. 1 slovenského zákona o poľovníctve sa zver rozdeľuje na dve základné skupiny, a to pernatú a srstnatú, do týchto kategórií sú rozdelené všetky druhy zveri. Ďalej sa zver rozdeľuje na raticovú (*spárkatá*), malú, medzi ktorú patrí zver bažantia, zajačica a jarabičia, veľké šelmy (medveď hnedý (*Ursus arctos*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), vlk dravý (*Canis lupus*), šakal zlatý (*Canis aureus*)) a krkavcovité vtáky (*Corvidae*). Poslednou kategóriou zveri je tzv. zver podliehajúca poľovníckemu plánovaniu, ktorou sa rozumie zver raticová, zver malá a jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*). Slovenský zákon o poľovníctve vychádza z delenia zveri podľa biologického kritéria (srstnatá, pernatá, raticová, krkavcovité), tak aj podľa poľovníckych tradícií (malá, veľké šelmy) a súčasne zavádza kategóriu zveri podliehajúcej poľovníckemu plánovaniu ako zvláštnu kategóriu zveri.

Uvedené jednotlivé kategórie zveri podľa slovenského zákona o poľovníctve majú svoj, nielen tradičný či terminologický, ale aj právny a praktický význam. Zákon na mnohých miestach upravuje podmienky ochrany, či lovu jednotlivých kategórií zveri odlišne.

Zver v Poľskej republike

Na rozdiel od právnych úprav ostatných skúmaných štátov, poľský zákon o poľovníctve neobsahuje rozdelenie zveri. Ustanovenie čl. 5 poľského zákona o poľovníctve stanoví, že druhy živočíchov, ktoré sa považujú za zver, stanoví nariadením minister životného prostredia po konzultácii s ministrom poľnohospodárstva, Štátnou radou ochrany prírody a Poľského poľovníckeho zväzu. Poľský zákon o poľovníctve, aj keď neobsahuje výpočet druhov živočíchov, ktoré sú zverou, roz-

deľuje zver na vysokú, malú, jeleňovitú a dravce. Zverou v Poľskej republike sú len tie druhy živočíchov, ktoré je možno loviť a los mokraďový (*Alces alces*), ktorý však nemá stanovenú dobu lovu.

Zver v Spolkovej republike Nemecko

Podľa ustanovenia § 2 nemeckého spolkového zákona o poľovníctve (ďalej len „BJagdG“) sa zver rozdeľuje na dve základné kategórie, ako v prípade slovenského zákona o poľovníctve, tzn. na srstnatú a pernatú. Ďalej nemecký zákon o poľovníctve stanovuje podľa biologického kritéria kategóriu zveri raticovej. S ohľadom na terminológiu poľovníckych tradícií ďalej § 2 ods. 4 BJagdG rozdeľuje zver na vysokú a malú. Na rozdiel od slovenskej právnej úpravy, a českých a slovenských poľovníckych tradícií, považuje BJagdG za malú zver aj zver srnčiu. Uvedené je v Spolkovej republike Nemecko tradičné. Na území Českej republiky bola srnčia zver zaradená medzi zver malú v období Protektorátu Čechy a Morava, a to nariadením vlády č. 127/1941 Sb., o myslivosti. Nemecký zákon o poľovníctve v § 2 ods. 2 stanoví, že jednotlivé spolkové krajiny môžu stanoviť aj ďalšie druhy živočíchov, ktoré budú podliehať zákonu o poľovníctve, tzn. spolkové krajiny majú právomoc rozšíriť podľa vlastného uváženia výpočet druhov živočíchov, ktoré sú zverou. Ako zaujímavosť je vhodné na tomto mieste uviesť, že BJagdG považuje za zver i krížence (*Rackelwild*) tetrova hoľniaka (*Tetrao tetrix*) a tetrova hlucháňa (*Tetrao urogallus*).

Ochrana genofondu zveri v Českej republike

Prostredníctvom zákona o myslivosti sa poskytuje podpora a ochrana geograficky pôvodným druhom zveri. Dovozy a vypúšťanie geograficky nepôvodných druhov⁶ živočíchov, ktoré sú zverou podľa CIC, je možné len po predchádzajúcom súhlase orgánu ochrany prírody⁷ a orgánu štátnej správy poľovníctva. Takto vypustený živočích sa po vypustení stáva zverou podľa zákona o poľovníctve. Geograficky nepôvodné druhy živočíchov nie je možné zámerne rozširovať, ani povoľovať ich rozširovanie v národných parkoch, národných prírodných rezerváciách, prírodných rezerváciách a chránených krajinných oblastiach.

Ďalej je podľa § 5 zákona o myslivosti zakázané v záujme zachovania druhov zveri vypúšťať do poľných revírov zver a zvieratá získané krížením medzi druhmi zveri a medzi druhmi hospodárskych zvierat. Uvedené na prvý pohľad zvädza k výkladu, že je zakázané vypúšťať jedince získané krížením zveri a hospodárskeho zvieratá. Avšak s ohľadom, nie len za základné zásady poľovníctva, ale

⁶ „Geograficky nepôvodný druh živočicha“ viď § 5 ods. 4 posledná veta zákona č. 114/1992 Sb., o ochrane prírody a krajiny.

⁷ Ustanovenie § 77 ods. 1 písm. e) zákona č. 114/1992 Sb., o ochrane prírody a krajiny.

predovšetkým na základné princípy, na ktorých stojí ochrana prírody všeobecne, je nutné toto ustanovenie vykladať extenzívne tak, že je zakázané do poľovného revíru vypúšťať i jedince, získané krížením medzi jednotlivými druhmi zveri navzájom, a to i v situácii, kedy zákon o ochrane prírody a krajiny pripúšťa zámerné rozširovanie krížencov živočíchov do krajiny s povolením orgánu ochrany prírody, ktorým v tomto prípade je obecný úrad obce s rozšírenou pôsobnosťou, pokiaľ nejde o zvlášť chránené územie a jeho ochranné pásmo.

Ochrana genofondu zveri v Slovenskej republike

V Slovenskej republike je ochrane genofondu⁸ zveri venovaná pozornosť § 20 zákona o poľovníctve. Ustanovenie § 20 ods. 1 zákona o poľovníctve proklamuje, že ministerstvo⁹ dbá, aby v prírode zostali zachované všetky pôvodné druhy zveri, na tento účel prijíma v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo životného prostredia“) a Slovenskou poľovníckou komorou (ďalej tiež len ako „komora“) potrebné opatrenia.

V záujme ochrany genofondu zveri je v Slovenskej republike zakázané zámerné rozširovať druhy a poddruhy voľne žijúcich živočíchov, ktoré nie sú uvedené v prílohe č. 1 zákona za účelom ich poľovníckeho obhospodarovania a využívania. Zákaz je prejavom zásady predbežnej opatrnosti, ktorá je jednou z hlavných zásad práva životného prostredia.¹⁰ Ďalej je v § 20 ods. 2 písm. b) zákona o poľovníctve výslovne zakázané medzidruhovo a medzipoddruhovo krížiť zver a krížiť zver s inými živočíchmi.

Živočích, ktoré zatiaľ na území Slovenskej republiky nežijú a sú považované za zver Medzinárodnou radou pre poľovníctvo a ochranu zveri je možné dovážať a vypúšťať len do zvernic, a to výlučne len s predchádzajúcim povolením ministerstva pôdohospodárstva vydaným po dohode s ministerstvom životného prostredia. Po vypustení do zvernice sa tieto živočích stávajú zverou podľa zákona o poľovníctve.

Podľa ustanovenia § 21 ods. 2 zákona o poľovníctve je možné danieliu a mufloniu zver rozširovať do nových lokalít vo voľnej prírode len s povolením ministerstva a so súhlasom príslušného orgánu ochrany prírody. Význam tohto ustanovenia neupresňuje ani dôvodová správa k zákonu. Je možné usudzovať, že hlavným dôvodom, ktorý viedol tvorcov zákona k uvedeniu tohto ustanovenia je predbežné posúdenie vhodnosti životných podmienok tejto zveri v novej lokalite.

⁸ Pojem „genofond“ vid' § 2 ods. 2 písm. n) zákona 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, v znení neskorších predpisov.

⁹ Rozumej ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo pôdohospodárstva“).

¹⁰ Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 3. vydání, C. H. Beck, Praha, 2010, str. 53.

Ekosystémový prístup¹¹ slovenského zákona o poľovníctve je vyjadrený v jeho ustanovení § 18 ods. 1, ktorý definuje veľkoplošné poľovnícke hospodárenie tak, že sa za neho považuje poľovnícke hospodárenie takým spôsobom, aby sa zabezpečil dobrý zdravotný stav zveri, optimálna početnosť, kvalita a správna veková a pohlavná štruktúra jej populácií, ako aj ostatných živočíchov ako súčasti ekosystémov.

Ochrana genofondu zveri v Poľskej republike

Poľský zákon o poľovníctve neobsahuje zvláštnu úpravu ochrany genofondu, či pôvodných druhov zveri. Túto oblasť komplexne upravuje poľský zákon o ochrane prírody. Podľa ustanovenia čl. 119a ods. 1 poľského zákona o ochrane prírody je zakázané bez povolenia generálneho riaditeľa ochrany životného prostredia rozširovať jedince získané krížením a vzájomne krížiť druhy živočíchov podliehajúce prísnej ochrane ako aj ochrane čiastočnej, nepôvodné druhy živočíchov, druhy zveri, a to ako vzájomne, tak aj so zvieratami pochádzajúcimi z chovu. Ďalej toto ustanovenie v ods. 4 stanovuje podmienky, kedy generálny riaditeľ ochrany životného prostredia musí, a kedy môže, odmietnuť vydanie uvedeného povolenia. Odmietnuť musí v prípade, že žiadateľ bol právoplatne odsúdený za trestný čin spáchaný v súvislosti s prevozom cez hranice, držbou, chovom alebo rozmnožovaním živočíchov uvedených v tomto ustanovení, a od právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku neuplynuli 3 roky.

Ustanovenie čl. 120 poľského zákona o ochrane prírody zakazuje vnášať do prírodného prostredia alebo v tomto prostredí prepravovať nepôvodné druhy živočíchov.¹² Vyjadrením zásady prevencie¹³ v poľskom zákone o ochrane prírody je, mimo iné, aj podmienenie dovozu nepôvodných druhov živočíchov, ktoré v prípade, že sa dostanú do prírodného prostredia, môžu ohroziť pôvodné druhy živočíchov alebo prírodné stanovišťa, povolením vydaným generálnym riaditeľom ochrany životného prostredia. Povolenie k preprave, držbe, chovu, ponúkaniu na predaj a k predaju druhov živočíchov uvedených v predchádzajúcej vete vydáva príslušný regionálny riaditeľ ochrany životného prostredia.

Ochrana genofondu zveri v Spolkovej republike Nemecko

V Spolkovej republike Nemecko je situácia obdobná situácii v Poľsku, kedy BJagdG neupravuje podmienky ochrany genofondu zveri. Tak ako v Poľskej republike v zákone o ochrane prírody sú podmienky ochrany pôvodných druhov živočíchov v Nemecku upravené v spolkovom zákone o ochrane prírody (ďalej len

¹¹ K pojmu „ekosystémový prístup“ viz Stejskal, V.: Vývojové tendencie právnej úpravy ochrany prírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012, s. 36 a n..

¹² Poľský zákon o ochrane prírody a krajiny definuje nepôvodný druh živočícha, ako druh vyskytujúci sa mimo svojho pôvodného areálu rozšírenia.

¹³ Damohorský, M. a kol.: Právo životného prostredia, 3. vydání, C. H. Beck, Praha, 2010, str. 52.

„BNatSchG“). Nemecká úprava sa vydala cestou opačnou než úpravy ostatných skúmaných štátov a to v zmysle, že nedefinuje nepôvodný druh živočícha, ale definuje práve pôvodný druh, ktorým podľa ustanovenia § 7 ods. 2 bod 7 BNatSchG je druh voľne žijúceho živočícha, ktorého oblasť rozšírenia alebo pravidelná oblasť migrácie sa historicky v celom rozsahu alebo čiastočne nachádza na území štátu, alebo sa na toto územie prirodzene rozšíril. Ochrana pôvodných druhov voľne žijúcich živočíchov a divo rastúcich rastlín, ich biotopov a ekosystémov pred nepôvodnými a invazívnymi druhmi v Nemecku je predovšetkým upravená v ustanovení § 40 BNatSchG. Rozširovanie nepôvodných druhov živočíchov podlieha povoleniu príslušného orgánu.

Vlastnícke právo k voľne žijúcej zveri v Českej republike

Český zákon o myslivosti výslovne nestanoví kto je vlastníkom voľne žijúcej zveri. V ustanovení § 2 písm. b) je stanovené, že zver je obnoviteľné prírodné bohatstvo. Bližšie už toto slovné spojenie nie je v zákone rozvinuté. Bohatstvom sa v bežnom jazyku myslí spravidla súhrn hmotných či nehmotných statkov vlastných jednotlivcom alebo spoločne skupinou jednotlivcov dosahujúci väčších než obvyklých kvantitatívnych alebo kvalitatívnych parametrov, alebo rozmanitosť určitého statku či javu, prípadne materiálne či imateriálne statky zvlášť vysokej dôležitosti zasluhujúce si zvláštnu ochranu. Je zrejmé, že výraz „bohatstvo“ v zákone o myslivosti nemal predstavovať len kvantitatívne vyjadrenie počtu druhov či dokonca kusov zveri, ale v tomto prípade mal zákonodarca slovom „bohatstvo“ zrejme v úmysle vyjadriť zvlášť vysokú dôležitosť zveri pre spoločnosť ako celok. Uvedené ustanovenie má priamu väzbu na čl. 7 Ústavy Českej republiky, ktorý stanoví, že štát dbá o ochranu prírodného bohatstva. Z ustanovení § 2 písm. a) zákona o myslivosti, ktorý definuje poľovníctvo, a § 2 písm. b) tohto zákona v spojení s čl. 7 Ústavy Českej republiky je možno dovodiť, že podstatou poľovníctva v českej právnej úprave je predovšetkým naplnenie vyššie uvedeného ústavného cieľa, teda ochrana zveri.¹⁴

Vlastníctvom voľne žijúcej zveri sa zaoberal aj Ústavný súd Českej republiky, ktorý v náleze č. j. Pl. ÚS 34/03 zo dňa 13. decembra 2006 konštatuje, že „zver je spravidla označovaná ako *res nullius*, teda *vec nepatriaca nikomu*.“¹⁵ Ďalej Ústavný súd konštatuje, že „*tento prístup je podmienený skutočnosťou, že zver sa pohybuje voľne bez ohľadu na hranice pozemkov a nie je možné stotožniť vlastnícke právo*

¹⁴ Nález Ústavného súdu ČR, sp. zn. Pl. ÚS 34/03, bod 66., <http://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>, 02. 02. 2014.

¹⁵ Tamtiež, bod 63.

*k pozemku, na ktorom sa zver pohybuje, s vlastníckym právom ku zveri. Zver teda nepredstavuje plod pozemku, ale samostatný predmet vlastníckeho práva.*¹⁶

Na rozdiel od dnes už neúčinnnej právnej úpravy,¹⁷ stanoví zákon č. 89/2012 Sb., Občiansky zákoník, výslovne v § 1046 ods. 1, že divoké zviera pokiaľ žije na slobode, je bez pána. V Českej republike všeobecne prijímaný názor, ktorý svojim nálehom potvrdil aj Ústavný súd ČR, je tak dnes *expressis verbis* vyjadrený v zákone.

Vlastnícke právo k voľne žijúcej zveri v Slovenskej republike

Na území Slovenskej republiky stále platný a účinný zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zákoník, v znení neskorších predpisov, nielen že výslovne neupravuje právny status divo žijúcich zvierat, tak ako je tomu v Českej republike, ale ani *expressis verbis* nepozná pojem *res nullius*. Vzhľadom na výslovnú absenciu právnej úpravy a v nadväznosti na spoločnú právnu kultúru a nezanedbateľnú spoločnú právnu históriu, je k určaniu právneho statusu voľne žijúcej zveri na území Slovenskej republiky možno bez veľkých výhrad aplikovať závery Ústavného súdu Českej republiky vyjadrené v náleze č. Pl. ÚS 34/03. Tak isto v tomto prípade nie je možné vylúčiť logický argument *per analogiam iuris a s odkazom na ustanovenie § 1046 nového občianskeho zákonníku Českej republiky dospieť k záveru, že voľne žijúca zver má aj v Slovenskej republike status veci nikoho*.

Obdobný prístup, ale s drobným rozdielom, má aj slovenská právna teória,¹⁸ podľa ktorej je voľne žijúca zver vecou nikoho „a teda každého“. Uvedeným drobným rozdielom je práve premisa, že voľne žijúca zver je vecou každého. S uvedeným tvrdením nie je možné súhlasiť, a to hneď z niekoľkých dôvodov. Predovšetkým, vec patriaca každému je tzv. *res omnium communis*, typicky vzduch alebo voda *in mari*, tzn. také vec, ktorú môže bez akýchkoľvek obmedzení¹⁹ *užívať skutočne každý a vzhľadom na povahu takýchto vecí, ktorú sú v zásade nevyčerpatelne, nie je v možnostiach práva takéto užívanie zakázať či obmedziť. Zver sa svojou povahou významne líši od typickej veci omnium communis*, predovšetkým tým, že sa jedná o vyčerpatelný prírodný zdroj, aj keď je svojou povahou obnoviteľný. Je síce teoreticky predstaviteľné, že by právny predpis prehlásil zver za vec patriacu každému, avšak takéto prehlásenie by malo katastrofické následky pre zver samotnú, biologickú rozmanitosť prírodného prostredia a aj pre životné prostredie ako celok.

Ďalším dôvodom prečo zver nemôže byť vecou každého je, že právny poriadok obsahuje normy, ktoré obmedzujú nadobúdanie vlastníckeho práva k voľne žijúcej

¹⁶ Tamtiež.

¹⁷ Zákon č. 40/1964 Sb., Občiansky zákoník.

¹⁸ JUDr. Marián Sluk, Phd., Poľovníctvo, právo verejné, www.epi.sk, 09.02.2014.

¹⁹ Pre účely tejto práce je uvažované o vzduchu ako o hmotnej veci, nie ako o vzdušnom priestore suverénnych štátov; obdobne aj v prípade morskej vody.

zveri tým, že stanovia pravidlá aké osoby a za akých podmienok môžu takéto právo k voľne žijúcej zveri nadobúdať. Zjednodušene, voľne žijúca zver nie je vecou omnium communis, z dôvodu, že to zákon nestanoví, a takýto záver ani nie je možné z platnej právnej úpravy vyvodiť pomocou žiadnej metódy výkladu. Uvedené je možné bez výhrad podporiť argumentom racionálneho zákonodarcu, ktorý, v prípade, že by voľne žijúca zver bola vecou patriacou každému, neprijímal právne normy regulujúce lov zveri a nadobúdanie vlastníckeho práva k nej.

Tretím dôvodom prečo vyššie uvedený názor nie je možné považovať za správny je, že jednotlivé časti výroku si vzájomne logicky odporujú. Pokiaľ je niečo vecou nikoho, znamená to, že žiadna osoba nedisponuje vlastníckym ani užívacím právom k tejto veci. Pokiaľ žiadna osoba nedisponuje vlastníckym právom k tejto veci, nemôže byť pravdivým výrok, že takáto vec patrí každému. Je logicky vylúčené, aby jeden objekt právnych vzťahov nebol predmetom vlastníckeho práva žiadnej osoby a súčasne náležal každému.

Vlastnícke právo k voľne žijúcej zveri v Poľskej republike

V tretej skúmanej krajine, Poľskej republike, sa právna úprava, čo sa týka vlastníctva voľne žijúcej zveri od predchádzajúcich dvoch odlišuje. Ustanovenie čl. 2 poľského zákona o poľovníctve²⁰ prehlasuje voľne žijúcu zver za národné bohatstvo. Takéto ustanovenie v poľskom zákone o poľovníctve je len deklaratórne a nemá bezprostredný právny význam.²¹ Uvedené ustanovenie tiež stanoví, že voľne žijúca zver je vo vlastníctve „Skarbu Państwa“ (ďalej len „Štátna pokladnica“). V zmysle ustanovenia čl. 33 poľského občianskeho zákonníku²² je Štátna pokladnica *ex lege* štátnou právnickou osobou a vo vzťahu k štátnemu majetku vystupuje ako vlastníč,²³ je tak subjektom občianskoprávných vzťahov týkajúcich sa štátneho majetku, pokiaľ to nenáleží iným štátnym právnickým osobám, čo výslovne stanoví čl. 34 uvedeného zákona.

Vlastnícke právo k zveri je v poľskej doktríne chápané ako zvláštne subjektívne majetkové právo absolútnej povahy. Voľne žijúce živočíchy, s výnimkou zveri, nie sú považované za predmet žiadneho majetkového práva.²⁴ Vlastnícke právo k zveri je právom civilným silne sa vyznačujúcim prvkami verejnoprávnymi.²⁵ Rozpracovanie konceptu vlastníctva k zveri v Poľskej republike ako vlastníctva

²⁰ Ustawa z 13 Października 1995 r. Prawo Łowieckie

²¹ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 53.

²² Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny.

²³ Prof. zw. dr hab. Wojciech J. Katner, Udział orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów powszechnych w rozwiązywaniu sporów o inwestycje z udziałem Państwa, <http://www.projektekf.pl/pl/materialy/analizy>, 28.02.2014.

²⁴ M. Bednarek, Mienie. Komentarz do art. 44-55 Kodeksu cywilnego, Kraków 1997, s. 84-85.

²⁵ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 57.

v zmysle civilného práva má však väčší význam predovšetkým z teoretického pohľadu na vec. V tejto rovine je koncept vlastníckeho práva k zveri dovedený k dokonalosti. Z praktického pohľadu však takýto koncept vykazuje niekoľko nedostatkov, predovšetkým, je prakticky nepredstaviteľné individuálne určiť (identifikovať) každého jedného jedinca voľne žijúcej zveri.

Vlastnícke právo k voľne žijúcej zveri v Spolkovej republike Nemecko

Podľa ustanovenia § 960 nemeckého občianskeho zákonníku (*Bürgerliches-gesetzbuch*) (ďalej len „BGB“) je voľne žijúci živočích bez pána (*res nullius*) pokiaľ žije na slobode. Voľne žijúci živočích v zoologickej záhrade a ryba v rybníku alebo inej súkromnej uzatvorenej vode bez pána nie je. Podľa § 958 ods. 1 BGB sa vlastnícke právo k veci nikoho nadobúda zmocnením sa jej (jej uchopením), ale len v prípade, pokiaľ privlastnenie si takejto veci nie je zákonom zakázané alebo by viedlo k porušeniu práva iného.

Podľa ustanovenia § 1 ods. 4 BJagdG zahrňuje výkon poľovníctva, okrem iného, i privlastňovanie si zveri. Zákon bližšie nestanoví či sa jedná o zver živú alebo už ulovenú, preto sa ako správny záver javí, že uvedené ustanovenie BJagdG má na mysli akúkoľvek zver, živú, ulovenú či inak usmrtenú. Podľa ustanovenia § 7 ods. 4 BJagdG je osobou oprávnenou k výkonu práva poľovníctva v samostatnom poľovnom revíri jeho vlastník. Podobné pravidlo stanoví i § 8 ods. 5 BJagdG, podľa ktorého je v spoločnom poľovnom revíri oprávnenou osobou k výkonu práva poľovníctva poľovné spoločenstvo, ktoré je tvorené vlastníckmi pozemkov náležiacich do spoločného poľovného revíru. Podľa § 11 ods. 1 BJagdG môže byť výkon práva poľovníctva ako celok prenechaný inej osobe na základe nájomnej zmluvy.

Nemecká právna úprava neobsahuje žiadne ďalšie ustanovenia týkajúce sa vlastníckeho práva k voľne žijúcej zveri. Avšak je výslovne stanovené, že právo poľovníctva v sebe zahrňuje i privlastňovanie si zveri, a tak isto i to, komu právo poľovníctva náleží. Nemôže byť preto v prípade Spolkovej republiky Nemecko pochyb o tom, že voľne žijúca zver nemôže byť predmetom vlastníckeho práva žiadnej osoby, pretože sa jedná o vec nikoho, a na druhej strane, že vlastnícke právo k ulovenej alebo inak usmrtenej zveri nadobúda osoba, ktorá je oprávnená k výkonu práva poľovníctva v poľovnom revíry, v ktorom došlo k uloveniu zveri, alebo v ktorom bola inak usmrtená zver nájdená.

Podmienky lovu

Subjekty právnej úpravy lovu zveri v Českej republike

Každý kto chce v Českej republike vykonávať lov ako dielčie oprávnenie vyplývajúce z práva poľovníctva musí splniť požiadavky stanovené zákonom. Ustanovenie § 46 zákona o myslivosti stanoví, že osoba, ktorá loví zver musí mať

počas lovu pri sebe lovecký lístok, potvrdenie o povinnom poistení a povolenie k lovu. Ak loví so zbraňou musí mať pri sebe zbrojný preukaz a preukaz zbrane,²⁶ v prípade lovu s loveckým dravcom je osoba vykonávajúca lov povinná mať pri sebe evidenčnú kartu dravca.

Lovecký lístok je možné definovať ako verejnú listinu, ktorá osvedčuje spôsobilosť jej držiteľa vykonávať lov zveri a oprávňuje jej držiteľa, po splnení ďalších podmienok, loviť zver. Lovecký lístok vydáva na žiadosť obecný úrad obce s rozšírenou pôsobnosťou, v ktorého obvode má žiadateľ trvalý pobyt, alebo (v prípade žiadateľa bez trvalého pobytu na území Českej republiky) v ktorého obvode sa zdržuje. Lovecký lístok je možné vydať len osobe, ktorá je staršia ako 16 rokov, má spôsobilosť k právnym úkonom, je odborne spôsobilá, bezúhonná a poistená. Za odborne spôsobilú sa považuje osoba, ktorá zložila skúšku z poľovníctva alebo zložila skúšku z poľovníctva na vysokej škole alebo je žiakom, poslucháčom alebo absolventom strednej alebo vyššej odbornej školy, na ktorej je poľovníctvo povinným vyučovacím predmetom alebo študijným odborom. Potvrdenie o vykonanej skúške je verejnou listinou.

Každý kto loví zver musí byť podľa § 48 zákona o myslivosti poistený pre prípad zodpovednosti za škodu na živote alebo zdraví iných osôb s limitom plnenia minimálne 20 mil. Kč a za škodu na veci s limitom plnenia najmenej 500 tis. Kč na jednu poistnú udalosť. Poistné podmienky nesmú obsahovať výluky, v dôsledku ktorej sa poistenie nevzťahuje na prípady neopatrného chovania poisteného.

Tak ako je možné definovať lovecký lístok, je možné definovať aj povolenie k lovu. Povolenie k lovu je verejná listina, ktorá oprávňuje jej držiteľa loviť v konkrétnom poľovnom revíri konkrétne druhy zveri uvedené v povolení. Povolenie vydáva a podpisuje užívateľ poľovného revíru.

Subjekty právnej úpravy lovu zveri v Slovenskej republike

Právna regulácia týkajúca sa podmienok, ktoré musia spĺňať osoby vykonávajúce lov v Slovenskej republike je podobná situácii v Českej republike. Poľovný lístok je v zmysle § 51 ods. 1 zákona o poľovníctve verejnou listinou osvedčujúcou oprávnenie jeho držiteľa loviť zver, ak spĺňa ďalšie podmienky na lov zveri ustanovené zákonom o poľovníctve. Poľovný lístok vydáva obvodná komora, v ktorej pôsobnosti má žiadateľ trvalý pobyt alebo sa tam zdržuje. Obvodná poľovnícka komora je organizačnou zložkou Slovenskej poľovníckej komory, ktorá má vlastnú právnu subjektivitu. Poľovný lístok je možné vydať občanovi Slovenskej republiky, ktorý je starší ako 16 rokov, je odborne spôsobilý, je členom Slovenskej poľovníckej komory (ďalej tiež len ako „komora“) a je poistený. Za odborne spôsobilú sa považuje osoba, ktorá zložila skúšku z poľovníctva alebo skúšku z poľovníctva na

²⁶ Ustanovenie § 41 zákona č. 119/2002 Sb. o zbraniach.

vysokej škole alebo je poslucháčom alebo absolventom školy, na ktorej je poľovníctvo povinným alebo voliteľným vyučovacím predmetom.

Podľa ustanovenia § 52 zákona, osoba, ktorej má byť na území SR vydaný poľovný lístok musí byť poistená proti škodám spôsobeným pri výkone práva poľovníctva ublížením na zdraví alebo usmrtením iných osôb s limitom poistného plnenia najmenej vo výške 150 000 EUR a za škodu na veciach najmenej na sumu 3 000 EUR za jednu poistnú udalosť. Poistné podmienky, nesmú obsahovať výhradu, že poistná ochrana sa neposkytuje pri nedbanlivosti poisteného.

Zákon v § 53 ods. 2 definuje čo sa rozumie povolením na lov. Povolenie na lov je verejná listina oprávňujúcou jeho držiteľa spolu s ďalšími dokladmi na lov zveri alebo inú činnosť v poľovnom revíri podľa zákona o poľovníctve. Vydáva ho na predpísanom tlačive užívateľ poľovného revíru. Povolenie na lov zveri podpisujú štatutárny zástupca užívateľa poľovného revíru a poľovnícky hospodár.

Subjekty právnej úpravy lovu zveri v Poľskej republike

V Poľskej republike môžu vykonávať poľovníctvo len osoby, ktoré spĺňajú predpoklady stanovené zákonom. Medzi zákonné predpoklady patrí členstvo v Poľskom poľovníckom zväze (*Polski Związek Łowiecki*). Členom Poľského poľovníckeho zväzu sa podľa ustanovenia čl. 32 ods. 5 poľského zákona o poľovníctve môže stať len osoba, ktorá je plnoletá, v plnom rozsahu požíva občianskych práv, bezúhonná, nadobudla oprávnenie k lovu, podala prihlášku a zaplatila registračný poplatok. Občianskych práv v plnom rozsahu nepožíva osoba, ktorá ich bola zbavená rozhodnutím súdu, alebo osoba, ktorá je čiastočne a v celom rozsahu zbavená spôsobilosti právne jednat'.²⁷ Zbavenie občianskych práv je jedným z nápravných opatrení podľa čl. 39 poľského trestného zákonníku a zahrnuje stratu aktívneho a pasívneho volebného práva do volených orgánov verejnej moci, stratu práva slúžiť v orgánoch a inštitúciách štátnej správy a miestnej samosprávy, zahrnuje tiež stratu vojenskej hodnosti ako aj rádov, vyznamenaní a čestných titulov a tiež stratu spôsobilosti nadobudnúť ich po dobu zbavenia občianskych práv.

Zákon o poľovníctve v čl. 42 ods. 3 rozlišuje tri typy oprávnení k lovu. Základné (*podstawowe*) oprávnenie k lovu oprávňuje jeho držiteľa loviť zver s výnimkou samcov jeleňovitých. Toto oprávnenie získa ten, kto absolvoval ročnú stáž v poľovníckom združení alebo v zariadení na chov zveri, absolvoval školenie organizované Poľským poľovníckym zväzom a zložil skúšku pred komisiou menovanou Poľským poľovníckym zväzom. Selekciónárske (*selekcjonerskie*) oprávnenie k lovu oprávňuje jeho držiteľa loviť všetku zver. Toto oprávnenie získa osoba, ktorá je držiteľom základného oprávnenia aspoň po dobu troch rokov, absolvovala školenie organizované Poľským poľovníckym zväzom a zložila skúšku pred komisiou

²⁷ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 159.

menovanou Poľským poľovníckym zväzom. Sokoliarske (*sokolnicze*) oprávnenie k lovu oprávňuje jeho držiteľa loviť za pomoci loveckého dravca. Sokoliarske oprávnenie k lovu získa osoba, ktorá je držiteľom základného oprávnenia k lovu absolvovala školenie organizované Poľským poľovníckym zväzom a zložila skúšku pred komisiou. Delenie oprávnení k lovu, predovšetkým na základné a selekcionárske, a stanovenie rôznych požiadaviek pre ich získanie predstavuje pozitívny rys poľskej právnej úpravy poľovníctva. Získanie selekcionárske oprávnenia k lovu je podmienené nadobudnutím istých skúseností, čím je zabezpečený zodpovednejší prístup k výkonu práva poľovníctva. Ani pri takto nastavených pravidlách nie je možné absolútne vylúčiť zlyhanie ľudského faktoru a zabrániť uloveniu jedincov zveri vhodnej na ďalší chov, ale účelom takejto úpravy je to aspoň minimalizovať.

Ďalším zákonným predpokladom pre výkon lovu zveri je vydanie povolenky k lovu. Túto vydáva užívateľ alebo správca poľovného revíru, v ktorom má byť lov vykonávaný. Povolenie k lovu obsahuje druh, pohlavie a počet zveri, ktorú je jeho držiteľ oprávnený loviť.²⁸

Doktrína označuje oprávnenie k lovu v zmysle čl. 42 ods. 3 ako oprávnenie *in abstracto*, ktoré dokladá všeobecné oprávnenie jeho držiteľa loviť zver (v Českej republike obdobne ako lovecký lístok) a povolenku k lovu v zmysle čl. 42 ods. 8 ako oprávnenie *in concreto*, ktoré dokladá oprávnenie jeho držiteľa loviť konkrétny druh, pohlavie a počet zveri v konkrétnom poľovnom revíri.²⁹

Subjekty právnej úpravy lovu zveri v Spolkovej republike Nemecko

Loviť zver v Spolkovej republike Nemecko môže len osoba, ktorá je držiteľom loveckej licencie (*Jagdschein*). Loviť zver pomocou loveckého dravca môže len osoba, ktorý je držiteľom zvláštnej sokoliarskej licencie. Lovecká i sokoliarska licencia sú vydávané na meno jej držiteľa sú neprenosné. Lovecké lístky vydávajú špecializované úrady verejnej správy, ktorými sú lovecké úrady (*Jagdbehörden*). Lovecký lístok je platný na celom území Spolkovej republiky Nemecko.

Nemecký spolkový zákon o poľovníctve špeciálne upravuje i lovecké licencie pre neplnoletých. Podľa § 16 ods. 1 môže byť osobe staršej ako šesťnásť rokov vystavená mládežnícka lovecká licencia (*Jugendjagdschein*). Mládežnícka lovecká licencia oprávňuje jej držiteľa vykonávať lov zveri v sprievode zákonného zástupcu alebo inej osoby s písomným súhlasom zákonného zástupcu. Osoba sprevádzajúca neplnoletého poľovníka musí byť skúseným poľovníkom. Nemecký spolkový zákon bližšie nestanoví požiadavky na skúsenosti osoby sprevádzajúcej neplnoletého na poľovačke, takže táto problematika je ponechaná na spolkové krajiny.

²⁸ Radecki, W.: Prawo łowieckie w Polsce, Czechach i Słowacji, Wydawnictwo Prawa Ochrony Środowiska, Wrocław, 2011, s. 152.

²⁹ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 214.

Například podľa informácií uverejnených ministerstvom životného prostredia, pôdohospodárstva, výživy, vinárstva a lesov spolkovej krajiny Porýnie – Falcko sa za skúseného poľovníka považuje osoba, ktorá je spôsobilá byť pachtierom poľovníckeho revíru,³⁰ čo podľa § 14 ods. 5 krajinského zákona o poľovníctve spolkovej krajiny Porýnie – Falcko znamená osobu, ktorá je držiteľom loveckej licencie aspoň po dobu troch rokov.

Poľovné revíry v Českej republike

Zákon o myslivosti definuje poľovný (*honební*) pozemok negatívne. Poľovnými pozemkami sú všetky pozemky, ktoré nie sú uvedené v § 2 písm. e) zákona. Ustanovenie § 2 písm. e) určuje, ktoré pozemky sa považujú za nepoľovné. Nepoľovnými pozemkami sú pozemky v intraviláne obcí, ďalej pozemky zastavané, sady, záhrada, škôlky riadne ohradené, oplotené pozemky slúžiace k farmovému chovu zveri, obvod dráhy, diaľnice, cesty, letiská so spevneným povrchom, cintoríny a ďalej pozemky, ktoré boli za nepoľovné prehlásené rozhodnutím orgánu štátnej správy poľovníctva.

Podľa ustanovenia § 2 písm. i) sa poľovným revírom (*honitbou*) rozumie súbor súvislých poľovných pozemkov jedného alebo viacerých vlastníkov vymedzený v rozhodnutí orgánu štátnej správy poľovníctva. Návrh na uznanie poľovného revíru podáva vlastník poľovného pozemku alebo honební spoločenstvo. Ak návrh spĺňa podmienky uvedené v § 17 zákona musí orgán štátnej správy poľovníctva vydať rozhodnutie o uznaní poľovného revíru.

Minimálna výmera poľovného revíru je stanovená v § 17 ods. 7 pre obory na 50 ha a pre ostatné poľovné revíry na 500 ha. V prípade ak sa poľovné pozemky nachádzajú v obvode viacerých orgánov, je príslušný orgán, v ktorého obvode sa nachádza najväčšia časť týchto pozemkov. Od nadobudnutia právnej moci rozhodnutia o uznaní poľovného revíru má jeho držiteľ 60 dní na to, aby začal poľovný revír užívať sám alebo aby ho prenajal, inak orgán, ktorý vydal rozhodnutie o uznaní poľovného revíru toto zruší a poľovné pozemky pričlení k inému revíru, alebo rozdelí k viacerým revírom. Rozhodnutie o uznaní poľovného revíru musí obsahovať údaje vypočítané v ustanovení § 29 ods. 3 zákona, okrem iného aj minimálne a normované stavy zveri v revíri.

Podľa ustanovenia § 17 ods. 4 sa majú hranice poľovných revírov, pokiaľ je to možné, kryť s hranicami prírodnými, ktoré sú v teréne zreteľné. Uvedené ustanovenie sa stalo aj predmetom posúdenia Najvyššieho správneho súdu ČR, ktorý konštatoval, že zákonodarca zjavne predvídal, že situácia v teréne pri vytváraní poľovného revíru nemusí byť vždy ideálna, tzn. že nemusí existovať dostatok prí-

³⁰ <http://www.wald-rlp.de/wild-jagd-nachrichten/jagdliche-regelungen-in-rheinland-pfalz/jagd-schein.html>, 20. 04. 2014.

rodných zreteľných hraníc, s ktorými by sa hranice poľovného revíru kryli, pričom zdôraznil, že začlenenie jednotlivých pozemkov do poľovného revíru a utváranie celého poľovného revíru je nutné posudzovať striktne individuálne.³¹

Ustanovenie § 31 ods. 6 uvádza dôvody zániku poľovného revíru. Poľovný revír zaniká zrušením, zlúčením alebo rozdelením na žiadosť jeho držiteľov a nadobudnutím právnej moci nových rozhodnutí o uznaní poľovného revíru. Poľovný revír zaniká aj zrušením honebného spoločenstva, ak poklesne výmera poľovného revíru pod minimálnu výmeru požadovanú zákonom v dôsledku zmeny vlastníckeho práva k pozemkom, alebo ak prehlási orgán štátnej správy poľovníctva viac ako 10 % pozemkov pod stanovenú minimálnu výmeru za nepoľovné pozemky. V prípade obory poľovný revír zaniká rozhodnutím orgánu štátnej správy ak oplotenie obory nie je funkčné a držiteľ v primeranej lehote nezjedná nápravu.

O využití poľovného revíru rozhoduje jeho držiteľ. Poľovný revír môže jeho držiteľ využívať sám alebo ho môže prenajať. V prípade ak sa honebné spoločenstvo rozhodne užívať poľovný revír na vlastný účet, je zo zákona (§ 32 ods. 2) povinné umožniť užívanie prednostne členom spoločenstva. K tejto prednosti je povinné spoločenstvo prihliadať aj v prípade ak sa rozhodne poľovný revír prenajať.

Poľovný revír nie je možné rozdeliť na časti a v nich prenechať niekomu výkon poľovníctva, tak isto je zakázaný prenájom časti poľovného revíru ako aj podnájom revíru alebo jeho časti. Ustanovenie § 32 ods. 5 zakazuje postúpenie lovu zveri za úplat, okrem poplatkového odstrelu s doprovodom.

Poľovné revíry v Slovenskej republike

V Slovenskej republike je poľovný pozemok zákonom o poľovníctve vymedzený negatívne, je to každý pozemok, ktorý nie je uvedený v § 2 písm. f). Toto ustanovenie stanoví, že nepoľovnou plochou sú zastavané územia obcí, zastavané pozemky, cintoríny, nádvorcia a dvory, ihriská, ohradené záhrady, ovocinárske a lesné škôlky, vinice, sady, parky, pozemky slúžiace na farmový chov zveri, dráhy, diaľnice, cesty I., II. a III. triedy, letiská a prístavy, ostatné oplotené pozemky ak nie sú zvernicou a iné pozemky podľa rozhodnutia obvodného lesného úradu. Týmto iným pozemkom nemôže byť akýkoľvek pozemok, ale len pozemok, ktorého vyhlásenie za nepoľovnú plochu navrhne ministerstvo obrany alebo ministerstvo vnútra v záujme bezpečnosti občanov alebo ochrany štátu. O vyhlásenie pozemku za nepoľovnú plochu môže požiadať vlastník pozemku zaradeného do poľovného revíru okresný úrad. Podmienka, aby pozemok, o ktorého prehlásenie za nepoľovnú plochu je žiadané splňoval aj podmienky § 2 písm. f) zákona, bola vypustená zákonom č. 115/2013 Z. z., ktorý novelizoval zákon o poľovníctve. Túto

³¹ Rozsudok Najvyššieho správneho súdu sp. zn. 1 As 73/2010 zo dňa 09. 03. 2011, www.nssoud.cz, 31. 03. 2014.

zmenu je možné hodnotiť kladne, keďže dáva priestor správne uvažovaniu príslušného orgánu, ktorý by mal zohľadniť všetky skutočnosti danej veci. Na druhú stranu táto novela zákona o poľovníctve zvýšila nároky na kvalitu odôvodnenia rozhodnutí o prehlásení pozemku za nepoľovnú plochu. Nepoľovné plochy môžu byť vyhlasované najmä z dôvodu ochrany života, zdravia a majetku obyvateľov. Na nepoľovných plochách je však lov zveri za určitých podmienok možný.

Ako poľovný revír zákon rozumie poľovný pozemok alebo súbor súvislých poľovných pozemkov jedného alebo viacerých vlastníkov vymedzených v rozhodnutí orgánu štátnej správy poľovníctva. Za samostatný poľovný revír je považovaný taký poľovný revír, ktorý je uznaný z poľovných pozemkov vo vlastníctve jednej fyzickej alebo jednej právnickej osoby, táto osoba je vlastníkom poľovného revíru. Spoločným poľovným revírom je taký poľovný revír, ktorý je uznaný z poľovných pozemkov vo vlastníctve viacerých vlastníkov, všetci títo vlastníci sú majiteľmi spoločného poľovného revíru. Držiteľom poľovného revíru sa rozumie osoba, ktorej bol poľovný revír rozhodnutím uznaný.

Rozhodnutie o uznaní poľovného revíru vydáva príslušný okresný úrad. Pri uznávaní poľovného revíru okresný úrad prihliada na životné potreby zveri, tak aby zver mala v revíri primerané zdroje prirodzenej potravy a vody, zaručené podmienky prirodzeného rozmnožovania a vývoja a vytvorené podmienky pre prirodzený pohyb, úkryt a pokoj. Minimálnu výmeru poľovného revíru zákon stanoví v § 3 ods. 3, a to 1000 ha pre poľovný revír v oblasti s chovom srnčej zveri a 2000 ha pre poľovný revír v oblasti s chovom jelenej zveri. Minimálna výmera zvernice je stanovená § 6 ods. 2 na 50 ha poľovných pozemkov, z ktorých aspoň 20 ha musí byť lesných pozemkov.

Rozhodovanie o využití poľovného revíru je plne v rukách vlastníka samostatného poľovného revíru alebo vlastníkov spoločného poľovného revíru (ďalej len „vlastníci“). Ustanovenie § 11 ods. 2 určuje taxatívne možnosti využívania poľovného revíru. Poľovný revír môžu využívať vlastníci buď sami, alebo prostredníctvom nimi založenej poľovníckej organizácie, alebo jeho užívanie môžu postúpiť zmluvou o užívaní poľovného revíru (ďalej len „zmluva o užívaní“). Odsek 3. zakazuje rozdelenie poľovného revíru na časti za účelom ich samostatného užívania.

Postup pri rozhodovaní o využití poľovného revíru je stanovený § 5 zákona o poľovníctve. Vlastníci rozhodujú na tzv. zhromaždení vlastníkov. Pre účely rýchlosti rozhodovania a zabráneniu zbytočných obštrukcií zákon v § 5 ods. 2 stanoví, že na zhromaždení zastupuje práva vlastníka orgán alebo organizácia podľa osobitných predpisov. Ide o pozemkové spoločenstvá vlastníkov spoločnej nehnuteľnosti, ktoré majú spravidla veľké množstvo členov a organizácia zhromaždenia vlastníkov by v tomto prípade bola časovo, ale hlavne ekonomicky náročná. Iná situácia, na ktorú toto ustanovenie smeruje, sa týka pozemkov vo vlastníctve štátu.

V prípade lesov, štát zastupuje právnická osoba zriadená zákonom, ktorá vykonáva správu lesov vo vlastníctve štátu.

Polovné revíry v Poľskej republike

V Poľskej republike sa lov zveri vykonáva v poľovných revíroch (*obwód łowiecki*). Poľovný revír je tvorený súvislými pozemkami, musí byť vymedzený hranicami, a jeho výmera nie je menšia ako 3000 ha, a súčasne tieto pozemky musia byť vhodné k výkonu poľovníctva. Stanovenie minimálnej výmery poľovného revíru neplatí absolútne. Podľa ustanovenia čl. 23 ods. 2 poľského zákona o poľovníctve môže minister životného prostredia povoliť i vytvorenie poľovného revíru o menšej ploche, ale len vo výnimočných prípadoch a pri zachovaní podmienok racionálneho poľovníckeho hospodárenia a povrchových podmienok. Poľovné revíry musia byť tvorené pri zachovaní zásady optimálneho uspokojovania potrieb ochrany, zachovania a rozvoja preferovaných druhov zveri, zásady nedeliteľnosti vodných nádrží a stanovenia hraníc tak, aby tieto boli v teréne zreteľné. Účelom zásady nedeliteľnosti vodných nádrží je, aby sa predmetná vodná nádrž nachádzala celá v jednom poľovnom revíri.³² Poľovné revíry nemôžu byť tvorené územím národných parkov a prírodných rezervácií, intravilánom obcí, zastavenými pozemkami a pozemkami určenými k plneniu cieľov spoločenských, náboženských, priemyselných atd. Vo vzťahu k intravilánu obcí pripúšťa zákon o poľovníctve výnimku, a to v prípade, že sa v intraviláne nachádzajú väčšie plochy lesných alebo poľnohospodárskych pozemkov. Z takýchto pozemkov môže byť vytvorený samostatný poľovný revír, alebo tieto pozemky môžu byť začlenené do iných poľovných revírov.

Poľský zákon o ochrane prírody v ustanovení čl. 11 obsahuje zvláštnu úpravu území, ktoré, okrem uvedených v čl. 26 poľského zákona o poľovníctve, nemôžu tvoriť poľovný revír. Jedná sa o tzv. zóny ochrany zveri, ktoré môžu byť utvorené v rámci ochranného pásma národného parku s ohľadom na potreby ochrany zvierat v národnom parku. Podľa dikcie predmetného ustanovenia, sa neposudzuje potreba ochrany len zveri, ale potreba ochrany všetkých zvierat žijúcich na území národného parku. Zónu ochrany zveri ustanovuje minister životného prostredia nariadením, v ktorom musí určiť pozemky, ktoré budú túto zónu tvoriť, a ďalej takéto nariadenie musí obsahovať i kritériá a spôsoby udržania správnej početnosti a štruktúry populácií zveri.

Poľské právo pozná dva spôsoby užívania poľovných revírov. Hlavným spôsobom je pacht (*dzierzawa*) poľovného revíru, výnimočným spôsobom je jeho správa.³³ Pachtierom poľovného revíru môže byť v zásade len poľovné združenie

³² Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 129.

³³ Radecki, W.: Prawo łowieckie w Polsce, Czechach i Słowacji, Wydawnictwo Prawa Ochrony Środowiska, Wrocław, 2011, s. 137.

(*koło łowieckie*), ktoré je členom Poľského poľovného zväzu, vo výnimočných prípadoch môže byť pachtierom poľovného revíru Poľský poľovnícky zväz. Poľovné združenie je bližšie upravené v ustanovení čl. 33 poľského zákona o poľovníctve. Jedná sa o kvázi spolok,³⁴ ktorého právna osobnosť vzniká dňom, kedy sa poľovné združenie stane členom Poľského poľovného zväzu, a zaniká dňom kedy jeho členstvo v zväze zanikne. Minimálny počet členov poľovného združenia je zákonom stanovený na 10 fyzických osôb, ktoré sú členmi Poľského poľovného zväzu.

V doktríne sa rozpútala diskusia, či zmluva o pachte poľovného revíru je pachtovnou zmluvou v zmysle čl. 693 a nasl. poľského občianskeho zákonníku, alebo sa jedná o pachtovnú zmluvu inú, tzv. zmluvu verejnoprávnú, u ktorej neplatí voľnosť strán zjednať si vzájomné práva a povinnosti odlišne od zákona.³⁵ Podľa prevažujúceho názoru sa jedná o pachtovnú zmluvu v zmysle občianskeho zákonníku, ktorý však vykazuje znaky zmluvy verejnoprávnej.³⁶ Uvedené pripúšťa výslovné i poľský zákon o poľovníctve v ustanovení čl. 29a ods. 3, kde je stanovené, že v otázkach neupravených zákonom o poľovníctve sa pre zmluvu o pachte poľovného revíru použije úprava občianskeho zákonníku týkajúca sa pachtu. Špecifikom poľskej úpravy je, že na strane prepachtovateľa vystupuje subjekt, ktorý nie je vlastníkom poľovného revíru,³⁷ právo poľovníctva totiž v Poľsku nie je spojené s vlastníckym právom k pozemku, pričom tento prístup je hodnotený ako prospešný ochrane zveri ako súčasť prírodného prostredia, pretože nedochádza k predelovaniu poľovných pozemkov z dôvodu ich vylúčenia na žiadosť vlastníka.³⁸ Poľovné revíry prepachtováva (uzatvára ako strana prepachtovateľa) na žiadosť Poľského poľovného zväzu a po konzultácii so starostom príslušného mesta³⁹ a príslušnej poľnohospodárskej komory, v prípade lesných poľovných revírov (viď vyššie) príslušný riaditeľ Regionálneho riaditeľstva štátnych lesov, a v prípade poľných poľovných revírov príslušný starosta okresu.

Poľovné revíry v Spolkovej republike Nemecko

V Spolkovej republike Nemecko právo poľovníctva patrí vlastníkovi pozemku. Právo poľovníctva je neoddeliteľné od vlastníckeho práva k pozemku a nemôže byť zriadené ako samostatné vecné právo. Právo poľovníctva môže byť vykonávané len v poľovných revíroch ustanovených podľa BJagdG. Prírodné alebo umele vodné toky, pozemné komunikácie, železnice a podobné stavby samy o sebe

³⁴ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 162.

³⁵ Tamtiež, s. 144.

³⁶ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 145.

³⁷ Tamtiež.

³⁸ Tamtiež, s. 136.

³⁹ Starosta je podľa veľkosti obce, v ktorej čele stojí označovaný buď ako *wójt*, *burmistrz*, alebo *prezydent miasta*.

neprerušujú kontinuitu poľovného revíru, cez ktorý vedú. Lov zveri je vylúčený na pozemkoch, ktoré nepatria do poľovného revíru a na miestach označených za posvätné. Na týchto pozemkoch môže byť povolený lov v obmedzenej miere. Ďalej podľa § 20 ods. 1 BJagdG nesmie byť vykonávaný lov na miestach, kde s ohľadom na okolnosti každého jednotlivého prípadu by výkon lovu narušoval verejný pokoj, poriadok alebo bezpečnosť či ohrozoval ľudské životy. Výkon poľovníctva v prírodných rezerváciách a národných parkoch je pod kontrolou spolkových krajín.

Spolkový zákon o poľovníctve rozoznáva poľovný revír samostatný (*Eigenjagdbezirke*) a spoločný poľovný revír (*gemeinschaftliche Jagdbezirke*).

Súvislé pozemky umožňujúce ich poľnohospodárske, lesnícke alebo rybárske využitie o minimálnej rozlohe 75 ha, ktoré patria jednej alebo rovnakým osobám tvoria samostatný poľovný revír. Spolkové krajiny sú oprávnené stanoviť všeobecne alebo len pre niektoré oblasti väčšiu výmeru samostatného poľovného revíru. Hranice spolkových krajín neprerušujú kontinuitu pozemkov tvoriacich samostatný poľovný revír. V prípade kedy sa pozemok alebo pozemky náležiacie do samostatného poľovného revíru nachádzajú na území viacerých spolkových krajín, posudzujú sa kritériá pre samostatný poľovný revír právom spolkovej krajiny, na ktorej území sa nachádza najväčšia výmera pozemkov tvoriacich samostatný poľovný revír, v ostatnom sa každá časť samostatného poľovného revíru spravuje právom spolkovej krajiny, na ktorej území sa nachádza. Za samostatný poľovný revír môžu byť prehlásené i súvislé pozemky, ktorých hranica je zhodná so štátnymi hranicami SRN i v prípade, že nedosahujú minimálnej stanovenej výmery. V takýchto poľovných revíroch môže byť výkon práva poľovníctva obmedzený. Osobou oprávnenou k výkonu práva poľovníctva v samostatnom poľovnom revíri je jeho vlastník. Na úroveň vlastníka pre účely výkonu práva poľovníctva je postavený pachtier v prípade, že užíva a požíva všetky pozemky tvoriace samostatný poľovný revír. Pozemky vo vlastníctve obce, alebo pozemky, ktoré nepatria do samostatného poľovného revíru, tvoria spoločný poľovný revír v prípade, že ich kombináciou vznikne súvislá plocha o výmere minimálne 150 ha. Súvislé pozemky patriace viacerým obciam, ktoré by inak splňovali kritéria spoločného poľovného revíru môžu byť na základe žiadosti zlúčené do spoločného poľovného revíru. Rozdelenie spoločného poľovného revíru na niekoľko nezávislých poľovných revírov môže byť povolené v prípade, kedy každý z novovzniknutých revírov bude mať výmeru aspoň 250 ha. Spolkové krajiny môžu buď všeobecne alebo len pre niektoré oblasti stanoviť výmery väčšie než sú uvedené v BJagdG.

Výkon práva poľovníctva v spoločnom poľovnom revíri patrí poľovnému spoločenstvu (*Jagdgenossenschaft*). Členmi poľovného spoločenstva sú vlastníci pozemkov tvoriacich spoločný poľovný revír. Vlastníci pozemkov, na ktorých nie je povolený výkon práva poľovníctva nie sú členmi poľovného spoločenstva

Poľovné spoločenstvo môže výkon práva poľovníctva prepachovať alebo ho môže vykonávať na vlastný účet. Osoba, ktorej náleží výkon práva poľovníctva si môže v pachtovnej zmluve vyhradiť pre seba určitý podiel na výnose z poľovníctva vo vzťahu k určenému druhu zveri. Prepachovať len časť poľovného revíru je možné za podmienky, že v samostatnom poľovnom revíri budú prepachovaná časť ako aj neprepachovaná časť poľovného revíru dosahovať zákonom stanovenej minimálne výmery pre tento revír, a v prípade spoločného poľovného revíru, budú obe časti tohto revíru dosahovať aspoň 250 ha.

Doby lovu zveri v Českej republike

Lov zveri v Českej republike je možné vykonávať len v stanovenej dobe lovu, pričom ustanovenie § 42 ods. 1 stanoví, že loviť je možné len zver, ktorá nie je hájená podľa § 2 písm. c).

Dobou lovu sa rozumie obdobie v roku, prípadne denná doba, kedy je možné zver loviť. Podľa § 42 ods. 2 zákona o myslivosti doby lovu jednotlivých druhov zveri stanoví vyhláška. Stalo sa tak vyhláškou ministerstva земеделství č. 245/2002 Sb. o dobe lovu jednotlivých druhov zveri a o bližších podmienkach prevádzania lovu. Doby lovu určuje § 1 uvedenej vyhlášky. Všeobecné doby lovu u jednotlivých druhov zveri odpovedajú základným zásadám poľovníckeho hospodárenia, požiadavkám ochrany zveri najmä v dobe rozmnožovania, stavu vývoja parožia u jeleňovitých a medzinárodným záväzkom ČR. Výnimky zo všeobecných dôb lovu stanoví § 2 vyhlášky č. 245/2002. Podľa tohto ustanovenia je možné celoročne loviť vo zverniciach tie druhy zveri, pre ktoré bola zvernica zriadená a boli pre ne stanovené minimálne a normované stavy. Ďalej je celoročne možné loviť sviňu divú (*prase divoké*), kunu skalnú, kunu lesnú a jazveca lesného v oblastiach chovu tetrova hlučáňa (*tetřev hlušec*), tetrova hoľniaka (*tetřívek obecný*), jariabka lesného (*jeřábek lesní*) a jarabice poľnej (*koroptev polní*). V oplotených viniciach je možné podľa § 2 ods. 3 vyhlášky celoročne loviť zajaca poľného a kráľika divého.

Zákon upravuje aj dobu počas dňa kedy je možné vykonávať lov, ide o tzv. dennú dobu lovu. Podľa ustanovenia § 45 ods. 1 písm. m) *a contrario* je možné loviť zver len v čase od jednej hodiny pred východom slnka do jednej hodiny po jeho západe. Toto obmedzenie neplatí pre lov svine divej a líšky obyčajnej, tieto je možné loviť aj počas noci, ale len s použitím vhodnej pozorovacej a streleckej optiky. V prípade vybraných druhov vtákov vyhláška č. 245/2002 Sb. v § 3 ods. 2 stanovuje konkrétne dni, v ktorých je možné tieto vybrané druhy loviť.

Doby lovu zveri v Slovenskej republike

Ustanovenie § 82 písm. l) slovenského zákona o poľovníctve zmocňuje ministerstvo aby všeobecne záväzným právnym predpisom stanovilo podrobnosti

o čase lovu. Ministerstvo tak učinilo vyhláškou č. 344/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o poľovníctve. Čas lovu jednotlivých druhov zveri určuje § 71 uvedenej vyhlášky. Čas lovu u jednotlivých druhov zveri odpovedá základným zásadám poľovníckeho hospodárenia, požiadavkám ochrany zveri najmä v dobe rozmnožovania, stavu vývoja parožia u jeleňovitých a medzinárodným záväzkom SR.

Okresný úrad môže povoliť lov zveri v čase ochrany len z dôvodov uvedených v § 56 ods. 4 a to len v prípade ak sa jedná o chorú alebo poranenú zver, alebo ak ide o lov zveri na účely výcviku a skúšok poľovne upotrebitelných psov alebo poľovných dravcov. Zákonodarca dáva okresnému úradu priestor pre správne uváženie či konkrétny lov povolí alebo nie. O povolení lovu chorej alebo poranenej zveri, ktorá musí byť po ulovení zdokumentovaná spôsobom podľa § 23 ods. 8 nie je sporu. Táto možnosť je logická a opodstatnená. Na druhej strane, povolenie mimoriadneho lovu zveri v čase jej ochrany na účely výcviku a skúšok poľovne upotrebitelných psov a poľovných dravcov je v rozpore so základnými zásadami racionálneho poľovníckeho hospodárenia a ochrany zveri. Autor je presvedčený, že tento výcvik a skúšky je možné realizovať v čase lovu jednotlivých druhov zveri a v týchto prípadoch by mimoriadne povolenie malo byť vylúčené. V záujme správneho výkonu práva poľovníctva a za účelom predchádzania škôdám, predovšetkým na zveri, ktorú sa nepodarí včas dohľadať, je pochopiteľná potreba vykonávania výcviku a skúšok poľovne upotrebitelných psov. Na druhej strane je nevyhnutné zdôrazniť, že stanovenie dôb lovu jednotlivých druhov zveri, resp. *a contrario* dôb ich ochrany má význam, ktorý je odôvodnený predovšetkým biologickým režimom jednotlivých druhov zveri a záujmom ich ochrany v pre ne najkritickejšej dobe. Podľa názoru autora nemôže, hoci akokoľvek pre poľovníctvo významný, záujem na výcviku a skúškach poľovne upotrebitelných prevážiť na záujmom ochrany zveri v pre ňu kritickej dobe.

Doby lovu zveri v Poľskej republike

Konkrétne doby lovu jednotlivých druhov zveri sú v Poľskej republike stanovené nariadením ministra životného prostredia.⁴⁰ Toto nariadenie vydáva minister životného prostredia po dohode s ministrom poľnohospodárstva a po konzultácii so Štátnou radou ochrany prírody a Poľského poľovníckeho zväzu. Za zmienku stojí, že los mokradový (*Alces alces*), hoci je v príslušnom nariadení ministra životného prostredia uvedený ako zver, nemá stanovenú dobu lovu, čo znamená, že jeho lov je v Poľskej republike možný len výnimočne (viď nižšie), a ďalej, že líška hrdzavá (*Vulpes vulpes*) má stanovenú dobu lovu od 1. júna do 31. marca. Celoročný lov

⁴⁰ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 marca 2005 r. w sprawie określenia okresów polowań na zwierzęta Downe (DzU 2005 nr 48 poz. 459).

líšky hrdzavej je povolený v poľovných revíroch, v ktorých sa vyskytuje tetrov hlu-
cháň (*Tetrao urogallus*) alebo tetrov hoľniak (*Tetrao tetrix*).

Výnimka zo stanovenej doby lovu je možná na základe čl. 44 ods. 3 zákona, podľa ktorého môže minister životného prostredia po konzultácii so Štátnou radou ochrany prírody povoliť lov zveri v dobe ochrany za vedeckými alebo výukovými účelmi, za účelom obnovy populácie alebo reintrodukcie druhov zveri alebo za účelom nevyhnutných chovných opatrení. Povolenie lovu v dobe ochrany je možné len v prípade, že neexistuje iné uspokojivé riešenie a výkon tohto povolenia nebude mať škodlivé následky na zachovanie populácie predmetného druhu zveri a priaznivý stav jeho ochrany v prirodzenom areáli jeho rozšírenia. Povolenie mimoriadneho lovu zveri v dobe ochrany sa vydáva na žiadosť. Výpočet dôvodov, pre ktoré môže byť takéto povolenie vydané je taxatívny.⁴¹

Doby lovu zveri v Spolkovej republike Nemecko

Ustanovenie § 22 ods. 1 BJagdG zmocňuje federálne ministerstvo poľnohospodárstva, aby so súhlasom hornej komory parlamentu vydalo nariadenie, ktorým stanoví doby lovu jednotlivých druhov zveri. Doby lovu majú byť stanovené v súlade s princípmi poľovníckeho hospodárenia podľa § 1 ods. 2 BJagdG. Podľa § 1 ods. 2 BJagdG cieľom poľovníckeho hospodárenia je udržať prosperujúce druhovo pestré populácie voľne žijúcich živočíchov v súlade s využívaním pôdy, ako aj zabezpečiť základy ich existencie. Poľovnícke hospodárenie musí byť vykonávané takým spôsobom, aby čo najmenej negatívne vplývalo na správne hospodárenie v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve.

V prípade dôvodov zvláštneho zreteľa hodných môžu spolkové krajiny dobu lovu jednotlivých druhov zveri predĺžiť či povoliť individuálnu výnimku z doby ochrany, a to v určitom regióne alebo len v jednom poľovnom revíre. Za dôvody zvláštneho zreteľa hodné sa považuje napr. zvládanie nákazlivých chorôb zveri, ulovenie chorého jedinca zveri, prevencia škôd spôsobených zverou, či vedecké, náučné alebo výskumné účely. Za dôvod zvláštneho zreteľa hodný sa považuje i situácia narušenia biologickej rovnováhy.

Vo vzťahu k denným dobám lovu je v Spolkovej republike Nemecko zakázané loviť raticovú zver, s výnimkou čiernej zveri, a pernatú zver v noci, pričom nocou sa rozumie čas od uplynutia jednej a pol hodiny po západe slnka do jednej a pol hodiny pred jeho východom. Vo vzťahu k pernatej zveri sa toto obmedzenie nevzťahuje na lov čajok (*Laridae*), sluky hôrnej (*Scolopax rusticola*), tetrova hlucháňa (*Tetrao urogallus*), tetrova hoľniaka (*Tetrao tetrix*) a ich krížencov.

⁴¹ Tamtiež.

Spôsoby lovu zveri v Českej republike

Konkrétne v Českej republike zákon o myslivosti nerozlišuje a pozitívne nedefinuje žiadny spôsob lovu. Z jeho jednotlivých ustanovení je možné určiť ako spôsoby lovu v širšom zmysle lov zveri individuálnym spôsobom a tzv. spoločný lov. Spoločný lov zákon bližšie nedefinuje ani neupravuje jeho priebeh. V súvislosti so spoločným lovom upravuje § 16 vyhlášky č. 244/2002 Sb. počty psov potrebných pri spoločnom love. Z uvedeného je možné spoločný lov definovať ako lov, na ktorom sa účastní viac poľovníkov a potrebný počet loveckých psov, ktorý je organizovaný a má svojho vedúceho. V zmysle ustanovenia § 45 ods. 1 písm. u) a *contrario* je možné na spoločnom love loviť jelenice (*laně*) a jeličnatá (*kolouchy*) jeleňa európskeho a jeleňa siky, muflónky a muflónčatá, diviaca (*sele*) a lanštiaka (*lončák*). Uvedené obmedzenie sa netýka lovu zveri vo zverniciach. Druhy zveri uvedené v § 45 ods. 1 písm. v) zákona je možné strieľať iba brokovou zbraňou na spoločných lovoch.

V užšom zmysle sa spôsobom lovu zveri chápe použitie prostriedkov, pomocou ktorých sa zver loví. Tieto prostriedky zákon stanoví negatívne, t.j. určuje spôsoby lovu, ktoré sú zakázané, teda ktoré nie je v zásade možné uplatniť pri love zveri. V tomto prípade sa uplatňuje ustanovenie čl. 2 ods. 4 Ústavy Českej republiky a čl. 2 ods. 3 Listiny, konkrétne, že každý môže činiť to čo zákon nezakazuje.

Medzi zákazy lovu vyplývajúce z medzinárodných záväzkov Českej republiky patrí napr. zákaz používania olovených brokových nábojov k lovu vodného vtáctva, ktorý nadobudol účinnosť dňa 31. 12. 2010. S účinnosťou od 01. 07. 2014 text ustanovenia § 45 ods. 1 písm. w) zákona o myslivosti doslovne zodpovedá textu dohody, keď stanoví, že je zakázané používať olovené brokové náboje k lovu vodného vtáctva na mokradiach. Ďalej do kategórie zákazov lovu, ktoré vyplývajú z medzinárodných záväzkov Českej republiky je možné zaradiť napr. zákaz lovu zveri za pomoci háčikov alebo jej lov do želiez.

Do kategórie, ktorej cieľom je „humanizácia“ a etika lovu patrí napr. zákaz lovu zveri na lep, alebo lov zveri v čase núdze vo vzdialenosti bližšej ako 200 m od kŕmnych zariadení alebo solísk. Na tomto mieste je nutné podotknúť, že žiadny právny predpis nedefinuje dobu, ktorá by sa dala považovať za dobu núdze. V tomto prípade je nutné vychádzať zo všeobecných skúseností a poľovníckej praxe s prihliadnutím na stav poveternostných podmienok v danom čase a mieste. Zbytočnému zraňovaniu a trápeniu zveri má zabrániť ustanovenie § 45 ods. 1 písm. k), ktoré zakazuje loviť srnčiu zver inými ako guľovými nábojmi s dopadovou energiou nižšou ako 1000 J v 100 m a ostatnú raticovú zver s guľovými nábojmi s dopadovou energiou nižšou ako 1500 J v 100 m. Uvedený zákaz neplatí pre diviaca a lanštiaka, ktoré je možné loviť pri nadhánke aj jednotnou strelou z brokovnice. Bezpečnosť osôb je sledovaná predovšetkým ustanovením § 45 ods. 1 písm. r), ktoré zakazuje loviť zver na pozemkoch, na ktorých súčasne prebieha zber poľnohospo-

dárskych plodín a na susedných pozemkoch vo vzdialenosti menšej ako 200 m od hranice týchto pozemkov.

Spôsoby lovu zveri v Slovenskej republike

Slovenský zákon o poľovníctve rozpoznáva dva základné spôsoby lovu zveri, a to lov individuálnym spôsobom a spoločnú poľovačku a ako zvláštny spôsob lovu upravuje sokoliarstvo. Individuálny spôsob lovu vykonáva poľovník sám alebo za účasti poľovníckeho sprievodcu. Individuálnym spôsobom zakázané loviť malú zver a kuroptu horskú (*Alectoris graeca*). Spoločná poľovačka je poľovačka schválená príslušným okresným úradom za účasti najmenej troch strelcov a potrebného počtu poľovne upotrebitelných psov. Potrebný počet poľovne upotrebitelných psov na spoločnej poľovačke stanovuje § 58 ods. 8 zákona. Počet spoločných poľovačiek musí byť úmerný výmere poľovného revíru, schválenému plánu chovu a lovu a skutočným stavom zveri v poľovnom revíri.

Spôsoby lovu v užšom zmysle zákon upravuje negatívne v zmysle zásady „čo nie je zakázané je dovolené“, keď vypočítava zakázané spôsoby lovu. Špecifikom slovenskej právnej úpravy je zvláštna kategória spôsobov lovu, tzv. nesprávne spôsoby lovu uvedené v § 65 ods. 3 zákona o poľovníctve. Táto kategória spôsobov lovu sa do slovenského zákona o poľovníctve dostala s účinnosťou od 01. 07. 2013 jeho novelou prevedenou zákonom č. 115/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve.

Účelom zákazu, či označenia za nesprávne, niektorých spôsobov lovu je predovšetkým „humanizácia“ a „etika“ lovu zveri a zosúladenie slovenskej právnej úpravy zo záväzkami vyplývajúcimi z unijného a medzinárodného práva, bezpečnosť osôb, predchádzanie pytliactva a správny selektívny lov zveri. Zo zákazov humanizujúcich lov zveri je možné spomenúť zákaz lovu zveri na lep, háčiky, zákaz lovu zveri výbušnami alebo zákaz používať oslepenú alebo inak poranenú živú zver ako návnadu. Etiku poľovania sleduje napríklad onačenie lovu zveri na napájadlách alebo vo vzdialenosti kratšej ako 200 m od krmovísk v čase núdze za nesprávne, alebo zákaz používania optických zameriavačov prispôbených na strelbu v noci. Bezpečnosť osôb je účelom ustanovení prehlasujúcich lov zveri na pozemkoch kde sa súčasne vykonávajú poľnohospodárske alebo lesné práce za nesprávny. Napomôcť predchádzaniu pytliactva by mal zákaz používať tlmiče hluku výstrelu. V záujme správneho výkonu selektívneho lovu, ale v neposlednom rade aj bezpečnosti, je označenie za nesprávny lov zveri po uplynutí dvoch hodín od západu slnka až do dvoch hodín pred východom slnka. Lov diviačej zveri, vlka, jazveca, líšky, kuny, psíka medvedikovitého a medvedíka čistotného je povolený v noci, ktorá sa začína v deň splnu mesiaca, ako aj tri noci pred a tri noci po tejto noci, a to len za jasných mesačných nocí s použitím výkonnej pozorovacej

a streleckej optiky. Predchádzať zbytočným zraneniam zveri a stratám na divine a trofejach má predchádzať ustanovenie § 65 ods. 3 písm. c), podľa ktorého je nesprávnym spôsobom lovu strieľať raticovú zver brokmi, strieľať na raticovú zver okrem diviačej zveri jednotnou strelou z brokovnice, strieľať srnčiu zver guľovými nábojmi s menšou dopadovou energiou ako 1000 J na 100 m, ostatnú raticovú zver guľovými nábojmi s dopadovou energiou menšou ako 1500 J na 100 m a priemerom strely 6 mm a hmotnosťou 6 g a strieľať na medvede s inými ako guľovými nábojmi s dopadovou energiou menšou ako 1500 J na 100 m. Vzhľadom na právnu úpravu v predchádzajúcom zákone je možné túto úpravu len privítať.

Rozdelenie spôsobov lovu na zakázané a nesprávne má významný dopad do sféry trestného práva. Podľa ustanovenia § 310 zákona 303/2005 Z. z., trestný zákon, v znení neskorších predpisov, sa trestného činu pytliactva dopustí ten, kto neoprávnene zasiahne do výkonu práva poľovníctva alebo do výkonu rybárskeho práva tým, že bez povolenia loví zver alebo ryby alebo loví zver alebo ryby v čase ich ochrany alebo zakázaným spôsobom. Nesprávny spôsob lovu trestný zákon nepostihuje. Priestupky na úseku poľovníctva upravuje len zákon o poľovníctve, avšak konanie v rozpore s § 65 ods. 3 zákona o poľovníctve nie je ani priestupkom. Uvedené však neznamená, že výkon lovu nesprávnym spôsobom uvedeným v § 65 ods. 3 nie je postihnutelný žiadnou sankciou. Podľa ustanovenia § 77 ods. 1 zákona o poľovníctve je konanie držiteľa poľovného lístka, ktoré nevykazuje znaky trestného činu, priestupku podľa § 76 alebo iného správneho deliktu podľa § 78 a je v rozpore s disciplinárnym poriadkom vydaným Slovenskou poľovníckou komorou, disciplinárnym previnením. Disciplinárne previnenia rieši komora. Podľa § 3 ods. 2 písm. q) Disciplinárneho poriadku Slovenskej poľovníckej komory (ďalej len „disciplinárny poriadok“) je disciplinárnym previnením, člen komory, držiteľ platného poľovného lístka, koná v rozpore s ustanovením § 65 ods. 3. Význam uvedenej skutkovej podstaty je zrejmý, avšak jej slovné vyjadrenie nie je presné, keď stanoví, že disciplinárnym previnením je konanie v rozpore s ustanovením § 65 ods. 3 zákona o poľovníctve. Prísne vzaté však konať v rozpore s ustanovením § 65 ods. 3 nie je možné, pretože toto ustanovenie zákona o poľovníctve nestanoví pravidlo chovania, ale popisuje určitý stav (určuje čo je považované za nesprávny spôsob lovu). Navyše je minimálne diskutabilné či stav, kedy niektoré konania, napr. lov zveri nedostatočným strelivom, vystreľovanie vtáčích hniezd, lov trofejovej raticovej zveri vhodnej na ďalší chov alebo lov zveri na pozemkoch, na ktorých sa súčasne vykonávajú poľnohospodárske alebo lesné práce, sú len disciplinárnym previnením, je vhodný pre ochranu poľovníctva a či takýto stav je dostatočne motivujúci k dodržiavaniu zákona o poľovníctve.

Podmienky lovu vlka dravého v Slovenskej republike

Vo vzťahu k vlkovi dravému platí, že ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 72 písm. m) zákona o poľovníctve určuje ročnú kvótu lovu vlka dravého. Na tento postup sa podľa ustanovenia § 79 ods. 2 písm. g) zákona o poľovníctve nevzťahujú všeobecné predpisy upravujúce správne konanie. Určenie ročnej kvóty lovu vlka dravého tak predstavuje akýsi správny akt *sui generis*.

Za bližšie povšimnutie stojí určenie ročnej kvóty lovu vlka dravého pre poľovnícku sezónu 2013/2014, ktoré bolo príslušným ministerstvom vydané dňa 28. 10. 2013 pod číslom 4118/2013-720. V tomto určení kvóty lovu vlka ministerstvo určilo kvóty pre vybrané okresy, z uvedeného je nad akékoľvek pochybnosti možno dovodiť, že v okresoch pre ktoré ministerstvo kvótu lovu vlka neurčilo nesmie byť lov vlka vykonávaný, takýto postup je možné hodnotiť ako súladný so zákonom. V určení kvóty lovu vlka pre poľovnícku sezónu 2013/2014 ministerstvo stanovilo pre okresné úrady pravidlá evidencie a hlásenia počtu ulovených alebo uhynutých vlkov, tento postup je tiež možné hodnotiť ako súladný so zákonom, pretože tieto pravidlá sú určené len okresným úradom a jedná sa o postup, ktorým ministerstvo riadi výkon štátnej správy uskutočňovaný okresnými úradmi.

Problematické sú však bod 2. a 4. predmetného určenia kvóty lovu vlka dravého. V bode 2. ministerstvo stanovilo, že lov vlka je možný výlučne len individuálnym spôsobom. V bode 4. ministerstvo stanovilo, že vizuálna obhliadka uloveného jedinca sa vykoná na mieste ulovenia. Je nutné zdôrazniť, že podľa čl. 2. ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky štátne orgány môžu konať iba v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Zákon o poľovníctve ustanoví, že ministerstvo určuje ročnú kvótu lovu vlka dravého, avšak už neumožňuje stanoviť podmienky výkonu lovu vlka dravého. Z dôvodu, že zákon neumožňuje ministerstvu stanoviť v určení kvóty lovu vlka špecifické podmienky týkajúce sa spôsobu lovu vlka, či špecifické podmienky výkonu vizuálnej obhliadky uloveného jedinca, nie je tak iná možnosť, než vyvodiť záver, že v tomto rozsahu je určení ročnej kvóty lovu vlka dravého pre poľovnícku sezónu 2013/2014 nulitné, pretože ministerstvo nemá kompetenciu takéto podmienky stanoviť. Z uvedeného dôvodu podmienka ministerstva, aby sa lov vlka v sezóne 2013/2014 vykonal výlučne individuálnym spôsobom, a aby sa prehliadka uloveného jedinca vykonala na mieste ulovenia nevyvoláva žiadne právne účinky a osoby vykonávajúce lov nie sú povinné sa týmito obmedzeniami riadiť.

Platí zákon o poľovníctve, podľa ktorého je na spoločnej poľovačke možno loviť aj zver, ktorá nepodlieha poľovníckemu plánovaniu, medzi ktorú vlk patrí. Vo vzťahu k vizuálnej prehliadke ulovenej zveri platí, že podľa ustanovenia § 64 ods. 2 písm. c) zákona o poľovníctve je strelec povinný ulovenú veľkú šelmu, teda aj

vlka,⁴² predložiť poľovníckemu hospodárovi na vizuálnu prehliadku do 24 hodín po ulovení. Stanovenie povinnosti výkonu vizuálnej prehliadky uloveného jedinca vlka na mieste ulovenia ministerstvom, okrem toho, že odporuje ústavnému poriadku Slovenskej republiky, predstavuje aj neprimerané praktické obtiaže. V tejto súvislosti je nutné vziať v úvahu geomorfológiu Slovenskej republiky a uvedomiť si fakt, že areál výskytu vlka dravého sa v prevažnej väčšine prípadov nachádza v odľahlých súvislých lesoch veľkých slovenských pohorí, pričom na významnej časti týchto území absentuje pokrytie signálom moderných komunikačných prostriedkov. Splnenie povinnosti ministerstva, a to výkon vizuálnej prehliadky uloveného jedinca vlka dravého na mieste jeho ulovenia, by znamenalo v mnohých prípadoch významný časový rozdiel medzi ulovením vlka a vykonaním jeho vizuálnej prehliadky na mieste ulovenia, čo, mimo iné, znamená i riziko znehodnotenia či zničenia cennej poľovníckej trofeje.

Záujem štátnych orgánov na ochrane vlka dravého a jeho zachovaní v slovenskej prírode je určite možné oceniť, na druhej strane uskutočňovanie tohto záujmu nesmie byť vykonávané v rozpore s právnym poriadkom Slovenskej republiky, vrátane ústavného, a nie je ani žiaduce, aby sa uskutočňovanie tohto záujmu vymykalo hraniciam zdravého rozumu. Neuvážené obmedzenia môžu mať v praxi presne opačný efekt, než aký chceli dosiahnuť, okrem iného i to, že môže dôjsť k nárastu ilegálneho lovu vlka, vďaka ktorému bude do budúcnosti dochádzať k skresľovaniu početných stavov vlka dravého na území Slovenskej republiky a výšky jeho lovu.

Spôsoby lovu zveri v Poľskej republike

Úprava spôsobov lovu podľa poľského práva vykazuje proti právnym úpravám predchádzajúcich dvoch štátov odlišnosti skôr formálneho charakteru. Zákon o poľovníctve v ustanovení čl. 43 ods. 3 zmocňuje ministra životného prostredia, aby po konzultácii s Poľským poľovníckym zväzom, nariadením stanovil podrobné podmienky výkonu lovu. Stalo sa tak nariadením ministra životného prostredia zo dňa 23. marca 2005⁴³ (ďalej len „nariadenie o vykonávaní lovu“). Ustanovenie § 3 ods. 1 nariadenia o vykonávaní lovu stanoví, že k lovu je možné použiť len poľnú zbraň, ktorá po maximálnom nabití pojme najviac šesť nábojov, s výnimkou samonabíjajúcich zbraní, u ktorých môže zásobník obsahovať maximálne dva náboje. Pri love losej zveri je možné použiť len náboje, ktorých dopadová energia v 100 m činí aspoň 2500 J. Pri love jelenej, danielovej, muflonej a diviacej zveri, okrem diviacať, je možné použiť náboje s dopadovou energiou minimálne 2000 J v 100 m, pri love ostatnej zveri je minimálna dopadová energia

⁴² Vid. bod 6. prílohy č. 1 zákona 274/2009 Z. z., o poľovníctve.

⁴³ Rozporządzenie ministra środowiska z 23 marca 2005 w sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz (DzU nr 61, poz. 548).

náboja stanovená v 100 m na 1000 J. Poľská právna úprava dovoľuje jednotou strelou z brokovnice loviť všetku zver okrem losej zveri a samcov zveri jelenej, dopadová energia použitého streliva však musí byť zachovaná. Pri love raticovej zveri zbraňou s drážkovaným vývrtom je možné použiť len náboje s poloplášťovými projektilmi. Umelý zdroj svetla je možné pri love použiť len v prípade dohľadávky poranenej zveri, pričom toto svetlo nesmie byť namontované na zbrani. Lov vtákov je v Poľskej republike možné vykonávať len so psom, s tým, že jeden pes pripadne maximálne na troch poľovníkov. V noci je možné loviť len diviačiu zver, ondatru pižmovú (*ondatra zibethica*) a šelmy za použitia zbrane s optickým mieridlom, a poľovník musí byť súčasne vybavený ďalekohľadom a baterkou, čím nie je dotknutý zákaz lovu za pomoci umelého zdroja osvetlenia. Nariadenie o vykonávaní lovu upravuje i vzdialenosti, na aké je možné zver loviť a to v závislosti na použitej zbrani. Takúto úpravu je bez akýchkoľvek pochybností možné považovať za prínosnú, keďže jej účelom je povýšiť etické normy poľovníctva na normy právne, tak isto ako aj eliminovať riziko zbytočného zraňovania zveri. Problematickou sa však javí kontrola dodržiavania tohto ustanovenia.

Nariadenie o vykonávaní lovu upravuje zvlášť i individuálny lov a spoločnú poľovačku. Individuálnym spôsobom lovu sa podľa poľského právneho poriadku rozumie lov vykonávaný jedným poľovníkom nezávisle na ostatných poľovníkoch nachádzajúcich sa v poľovnom revíri. V jednom revíri nesmie byť individuálny lov vykonávaný súčasne so spoločnou poľovačkou. Každý poľovník vykonávajúci individuálny lov musí byť zapísaný v knihe evidencií, čo, okrem obmedzenia vzájomného rušenia sa poľovníkmi, má za účel i zabezpečenie bezpečnosti pri love. Spoločnou poľovačkou sa rozumie poľovačka za účasti aspoň dvoch spolupracujúcich poľovníkov alebo jedného poľovníka a jedného honca organizovaná užívateľom poľovného revíru.

Nariadenie o vykonávaní lovu zvlášť upravuje i lov s dravými vtákmi. Tento lov je možné vykonávať ako individuálne tak spoločnou poľovačkou. Počas spoločnej poľovačky s loveckými dravcami musia byť, v prípade lovenia jedného dravca, všetky ostatné dravce na rukaviciach sokoliarov a nesmú byť použité k lovu. Pri love použitím loveckých dravcov musí poľovník (sokoliar) mať okrem sokoliarskeho oprávnenia k lovu podľa čl. 42 ods. 7 zákona, i zvlášťne povolenie ministra životného prostredia k lovu zveri pomocou loveckého dravca.

Nariadenie o vykonávaní lovu nie je len predpis technický, ako by sa na prvý pohľad zdalo, ale je to predpis, ktorý úzko súvisí s ustanovením čl. 53 poľského zákona o poľovníctve, ktoré upravuje trestne právnu zodpovednosť na úseku poľovníctva.⁴⁴ Podľa čl. 53 ods. 5 sa trestom odňatia slobody až na 5 rokov potrestá ten,

⁴⁴ Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010, s. 237.

kto sa zmocní zveri pomocou zbrane a streliva iných než poľovníckych, výbušnín, jedov, zdrojov umelého svetla, chytacích želiez, samostrelov, rozkopávaním nôr alebo inými nedovolenými prostriedkami. V tejto súvislosti vyvstala diskusia, čo sa má rozumieť inými nedovolenými prostriedkami v zmysle uvedeného ustanovenia.⁴⁵ Podľa odbornej literatúry⁴⁶ je toto nutné interpretovať extenzívne, tzn. že inými nedovolenými prostriedkami sú aj porušenia zákazov chytania alebo zabíjania voľne žijúcich živočíchov stanovených predpismi o ochrane prírody.

Spôsoby lovu zveri v Spolkovej republike Nemecko

Nemecký spolkový zákon o poľovníctve neupravuje pozitívne spôsoby lovu, obdobne ako je tomu v prípade iných skúmaných republík. Ustanovenie § 19 BJagdG stanoví zakázané spôsoby lovu. V zásade sa zakázané spôsoby lovu v Spolkovej republike Nemecko zhodujú zo zakázanými spôsobmi lovu zveri v ostatných skúmaných právnych úpravách, vykazujú však malé odlišnosti. Aj v prípade Spolkovej republiky Nemecko je možné zakázané spôsoby lovu rozdeliť na zákazy, ktorých účelom je primárne bezpečnosť osôb, ďalej zákazy vyplývajúce Spolkovej republike Nemecko z jej medzinárodných záväzkov a nakoniec zákazy, ktorých účelom je zamedzenie zbytočnému trýzneniu lovenej zveri.

Z odlišností je možno zmieniť zákaz lovu zveri použitím pištoľí a revolverov, z výnimkou dostreľovania zranenej zveri, ale len v prípade použitia streliva, ktorého *ústľová* energia je minimálne 200 J, a *contrario* je v Spolkovej republike Nemecko možno pri love zveri používať za stanovených podmienok i krátke zbraň. Zákaz lovu zveri z motorových vozidiel sa nevzťahuje na fyzicky hendikepované osoby v prípade, že tieto osoby sú držiteľmi zvláštného povolenia.

Záver

Všetky skúmané právne úpravy chápu ako zver len tie druhy voľne žijúcich živočíchov, ktoré sú ako zver označené v príslušnom právnom predpise. Právne predpisy poľovníctva rozdeľujú zver do kategórií podľa rôznych kritérií. Na tomto mieste je možné odporučiť rozdelenie zveri na dve základné kategórie podľa biologických kritérií, a to na zver srstnatú a zver pernatú, čo právne úpravy rešpektujú. Ako vhodné sa javí i rozdelenie zveri na kategórie podľa poľovníckych tradícií napr. na zver vysokú, drobnú a pod., čo môže mať ďalej svoj význam pri stanovení práv a povinností vo vzťahu k jednotlivým kategóriám zveri, napr. v oblasti ochrany genofondu či spôsobov lovu. Autor nemôže odporučiť ako vhodnú úpravu rozdelenie zveri tak, ako ho upravuje český zákon o myslivosti, nie však po obsahovej stránke, ale po stránke terminologickej. Ako vhodnejšia sa javí úprava, ktorá

⁴⁵ Tamtiež, s. 310.

⁴⁶ Tamtiež, s. 311.

zver podľa tohto kritéria vôbec nerozdeľuje, a pre druhy zveri, ktoré sú chránené podľa medzinárodných záväzkov alebo zvláštnych právnych predpisov nestanoví dobu lovu. V prípade úmyslu zákonodarcu výslovne rozdeliť druhy zveri podľa tohto kritéria, autor odporúča iné terminologické označenie uvedených kategórií. Druhy zveri, ktoré sú momentálne označované ako druhy, ktoré nelze lovit podľa medzinárodných smluv, jimiž je Česká republika väzána a ktoré byly vyhlášený ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce medzinárodných smluv, nebo druhy zvěře, které jsou zvláště chráněnými živočichy podle zvláštních právních předpisů a nebyla-li k jejich lovu povolena výjimka podle těchto předpisů, by mali byť v zákone označované ako celoročne hájené druhy zveri alebo ako zver celoročne hájená, čo by, okrem iného, bolo v súlade i s terminológiou ďalších ustanovení českého zákona o myslivosti. Kategóriu zveri, ktorou lze obhospodařovat lovem, by sa mala označovať, ako zver, pre ktorú sa stanovuje doba lovu, prípadne, zver, ktorú je možno loviť bez udelenia výnimky podľa zvláštnych právnych predpisov.

Zver nepozná hranice poľovných revírov a nie je nimi žiadnym spôsobom limitovaná, s výnimkou hraníc, ktoré tvoria prirodzenú alebo umelú bariéru migrácie zveri. V závislosti od veľkosti poľovných revírov tak dochádza k relatívne častej migrácii zveri naprieč i niekoľkými poľovnými revírmi, pričom chovateľské prístupy jednotlivých užívateľov poľovných revírov môžu byť odlišné, čo sa nemusí pozitívne prejavíť na stave, ako početnom tak i zdravotnom alebo kvalitatívnom, zveri v danom regióne. V záujme dosiahnutia čo najefektívnejšieho poľovníckeho obhospodarovania zveri a dosiahnutia uspokojivej kvality zveri v jednotlivých geografických regiónoch ale i na území celej republiky, autor odporúča ako vhodné spôsoby riešenia úpravu nemeckú, alebo úpravu slovenskú. Nemecká právna úprava je postavená na bázy dobrovoľnosti, kedy stanoví možnosť, aby sa užívatelia susediacich poľovných revírov združili podľa súkromného práva za účelom koordinácie svojich postupov pri obhospodarovaní zveri. Naproti tomu slovenská právna úprava celkom podrobne upravuje tzv. veľkoplošné poľovnícke hospodárenie, pričom stanovuje, že poľovné revíry sú súčasťou väčších celkov, tzv. chovateľských celkov, ktoré sú ďalej súčasťou tzv. poľovných oblastí. Obe tieto veľkoplošné oblasti poľovníckeho hospodárenia sú tvorené s prihliadnutím ku geografickým charakteristikám jednotlivých oblastí, pričom rámcovo rešpektujú hranice administratívnych oblastí štátu, a to okresy (chovateľské celky) a kraje (chovateľské oblasti). Je síce ešte predčasné hodnotiť prínos a úspechy tejto koncepcie, ale i napriek tomu autor tento koncept veľkoplošného poľovníckeho hospodárenia odporúča *de lege ferenda* i pre Českú republiku. Jediné čo by bolo vhodné do slovenskej právnej úpravy doplniť je zavedenie spolupráce a vzájomnej koordinácie postupov i medzi poradnými zbormi susediacich poľovných oblastí.

Problematickým bodom právnej úpravy poľovníctva v Českej republike, ale i v Slovenskej republike, je absencia právnej úpravy vo vzťahu k prirodzene sa vyskytujúcim krížencom niektorých druhov zveri vo voľnej prírode. Asi najtypickejšími príkladmi sú krížence tetrova hlucháňa (*Tetrao urogallus*) a tetrova hoľniaka (*Tetrao tetrix*) alebo krížence jeleňa lesného (*Cervus elaphus*) a jeleňa siku (*Cervus nippon*). Jedince týchto krížencov, keďže fakticky nenáležia ku konkrétnemu druhu zveri, nie sú *stricto sensu* ani zverou podľa príslušných zákonov o poľovníctve, a ich lov tak na základe týchto predpisov nie je možný. Vhodnou úpravou by bolo zahrnúť krížence druhov zveri prirodzene sa vyskytujúce vo voľnej prírode medzi zver a zákonom stanoviť, že k ich lovu je oprávnená osoba, ktorá je držiteľom povolenky k lovu aspoň jedného z druhov zveri, z ktorého kríženec vznikol.

Zachovanie geneticky čistých populácií pôvodných druhov živočíchov vo voľnej prírode je *conditio sine qua non* pre kvalitu životného prostredia a fungujúce poľovníctvo. Ochranu genofondu pôvodných druhov voľne žijúcich živočíchov je nevyhnutné chápať široko, a to ako priame alebo nepriame zamedzenie alebo obmedzenie akejkoľvek ujmy (materiálnej aj imateriálnej), ktorá by voľne žijúcemu živočíchovi (ako jedincovi, tak aj populácii daného druhu) alebo, v súvislosti s ňou aj na životnom prostredí, mohla vzniknúť. Ochrane genofondu voľne žijúcich živočíchov venujú nemalú pozornosť ako zákony o poľovníctve, tak aj zákony o ochrane prírody. Vypúšťanie nepôvodných druhov voľne žijúcich živočíchov do prírody je podmienené povolením príslušných orgánov štátnej správy na úseku poľovníctva či ochrany prírody, *de lege ferenda* však autor odporúča opäť sa inšpirovať právnou úpravou Slovenskej republiky, konkrétne slovenským zákonom o poľovníctve a výslovne v zákone o myslivosti zakotviť možnosť vypustenia nepôvodných druhov voľne žijúcich živočíchov len do zverníc zabezpečených proti úniku takýchto živočíchov do voľnej prírody, čo by najlepšie zodpovedalo dodržaniu zásady predbežnej opatrnosti a i zásady prevencie.

V prípade Slovenskej republiky v oblasti právnej úpravy podmienok, za ktorých môžu osoby loviť zver, autor odporúča prevziať právnú úpravu Českej republiky, ktorá po splnení zákonných podmienok, umožňuje vydať zbrojný preukaz a loviť zver pomocou strelnej zbrane i držiteľom loveckých lístkov mladších ako osemnásť rokov. Vydanie zbrojného preukazu by v prípade takýchto osôb malo byť podmienené súhlasom zákonného zástupcu žiadateľa, s výnimkou prípadov, kedy žiadateľ nadobudol plnej svojprávnosti, a pozitívnym stanoviskom odbornej vzdelávacej inštitúcie, ktorej je žiakom alebo poľovnej spoločnosti, ktorej je členom. Používať strelnú zbraň by takáto osoba mohla len pod dohľadom plnoletej osoby, ktorá je držiteľom poľovného lístka a zbrojného preukazu príslušnej skupiny po dobu aspoň päť rokov.

Minimálny vek žiadateľa o vydanie poľovného či loveckého lístku by mal byť zostať zachovaný tak ako je tomu v súčasnosti, tzn. šesťnásť rokov.

Autor odporúča inšpirovať sa právnou úpravou Poľskej republiky, ktorá pozná rôzne kategórie loveckých licencií, kde základnými sú licencie oprávňujúca loviť bezparohovú zver. Druhou licenciou je licencia oprávňujúca jej držiteľa loviť aj parohovú zver pri dodržaní kritérií správnej selekcie, pričom túto licenciu môže dostať osoba, ktorá je aspoň po dobu troch rokov držiteľom základnej licencie na lov zveri. Túto úpravu je možno hodnotiť ako vhodnú, pretože možnosť loviť zver, ktorej lov si objektívne vyžaduje nejaké praktické skúsenosti, neumožňuje *ex lege* osobám, ktoré takéto praktické skúsenosti nemajú.

Lov zveri sa vykonáva v poľovných revíroch, ktoré sú ustanovované so súhlasom príslušného orgánu štátnej správy poľovníctva. *De lege ferenda* autor odporúča, aby v Českej republike bola zvýšená minimálna výmera poľovných revírov, pričom ako vhodné sa javí kritérium podľa poľovnej oblasti, v ktorej sa poľovný revír nachádza, tak ako je tomu v Slovenskej republike. Väčšie poľovné revíry umožňujú kvalitnejšie a efektívnejšie veľkoplošné poľovnícke hospodárenie, čo v konečnom dôsledku môže priniesť pozitívne výsledky čo sa týka početných stavov zveri a jej zdravotného stavu a kvality. Autor si uvedomuje, že väčšia minimálna výmera poľovných revírov do určitej miery obmedzuje výkon vlastníckeho práva vlastníka poľovných pozemkov, ale na druhej strane záujem na udržateľnom a efektívnom obhospodarovaní populácií zveri je verejným záujmom, ktorý by mal byť nadradený súkromnému záujmu vlastníka poľovného pozemku vykonávať právo poľovníctva sám, prípadne s malým okruhom iných osôb, v malom poľovnom revíri, ktorý vzhľadom na migráciu zveri neumožňuje jej efektívne obhospodarovanie. Konkrétne určenie, aká je správna minimálna výmera poľovného revíru v jednotlivých oblastiach je skôr otázkou odbornou než právnou, z uvedeného dôvodu autor nebude špekulovať o konkrétnych výmerách, a obmedzí sa len na konštatovanie, že záujmu na správnom poľovníckom hospodárení so zverou určite viac svedčí minimálna výmera v rádu tisícov hektárov než v rádu desiatok či niekoľkých málo stovák hektárov.

V oblasti právnej úpravy dôb lovu jednotlivých druhov zveri by bolo vhodné *de lege ferenda* vypustiť zo zákona možnosť príslušného úradu štátnej správy poľovníctva povoliť výnimku lovu zveri v čase ochrany z dôvodu výcviku a skúšok poľovne upotrebitelných psov, pretože udelenie takejto výnimky nepredstavuje žiadny verejný záujem vzhľadom k tomu, že výcvik, ale i skúšky poľovne upotrebitelných psov môžu byť vykonávané v čase lovu jednotlivých druhov zveri.

Ako inšpiratívnu a vhodnú úpravu je možno odporučiť úpravu BJagdG, podľa ktorej je zakázaný lov všetkých druhov zveri, teda aj tých, ktorých lov je povolený

celoročne, v čase kladenia a výchovy mláďat v dobe, počas ktorej sú mláďatá existenčne závislé na matke.

V súvislosti s lovom zveri v noci by bolo v Českej republike *de lege ferenda* vhodné prevziať právnu úpravu Slovenskej úpravy, ktorá umožňuje lov vybraných druhov zveri v noci len počas niekoľkých nocí v dobe okolo splnu mesiaca. Cieľom tejto úpravy je zaistiť predovšetkým bezpečnosť osôb, ale i eliminovať pravdepodobnosť ulovenia jedinca zveri vhodného na ďalší chov.

Spôsoby lovu zveri, či už pozitívne vymedzené alebo zakázané sú v jednotlivých právnych predpisoch pomerne dobre upravené. Úprava v oblasti spôsobov lovu by bola potrebná najmä v slovenskom zákone o poľovníctve vo vzťahu k zakázaným a nesprávnym spôsobom lovu. Ako možné a vhodné sa javia dve riešenia. Prvým riešením by bol návrat k pôvodnému zneniu zákona o poľovníctve, ktoré poznalo len zakázané spôsoby lovu. V tomto prípade sa problematickým javí fakt, že podľa slovenského trestného zákona sa pytlíctva dopustí ten, kto loví zver alebo ryby zakázaným spôsobom. V takom prípade by napr. i lov zveri na poľných pozemkoch, na ktorých sa súčasne vykonávajú poľnohospodárske alebo lesnícke práce bol pytlíctvom, čo zrejme nie je účelom ani zákona o poľovníctve a ani trestného zákona. Preto sa ako vhodnejšie javí druhé riešenie, ktoré by zachovalo súčasný stav, tzn. stanovenie zakázaných spôsobov lovu a nesprávnych spôsobov lovu, s tým, že niektoré nesprávne spôsoby lovu, napr. lov trofejovej zveri vhodnej na ďalší chov alebo strieľať na zver narkotizačnými zbraňami okrem ich použitia na účely jej odchyty, vyšetrenia alebo veterinárneho zákroku, by mali byť presunuté do kategórie zakázaných spôsobov lovu, a súčasne by zákon o poľovníctve mal stanoviť dostatočne odstrašujúce sankcie za vykonanie lovu nesprávnym spôsobom, čo v súčasnej právnej úprave absentuje.

Je nepochybné, že v jednotlivých právnych predpisoch regulujúcich lov zveri, by našlo oveľa viac noriem, ktoré by bolo vhodné buď len formulačne poopraviť alebo i upraviť celkom odlišne, než je tomu v súčasnosti. Z dôvodu dodržania primeraného rozsahu tohto článku sa autor zameral len na, podľa jeho názoru, niekoľko najzásadnejších problematických bodov právnych predpisov poľovníctva v Slovenskej republike a Českej republike.

Literatúra:

Bednarek, M.: Mienie. Komentarz do art. 44-55 Kodeksu cywilnego, Kraków, 1997

Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 3. vydání, C. H. Beck, Praha, 2010

Radecki, W.: Prawo łowieckie. Komentarz, wydanie III zaktualizowane, Difin, Warszawa, 2010

Radecki, W.: Prawo łowieckie w Polsce, Czechach i Słowacji, Wydawnictwo Prawa Ochrony Środowiska, Wrocław, 2011

Stejskal V.: Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost, Linde, Praha, 2006

Stejskal, V.: Vývojové tendence právní úpravy ochrany přírody, Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, Praha, 2012

Internetové zdroje:

<http://nalus.usoud.cz>

<http://www.epi.sk>

<http://www.nssoud.cz>

<http://www.projektekf.pl>

<http://www.wald-rlp.de>

*Autor je absolventem doktorského studijního programu,
obor Právo životního prostředí,
Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.*

HUNTING AND ITS LEGAL REGULATION

Abstract

Rational wild game management helps to achieve sustainable and durable development of the environment. Protection of the environment is one of main aims of appropriate wild game management. Without good status of environment there can be no hunting and without rational, sustainable and durable wild game management it is impossible to achieve good status of environment

This article is based on author's dissertation thesis which purpose was to analyze legal regulation of hunting and fishing in the area of Central Europe. Presented article is due to its scope aiming on legal regulation of wild game hunting.

In the beginning it introduces basic institutes of hunting legislation among countries of Central Europe. It provides analyze of term "wild game" which are the only species of the wild animals which are so called as wild game in the Act. In this part article also deals with protection of gene pool of wild game, whereas protection of origin species prevails. Analyze of relation between land ownership and hunting legislation is also provided.

In the next part article presents conditions of exercising of hunt, particularly subjects (persons) and legal requirements to them, hunting districts, open and close seasons, as well as methods of hunting. Each country sets its own requirement what the minimum acreage of hunting district shall be. From the hunting methods point of view the Slovak regulation is not so suitable, because it divides hunting methods to prohibited and incorrect, whereas it does not lay down appropriate sanctions for hunting by incorrect way.

Conclusion of the article provides de lege ferenda opinions of the authors and some recommendations how to improve hunting legislations, particularly in the Czech Republic and Slovak Republic.

Keywords:

hunting, wild game management, protection of the environment, hunting legislation, legal regulation of hunting and fishing in the area of Central Europe

DRUHÝ NÁLEZ POLSKÉHO ÚSTAVNÍHO TRIBUNÁLU O RITUÁLNÍ PORÁŽCE ZVÍŘAT

Prof. Dr. hab. Wojciech Radecki, Dr.H.C.

Závěrem mého článku o rituální porážce zvířat v Polsku¹ jsem napsal, že hodnocení právního stavu se může změnit, protože k polskému Ústavnímu tribunálu byly podány další návrhy na přezkum souladu zákazu rituální porážky zvířat s polskou Ústavou.

Prvním, který už je projednaný, byl návrh Spolku židovských náboženských obcí v Polsku na přezkum souladu předpisů vylučujících možnost rituální porážky (to znamená bez předchozího omráčení) a zavádějících trestní odpovědnost za takovou porážku v souladu s předpisy Ústavy Polské republiky a Konvence o ochraně lidských práv a základních svobod. Posléze po projednání návrhu Ústavní tribunál konstatoval:²

1. Článek 34 odstavec 1 zákona z 21. srpna 1997 na ochranu zvířat na úseku, v kterém nepovoluje porážku zvířat na jatkách podle zvláštních metod vyžadovaných religiozními obřady, není v souladu s čl. 53 odst. 1, 2 a 5 Ústavy Polské republiky v souvislosti s čl. 9 Konvence o ochraně lidských práv a základních svobod.
2. Článek 35 odstavec 1 zákona na ochranu zvířat na úseku, v kterém zavádí trestní odpovědnost za výkon porážky zvířat na jatkách podle zvláštních metod vyžadovaných religiozními obřady, není v souladu s čl. 53 odst. 1, 2 a 5 Ústavy Polské republiky v souvislosti s čl. 9 Konvence o ochraně lidských práv a základních svobod.

Obsah zpochybnovaných ustanovení zákona z 21. srpna 1997 na ochranu zvířat³ je následující:

Čl. 34. 1. Obratlovec na jatkách může být usmrcený pouze po předchozím omráčení osobou mající k tomu příslušnou kvalifikaci.

¹ W. Radecki, *Právní otázky rituální porážky zvířat v Polsku*, In „České právo životního prostředí“ 2013, č. 2, s. 123-130.

² Nález Ústavního Tribunálu z 10. 12. 2014 – K 52/13, výrok – DzU 2014, poz. 1794, výrok s odůvodněním – Úřední sbírka nálezů Ústavního Tribunálu (OTK ZU) 2014, č. 11A, poz. 118.

³ Ustawa z 21.8.1997 o ochronie zwierząt (DzU 2013, poz. 856). /Zákon na ochranu zvířat/.

Čl. 35. 1. *Kdo zabije, usmrtí zvíře nebo provádí porážku porušením ustanovení čl. 6 odst. 1, čl. 33 nebo čl. 34 odst. 1-4, bude potrestán peněžitým trestem, trestem omezení svobody nebo trestem odnětí svobody až do 2 let.*

Jako vzorce kontroly ústavnosti Ústavní tribunál uvedl:

Za prvé, tři odstavce v rámci článku 53 Ústavy Polské republiky znějí následovně:

Čl. 53. odst.1. *Každému je zajištěna svoboda svědomí a náboženství.*

Čl. 53. odst. 2. *Svoboda náboženství zahrnuje svobodu vyznání nebo přijímání náboženství podle vlastního výběru a projevování svého náboženství individuálně nebo spolu s jinými, veřejně nebo soukromě oddáváním se kultu, modlitbě, účasti na obřadech, praktikováním a vyučováním. Svoboda náboženství zahrnuje také vlastnictví svatyní a jiných kultovních míst v závislosti na potřebách věřících a právo osob na požívání religiozní pomoci v místech, kde se nacházejí.*

(...)

Čl. 53 odst. 5. *Svoboda projevování náboženství může být omezena pouze zákonem a jenom tehdy, jestliže je to nutné pro ochranu bezpečnosti státu, veřejného pořádku, zdraví, morálky nebo svobod a práv jiných osob.*

Za druhé, článek 9 Konvence o ochraně lidských práv a základních svobod,⁴ schválené v Římě 4. listopadu 1950, zní:

Čl. 9. 1. *Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství. Toto právo zahrnuje svobodu změny náboženství nebo mínění a svobodu projevování svého náboženství nebo mínění individuálně nebo spolu s jinými, veřejně nebo soukromě oddáváním se kultu, vyučováním, praktikováním nebo rituálními činnostmi.*

2. *Svoboda projevování náboženství nebo mínění může podléhat pouze takovým omezením, která jsou předpokládána právem a jsou nutná v demokratické společnosti vzhledem k zájmům veřejné bezpečnosti, zdraví a morálky nebo ochraně práv a svobod jiných osob.*

Kromě toho pro rozhodnutí ve věci byly významné ještě následující předpisy:

- zákon z 20. února 1997 o vztahu státu k židovským náboženským obcím v Polské republice,⁵ který v čl. 9 odst. 2 stanoví, že za účelem realizace práva na vykonávání obřadů a rituálních činností v rámci výkonu náboženského kultu, židovské obce dbají o poskytnutí košer stravování, jídelny, koupele a zabezpečení rituální porážky,
- bezprostředně platné nařízení Rady (ES) č. 1099/2009 z 24. září 2009 ve věci ochrany zvířat při usmrcování, které jako zásadu připouští porážku pouze

⁴ Ratifikovaná Polskem; polský text DzU 1993 č. 61, poz. 284.

⁵ Ustawa z 20.2.1997 o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej (DzU 2014, poz. 1798).

po předchozím omráčení (čl. 4 odst. 1), ale dovoluje výjimku opodstatněnou požadavky náboženského kultu – porážku bez předchozího omráčení, ale pouze na jatkách (čl. 4 odst. 4), a také zplnomocňuje členské státy k zavedení přísnějšího standardu – úplného vyloučení porážky bez předchozího omráčení (čl. 26 odst. 1 a odst. 2 písm. c).

Bez významu pro rozhodnutí naopak byl v současné době i nadále platný zákon z 21. dubna 1936 o vztahu státu k Muslimskému náboženskému spolku v Polské republice,⁶ protože tento zákon vůbec neupravuje otázku rituální porážky.

Podstata věci spočívá v tom, že Polsko dopisem z 27. prosince 2012 notifikovalo Evropské Komisi zavedení přísnějšího standardu ochrany zvířat při usmrcování. V důsledku toho se Polsko ocitlo mezi státy, v kterých od 1. ledna 2013 porážka zvířat bez předchozího omráčení je bezvýhradně zakázána a nepředpokládá výjimku ohledně potřeb náboženského kultu. Ústavní tribunál jako podstatný problém postavil otázku, zda ve světle svobody náboženství zaručované článkem 53 Ústavy a článkem 9 Konvence je přípustný (pod hrozbou trestní sankce) bezvýhradný zákaz porážky zvířat podle zvláštních metod vyžadovaných náboženskými obřady. Ústavní tribunál konstatoval, že není přípustný. Základní argumenty byly následující:

- svoboda náboženství určená v polském právním řádu jako religiozní svoboda je základní svobodou člověka, nejen svobodou jednotlivce osobnostní povahy, ale také ústavním principem, což patřičně zvětšuje význam této svobody,
- ústavní rozlišení svobod a práv člověka a občana znamená, že v případě svobod (respektive „svobodnostních práv“) Ústava zdůrazňuje zákaz zásahů veřejné moci a třetích osob do zaručené oblasti jednání jednotlivce,
- porážka zvířat podle zvláštních metod vyžadovaných náboženskými obřady za účelem zásobování dovolenou stravou je prvkem nebo způsobem projevu svobody náboženství chráněného v rámci čl. 9 Konvence,
- veřejná moc nemůže hodnotit podstatnost religiozních mínění a způsobů jejich projevení, současně však svoboda náboženství nemá absolutní charakter a může podléhat omezením za použití zásad uvedených v čl. 53 odst. 5 Ústavy,
- z čl. 34 odst. 1 zákona na ochranu zvířat vyplývající bezvýhradný zákaz rituální porážky na jatkách je omezením svobody projevení náboženství,
- s ohledem na vysokou hodnotu svobody náboženství čl. 53 odst. 5 Ústavy uvádí přísnější požadavky než čl. 31 odst. 3 první věta Ústavy, protože ve srovnání s ním nepředvídá materiální předpoklad omezení ústavních práv a svobod v podobě „ochrany životního prostředí“; v čl. 53 odst. 5 ústavodárce určil formulaci zvláštních případů opodstatněného omezení svobody projevu náboženství,

⁶ Ustawa z 21.4.1936 o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej (DzU č. 30, poz. 240).

- beze sporu je, že zákaz rituální porážky vyplývající ze zpochybněných předpisů není v souvislosti s nutností ochrany bezpečnosti státu nebo veřejného pořádku, neexistuje přímá souvislost mezi bezvýhradným zákazem rituální porážky a ochranou práv a svobod jiných osob, rituální porážka nezpůsobí ohrožení zdraví obyvatelstva nebo osob konzumujících maso pocházející z rituální porážky; jedinou hodnotou, pro kterou byl zaveden zákaz rituální porážky, byla péče o *welfare* zvířat při usmrcování,
- nutnost ochrany morálky by mohla ve světle čl. 53 odst. 5 Ústavy být důvodem omezení svobody projevoání náboženství, ale pouze tehdy, kdyby se uznalo, že jednání člověka vůči hospodářským zvířatům při usmrcování je možné hodnotit v kontextu „morálky”; pak by bezvýhradný zákaz rituální porážky (pod trestní sankcí) nebyl možný právě z důvodu ochrany takto chápané morálky,
- rovněž platným právem dovolené různé metody porážky zvířat s omráčením nerozlučně nesou s sebou utrpení, bolest a neklid zvířete, a při současném stavu vědy vědecký výzkum vnímání bolesti, utrpení a stresu zvířat nedovoluje jednoznačně potvrdit, že pravidelně prováděná porážka metodou vyžadovanou některými náboženstvími v každém případě je více bolestná pro zvíře než pravidelně prováděná porážka s použitím metod s omráčením,
- dokud je v polské společnosti téměř obecně akceptována porážka hospodářských zvířat za účelem získání stravy pro člověka, úplný zákaz pouze jedné metody (rituální metody) podléhající ochraně v rámci svobody náboženství, o které vědecký výzkum jednoznačně nerozhodl, že je vždy bolestivá než jiné metody, není nutný pro ochranu morálky,
- svoboda náboženství je zaručena nejen Ústavou a Konvencí, ale také je jednou z podstatných morálních hodnot v polské společnosti, nelze tedy podpořit tvrzení, že v polské společnosti bezvýhradný zákaz rituální porážky je nutný pro ochranu široce pochopitelné morálky; je třeba spíše uznat, že shodně s morálními normami sdílenými rozhodnou většinou polské společnosti je možná co nejširší úcta ke svobodě náboženství,
- zavedení bezvýhradného zákazu rituální porážky zvířat na jatkách nebylo nutné pro ochranu zdraví a morálky, ale stanovilo vyjádření maximální péče o *welfare* hospodářských zvířat při porážce,
- hodnota v podobě péče o *welfare* hospodářských zvířat při porážce není zakotvena v čl. 53 odst. 5 Ústavy ani v čl. 9 odst. 2 Konvence jako předpoklad, který by mohl opodstatnit nutnost omezení svobody náboženství; rovněž předpoklad v podobě „ochrany životního prostředí”, o kterém se mluví v čl. 31 odst. 3 první věta Ústavy, a který není zakotven v čl. 53 odst. 5 Ústavy ani v čl. 9 odst. 2 Konvence, v podstatném pojetí zahrnuje výlučně ochranu zvířat volně žijících jako část přírodního životního prostředí,

- ochraně zvířat nepřísluší přednost před ustanoveními Ústavy zaručujícími svobodu náboženství.

Berouc v úvahu výše uvedené argumenty Ústavní tribunál konstatoval, že čl. 34 odst. 1 zákona na ochranu zvířat na úseku, v kterém nepovoluje podrobování zvířat porážce na jatkách podle zvláštních metod vyžadovaných náboženskými obřady, není v souladu s čl. 53 odst. 1, 2 a 5 Ústavy v souvislosti s čl. 9 Konvence, což současně rozhoduje o protiústavnosti (na zkoumaném úseku) trestního ustanovení čl. 35 odst. 1 zákona na ochranu zvířat. V důsledku zveřejnění nálezu v polské Sbírce zákonů („Dziennik Ustaw”) bude přípustné podrobování zvířat porážce na jatkách podle zvláštních metod vyžadovaných náboženskými obřady na základě čl. 4 odst. 4 nařízení Rady č. 1099/2009. Rituální porážka, bez předchozího omráčení, provedená v souladu s příslušnými předpisy, nebude trestným činem.

V poslední větě odůvodnění Ústavní tribunál zdůraznil, že požadavky dostatečné jistoty práva a jeho vnitřní spojitosti, vyplývající z principu demokratického právního státu vyjádřeného v čl. 2 Ústavy, ukládají zákonodárci povinnost přizpůsobit ustanovení zákona na ochranu zvířat (včetně terminologie) přímo platnému nařízení Rady č. 1099/2009; příslušná zákonodárná činnost má začít bezodkladně.

V projednávané věci Ústavní tribunál judikoval v úplném složení 14 soudců,⁷ z kterých 7 uvedlo *votum separatum* (5 ve vztahu k nálezu jako celku, 2 jen ve vztahu k odůvodnění). Žádný soudce ve *votum separatum* nenegoval rozpor s Ústavou, nezpochyboval podstatu rozhodnutí o přednosti náboženských důvodů před ochranou *welfare* zvířat. V tom se soudci shodli, někteří však „s vnitřními rozpory”. Námitky uvedené ve *votum separatum* se týkaly především toho, že Ústavní tribunál judikoval nad rámec požadavků navrhovatele, neomezil se na přípustnost rituální porážky zvířat pouze pro potřeby náboženských obcí v Polsku, ale fakticky připustil vykonávání rituální porážky s cílem vývozu masa za hranice Polska. Soudci zpochybovali omezení morálky jenom k vztahům mezi lidmi, vytknuli nedostatečné odůvodnění názoru, že rituální porážka může být méně bolestivá pro zvíře než porážka po předchozím omráčení. Soudci podotkli, že sice Ústavní tribunál akceptoval, že svoboda náboženství není neomezená, ale v podstatě ji uznal za absolutní svobodu. Objevily se hlasy, že věc bylo třeba zkoumat nejen z hlediska čl. 53 odst. 5 Ústavy, ale rovněž z hlediska čl. 31 odst. 3 první věta Ústavy, což by dovolilo zavést do okruhu projednávání také ohled na ochranu životního prostředí. Nejdleší, ale proti argumentům vyplývajícím ze zásady ochrany životního prostředí, byla námitka jednoho soudce, že Ústavní tribunál vůbec nemohl judikovat v této věci, protože rozpor mezi ústavními hodnotami je zdánlivý a věc je možno řešit i přiznáním, že přípustnost rituální porážky vyplývá z čl. 9 odst. 2 zákona o židovských obcích.

⁷ Úplné složení činí sice 15 soudců, ale jeden soudce byl nemocen.

Ústavní tribunál rozhodoval o zvláště delikátní otázce, mimořádně kontroverzní, která je předmětem nejen horlivých střetů v publicistice,⁸ ale také diskuse v odborné právní literatuře.⁹ Samotný nálezn se setkal s drtivou kritikou, kterou provedla Eva Łętowska, která nejen vytknula soudcům nepotřebné pouštění se do diskuse o neurobiologii na jedné straně a o morálce na straně druhé, ale především ignorování evropských předpisů. Eva Łętowska uvádí, že jestliže Polsko před 1. ledna 2013 notifikovalo Evropské komisi, že bude používat vyšší standard než vyplývající z ustanovení nařízení č. 1099/2009, pak je pro Polsko platný text nařízení včetně jeho čl. 26 dovolujícím zvýšení standardu, což znamená, že ve světle evropského práva rituální porážka je – oproti názoru Ústavního tribunálu, kterému se zdá, že závazné pro Polsko je nařízení bez použití opce v čl. 26 – absolutně zakázaná, a není možné brát zpět notifikaci z prosince 2012. Eva Łętowska vyjádřila názor, že řešení problému nutně spočívá ve změně zákonů o vztahu státu k stoupencům judaizmu a islámu – zavedení úprav do textů těchto zákonů, které připustí porážku bez předchozího omráčení pro vlastní účely, ale už ne pro komerční účely.¹⁰

Nálezem Ústavního tribunálu spory nekončí, další návrhy čekají na své projednání, ale konečné řešení přísluší zákonodárci, který je zavázán k novelizaci zákona na ochranu zvířat.

*Autor je vedoucím oddělení práva životního prostředí
Institutu právních věd Polské Akademie věd ve Wroclavi,
člen redakční rady našeho časopisu České právo životního prostředí,
autor několika stovek prací z oboru právo životního prostředí,
včetně 102 publikací týkajících se práva v Československu a České republice.*

⁸ Z publikací před nálezem Ústavního tribunálu poukážu jenom na dostatečně přesvědčivé názvy příspěvků: T. T. Koncewicz, *Rytualny ubój prawa [Rituální porážka práva]*, „Rzeczpospolita” z 19.7.2013; T. T. Koncewicz, *Państwo prawa ubite rytualnie [Právní stát rituálně poražený]*, „Rzeczpospolita” z 24.6.2014, a posléze P. Rochowicz, *Rytualna kompromitacja Trybunału Konstytucyjnego [Rituální kompromitace Ústavního tribunálu]*, „Rzeczpospolita” z 20.2.2015.

⁹ Viz mj. K. Lipińska, *Czy w Polsce jest dozwolony rytualny ubój zwierząt? [Je v Polsku povolena rituální porážka zvířat?]*, „Przegląd Prawa Ochrony Środowiska” 2011, č. 1, s. 9-31; W. Radecki, *Ustawa o ochronie zwierząt. Komentarz [Zákon na ochranu zvířat. Komentář]*, Warszawa 2012, s. 188-192; W. Brzozowski, *Dopuszczalność uboju rytualnego w Polsce [Připustnost rituální porážky v Polsku]*, „Państwo i Prawo” 2013, č. 5, s. 47-56; E. Łętowska, M. Namysłowska, M. Grochowski, A. Wiewiórowska-Domagalska, *Prawo UE o uboju zwierząt i jego polska implementacja: kolizje interesów i ich rozwiązywanie [Právo EU o porážce zvířat a jeho implementace v Polsku: střety zájmů a jejich řešení]*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2013 č. 11, s. 13-14 (část I.) a 2013, č. 12, s. 4-9 (část II.).

¹⁰ Viz: *Wyrok, który przyniósł zamęt [Nález, který přinesl zmatek]*. Profesorka právních věd Eva Łętowska v rozhovoru s novinářem Pavlem Rochowiczem, „Rzeczpospolita” z 9. 3. 2015.

THE SECOND VERDICT OF THE POLISH CONSTITUTIONAL TRIBUNAL IN CASE OF RITUAL SLAUGHTER

Abstract

As a result of the verdict passed on 27th November 2012 by the Polish Constitutional Tribunal slaughter without deprivation of consciousness was proclaimed as illegal and criminal. This position was confirmed by notification done by the Polish Government to the European Commission from 27th December 2012, that Poland would use higher standard concerning slaughter. Article 34 part 1 of the Animal Protection Act banning slaughter without deprivation of consciousness was however proclaimed as contradictory with freedom to show religious rituals by the second verdict of the Polish Constitutional Tribunal passed on 10th December 2014. As a result the ritual slaughter is now consist with the law.

Keywords:

religious ritual slaughter, Polish Constitutional Tribunal, Animal Protection Act

ZE SOUDNÍ JUDIKATURY**Trestní postih organizovaného zločinu v případě pašování
CITES exemplářů – Usnesení Ústavního soudu ČR
ze dne 2. dubna 2015 č. III. ÚS 3871/14****Klíčová slova:**

Právo na soudní a jinou právní ochranu – spravedlivý proces – opomenuté důkazy a jiné vady dokazování – odmítnutí ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost – CITES exemplář – trestný čin podle § 299 a § 348 tr.z. – nelegální obchodování se vzácnými druhy živých organismů

Úvodem

Exemplářem CITES se rozumí v terminologii práva životního prostředí jakýkoli živočich nebo rostlina, ať živý nebo mrtvý, a každá snadno rozpoznatelná část nebo výrobek z nich, druhů ohrožených mezinárodním obchodem podle Washingtonské úmluvy CITES.¹

Platná právní úprava v oblasti nakládání s CITES exempláři zná vedle administrativních nástrojů, jako jsou povolení k dovozu a vývozu exemplářů a povolení výjimky ze zákazu komerčního nakládání s CITES exempláři i nástroje kontrolní a sankční.

Na základě kontroly, vykonávané obvykle celními orgány a Českou inspekcí životního prostředí, je možné pachatelům protiprávních jednání exempláře CITES zabavit a uložit sankci, nejčastěji ve formě pokuty. Legislativním základem zde je zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy a nařízení Rady 338/97/ES. Společensky nejzávažnější případy protiprávního nakládání s exempláři CITES pak šetří orgány činné v trestním řízení. Takové případy environmentální kriminality mohou skončit až u trestního soudu.

Trestní stíhání v případě nelegálního nakládání s exempláři CITES je od roku 2008 zavedeno v evropském unijním právu, a to směrnicí Rady a Evropského Parlamentu č. 2008/99/ES, o trestněprávní ochraně životního prostředí (OJ: L 328/28 ze dne 6. 12. 2008). Směrnice stanoví trestněprávní opatření za účelem účinnější ochrany životního prostředí (čl. 1). Cíle a obsah Směrnice byly zapracovány i do českého právního řádu.

¹ Viz čl. I. Úmluvy o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 572/1992 Sb.).

Trestné činy na úseku nakládání s exempláři CITES bylo v České republice možné soudně stíhat již od roku 1997. S účinností od 1.1.2010 platí nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů, který rovněž upravil, podobně jako jeho předchůdce, trestní odpovědnost na úseku ochrany ohrožených druhů rostlin a živočichů, a to v hlavě osmé zvláštní části. Prakticky trestně stíhat lze trestné činy podle § 299 (úmyslná forma zavinění) a § 300 (nedbalostní forma zavinění), a to taková jednání, která jsou nebezpečná pro ohrožené druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, a to jak na našem území, tak v evropském i celosvětovém měřítku.

Silný důraz je kladen na ochranu exemplářů druhů přímo ohrožených vyhubením či vyhynutím [Příloha A nařízení Rady č. 338/97/ES]. Zde stačí spáchat trestný čin proti jedinému exempláři či jedinci, zatímco u ostatních kategorií [Příloha B a C nařízení Rady č. 338/97/ES] je třeba k trestnosti činu nedovolené nakládání s více jak dvaceti pěti exempláři. Z hlediska pachatelů soudy mohou trestně stíhat již nejen fyzické osoby, ale od 1.12.2011 i právnické osoby, tedy i obchodní firmy obchodující s exempláři CITES.

V souladu s praxí zemí EU se posiluje zejména trestní sankce na poli mezinárodního obchodu s exempláři chráněnými Washingtonskou úmluvou CITES a nařízením EU č. 338/97/ES. V České republice je nezbytné takto chránit řadu našich domácích druhů, např. před protiprávním odchytem dravců a sov (včetně vybírání vajec a mláďat z hnízd), po kterých je ve světě poptávka. Často jde současně i o druhy podle úmluvy CITES. V oblasti ilegálního obchodu s exempláři CITES bojují orgány činné v trestním řízení především s dobře vybavenými organizovanými zločineckými skupinami. Činnost těchto skupin se dá charakterizovat tak, že jednotliví členové mají přesně rozdělené role a úkoly, a vzájemně jsou koordinováni. Někteří nakupují, jiní prodávají, další zajišťují dopravu, jiní exempláře přechovávají, další zajišťují veterinární péči, atd.

Podle § 299 odst. 4 trestního zákoníku může být pachatel potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let, spáchá-li v rozporu s právními předpisy na úseku regulace obchodování s exempláři CITES takový čin, že buď usmrtí, zničí, poškodí, odejme z přírody, zpracovává, doveze, vyveze, proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje, sobě nebo jinému opatří exemplář druhu přímo ohroženého vyhubením nebo vyhynutím, a to ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech. Tolik slova zákona.

Případ organizované skupiny pašující vzácné a ohrožené živočišné druhy

V nedávné době se orgánům činným v trestním řízení podařilo úspěšně dotáhnout do konce vyšetřování jedné skupiny občanů ČR, kteří byli zapojeni do organizované skupiny působící ve více státech.

Jednalo se o dovoz a vývoz nejvzácnějších druhů papoušků pocházejících z Brazílie, konkrétně o rod ara (druhy hyacintový a kobaltový). Jedním z předmětných druhů byl ara kobaltový. Na planetě Zemi v divoké přírodě zbývá už jen přibližně sedm stovek papoušků druhu ara kobaltový, kteří volně žijí už jen na dvou místech v severovýchodní Brazílii. Obchod s nimi je prakticky celosvětově zakázán. Jsou zařazeni na seznam nejpřísněji chráněných druhů CITES.

Nejméně pět pachatelů bylo obžalováno za zločin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy podle § 299 odst. 2 a 4 trestního zákoníku. Někteří z nich byli nakonec Okresním soudem v Hodoníně v roce 2013 shledáni vinnými z pašování ohrožených papoušků a dostali tresty odnětí svobody ve věznici s dozorem v trvání dvou let, zákaz obchodní činnosti s exempláři CITES na dobu pěti let a trest propadnutí věcí použitých v rámci spáchání trestné činnosti.² Obžalovaní si ale podali v souladu s trestními předpisy odvolání, výše trestů se nelíbila ani státnímu zástupci, který pro pachatele požadoval delší pobyt ve věznici. Odvolací Krajský soud v Brně nakonec některým z obžalovaných trest odnětí svobody zpřísnil na tři roky ve věznici.

Podle obžaloby pachatelé nakupovali v Portugalsku, kde získali přísně chráněné papoušky původem z Brazílie a na padělané listiny je převáželi do ČR. Na černém trhu mohou mít někteří papoušci cenu i několika miliónů korun.

Pachatelé celou dobu vyšetřování i v řízení před soudy jakoukoli vinu popírali. Vzhledem k systému českého soudnictví někteří podali po pravomocném rozsudku odvolacího trestního soudu v Brně mimořádné prostředky (tzv. dovolání) k Nejvyššímu soudu ČR, kde však v srpnu 2014 opět neuspěli.³ Rovněž tak minimálně jeden z členů organizované skupiny podal ústavní stížnost k Ústavnímu soudu ČR, kde ovšem letos také neuspěl.⁴ Jak Nejvyšší soud, tak Ústavní soud potvrdili, že rozhodování okresního a krajského soudu bylo v souladu se zákonem.

² Srovnej rozsudek Okresního soudu v Hodoníně ze dne 2. května 2013 č. j. 2 T 123/2012-1691.

³ Srovnej Usnesení Nejvyššího soudu ČR č.3 Tdo 492/2014-71, usnesení Nejvyššího soudu č. j. 3 Tdo 493/2014-63, usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 6. listopadu 2013 č. j. 3 To 419/2013-1894, usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 2. října 2013 č.3 To 333/2013.

⁴ Srovnej Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 2. dubna 2015 č. III.ÚS 3871/14.

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 2. dubna 2015 č. III. ÚS 3871/14

Nyní se podívejme blíže na zmíněné usnesení Ústavního soudu ČR.

Ústavní soud obdržel dne 9. prosince 2014 návrh ve smyslu ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen «zákon o Ústavním soudu»), kterým se stěžovatel domáhal zrušení rozhodnutí obecných soudů,⁵ jimiž byla dle jeho tvrzení porušena jeho ústavní práva zakotvená v čl. 10 a 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listiny“), jakož i práva vyplývající z čl. 2 odst. 2 Listiny. Z obsahu napadených rozhodnutí Ústavní soud zjistil, že napadeným rozsudkem Okresního soudu v Hodoníně⁶ (dále jen „okresní soud“) byl stěžovatel shledán vinným ze spáchání trestného činu neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami ve smyslu ustanovení § 299 odst. 2 a odst. 4 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění účinném do 30. června 2011, a trestného činu padělání a pozměnění veřejné listiny ve smyslu ustanovení § 348 odst. 1 a odst. 3 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Těchto trestných činů se měl stěžovatel dopustit, stručně řečeno, tak, že se podílel na činnosti organizované skupiny, jejíž činností byl nelegální obchod a dovoz se vzácnými druhy papoušků. Stěžovatel měl pro skupinu konkrétně zajistit finanční prostředky pro nákup papoušků, zajišťovat jejich registraci na území České republiky, opatřovat pro další nakládání s nimi falešné dokumenty a nelegálně je umísťovat u sebe doma. Za to byl stěžovatel odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání čtyř let, trestu zákazu činnosti spočívající v obchodování s tzv. exempláři CITES na dobu pěti let a trest propadnutí mobilního telefonu. K závěru o stěžovatelově vině dospěl okresní soud zejména na základě výpovědí ostatních obžalovaných a odposlechů komunikace mezi nimi. Krajský soud v Brně⁷ (dále jen „krajský soud“) zamítl napadeným usnesením stěžovatelovo odvolání, když se zcela ztotožnil s právními i skutkovými závěry soudu okresního. Stěžovatelovo dovolání proti usnesení krajského soudu odmítl Nejvyšší soud jako zjevně neopodstatněné. Shledal totiž, že stěžovatelovo jednání, popsané ve výrokové části odsuzujícího rozsudku, naplňuje všechny znaky skutkových podstat uvedených trestných činů.⁸

Na svoji obhajobu v ústavní stížnosti stěžovatel velmi obsáhle opakoval své argumenty z předchozích fází trestního řízení, jež nově doplnil o tvrzení stran nepřezkoumatelnosti napadeného usnesení Nejvyššího soudu. Ta měla být podle

⁵ Jednalo se o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. srpna 2014 č. j. 3 Tdo 493/2014-63, usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 6. listopadu 2013 č. j. 3 To 419/2013-1894 a rozsudku Okresního soudu v Hodoníně ze dne 2. května 2013 č. j. 2 T 123/2012-1691.

⁶ Rozsudek Okresního soudu v Hodoníně ze dne 2. května 2013 č. j. 2 T 123/2012-1691.

⁷ Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 6. listopadu 2013 č. j. 3 To 419/2013-1894.

⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. srpna 2014 č. j. 3 Tdo 493/2014-63.

stěžovatele dána tím, že se dovolací soud jeho relevantními námitkami vůbec nezabýval. Soudy dle stěžovatele nezohlednily právní předpisy upravující obchodování se vzácnými druhy živých organismů. Nepřihlédly k tomu, že stěžovatel byl při každém jimi vytýkaném nakládání s papoušky pouze v roli kupujícího, který jednal vždy v dobré víře v činnost státních orgánů a prodávajících osob a kterému právní předpisy o ochraně přírody nedávají téměř žádné povinnosti. V tomto směru tedy stěžovatel soudům především vytýkal, že odsuzující rozhodnutí neobsahuje žádný výčet konkrétních ustanovení, obsahujících právní povinnosti, která měl stěžovatel ve svém postavení porušit. Dále stěžovatel obsáhle prokazoval, že jako kupující nemohl žádnou povinnost porušit a naplnit tak znaky skutkové podstaty trestného činu neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami. Totéž mělo podle něj platit i u odsouzení za trestný čin padělání a pozměnění veřejné listiny. Stěžovatel podle svého tvrzení postupoval vždy v dobré víře v pravost předmětných dokumentů spojených s nakládáním s papoušky. Za pravost uvedených listin navíc odpovídá dle stěžovatele stát. Stěžovatelovo postavení oběti mohly podle něj prokázat výpovědi svědků, které však údajně soudy odmítly provést. Za alarmující považoval stěžovatel skutečnost, že důkazní řízení bylo vedeno pouze ve směru vyvrácení stěžovatelovy obhajoby a nikoliv prokázání jeho viny za spolupráci s údajnou organizovanou skupinou. I tak podle něj soudy musely přistoupit k užití procesně nepoužitelné výpovědi spoluobžalovaného, která však stejně stěžovatelovu vinu nijak nepotvrzuje. Z uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby Ústavní soud napadená rozhodnutí zrušil.

Po ověření, že byly splněny formální předpoklady projednání návrhu, Ústavní soud přistoupil k posouzení věcné opodstatněnosti ústavní stížnosti a po posouzení jejího obsahu dospěl k závěru, že ústavní stížnost představuje zjevně neopodstatněný návrh ve smyslu § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu.

Z usnesení dále ocitujeme klíčové pasáže, které jsou významným poučením jak v oblasti trestního práva, tak i práva ústavního:

„...Uvedené ustanovení zákona o Ústavním soudu v zájmu racionality a efektivitativy řízení před Ústavním soudem dává tomuto soudu pravomoc posoudit „přijatelnost“ návrhu předtím, než dospěje k závěru, že o návrhu rozhodne meritorně nálezem, přičemž jde o specifickou a relativně samostatnou část řízení, která nemá charakter řízení kontradiktorního, kdy Ústavní soud může obvykle rozhodnout bez dalšího, jen na základě obsahu napadených rozhodnutí orgánů veřejné moci a údajů obsažených v samotné ústavní stížnosti. Směřuje-li pak ústavní stížnost proti rozhodnutí orgánu veřejné moci, považuje ji Ústavní soud zpravidla za zjevně neopodstatněnou, jestliže napadené rozhodnutí není vzhledem ke své povaze, namítaným vadám svým či vadám řízení, které jeho vydání předcházelo, způsobilé porušit základní práva a svobody stěžovatele, tj. kdy ústavní stížnost postrádá ústavněprávní

dimenzi. Zjevná neopodstatněnost ústavní stížnosti, přes její ústavněprávní dimenzi, může rovněž vyplynout z předchozích zamítavých rozhodnutí Ústavního soudu, řešících shodnou či obdobnou právní problematiku.

6. Stěžovatel sice v ústavní stížnosti – jak sám uvedl, s vědomím toho, že Ústavní soud neplní roli přezkumné instance k obecným soudům – formálně namítal porušení svého procesního základního práva, přesto však obsahově brojil jen proti nesprávné aplikaci hmotného podústavního práva. I přes poukaz na ustanovení Listiny je zřejmé, že ústavní stížností stěžovatel pokračuje v polemice s obecnými soudy uplatněním námitky, jež jim adresoval již dříve a s nimiž se tyto srozumitelně a zevrubně vypořádaly, a od Ústavního soudu nepřipustně očekává, že jejich závěry podrobí dalšímu instancnímu přezkumu. Vyhovění takto koncipovaným námitkám by se dostalo do rozporu s posláním Ústavního soudu jako soudního orgánu ochrany ústavnosti ve smyslu čl. 83 Ústavy, když by jej postavilo do role další instance obecného soudnictví.

7. Stěžovatelovy argumenty směřují ve skutečnosti pouze proti hodnocení důkazů navzdory tomu, že jsou vždy účelně koncipovány jako právní otázky, které však dle Ústavního soudu nehrají v napadeném trestním řízení téměř žádnou roli. Jak velmi přesvědčivě popsal v napadeném usnesení i Nejvyšší soud, spočívá naplnění podmínek stěžovatelovy trestní odpovědnosti v tom, že se stěžovatel podílel (obstaráváním finančních prostředků, přechováváním papoušků, jejich registrací a nápomocí ostatním obžalovaným) na činnosti organizované skupiny, jejíž činnost spočívala v porušování trestního zákoníku, přičemž stěžovatel si byl této její činnosti vědom. Tím pádem stěžovatel nemohl postupovat v dobré víře a tím méně být pouhou obětí ostatních odsouzených. Přitom je přinejmenším z ústavněprávního hlediska zcela nerozhodné, zda každý jednotlivý člen skupiny porušil nějaké konkrétní povinnosti zakotvené v předpisech o ochraně přírody. Trestní odpovědnost leží na každém členovi takové skupiny. V tomto směru je možné odkázat na srozumitelné a úplné odůvodnění napadeného usnesení Nejvyššího soudu. Skutečnost, že se Nejvyšší soud nevypořádal se všemi, pro posouzení předmětu dovolání irelevantními a v předchozím řízení vypořádanými námitkami, nezakládá porušení stěžovatelových ústavních práv.

8. K závěru o stěžovatelově vině dospěly soudy na základě sice nepřímých, avšak dostatečných a vzájemně si neodporujících důkazů. Určité mezery, které se snad v konstrukci vytvořené z řetězce těchto nepřímých důkazů objevily, soudy logicky vyplnily při respektování zásady *in dubio pro reo*. Stěžovatelova obhajoba, která mohla tyto pochybnosti zvýšit a celou uvedenou konstrukci rozvrátit, se však ukázala být naprosto nevěrohodnou, a tudíž zcela nenápomocnou při přesnější rekonstrukci skutkového stavu. Ten byl dle názoru Ústavního soudu rekonstruován logicky, s přihlédnutím ke všem relevantním důkazům, přičemž obecné soudy se nedopustily při jejich provádění a hodnocení svévole, když jejich závěry mají logickou i skutkovou oporu. Ústavní soud proto nepovažuje za nutné na tomto místě znovu všechny re-

levantní závěry opakovat a s využitím ustanovení § 43 odst. 3 zákona o Ústavním soudu odkazuje stěžovatele na srozumitelné a vyčerpávající odůvodnění všech tří napadených rozhodnutí obecných soudů.“

Závěrem

S ohledem na výše uvedené posouzení a závěry příslušný senát Ústavního soudu stěžovateli ústavní stížnost jako návrh zjevně neopodstatněný odmítl. Je tedy zřejmé, že po letech marného boje kontrolních orgánů CITES a orgánů činných v trestním řízení proti pachatelům v oblasti pašování exemplářů CITES se konečně české soudy alespoň v jednom případě postavily na stranu ochrany přírody. Svědčí to ale především o dobré práci orgánů činných v trestním řízení a dobré koordinaci práce s kontrolními orgány CITES. Jedná se zároveň o první případ, kdy se podařilo dotáhnout do úspěšného konce trestní stíhání organizovaného zločinu na úseku ochrany exemplářů CITES. Pokud tento případ další podobné pachatele v budoucnosti od páchání podobných zločinů neodradí, doufejme, že těch úspěšných konců bude příště více.

doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

Autor vyučuje na veřejných vysokých školách právo životního prostředí, legislativu ochrany přírody a ve své vědecké praxi se dlouhodobě zabývá mimo jiné i problematikou CITES a trestní odpovědností v oblasti ochrany životního prostředí.

ILLEGAL TRADE WITH ENDANGERED PARROTS IN THE CZECH REPUBLIC

Abstract

Czech Republic signed in 1992 the Convention on International Trade in Endangered Species (CITES). According the Art. VIII all parties must take appropriate measures to enforce the Convention and prohibit trade in specimens in violation of its provisions, including by penalising trade and possession, and providing for confiscation or return to the state of export.

The illegal trade in specimens CITES is prohibited with the Czech Act N. 100/2004 Coll based on Art 16 of the Council Regulation No. 338/97/EC. Organised crime with endangered species is penalised by the Czech Criminal Code No 40/2009 Coll., in § 299 and 300.

This article focused on Judgment of Czech Constitutional Court from 2. April 2015 No. III.ÚS 3871/14 and related Decisions of Czech Criminal Courts. Author deals with the case of organised crime in the field of illegal trade with wild fauna protected by CITES Conventions. It is the first time in the Czech Republic when some Czech citizens as a member of organised criminal group was penalised for the illegal trade with threatened species. The organised criminal group from East Moravia Region smuggled the endangered species of parrots (threatened with extinction) from Brasilia between the Portugal and Czech Republic.

Keywords:

wildlife crime, illegal trade with endangered specimens, threatened species with extinction, Convention CITES, Constitutional Court, Criminal Code, organised crime.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 16. 4. 2015 ve věci C-570/13 Karoline Gruber

Klíčová slova:

Řízení o předběžné otázce – posuzování vlivů na životní prostředí – Soudní dvůr EU – závazný účinek správního rozhodnutí neprovést posouzení vlivů na životní prostředí

Úvod

Dne 16. dubna 2015, tedy ani ne měsíc od účinnosti novely zákona o posuzování vlivů na životní prostředí, zákona č. 39/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (dále jen „Novela zákona EIA“), vynesl Soudní dvůr velmi zajímavý rozsudek týkající se výkladu Směrnice 2011/92/EU o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (kodifikované znění), dále jen „Směrnice EIA“. Rozsudek byl přijat v řízení o předběžné otázce na základě článku 276 SFEU, kdy se na Soudní dvůr obrátilo Rakousko s žádostí o výklad článku 11 Směrnice EIA. Článek 11¹ se týká účasti veřejnosti a přebírá do směrnice závazky plynoucí z tzv. Aarhuské úmluvy.² Rozsudek je velmi zajímavý jak optikou unijního a mezinárodního práva tak op-

1 Článek 11

1. Členské státy zajistí, aby v souladu s příslušnými předpisy vnitrostátního práva příslušníci dotčené veřejnosti, kteří:

a) mají dostatečný zájem; nebo

b) namítají porušování práva v případech, kdy to správní řád členského státu požaduje jako podmínku, měli možnost dosáhnout přezkoumání soudem nebo jiným nezávislým a nestranným orgánem zřízeným zákonem a mohli tak napadat hmotnou nebo procesní zákonnost jakýchkoli rozhodnutí, aktů nebo nečinnosti podléhajících ustanovením o účasti veřejnosti obsaženým v této směrnici.

2. Členské státy stanoví, v jaké fázi mohou být rozhodnutí, akty nebo nečinnost napadeny.

3. Co představuje dostatečný zájem a porušování práva, určí členské státy v souladu s cílem poskytnout zúčastněné veřejnosti široký přístup k právní ochraně. Za tímto účelem je zájem jakékoli nevládní organizace, která splňuje požadavky uvedené v čl. 1 odst. 2, pokládán pro účely odst. 1 písm. a) tohoto článku za dostatečný. Pro účely odst. 1 písm. b) tohoto článku se předpokládá, že tyto organizace mají práva, která mohou být porušována.

4. Ustanovení tohoto článku nevylučují možnost předběžného přezkoumání správním orgánem a neovlivní požadavek, aby tam, kde to vyžaduje vnitrostátní právo, byly před předáním věci k soudnímu přezkumu vyčerpány postupy správního přezkumu.

Každé takové řízení musí být spravedlivé, nestranné a včasné a nesmí být nepřiměřeně nákladné.

5. K dalšímu zlepšení účinnosti ustanovení tohoto článku členské státy zajistí, aby byly veřejnosti poskytnuty praktické informace o přístupu k postupům správního a soudního přezkumu.

² Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí č. 124/2004 Sb.m.s.

tikou práva vnitrostátního, zejména již výše zmíněné novely zákona o posuzování vlivů na životní prostředí.

Předběžné otázky a okolnosti jejich předložení ESD

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla Rakouskem předložena v rámci sporu mezi paní K.G. a příslušnými rakouskými úřady o rozhodnutí ve věci výstavby a provozování obchodního centra na pozemku, který sousedí s nemovitostmi paní K.G. Záměr nebyl posouzen z hlediska jeho vlivů na životní prostředí na základě rozhodnutí vlády spolkové země Korutansko. Účastníky řízení, ve kterém se rozhoduje o nutnosti provést posuzování vlivů na životní prostředí (v českém právu tomuto řízení odpovídá zjišťovací řízení v rámci procesu EIA), jsou podle rakouského práva navrhovatel záměru, spolupracující orgán, mediátor pro životní prostředí a příslušná obec.³ Paní K.G., jejíž pozemek sousedí s pozemkem, na kterém má být umístěn daný záměr (obchodní centrum) tedy účastníkem tohoto řízení nebyla. Paní K.G. se domáhá zrušení rozhodnutí povolujícího provedení a provoz obchodního centra právě z důvodu absence procesu posouzení vlivů tohoto záměru na životní prostředí, přičemž napadá mimo jiné protiprávnost rozhodnutí vylučující posuzování vlivů na životní prostředí v dané věci. Rakouské příslušné orgány argumentují vázaností pravomocným rozhodnutím ve věci posouzení vlivů na životní prostředí a nemožností přezkumu tohoto rozhodnutí v rámci řízení o povolení záměru. Rozhodnutím ve věci posouzení vlivů, konkrétně rozhodnutím, které vyloučilo potřebu posouzení vlivů záměru (obchodního centra) na životní prostředí, je podle rakouského práva vázána také paní K.G., i když účastníkem daného řízení nebyla. Rakouský soud v daném sporu předložil Soudnímu dvoru tyto předběžné otázky:

„1) Brání unijní právo, zejména směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/92 [...], a zejména její článek 11 takové vnitrostátní právní úpravě, podle níž má rozhodnutí, kterým je určeno, že u určitého záměru není třeba provádět posouzení vlivu na životní prostředí, závazný účinek i pro sousedy, kteří neměli v předchozím určovacím řízení postavení účastníků řízení, a v následujících povolovacích řízeních může být proti nim uplatňováno, i když v těchto povolovacích řízeních mají možnost vznést proti záměru námitky (ve věci v původním řízení námitky v tom smyslu, že záměrem je ohrožen jejich život, zdraví nebo vlastnictví nebo jsou nepřiměřeně obtěžováni zápachem, hlukem, kouřem, prachem, otřesy nebo jiným způsobem)?

³ Novelou příslušného zákona bylo též doplněno právo organizace na ochranu životního prostředí podat odvolání proti negativnímu rozhodnutí ve věci posuzování vlivů na životní prostředí (tedy proti rozhodnutí vylučující nutnost provést posuzování vlivů na životní prostředí).

2) *V případě kladné odpovědi: Vyžaduje unijní právo, a na základě svého přímého použití zejména směrnice 2011/92, aby byla konstatována neexistence závazného účinku popsaného v první otázce?*⁴

Rozhodnutí SDEU⁴

Podstatou právní otázky, kterou se Soudní dvůr zabýval, je zda: „*musí být článek 11 Směrnice 2011/92 vykládán v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní úpravě jako je právní úprava dotčená ve věci v původním řízení, podle níž má správní rozhodnutí, kterým se určuje, že pro určitý záměr není třeba provést posouzení vlivů, závazný účinek vůči sousedům, jako je paní ..., kteří byli vyloučení z práva podat proti uvedenému správnímu rozhodnutí opravný prostředek.*“ Článek 11 Směrnice EIA zaručuje úplný přezkum (procesní i hmotné zákonnosti) rozhodnutí podléhajícím směrnici (tedy i rozhodnutí o provedení nebo neprovedení posouzení vlivů na životní prostředí) osobám z řad dotčené veřejnosti, které mají dostatečný zájem nebo namítají porušování práva v případech, kdy to právní řád členského státu požaduje jako podmínku. Právo dosáhnout přezkumu, neboli aktivní žalobní legitimace tedy náleží pouze těm osobám z řad dotčené veřejnosti, které splňují některou z výše uvedených podmínek. Členské státy mají právo určit, co představuje dostatečný zájem nebo co je porušováním práva. Toto právo členských států je však limitováno základním cílem Aarhuské úmluvy, jejíž ustanovení jsou prováděna článkem 11, tedy cílem širokého přístupu veřejnosti k účasti na rozhodování v záležitostech životního prostředí a k právní ochraně tohoto práva.

Soudní dvůr upozornil, že posuzování vlivů může být zahrnuto do jiných povolenacích řízení, „*avšak v tomto řízení musí být splněny veškeré požadavky vyplývající z článků 5 až 10 směrnice 2011/92.*“ V takovém řízení musí mít příslušníci z řad dotčené veřejnosti, kteří splňují požadavky vnitrostátního práva, pokud jde o „dostatečný zájem“ nebo „porušování práva“, možnost podat proti rozhodnutí o neprovedení vlivů opravný prostředek. Řízení o povolení provedení a provozu obchodního centra v dané věci podle soudu nesplňuje požadavky unijní úpravy týkající se posuzování vlivů. Soud na předložené otázky odpověděl tak, že:

Článek 11 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/92/EU ze dne 13. prosince 2011 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí musí být vykládán v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je právní úprava dotčená ve věci v původním řízení, podle níž má správní rozhodnutí, kterým se určuje, že pro určitý záměr není třeba provést posouzení vlivů na životní prostředí, závazný účinek vůči sousedům vyloučeným z práva podat proti uvedenému správnímu rozhodnutí opravný prostředek, a to za podmínky, že tito

⁴ Následující text vychází z Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 16. 4. 2015 ve věci C-570/13, kurzívou jsou vyznačené doslovné citace z tohoto rozhodnutí.

sousedé, kteří jsou součástí „dotčené veřejnosti“ ve smyslu čl. 1 odst. 2 této směrnice, splňují kritéria stanovená vnitrostátním právem, pokud jde o „dostatečný zájem“ nebo „porušování práva“. Přísluší předkládajícímu soudu, aby ověřil, zda ve věci, která mu byla předložena k rozhodnutí, je tato podmínka splněna. V případě kladné odpovědi musí určit, že správní rozhodnutí o neprovedení takového posouzení nemá vůči uvedeným sousedům závazný účinek.

Interpretace okruhu osob, pro které rozhodnutí nemůže mít závazný účinek

Z hlediska interpretace tohoto Rozhodnutí ESD a jeho významu je velmi podstatné, pro jaké osoby nemůže mít rozhodnutí o neprovedení posouzení vlivů na životní prostředí závazný účinek, pokud byly vyloučeny z práva podat proti němu opravný prostředek, jinými slovy, jaké osoby mají podle unijního práva právo na iniciaci přezkumu závěru zjišťovacího řízení procesu EIA – přezkumu rozhodnutí o provedení resp. neprovedení posouzení vlivů na životní prostředí v konkrétní věci. Je zřejmé, že je otázkou vnitrostátní práva, jakým způsobem toto právo na přezkum zajistí – zda právem podat opravný prostředek přímo proti rozhodnutí ve zjišťovacím řízení nebo v rámci navazujícího povolujícího řízení právem namítat neprovedení posouzení vlivů na životní prostředí, i když již bylo této otázce rozhodnuto. K otázce interpretace Rozhodnutí ESD ve věci C-570/13 z hlediska osob, pro které nemůže mít rozhodnutí o neprovedení posouzení vlivů na životní prostředí závazný účinek, pokud byly vyloučeny z práva iniciovat jeho přezkum, je podstatné stanovisko generální advokátky v této věci. Generální advokátka k této otázce uvádí:

„37. Ze směrnice EIA totiž vyplývá, že se skutečně může jednat pouze o dotčené osoby. Zejména podle čl. 6 odst. 3 a 4 se nemůže na posouzení vlivů na životní prostředí podílet každý, ale jen „dotčená veřejnost“. Článek 1 odst. 2 písm. e) ji definuje jako veřejnost, která je nebo by mohla být ovlivněna rozhodovacími řízeními týkajícími se životního prostředí nebo která má na těchto řízeních určitý zájem. Veřejnosti přitom podle čl. 1 odst. 2 písm. d) směrnice EIA jsou fyzické nebo právnické osoby.

38. Dotčenými osobami v tomto smyslu tedy nemohou být pouze účastníci řízení o předběžném posouzení uznání rakouským právem, totiž navrhovatel/navrhovatelka záměru, spolupracující orgán, mediátor pro životní prostředí a příslušná obec, jakož i některé nevládní organizace.

39. Členy dotčené veřejnosti jsou naopak i sousedé, kteří se tudíž jako takoví mohou dovolávat povinnosti provést posouzení vlivů na životní prostředí, pokud jsou dotčeni rozhodovacím řízením, nebo přinejmenším pokud jsou jím pravděpodobně dotčeni.

40. Společnost EMA nicméně uvádí, že na K. Gruber nelze nahlížet jako na dotčenou sousedku, neboť bydlí ve vzdálenosti několika kilometrů od záměru a vlastní

pouze pronajatou nemovitost v jeho blízkosti. K. Gruber naopak na jednání uvedla, že v této nemovitosti rovněž žije.

41. I kdyby bylo tvrzení společnosti EMA pravdivé, mohlo by postačovat, kdyby se případně vlivy záměru na životní prostředí na nemovitost K. Gruber netýkaly její osoby, ale pouze jejího majetku. Soudní dvůr již uznal, že majetková újma, která je přímým důsledkem vlivů záměru na životní prostředí, spadá pod cíl ochrany sledovaný směrnicí EIA(23). Pokud by K. Gruber vznikla taková újma nebo by přinejmenším vznikla pravděpodobně, byla by v důsledku toho dotčena rozhodovacím řízením ve smyslu čl. 1 odst. 2 písm. e) směrnice EIA. Otázku, zda je třeba očekávat takové dopady, musejí nicméně v konečném důsledku zkoumat příslušné vnitrostátní orgány na základě všech relevantních okolností jednotlivého případu.“

V rozhodnutí soud identifikuje tyto osoby takto: „41 V projednávaném případě z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že Karoline Gruber je „sousedkou“ ve smyslu § 75 odst. 2 Gewerbeordnung, přičemž pod tento pojem spadají osoby, které by mohly být vybudováním, existencí nebo provozem zařízení ohroženy nebo obtěžovány, jakož i osoby, jejichž vlastnictví či jiná věcná práva by mohla být ohrožena. 42 S ohledem na znění tohoto ustanovení je zřejmé, že osoby, které spadají pod pojem „soused“, jsou způsobilé být součástí „dotčené veřejnosti“ ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice 2011/92. Tito „sousedé“ však mají právo podat opravný prostředek jen proti povolení vybudovat nebo provozovat zařízení. Tím, že nejsou účastníky řízení o určení nezbytnosti provést posouzení vlivů, nemohou napadnout toto rozhodnutí ani v rámci případného opravného prostředku proti rozhodnutí o povolení. Omezením práva podat opravný prostředek proti rozhodnutím o určení nezbytnosti provést posouzení vlivů záměru jen na navrhovatele záměru, spolupracující orgány, mediátora pro životní prostředí (Umweltanwalt) a dotyčnou obec, UVP-G 2000 zbaňuje tohoto práva podat opravný prostředek velké množství jednotlivců, mimo jiné také „susedy“, kteří by případně mohli splňovat podmínky stanovené v čl. 11 odst. 1 směrnice 2011/92. Z hlediska vymezení osob, které podle tohoto rozhodnutí ESD musejí mít právo na iniciaci přezkumu rozhodnutí o neprovedení posouzení vlivů je nejpodstatnější následující pasáž rozhodnutí: „správní rozhodnutí o neprovedení posouzení vlivů vydané na základě takovéto vnitrostátní právní úpravy **nemůže bránit jednotlivci, který je součástí „dotčené veřejnosti“ ve smyslu této směrnice a splňuje kritéria stanovená vnitrostátním právem, pokud jde o „dostatečný zájem“, nebo případně „porušování práva“; napadnout toto správní rozhodnutí v rámci opravného prostředku podaného buď proti tomuto rozhodnutí, nebo proti pozdějšímu rozhodnutí o povolení.**

Z této části rozhodnutí jednoznačně plyne, že vnitrostátní právo musí zaručit právo na opravný prostředek resp. právo na iniciaci správního popř. soudního

přezkumu proti rozhodnutí o neprovedení posouzení vlivů (negativnímu závěru zjišťovacího řízení) takovým osobám z řad dotčené veřejnosti, které splňují podmínky vnitrostátního práva vymezujícího buď „dostatečný zájem“ nebo „porušování práva“. Vnitrostátní právo může tuto skupinu osob vymezit, nicméně nemůže ji z tohoto práva vyloučit, popř. nemůže tuto skupinu osob zúžit nad rámec směrnice resp. Aarhuské úmluvy. Stát je přitom vázán základním požadavkem směrnice zakotveném v čl. 11 směrnice, podle kterého: „co představuje dostatečný zájem a porušování práva, určí členské státy v souladu s cílem poskytnout zúčastněné veřejnosti široký přístup k právní ochraně. Za tímto účelem je zájem jakékoli nevládní organizace, která splňuje požadavky uvedené v čl. 1 odst. 2, pokládán pro účely odst. 1 písm. a) tohoto článku za dostatečný. Pro účely odst. 1 písm. b) tohoto článku se předpokládá, že tyto organizace mají práva, která mohou být porušována.“

Otázka aplikovatelnosti rozhodnutí ESD v českém právu a jeho důsledky

Ve světle výše uvedeného je zřejmý význam rozhodnutí pro českou právní úpravu. Zákon č.100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů včetně jeho novely zákonem č. 39/2015 upravuje dva možné a procesně odlišně upravené závěry zjišťovacího řízení, konkrétně jeho tzv. „screeningové“ fáze. V případě pozitivního rozhodnutí se vydává „odůvodněný písemný závěr“, v případě negativního závěru pak správní rozhodnutí. Zároveň zákon taxativně vymezuje okruh osob oprávněných podat proti tomuto rozhodnutí odvolání. Vedle navrhovatele se jedná pouze o dotčenou veřejnost uvedenou v § 3 písm. j) bodu 2 zákona o posuzování vlivů na životní prostředí, tedy o neziskové právnické osoby zabývající se ochranou životního prostředí a splňující další zákonné podmínky. Tato část dotčené veřejnosti má právo též podat proti rozhodnutí soudní žalobu. Zjevně se tedy jedná o výrazně užší okruh osob než předpokládá směrnice, resp. než jak příslušné ustanovení směrnice interpretuje Soudní dvůr v rozhodnutí C-570-13. Právo na iniciaci přezkumu negativního závěru zjišťovacího řízení má podle českého práva tak zjevně pouze část dotčené veřejnosti, což plyne již ze samotné definice dotčené veřejnosti v zákoně o posuzování vlivů na životní prostředí, který ji definuje ve dvou bodech. Právo na iniciaci přezkumu však přiznává pouze jedné ze skupin dotčené veřejnosti (srov. § 3 písm. j) zákona č. 100/2001 Sb.). Těžko lze přitom argumentovat tím, že pouze „organizovaná veřejnost“ neboli neziskové právnické osoby zabývající se ochranou životního prostředí splňují podmínku dostatečného zájmu nebo namítající porušování práva.

Ve světle tohoto rozsudku ESD je tedy česká právní úprava zjevně v rozporu s požadavky směrnice. Jaké jsou možné postupy, které by vedly k interpretaci slučitelné s unijním právem? Lze vůbec stávající právní úpravu interpretovat v duchu komentovaného rozhodnutí Soudního dvora? Při ponechání stranou otázky

změny právní úpravy se pravděpodobně nabízí velmi „krkolomný“ možný přístup soudu, jemuž by oporu skýtalo unijní právo konkrétně článek 11 směrnice ve spojení s rozhodnutím Soudního dvora C-570-13. To by znamenalo připustit mimo jiné i na základě rozhodnutí ESD C-570-13 za osoby oprávněné k iniciaci soudního popř. i správního přezkumu širší okruh osob, konkrétně též osoby spadající pod dotčenou veřejnost vymezenou v § 3 písm. j) bodu 1 zákona o posuzování vlivů na životní prostředí. Oporu ve vnitrostátním právu by mohl poskytnout soudní řád správní (§ 65) a správní řád (§ 27 odst. 2). Soud by se nicméně musel dosti obtížně vypořádat se vztahem těchto obecných ustanovení ke speciální žalobní legitimaci resp. speciálnímu ustanovení o osobách oprávněných podat odvolání vůči rozhodnutí o negativním závěru zjišťovacího řízení upravenému v zákoně o posuzování vlivů na životní prostředí, tedy se vztahem příslušných ustanovení soudního řádu správního a správního řádu k příslušným ustanovením zákona o posuzování vlivů na životní prostředí.

Seznam použité literatury a dalších pramenů:

Zpracováno podle rozsudku Soudního dvora C-570/13 a na základě stanoviska Generální advokátky Juliane Kokott přednesené dne 13. listopadu 2014(1) Věc C-570/13

JUDr. Martina Franková, Ph.D.

*Autorka je odbornou asistentkou
na katedře práva životního prostředí
Právnické fakulty UK v Praze.*

**JUDGMENT OF THE EU COURT – THE INTERPRETATION OF
ARTICLE 11 OF DIRECTIVE 2011/92/EU ON THE ASSESSMENT
OF THE EFFECTS OF CERTAIN PUBLIC AND PRIVATE PROJECTS
ON THE ENVIRONMENT**

Abstract:

This article focused on Judgment of the EU Court (Fifth Chamber) from 16. 4. 2015 No. C-570/13, Karoline Gruber. This request for a preliminary ruling concerns the interpretation of Article 11 of Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment (OJ 2012, L 26, p. 1). The request has been made in proceedings between Ms Gruber, on the one hand, and the Unabhängiger Verwaltungssenat für Kärnten ('UVK'), the EMA Beratungs- und Handels GmbH ('EMA') and the Bundesminister für Wirtschaft, Familie und Jugend (Federal Minister for Economic Affairs, the Family and Youth), concerning a decision authorising the construction and operation of a retail park on land bordering property belonging to Ms Gruber. The Court (Fifth Chamber) hereby rules:

Article 11 of Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment must be interpreted as precluding national legislation, such as that at issue in the main proceedings pursuant to which an administrative decision declaring that a particular project does not require an environmental impact assessment, which is binding on neighbours who were precluded from bringing an action against that administrative decision, where those neighbours, who are part of the 'public concerned' within the meaning of Article 1(2) of that directive, satisfy the criteria laid down by national law concerning 'sufficient interest' or 'impairment of a right'. It is for the referring court to verify whether that condition is fulfilled in the case before it. Where it is so fulfilled, that court must hold that the administrative decision not to carry out such an assessment is not binding on those neighbours.

Keywords:

Environment, Directive 2011/92/EU, Assessment of the effects of certain public and private projects on the environment, Construction of a retail park

☛ Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA ☚

CENA JOSEFA VAVROUŠKA 2015 – VELKÝ ÚSPĚCH STUDENTEK PRÁVNICKÉ FAKULTY UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE V 20. ROČNÍKU

Děkan Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze každoročně vyhlašuje veřejnou soutěž studentských a vědecko-výzkumných prací o Cenu Josefa VAVROUŠKA, která je věnována nejrůznějším aspektům problematiky trvalé udržitelnosti a hodnotám reprezentovaným osobností Josefa Vavrouška.

Josef Vavroušek, bývalý ministr životního prostředí ČSFR a později i pedagog působící na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze, se stal jedním z nejvýznamnějších propagátorů koncepce trvale udržitelného života jakožto odpovědi na globální (a zejména ekologické) problémy současného světa.

Soutěž proběhla letos ve dvou kategoriích – studentské a vědecko-výzkumné. Práce hodnotil Výbor pro Cenu Josefa Vavrouška. Uchazeči byli z okruhu studentů, doktorandů a mladých pracovníků do 35 let. V roce 2015 se zúčastnili autoři dvaceti pěti (25) prací, disertační šest (6), diplomové třináct (13), bakalářské šest (6) z následujících škol:

Masarykova univerzita v Brně	
Fakulta sociálních studií	(1)
Mendelova univerzita v Brně	
Lesnická a dřevařská fakulta	(1)
Univerzita Karlova v Praze	
Fakulta sociálních věd	(9)
Fakulta humanitních studií	(2)
Právnícká fakulta	(5)
Přírodovědecká fakulta	(2)
Univerzita Palackého v Olomouci	
Právnícká fakulta	(3)
University of St. Gallen	(1)
České vysoké učení technické v Praze	(1)

Velkým úspěchem skončila letos soutěž pro studenty Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, katedry práva životního prostředí. V kategorii diplomových prací získala **první místo Tereza Zavadilová** za soutěžní práci: **Právní úprava obecné územní ochrany přírody a krajiny**. Vedoucím a konzultantem byl *doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.* **Třetí místo** v kategorii diplomových prací získala **Zuzana Valová** za soutěžní práci: **Trestní odpovědnost v ochraně životního prostředí**. Vedoucím a konzultantem byl *doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.* Dále Výbor v kategorii disertačních prací udělil jedno první a druhé místo a dvě čestná uznání, přičemž jedno ze dvou čestných uznání získala **Mgr. Pavla Bejčková, Ph.D.** za soutěžní práci: **Trestněprávní ochrana životního prostředí**. Vedoucím a konzultantem byl *Prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.* Ceny byly předány na slavnostním zasedání Vědecké rady Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze ve středu 11. 11. 2015.

Všem oceněným gratulujeme a přejeme jim hodně úspěchů v jejich další odborné práci.

Mgr. Bc. Petr Šedina

JOSEF VAVROUŠEK AWARD 2015

Abstract

Every spring, the Scientific Council of the Faculty of Social Sciences of Charles University in Prague invites applicants for the public **Josef VAVROUŠEK Award**.

Doc. Dr. Josef Vavroušek, former environment minister of Czechoslovakia and later the associated professor at the Faculty of Social Sciences of Charles University in Prague, has become one of the leading promoters of the concept of sustainable living as a response to the global (and especially environmental) problems of the contemporary world.

The competition entries should be concerned with the relationships between Nature, Society and Culture. This orientation could be further elaborated within the following areas:

- Research in the field of risks and opportunities of sustained development;
- Role of public policy in asserting sustained development criteria;
- Human ecology of possible futures;
- Global economic balance and management of natural resources;
- International political system and economic balance (including territorial comparative studies);
- Ethical and spiritual problems of society in connection with sustained development options;
- Role of informatics, mass communications, journalism and education systems in creating and transforming human and cultural values.

Competition is open to Bachelor, Masters and Dissertation Theses defended in the current and past Academic Year, with reviews and results enclosed.

Award categories:

- a) Student** (nature and extent of Bachelor or Diploma Thesis);
- b) Scientific research** (nature and extent of Doctoral Thesis).

In the 2015 in the category of Diploma Thesis won Tereza Zavadilová from Faculty of Law, Charles University, Department of Environmental Law, with her work on the theme of the common area nature protection law. The third-class prize was awarded Zuzana Valová from Faculty of Law, Charles University, Department of Environmental Law, with her work on the theme of the criminal liability in the field of environmental protection in the Czech and Australian law. In the category of Doctoral Thesis obtained Mgr. Pavla Bejčková, Ph.D. a certificate of merit for her work on the theme environmental protection through the criminal law.

ZPRÁVA Z MEZINÁRODNÍ VĚDECKÉ KONFERENCE COFOLA 2015

Ve dnech 16. – 18. dubna 2015 se uskutečnil již devátý ročník konference pro doktorandy a mladé právní vědce COFOLA 2015, pořádaný Právnickou fakultou Masarykovy univerzity společně s Jihomoravským krajem. Organizační tým této konference jako každoročně vyvinul aktivitu směřující k co možná nejpečlivější přípravě této společenskovední události, zajištění kvalitního a hladkého průběhu celé konference a zejména zvýšení prestiže konference a post-konferenčního recenzovaného sborníku. Celá konference se pořádala v reprezentačních prostorech zámecké jízdárny v Lednici, která je součástí Lednicko - valtického areálu, zapsaného na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.

Po organizační stránce nelze pořadatelům vytknout žádné zásadní nedostatky, neboť všichni přihlášení účastníci byli v pravidelných intervalech informováni o jednotlivých před-konferenčních fázích, stejně jako v průběhu konference a po jejím ukončení. Zkvalitnění konferenčních výstupů bylo organizačně zajištěno náročným (a graduujícím) interním recenzním řízením probíhajícím před samým konáním konference, následně zakončeným v poslední fázi externími posudky. Administrativní jednotnost příspěvků zaštiťoval uživatelsky přívětivý manuál pro psaní příspěvků, včetně příspěvkové šablony. V nastavení těchto publikačních pravidel lze pozorovat zacílení organizačního týmu na nastolení sice náročných, ale jednotných a rovných pravidel pro splnění podmínek nejen samotné účasti na konferenci, ale také publikace výstupů – což má bezesporu pozitivní odraz ve výsledné kvalitě příspěvků jednotlivých účastníků konference, resp. ve vytvoření sborníku plného hodnotných příspěvků.

Konferenční program byl zahájen slavnostním otevřením konference v odpoledních hodinách prvního (čtvrtečního) konferenčního dne. Bez zahálení se následně otevřela první jednání ve vybraných sekcích, v nichž se pokračovalo i druhý konferenční den. Konference nabídla bohatou škálu sekcí, v rámci nichž si účastníci mohli vybrat pro ně samotné nejvíce vyhovující a atraktivní témata. Jednalo se v zásadě o česko-slovenské sekce, nutno však upozornit také na anglickou sekci otevírající téma „Current Challenges to Resolution of International (Cross-Border) Disputes“ pod odbornou garancí prof. JUDr. Naděždy Rozehnalové, CSc. a JUDr. Kláry Drličkové, Ph.D., zaměřující se zejména na otázku mezinárodních arbitráží. Dále se jednalo o – s ohledem na rekodifikaci soukromého práva v České republice, ke které došlo s účinností „nového“ občanského zákoníku – žádanou sekci „Nového občanského zákoníku po roce účinnosti pohledem kritické analýzy“, pod vedením odborných garantů prof. JUDr. Naděždy Rozehnalové, CSc., prof. JUDr. Josefa Fialy, CSc., prof. JUDr. Josefa Bejčka, CSc., či JUDr. Petra

Lavického, Ph.D., hledající odpověď na otázky historických vývojových souvislostí, které ovlivnily podobu rekonstrukce, stejně jako dlouhodobějších vývojových tendencí s dopadem na soukromé právo (a to hmotné i procesní). Zároveň se cílem této sekce stalo zhodnocení probíhající a plánované změny legislativy. Dále konference nabídla v dnešní dynamické době aktuální sekci o „Bezpečnosti v mezinárodních a vnitrostátních vztazích“ pod vedením JUDr. Pavla Saláka, Ph.D., vyznačující se snahou pojednat mimo jiné o bezpečnostní otázce nejen z hlediska světového, ale i evropského, kdy od dob Napoleonových se zcela zásadně změnila podoba válečných konfliktů, převažují spíše tzv. konflikty nízké intenzity, na druhou stranu je zde ale nebezpečí radikalismu, extremismu a zejména také terorismu. Sekce „Ochrana a šíření výsledků výzkumu a vývoje, ochrana a šíření vědeckých dat“, reflektující vysoce žádanou právní regulaci trvalého vědecko-sociálního pokroku, a to pod vedením doc. JUDr. Radima Polčáka, Ph.D. a JUDr. Pavla Koukala, Ph.D., se zacítila na veřejnou podporu v oblasti výzkumu a vývoje, veřejné zakázky v oblasti ochrany a šíření vědeckých výsledků, transfer technologií, nakládání s výsledky výzkumu a vývoje v různých dotačních programech, open-access, open data, předávání vědeckých dat, právní ochranu databází, ochranu hospodářské soutěže a šíření vědeckých výsledků a ochranu před manipulací a zneužitím výzkumných dat. Konečně konference nabídla sekci „Vybraných otázek veřejného práva“, členící se, s ohledem na široké spektrum možných konferenčních veřejnoprávních oblastí, dále na subsekcí „Pracovní vztahy při výkonu veřejné správy, služební poměr a jeho soukromoprávní a veřejnoprávní aspekty“, jakožto téma nacházející se na pomezí soukromoprávní a veřejnoprávní regulace, obsahující také otázku odpovědnosti a kontrolních mechanismů ve veřejné správě, či forem rozhodování subjektů veřejné správy. Další subsekcí nesla název „Pojetí deliktů odpovědnosti a jeho aktuální trendy“ představené koncepcí trestní odpovědnosti, a to z hlediska odpovědnosti za vinu, právních následků trestného činu a korelaci trestního práva hmotného a procesního z hlediska odpovědnosti. V rámci veřejnoprávní sekce se pak bylo možné zúčastnit ještě podsekcí „Vybrané otázky finančního práva. Efektivita a racionalita fungování a financování veřejného sektoru.“, vše pod dílčí odbornou garancí prof. JUDr. Zdeňky Gregorové, CSc., JUDr. Aleny Klikové, Ph.D., doc. JUDr. Marka Fryštáka, Ph.D., doc. JUDr. Soni Skulové, Ph.D., a JUDr. Ivany Pařízkové, Ph.D. Konečně, co se zájemců z odborných řad veřejnosti zaměřujících se na problematiku práva životního prostředí a pozemkového práva týče, byla otevřena subsekcí s názvem „Subjekty v oblasti práva životního prostředí“ pod odbornou záštitou doc. JUDr. Ivany Průchové, CSc.

Subsekcí Subjekty v oblasti práva životního prostředí nesla podtitul stále aktuálnosti tohoto tématu, neboť jsou to právě subjekty, díky kterým se právo životního prostředí v běžném životě realizuje a nabývá konkrétní podoby. Přestože je

právo životního prostředí odvětvím veřejnoprávním, nezřídka má přesah do sféry soukromého práva. Subjekty práva životního prostředí toto uplatňují a prosazují, stejně tak ale může být prosazováno vůči nim. Podoba subjektů, jejich charakteristika, avšak také aplikace práva prostřednictvím nich, to vše bylo námětem pro odbornou diskuzi přihlášených účastníků. Subsekcce tak byla naplněna zajímavými (povětšinou zcela konkrétními, úzce specifikovanými) tématy účastníků z řad odborné veřejnosti, povětšinou studentů doktorského studia českých právnických fakult (na půdě konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity v Brně mohli být se ctí přivítáni taktéž studenti Právnické fakulty Karlovy univerzity v Praze). Přínosná byla též „mezioborová“ účast odborníků vycházejících z Mendlovy univerzity v Brně. Čtvrteční i páteční jednání v této sekci obsáhlo aktuální témata „Role nevládních organizací při ochraně životního prostředí“ představené JUDr. Petrou Humlíčkovou, Ph.D., „Veřejnost, NGO`s a jaderné elektrárny prezentované Mgr. Bc. Eduardem Kloboučkem“, „Fundace jako subjekty práva životního prostředí“ – do jejichž zákoutí účastníky přenesl Mgr. Tomáš Svoboda, „Subjekty navazujících řízení na EIA podle stavebního zákona“ ztvárněné Mgr. Michalem Matoušem.

S příspěvky vystoupily také autorky této zprávy o konferenci, a sice Mgr. Zuzana Ježková s tématem „Zastupitel obce jako ochránce environmentálních zájmů – aktivní legitimace k návrhu na zrušení opatření obecné povahy“, a Mgr. Kateřina Švarcová, která se zabývala obcí jako orgánem ochrany přírody a krajiny v rámci ochrany dřevin a povolování jejich kácení. Do problematiky státu jako subjektu zodpovědného za znečištění ovzduší z pohledu aktuální judikatury byli účastníci vneseni Mgr. Dominikem Židkem, téma „Subjekty ochrany životního prostředí při provádění změn v terénu v přirozeném korytě vodního toku – vybrané otázky ad hoc“ představil Mgr. Pavel Půček. Mgr. Lukáš Krejčík pojednal o vlastníku zvířete a jeho právním postavení ve světle nového občanského zákoníku, téma „Subjekty v českém lesním právu“ prezentoval Mgr. Ondřej Zemandl. Závěrem jednání byla řešena problematika myslivecké stráže prezentovaná Mgr. Bc. Hanou Musilovou.

Konferenční jednání vyústilo v plodnou diskuzi nad řešenými tématy. Nezbyvá, než zájemcům o problematiku uvedených příspěvků doporučit otevření post-konferenčního sborníku a zahloubat se do podnětných myšlenek, ať už teoreticko-či aplikačně právního rázu. Ve sborníku se čtenáři budou moci seznámit také s judikaturními argumenty a vývojovými trendy rozhodovací činnosti této doby. Domníváme se, že pro samotné účastníky konferenční jednání přineslo podněty pro další bádání, ale nejenom to – zároveň příjemnou atmosféru a kvalitní, hodnotný vědecko-společenský zážitek.

V podvečer pátečního dne byla ukončena jednání ve všech sekcích, následovalo slavnostní ukončení konference s vyhlášením nejlepších příspěvků jednotlivých sekcí, a taktéž nejlepšího konferenčního příspěvku vůbec. V rámci sekce Subjekty v oblasti práva životního prostředí rozhodli o nejlepších příspěvcích (jak jinak než demokratickým hlasováním) sami účastníci, přičemž ocenění získali díky originalitě, podnětnosti a vůbec atraktivitě a aktuálnosti tématu Mgr. Dominik Žídek a Mgr. Zuzana Ježková.

Třetí konferenční den byl věnován posledním fázím bohatého doplňkového programu, který konference nabízela již od prvního dne, a účastníci se jej mohli libovolně zúčastnit. Díky vskutku skvostné lokaci konferenčního místa, které je turisticky atraktivní zónou, měli účastníci možnost prohlídky lednického zámku a přilehlých zahrad. V okolí zámeckých jízdáren se pak nabízela celá řada kulturního a sportovního vyžití – například prohlídka skleníku, minaretu, popř. možnost zaběhat si na čerstvém vzduchu.

Příspěvky všech sekcí se stanou výstupem post-konferenčního recenzovaného sborníku příspěvků z česko-slovenských sekcí v elektronické podobě, který bude přístupný prostřednictvím vědeckého portálu Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Jak již bylo řečeno výše, díky poměrně náročnému recenznímu řízení lze očekávat skutečně kvalitní výstupy všech účastníků. Nezbývá než podotknout, že konference COFOLA 2015 opětovně prokázala, že je výbornou možností, jak v přátelském, vědecky i společensky podnětném prostředí prezentovat výsledky vědecké aktivity a publikační činnosti, výstupy projektů a prohlubovat či získávat kontakty s kolegy z jiných pracovišť. Domníváme se, že nejen našim jménem, ale také za ostatní účastníky konference můžeme opětovně poděkovat organizačnímu týmu konference, a zároveň popřát mnoho sil do dalších ročníků. Nechť jsou minimálně stejně tak nebo i více úspěšné, jako ročníky dosavadní.

*Mgr. Zuzana Ježková a Mgr. Kateřina Švarcová
autorky jsou doktorandkami na Právnické fakultě
Masarykovy univerzity v Brně*

REPORT FROM THE 9TH YEAR OF THE INTERNATIONAL LAW CONFERENCE COFOLA

Abstract

The article reports about the 9th year of the international law conference Cofola which took place on 16th – 18th April 2015 in Lednice, Czech Republic. The conference was organized by the Faculty of Law of the Masaryk University in cooperation with the South Moravian Region and offered to its participants many sections and subsections from different fields of law since almost every department of the Faculty of Law of the Masaryk University opened its own section. As expected, the most attractive subsections for lawyers dealing with environmental and land law was the subsection titled “Entities in the field of environmental law”, organized in the section “Selected questions of the public law”. Issues of the above mentioned subsection have proved to be very topical. Therefore, the conference had not only a professional and academic extent but also it was a great debating experience. During the conference many topics were presented and discussed. Papers were often thought-provoking and inspiring. The conference made a great contribution to legal theory and practice of lawyers. For the sake of completeness it is necessary to mention that papers shall be published in the collection of papers, which will be freely available from the scientific website of Faculty of Law of the Masaryk University.

Odborný seminář na téma „Stav a výhled životního prostředí v ČR a EU“

Dne 9. června 2015 se v Jednacím sále Senátu Parlamentu České republiky uskutečnil mezinárodní odborný seminář na téma „Stav a výhled životního prostředí v ČR a EU“. Hosty byl mimo jiné ministr životního prostředí ČR Richard Brabec a výkonný ředitel Evropské agentury pro životní prostředí Hans Bruyninckx.

Ráda bych se zaměřila na vystoupení pana Bruyninckxe, a to asi z důvodu jeho takřkajíc celoevropské perspektivy na životní prostředí. Hodnotil vývoj evropského přístupu k ochraně životního prostředí a vytyčil tři hlavní cíle ochrany životního prostředí, kterými jsou přírodní zdroje, biodiverzita a nízko-uhlíková budoucnost. Není nutné dodávat, že vše ve vztahu k lidskému zdraví („*health and well-being*“). Dvěma slovy bych jeho příspěvek shrnula jako nutnost systemizovat. Sice jsme se správně zaměřili na oxidy síry a halony ve vzduchu, nitridy ve vodě a rozvoj ekologického zemědělství. Nicméně aby bylo dosaženo cílů pro rok 2030 a 2050, což jsou následující mezníky ochrany životního prostředí, je nutno tuto především systemizovat, tedy přestat se starat tolik o jednotlivosti a řešit je v celkovém pohledu, v celkovém systému. Dle pana Bruyninckxe je nutno řešit ochranu složek jako celek, a to především ve světle ochrany lidského zdraví. Připomněl tím stěžejní bod 7. akčního programu EU pro životní prostředí. Krom toho uvedl, že nelze na „evropské“ životní prostředí pohlížet jako na oddělené od „amerického“ nebo „afrického“. Ochranu životního prostředí je třeba provádět mezinárodně, jelikož typicky v rozvojových zemích porušované principy ochrany se projeví i v Evropě, a řešením je pomoci právě v těchto rozvojových zemích. Řekl, že v tomto případě se jedná pouze o globální přístup k systemizaci ochrany životního prostředí.

Dále pan Bruyninckx ve svém vystoupení uvedl, že pokud má být cílů pro rok 2050 dosaženo, je třeba řešit současné problémy komplexně. Za největší nedostatky přitom pokládá změnu klimatu, neustálý úbytek biodiverzity a neobnovitelné přírodní zdroje a jejich využívání. Změnu klimatu uvedl do souvislosti s pojmem „*urban heat*“, neboli volně přeloženo jako přehřívání měst, zejména velkých metropolí. To způsobuje především doprava a průmysl. Zde uvedl, že co se týče celkového fenoménu změny klimatu, toto současné přehřívání aglomerací je jeho nejhroživější částí, a je třeba řešit ho změnou systémovou, v tomto případě úplně jiným uspořádáním měst jako takových. Dodal, že se nedomnívá, že by tento problém zcela vyřešila doprava poháněná alternativními zdroji energie.

Úbytek biodiverzity je problémem, který je podle Hanse Bruyninckxe do značné míry negativně ovlivněn právě výše uvedenou změnou klimatu. Ta poškozují celkově ekosystémy, a důsledkem je úbytek rozmanitosti jak fauny, tak flory. V této souvislosti je třeba nacházet tzv. „*nature-based solutions*“.

A konečně využívání přírodních zdrojů. Zde poznamenám, že pan Bruyninckx za celou dobu svého vystoupení nepoužil rozlišení obnovitelné a neobnovitelné zdroje. Používal pouze výrazu přírodní zdroje, což by se dle mého názoru dalo vyložit tak, že veškeré zdroje využívané nad míru únosnosti jsou zdroji neobnovitelnými. Čili obnovitelnost je zcela relativní pojem. V této souvislosti používal výrazu „*earth boundaries*“, tedy míněno tak, že i možnosti Země jsou omezené, a je třeba si to uvědomovat při veškerých lidských činnostech. V tomto smyslu je třeba interpretovat i princip trvale udržitelného rozvoje, protože do roku 2050 při setrvání současného stavu již dávno, a možná nezvratně, tyto „*earth boundaries*“ překročíme. Například z intenzivně těžebných prvků na Zemi již dnes přibližně dvacet je na hranici vyčerpání.

Na druhou stranu řečník připustil, že některé oblasti doznaly pozitivních změn a nadále se zlepšují. Například uvedl, že se odkládá méně odpadu na skládky a snižuje se množství emisí vypouštěných do ovzduší. První souvisí s efektivnějším využíváním surovin a druhé dle pana Bruyninckxe především s efektivnějším využíváním alternativních („*renewal*“) zdrojů energie jako je solární či energie ze spalování biomasy. Nicméně poznamenal, že prostor pro zlepšování tam stále je.

Na závěr uvedu jednu z poznámek pana Bruyninckxe. Velice zajímavý a bohužel znepokojivý postřeh byl, že podle něj již není na místě označovat ochranu životního prostředí „pro budoucí generace“. Řekl, že ta po desetiletí mlhavá představa budoucí generace už neplatí, protože se jedná o tuto generaci, o dnešní generaci. My dnes nejsme schopni spolehlivě zjistit, jaké důsledky bude mít stav ovzduší či používané chemikálie a jejich kombinace v roce 2015, 2000 či 1990 na zdravotní stav současné generace a jak se na něm podepíše do roku 2050. Jak ovlivní „*brain development*“ dnes narozených dětí. Zde učinil poznámku MUDr. Radim Šrám, DrSc. z Ústavu experimentální medicíny Akademie věd České republiky, který potvrdil, že z četných výzkumů vyplývá, že současný stav ovzduší a v něm obsažené chemikálie a především jejich kombinace poškozují lidský mozek, a to zejména děti, a v budoucnu bude jedním z hlavních příčin kardiovaskulárních nemocí.

Ať už s výše uvedeným tvrzením souhlasíme nebo nikoliv, domnívám se, že z objektivního hlediska bylo třeba tyto názory a informace čtenářům, kteří nebyli na vystoupení osobně přítomni, zprostředkovat, s tím, že každý si může učinit svůj vlastní názor.

Mgr. Tereza Michálková
autorka příspěvku je doktorandkou
na katedře práva životního prostředí
Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze
♠♠

**SYNTHESIS REPORT OF THE CONFERENCE
THE EUROPEAN ENVIRONMENT STATE AND OUTLOOK
2015 HELD IN THE SENATE OF THE CZECH REPUBLIC
PARLIAMENT ON 9TH JUNE 2015**

Abstract

The article mainly refers to speech made by the executive director of European Environment Agency Mr. Bruyninckx who summarized progress achieved and yet to be achieved by the most approximate horizons of environment protection in Europe and in global context. The speech included synthesised information about main problems and aims of present environment. The aims corresponded with the aims of the 7. Environmental Action Plan and these are biodiversity protection, natural resources usage according to sustainable development and human health protect in general. Mr. Bruyninckx expressed quite a satisfaction with improvement made by the EU states and also with the Czech republic itself yet he emphasised that there is still a lot of matters to be enhanced such as carbon production and level of the Czech Republic air pollution altogether. The main topic of the speech was making changes that are of a systemic nature because only these changes can really make difference and can reach the aims of EU for horizons 2035 and 2050.

PRÁVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ V POLSKU, ČESKU A SLOVENSKU PO ŠESTNÁCTÉ

Ve dnech 5. – 8. září 2015 se uskutečnil v polském lázeňském přímořském letovisku Pogorzelica na pobřeží Baltského moře již 16. ročník tradiční mezinárodní polsko-česko-slovenské vědecké konference z oboru právo životního prostředí.¹ Akce se uskutečnila na pozvání Právnické fakulty Univerzity Štětín a Polského sdružení práva ochrany životního prostředí Wrocław. Předmětem letošní konference byla témata „Rozvoj oboru práva životního prostředí jakožto právní, pedagogické a vědecké disciplíny“. Referáty účastníků se věnovaly čtyřem podtématům: 1) věda v právu životního prostředí, 2) směry rozvoje práva životního prostředí, 3) organizace veřejné správy, 4) environmentální politika.

Na padesát účastníků z vědeckých pracovišť právnických fakult veřejnoprávních univerzit, akademií věd a soudních tribunálů všech tří partnerských zemí na konferenci tři dny rokovalo nad zvolenými tématy předmětné právní úpravy a srovnávalo je mezi sebou. Příspěvky představené během konference budou obsahem společné vědecké publikace (monografie v polském a anglickém jazyce), která by měla vyjít péčí Právnické fakulty Univerzity Štětín na přelomu roku.

Účastníky přivítal vedoucí katedry práva životního prostředí a prorektor pro vědu a mezinárodní spolupráci Univerzity ve Štětíně Prof. dr. hab. Marek Górski. V úvodní sekci věnované vývoji vědy práva životního prostředí vystoupili s polským příspěvkem prof.dr.hab. Wojciech Radecki, Dr. H.C. a Mgr. Daria Danecka (oba z Institutu právní vědy Polské akademie věd ve Wroclavi). Ve svém příspěvku se věnovali nejen historii vědy v oblasti práva životního prostředí, ale poukázali i na kořeny vzešlé z vědy v oblasti práva ochrany přírody a krajiny. Připomněli zejména osobnosti polské vědy, kteří stáli u zrodu práva životního prostředí a práva ochrany přírody a krajiny, jako byli Jan Gwalbert Pawlikowski, Adam Wodziczko či Wladyslaw Szafer.

Na jejich vystoupení navázal za Českou republiku doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D., který shrnul vývoj vědy v oblasti práva životního prostředí v Československu a České republice od 60. let minulého století do současné doby. Vyzdvihl otce průkopníky z éry socialistického práva doc. Zdeňka Madara z Československé akademie věd a prof.Boleslava Pospíšila z Masarykovy univerzity v Brně. Dále charakterizoval vědu po roce 1989 v univerzitním prostředí veřejnoprávních univerzit (Praha, Brno, Olomouc, Plzeň) a konečně i úlohu České společnosti pro právo životního prostředí a mezinárodní kontakty české vědy práva životního prostředí.

¹ Toto tradiční setkání pedagogů, vědeckých pracovníků, soudců, advokátů a doktorandů se poprvé uskutečnilo již v roce 2000. Přehled dosavadních patnácti ročníků byl představen v Českém právu životního prostředí č.2/2014 (36), str. 144-148.

V druhé sekci, zaměřené na rozvoj práva životního prostředí jako právního odvětví, vystoupil za Českou republiku vedoucí katedry práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze Prof. Milan Damohorský, a to s příspěvkem Směry rozvoje práva životního prostředí v Československu a České republice. V rámci příspěvku zmínil i rozvoj oboru právo životního prostředí jako pedagogické disciplíny. Za Slovensko vystoupila prof. Soňa Košičiarová, která přestavila vývoj práva životního prostředí u našich východních sousedů, přičemž připomněla vedle vývoje práva po roce 1989 i kořeny počínaje 19. stoletím.

V sekci Organizace veřejné správy na úseku ochrany životního prostředí za Českou republiku vystoupili doc. JUDr. Ivana Průchová, CSc. a Mgr. Jakub Hanák, Ph.D. (oba z katedry práva životního prostředí a pozemkového práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně). Věnovali se zejména vývoji v oblasti obecné a speciální státní správy na úseku ochrany životního prostředí v Československu a po roce 1989.

V poslední sekci věnované environmentální politice a aktuálním otázkám rozvoje práva životního prostředí vystoupila za Českou republiku JUDr. Veronika Tomoszková, Ph.D. z katedry správního práva Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Ve velmi dynamicky podaném příspěvku poukázala na kladné a záporné rysy současné české i evropské unijní environmentální politiky.

Velký dík ke zduaru konference patří nejenom organizátorům, ale hlavně nestorovi spoluzakladateli těchto tradičních konferencí, prof. Radeckimu, který se již tradičně ujal tlumočení většiny příspěvků z češtiny do polštiny, přičemž tentokrát mu zdatně sekundoval prof. Damohorský, který některé příspěvky v rámci všech čtyř sekcí pro změnu překládal z polštiny do češtiny. Patří jim za to nejen dík, ale i obdiv.

V rámci konference se uskutečnila odborná terénní exkurze zaměřená na praktické otázky práva životního prostředí, mimo jiné účastníci navštívili Ptačí oblast soustavy Natura 2000 Wybrzeze Trzebiatowske PLB 320010, vyhlášenou podle směrnice EU č.147/2009/EU, a polského zákona o ochraně přírody.

Na závěr konference prof. Radecki, prof. Górski a prof. Damohorský zformulovali závěry konference a předali symbolickou štafetu slovenským kolegům. Na podzim 2016 přivítá Univerzita v Trnavě již 17. ročník. Tématem bude Právo na příznivé životní prostředí.

doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

Abstract

The 16th annual international scientific Polish-Czech-Slovak conference relating to the environmental law took place on 5th – 8th September 2015. Faculty of Law of the University in Szczecin, Department of environmental law, and Polish Society for Environmental Law was this year the organizers of the traditional conference. Academic lawyers dealing with the environmental law (academic lawyers from Czech, Polish and Slovak universities as well as from Czech Institute of State and Law of Academy of Science and Polish Institute of Law of Academy of Science) are traditional participants of this conference. The topics of this conference – 1) Science in the field of environmental law, 2) Evolution of the environmental Law, 3) Public administration in the environmental protection and 4) Environmental policy, was based on lecture, reports and discussions. Lectures were conducted in the Training Center of the University Szczecin in the village Pogorzelica, on the Baltic coast.

◀ RECENZE A ANOTACE ▶

Tomoszková, V., Vícha, O., Vopařilová, V.: Praktikum z práva životního prostředí. Praha: Leges, 2013, 192 s., ISBN 978-80-87576-71-7.

Praktikum práva životního prostředí je dílem kolektivu vědeckých a pedagogických pracovníků Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Přestože je *Praktikum* určeno především jako komplexní studijní pomůcka studentům Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci pro efektivnější studium dvousemestrálního předmětu Právo životního prostředí, popř. pro studium předmětů v bakalářském programu Základy práv životního prostředí a vybrané otázky práva životního prostředí, nemůže nezaujmout i studenty jiných právnických fakult, případně jiné zájemce o právo životního prostředí. Nelze totiž než přisvědčit autorům, že právo životního prostředí svým širokým dosahem není jen okrajovou záležitostí, se kterou se právníci setkávají zřídka, ale naopak se jedná o oblast, která se stále častěji objevuje, avšak je pro řadu praktiků nesrozumitelná, příliš obsáhlá, komplexní, technická. Zkrátka kvalitní základy práva životního prostředí získané ještě při studiu na právnické fakultě mohou absolventům při nástupu do praxe poskytnout velkou výhodu.

Jelikož je *Praktikum* určeno především studentům, je úvod věnován právě jim. Úvod je jakýmsi návodem a radou, jak s praktikem pracovat. Klíčové jsou pro *Praktikum* případové studie obsažené v každé z kapitol. Z tohoto důvodu jsou také v úvodu zvýrazněny klíčové prvky, na které je třeba se zaměřit při řešení konkrétního případu.

Praktikum je rozděleno do čtrnácti kapitol. Ocenit je třeba již strukturu kapitol. Každá kapitola je uvedena seznamem právních předpisů, následující výčtem klíčových slov vztahujících se k dané problematice. Nedílnou součástí každé kapitoly je stručný úvod do tématu, který čtenáře rychle a srozumitelně seznámí s řešenou problematikou. Ústředním prvkem každé kapitoly je případová studie, která se opírá o reálné situace z praxe. Každá případová studie je doplněna příslušnými otázkami. V kapitole jsou obsažena i praktická cvičení, aktivity či kontrolní otázky, které pomohou zvládnout danou problematiku. Závěr každé z kapitol obsahuje odkaz na doporučenou odbornou literaturu, ale především, což je nutné velmi ocenit, výběr a citace ze soudní judikatury, a to jak českých soudů (Ústavního soudu, Nejvyššího správního soudu, popř. Nejvyššího soudu), ale i Soudního dvora EU. Zejména pro studenty je velmi praktické místo pro poznámky na konci každé kapitoly.

Prvá kapitola je věnována úvodu do práva životního prostředí. Pozornost je zaměřena především na principy a ústavní základy práva životního prostředí. V této kapitole je třeba ocenit příklady konkrétních ustanovení právních předpisů, do kterých se dané principy práva životního prostředí promítají.

Další kapitola se zaměřuje na správní úřady, jejich činnost a nástroje na úseku ochrany životního prostředí. Velmi praktickou je přehledná posloupnost rozhodovacích procesů obsažená v této kapitole. Díky ní je možno si udělat jasný obrázek o procesu výstavby záměru počínajícího prakticky územním plánováním a končícím uvedením záměru do provozu.

Třetí kapitola se zabývá problematikou role obce v ochraně životního prostředí. Na praktických cvičeních je možno zorientovat se v problematice rozhodování obce v samostatné a přenesené působnosti nebo ověřit si znalosti v oblasti práv občanů obce, kterými mohou ovlivnit rozhodování obce v oblasti životního prostředí.

Kapitola čtyři se věnuje otázce vlastnictví a ochraně životního prostředí. Pátá kapitola obsahuje případovou studii a cvičení věnující se veřejnosti v ochraně životního prostředí. Následující kapitola se již věnuje posuzování vlivů na životní prostředí. Kapitola obsahuje i schéma posuzování vlivů na životní prostředí podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, neboli procesu EIA. Toto schéma tak čtenáři poslouží především k základní orientaci v poměrně složitém procesu, kterým EIA bezpochyby je. V praktických cvičeních není opomenuta ani otázka kategorizace jednotlivých záměrů dle přílohy č. 1 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí.

Na kapitolu věnující se procesu EIA navazuje část věnující se integrované prevenci. Obdobně jako v předchozí kapitole jsou i v této části zahrnuta praktická cvičení, pomocí kterých je čtenář seznámen s typy záměrů, které obligatorně vyžadují integrované povolení.

Osmá kapitola se zabývá zákonem č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, a jeho roli v ochraně životního prostředí. Následuje kapitola věnující se odpovědnosti v oblasti ochrany životního prostředí. V této kapitole je zahrnuta nejen tabulka kompetencí České inspekce životního prostředí při řešení závadných stavů, ale také schéma ekologicko-právní odpovědnosti, což je třeba zejména ze studijních hledisek vyzdvihnout. Ocenit je nutné také hojnou judikaturu citovanou k této problematice.

Za tuto kapitolu je řazena tzv. opakovací studie, na níž si čtenář může ověřit své znalosti získané v předchozích kapitolách.

Ochrana zemědělského půdního fondu a lesa je tématem desáté kapitoly. Praktický je zejména přehled správních aktů, vydávaných na základě zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu. Následují další ka-

pitoly věnující se jednotlivým složkám životního prostředí, tedy přírodě a krajině, vodě, ovzduší. Témata jednotlivých kapitol uzavírá nakládání s odpady. *Praktikum* uzavírá velmi praktický slovníček pojmů a odkazy na důležité webové adresy.

Přestože je kniha vhodná zejména studentům Právnické fakulty Univerzity Palackého, své uplatnění bezpochyby najde i na jiných právnických fakultách, zejména pro účely seminární výuky. Nalézt může své čtenáře i mezi dalšími zájemci o právo životního prostředí, zejména díky svému praktickému zaměření s využitím reálních právních situací a řešení konkrétních právních případů. Informace obsažené v této publikaci tedy mohou využít všichni, kdo se ve své praxi věnují otázkám souvisejícím s právem životního prostředí.

Mgr. Aleš Mácha

*doktorand na katedře správního práva a správní vědy
Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci*

Abstract

The reviewed publication is the Commentary on the Czech Act No. 201/2012 Coll., on ambient air protection. On 1 September 2012 the new Act No. 201/2012 Coll. comes into force. The Czech legislation reflects the requirements of the European Union set by the ambient air quality directives, mainly the Directive 2004/107/EC (for arsenic, cadmium, mercury, nickel and polycyclic aromatic hydrocarbons) and the Directive 2008/50/EC on ambient air quality and cleaner air for Europe was adopted. The commentary is the first book in area of environmental law literature regarding clean air protection. Authors of this publication worked in public administration, courts and advocacy.

Morávek Jiří, Tomášková Veronika, Bernard Michal, Vícha Ondřej: Zákon o ochraně ovzduší. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 435 s., ISBN 978-80-7400-477-3.

Je tomu již více než dva roky co nabyl účinnosti zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší (převážná část jeho ustanovení nabyla účinnosti ke dni 1. září 2012). I přes tuto poměrně dlouhou dobu od nabytí účinnosti zákona představuje komentář k tomuto zákonu od autorů J. Morávka, V. Tomáškové, M. Bernarda a O. Víchy jedinou publikaci svého druhu v české odborné literatuře. Velkým kladem komentáře je, že se nejen soustředí na změny a novinky oproti dřívější právní úpravě na úseku ochrany ovzduší obsažené v zákoně č. 86/2002 Sb., ale často čtenáři novou právní úpravu s původní srovnává (např. za všechny vymezení a rozšíření definic některých starých a nových pojmů v oblasti ochrany ovzduší v § 2 nebo komentář k administrativně-právním nástrojům ochrany ovzduší v § 11 zákona o ochraně ovzduší). Samozřejmostí je i citace použitelné soudní judikatury k příslušnému komentovanému ustanovení zákona, a to jak judikatury Nejvyššího správního soudu, tak i hojně Soudního dvora Evropské unie.

Komentář vychází ze stavu ke dni 1. května 2013. Od této doby byl sice komentovaný zákon o ochraně ovzduší dvakrát novelizován (zákonem č. 64/2014 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím kontrolního řádu, a zákonem č. 87/2014, kterým se mění zákon o ochraně ovzduší), nikoli však zásadním způsobem, a tudíž příslušné komentáře k novelizovaným ustanovením (zejména § 11, 12, 28, 29) vyžadují pouze drobnou úpravu a komentář tak vůbec neztrácí na aktuálnosti.

Vzhledem k tomu, že komentář, jak píše sami autoři v předmluvě, má za cíl nejen podrobně popsat jednotlivá ustanovení zákona o ochraně ovzduší a uvést souvislosti mezi jednotlivými právními nástroji ochrany ovzduší, ale také vyjádřit pohled autorů na aplikaci komentovaných ustanovení zákona a upozornit na dílčí aplikační nedostatky platné právní úpravy, představuje autorský kolektiv ideální kombinaci. Předně všichni z autorů působili v různých obdobích na Ministerstvu pro životní prostředí, které bylo hlavním zpracovatelem a předkladatelem návrhu komentovaného zákona. Někteří z autorů pak mají zkušenosti a pohled na problematiku ze sféry soukromé (J. Morávek), resp. činnosti v neziskové organizaci či advokátní praxi (M. Bernard). Zastoupení pak nechybí ani ve sféře akademické (O. Vícha). Dle mého názoru je pak takovéto složení autorského kolektivů velkou devizou předkládaného komentáře a odráží se v jeho kvalitě a praktickém zaměření.

Vedle již zmíněné hojně zastoupené soudní judikatury musím také velmi ocenit to, že součástí komentáře k některým ustanovením jsou přímo i relevantní přílohy zákona o ochraně ovzduší, které čtenáři velmi usnadní orientaci a práci s komentářem a zákonem samotným.

Pokud bych měl vyzdvihnout některé z částí komentáře, pozornost určitě zaslouží poměrně obsáhlá část komentáře věnující se stanoviskům, závazným stanoviskům a rozhodnutím orgánu ochrany ovzduší (str. 109-163, resp. komentář k § 11 až 13). Pro aplikační praxi je jistě velmi přínosná úvodní pasáž k této části komentáře, která nejen v úvodu upozorňuje na změny a novinky v této oblasti oproti dřívější právní úpravě, ale zejména srozumitelně přibližuje jednotlivé instituty či správní akty, jako jsou např. vyjádření, závazná stanoviska, stanoviska nebo rozhodnutí. Drobnou výtkou je snad pouze malá četnost odkazů na příslušná ustanovení správního řádu.

Velmi zajímavým a autory velmi vhodně zpracovaným novým nástrojem v oblasti ochrany ovzduší je vydání závazného stanoviska ve vztahu k silniční dopravě dle § 11 odst. 1) písm. b) zákona o ochraně ovzduší. Závazné stanovisko podle výše uvedeného ustanovení se vydává v případě umístění stavby pozemní komunikace a parkoviště o zákonem stanovené intenzitě provozu a kapacity parkovacích státní. Autory nejsou v této souvislosti opomenuty vazby na stavební zákon, resp. rozhodnutí o umístění stavby, což velice vítám.

Další částí komentáře, kterou bych velice rád zmínil, a která může zaujmout především čtenáře z řad členů obecních zastupitelstev, jsou podmínky a způsob vyhlášení nízkoemisních zón. Byť tento institut obsahoval již § 7a zákona č. 86/2012 Sb., nejsou nízkoemisní zóny stále v praxi běžným jevem, spíše přesněji řečeno zatím nebyla ještě v České republice žádná nízkoemisní zóna vyhlášena. Přestože zřejmě k vyhlášení první nízkoemisní zóny dojde v roce 2016 v Praze, jsem přesvědčen, že předkládaný komentář bude právě tou vhodnou pomůckou pro přípravu vyhlášení nízkoemisních zón v dalších obcích.

Jelikož je problematika práva na přístup k informacím stále velmi aktuální a v jistých ohledech i kontroverzní, je nutno v neposlední řadě velmi ocenit část komentáře věnující se povinně aktivně zveřejňovaným informacím např. o úrovni znečištění či opatřeních přijatých ke zlepšení úrovně kvality ovzduší. Tato část jistě ocení především pracovníci orgánů ochrany ovzduší.

Celkové je předkládaný komentář na vysoké odborné úrovni, nabízí praktické pohledy a rady na řadu nových institutů zákona o ochraně ovzduší, které navíc podrobně a velmi srozumitelně čtenáři vysvětluje. Svou cestu si proto najde nejen ke státní správě, obecní či krajské samosprávě ale jistě také k akademickým pracovníkům, široké čtenářské veřejnosti, která se o problematiku ochrany ovzduší zajímá a v neposlední řadě také především k provozovatelům stacionárních zdrojů znečišťujících ovzduší.

Mgr. Aleš Mácha

← PŘEHLED NOVÉ LEGISLATIVY →**Sbírka zákonů (červenec – listopad 2015)****Částka 75**

Nařízení vlády č. 182/2015 Sb., o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky.

Vyhláška č. 184/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 65/2015 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva dopravy č. 223/1995 Sb., o způsobilosti plavidel k provozu na vnitrozemských vodních cestách, ve znění pozdějších předpisů.

Částka 76

Nařízení vlády č. 185/2015 Sb., o podmínkách poskytování dotací v rámci opatření zalesňování zemědělské půdy a o změně některých souvisejících nařízení vlády.

Částka 79

Vyhláška č. 191/2015 Sb., kterou se zrušuje vyhláška č. 195/2007 Sb., kterou se stanoví rozsah stanovisek k politice územního rozvoje a územně plánovací dokumentaci, závazných stanovisek při ochraně zájmů chráněných zákonem č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, ve znění pozdějších předpisů, a podmínky pro určení energetických zařízení.

Vyhláška č. 192/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 389/2004 Sb., o opatřeních pro tlumení slintavky a kulhavky a k jejímu předcházení a o změně vyhlášky č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdolávání nákaz a nemocí přenosných ze zvířat na člověka, ve znění vyhlášky č. 356/2004 Sb.

Částka 81

Č. 199/2015 Sb. Nález Ústavního soudu ze dne 30. června 2015 sp. zn. Pl. ÚS 21/14 ve věci návrhu na zrušení zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě, nebo jeho jednotlivých ustanovení.

Částka 82

Zákon č. 201/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 158/2000 Sb., o vyhledávání, průzkumu a těžbě nerostných zdrojů z mořského dna za hranicemi pravomocí států a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Částka 83

Zákon č. 204/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Částka 84

Zákon č. 206/2015 Sb., o pyrotechnických výrobcích a zacházení s nimi a o změně některých zákonů (zákon o pyrotechnice).

Nařízení vlády č. 207/2015 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 178/2011 Sb., o stanovení některých pyrotechnických výrobků, podmínek, za nichž lze uskutečnit jejich dovoz, a vzoru žádosti o udělení povolení.

Nařízení vlády č. 208/2015 Sb., o technických požadavcích na pyrotechnické výrobky a jejich uvádění na trh.

Částka 87

Vyhláška č. 212/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 170/2010 Sb., o bateriích a akumulátorech a o změně vyhlášky č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady, ve znění pozdějších předpisů.

Částka 91

Vyhláška č. 217/2015 Sb., o vymezení zón ochrany přírody Krkonošského národního parku.

Částka 92

Zákon č. 222/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 223/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 169/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 25/2008 Sb., o integrovaném registru znečišťování životního prostředí a integrovaném systému plnění ohlašovacích povinností v oblasti životního prostředí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

Částka 93

Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií).

Vyhláška č. 225/2015 Sb., o stanovení rozsahu bezpečnostních opatření fyzické ochrany objektu zařazeného do skupiny A nebo skupiny B.

Vyhláška č. 226/2015, o zásadách pro vymezení zóny havarijního plánování a postupu při jejím vymezení a o náležitostech obsahu vnějšího havarijního plánu a jeho struktury.

Částka 94

Vyhláška č. 227/2015 Sb., o náležitostech bezpečnostní dokumentace a rozsahu informací poskytovaných zpracovateli posudku.

Vyhláška č. 228/2015 Sb., o rozsahu zpracování informace veřejnosti, hlášení o vzniku závažné havárie a konečné zprávy o vzniku a dopadech závažné havárie.

Vyhláška č. 229/2015 Sb., o způsobu zpracování návrhu ročního plánu kontrol a náležitostech obsahu informace o výsledku kontroly a zprávy o kontrole.

Částka 95

Vyhláška č. 230/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 78/2013 Sb., o energetické náročnosti budov.

Č. 231/2015 Sb. Nález Ústavního soudu ze dne 11. srpna 2015 sp. zn. Pl. ÚS 1/15 ve věci návrhu na zrušení obecně závazné vyhlášky statutárního města Přerova č. 2/2010 ze dne 14. června 2010 o stanovení některých povinností při přepravě sypkých a obdobných materiálů na území statutárního města Přerova.

Částka 96

Nářízení vlády č. 232/2015 Sb., o státní energetické koncepci a o územní energetické koncepci.

Částka 97

Vyhláška č. 234/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 118/2013 Sb., o energetických specialistech.

Částka 98

Sdělení Ministerstva vnitra o opravě tiskových chyb v zákoně č. 40/2009 Sb.

Vyhláška č. 237/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 52/1997 Sb., kterou se stanoví požadavky k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bezpečnosti provozu při likvidaci hlavních důlních děl, ve znění pozdějších předpisů.

Částka 99

Vyhláška č. 240/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění

biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli, ve znění pozdějších předpisů.

Částka 100

Nařízení vlády č. 242/2015 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 458/2013 Sb., o seznamu výchozích a pomocných látek a jejich ročních množstevních limitech.

Nařízení vlády č. 243/2015 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek.

Částka 101

Vyhláška č. 248/2015 Sb., o podrobnostech provádění zpětného odběru pneumatik.

Částka 104

Vyhláška č. 257/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 103/2010 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o právu na informace o životním prostředí.

Částka 107

Vyhláška č. 264/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 5/2011 Sb., o vymezení hydrogeologických rajonů a útvarů podzemních vod, způsobu hodnocení stavu podzemních vod a náležitostech programů zjišťování a hodnocení stavu podzemních vod.

Částka 108

Zákon č. 266/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 267/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 268/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Částka 109

Vyhláška č. 269/2015 Sb., o rozúčtování nákladů na vytápění a společnou přípravu teplé vody pro dům.

Vyhláška č. 270/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 352/2008 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady z autovraků, vybraných autovraků, o způsobu vedení jejich evidence a evidence odpadů vznikajících v zařízeních ke sběru a zpracování autovraků a o informačním systému sledování toků vybraných autovraků (o podrobnostech nakládání s autovraky), ve znění pozdějších předpisů.

Částka 116

Vyhláška č. 280/2015 Sb., o stanovení ochranných pásem přírodního léčivého zdroje peloidu ložiska Komárovské blato a vymezení konkrétních ochranných opatření.

Částka 117

Nařízení vlády č. 283/2015 Sb., o stanovení prostředků státního rozpočtu podle § 28 odst. 3 zákona o podporovaných zdrojích energie pro rok 2016.

Částka 119

Vyhláška č. 288/2015 Sb., o provádění ohňostrojných prací.

Vyhláška č. 289/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/1988 Sb., o používání výbušnin, ve znění pozdějších předpisů.

Částka 120

Nařízení vlády č. 291/2015 Sb., o ochraně zdraví před neionizujícím zářením.

Částka 121

Nařízení vlády č. 292/2015 Sb., o Chráněné krajinné oblasti Brdy.

Vyhláška č. 293/2015 Sb., o vymezení zón ochrany přírody Chráněné krajinné oblasti Brdy.

← ČASOPIS "ČESKÉ PRÁVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ" →**Informace o časopisu**

Od roku 2001 vydává Česká společnost pro právo životního prostředí, členka Rady vědeckých společností Akademie věd ČR, ve spolupráci s katedrou práva životního prostředí Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze recenzovaný odborný vědecký časopis **České právo životního prostředí**. První číslo vyšlo 30. září 2001. Časopis je registrován u Ministerstva kultury, evidenční číslo MK ČR E11476 a má přiděleno od Národní technické knihovny mezinárodní standardizované číslo periodik ISSN 1213-5542.

Dne 4. 2. 2014 zařadila Rada pro výzkum, vývoj a inovace časopis České právo životního prostředí na Seznam recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

Časopis České právo životního prostředí je v České republice jediný svého druhu, a například na Slovensku podobně zaměřené periodikum dosud neexistuje. Posláním a obsahovým zaměřením časopisu je výchovně vzdělávací, vědecká a informační činnost v oblasti práva životního prostředí včetně environmentální politiky, jejímž cílem je rozvoj práva životního prostředí v podmínkách České republiky a Evropské unie. Tematicky se věnuje mezinárodnímu, evropskému unijnímu, mezinárodnímu srovnávacímu a českému právu.

Pravidelnými rubrikami časopisu jsou původní odborné vědecké články v recenzované rubrice "Téma", dále komentáře k novým právním úpravám, zprávy z vědeckých konferencí, informace o správních a soudních judikátech, přehled vývoje legislativy, recenze a anotace odborné literatury, programech realizujících státní environmentální politiku, apod. Časopis by měl ve svých výsledcích přispět k právní a ekologické výchově, vzdělávání a osvětě veřejnosti, jak laické, tak především odborné z oblasti státní správy, soudnictví, územních samospráv, vysokého a středního školství, podnikatelských kruhů, občanského sektoru, apod.

Časopis je vydáván obvykle 2 x ročně (pololetně) nákladem 400 kusů. Od roku 2001 vyšlo dosud celkem 38 čísel. Plné verze starších čísel časopisu jsou k dispozici též v elektronické podobě ve formátu pdf na internetové stránce <http://www.cspzp.com/casopis.html>. Časopis je tištěn na ekologickém papíru splňujícím mezinárodní ekologické normy ISO 14001 a certifikáty EMAS, FSC, PEFC a ECF.

THE JOURNAL "ČESKÉ PRÁVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ"

The journal *České právo životního prostředí* (Czech Environmental Law Review) is a peer-reviewed journal with ISSN 1213-5542, published by the Czech Society for Environmental Law since 2001 and registered by Ministry of Culture under evidence number MK ČR E11476. The journal *České právo životního prostředí* is prepared in the collaboration with the Department of Environmental Law, Faculty of Law, Charles University, Prague.

The journal *České právo životního prostředí* is indexed since 2014 on the List of Reviewed Czech journals by the The Government Council for Science, Research and Innovation.

The Journal *Czech Environmental Law Review* is the first and currently one specialized peer-reviewed journal concerned with environmental law and environmental policy in the Czech Republic. Through the journal the Czech Society for Environmental Law provide updated and detailed information on a current development of research, legislation and jurisdiction in the Czech, European and International environmental law, as well as on new publication, Society's activities that are under preparation and on other news in this field. The journal is opened to all authors who are interested in the environmental law, both Czech and foreign. Chief-editor is Doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D., e-mail address: stejskal@prf.cuni.cz.

The thematic pieces to be published in journal are reviewed by two specialists in the field concerned, who decide whether the text is suitable for publication or make comments, which are subsequently sent to the author.

☛ POKYNY PRO AUTORY PŘÍSPĚVKŮ ☚**Pokyny pro autory příspěvků do časopisu
České právo životního prostředí****I.**

Rukopis redakci zasílejte v elektronické verzi, a to na e-mailovou adresu stejskal@prf.cuni.cz

II.

Rukopis je třeba redakci nabídnout v podobě, v jaké má být publikován. Musí obsahovat jméno autora (jméno, příjmení, tituly); název v češtině (slovenštině) a angličtině; český (slovenský) a anglický abstrakt v rozsahu 1500 znaků; tři až pět klíčových slov v češtině (slovenštině) a angličtině; seznam literatury citované v textu; případnou dedikaci na vědecký projekt (v rámci něhož příspěvek vznikl). Samotný text příspěvku může být i v jiném jazyce než čeština, slovenština, angličtina. Minimální text nabízeného příspěvku činí zpravidla 4 normostrany, příspěvky určené pro hlavní rubriku „Téma“ minimálně 10 normostran.

III.

Rukopis by měl splňovat následující formální požadavky – velikost písma 12, nadpisy 14, typ písma Times New Roman, nebo Ariel nebo Calibri, řádkování 1,5. Elektronická verze rukopisu musí být zpracována v některém z obecně dostupných tiskových editorů (např. MS Word). Preferovaná přípona souboru je .doc nebo .docx, případně .rtf.

IV.

Poznámky v rukopisu je třeba číslovat průběžně a zařadit dole na stránce v poznámce pod čarou (poznámky patové), nikoliv na konci příspěvku. Veškeré citace je třeba provádět v souladu s ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2

V.

Součástí rukopisu mohou být i tabulky, grafy, fotografie. Autor vždy uvede citaci zdroje a autorství fotografie, případně vysvětlující titulek (legendu) k tabulce, grafu, fotografii. Redakce si vyhrazuje právo vytisknout tabulku, graf, fotografii jen černobíle.

VI.

Autoři jsou plně odpovědní za jazykovou a formální úroveň rukopisu, která je jedním z dílčích kritérií celkového hodnocení. Redakce provádí pouze nezbytné základní jazykové úpravy přijatých textů.

VII.

Redakce předpokládá, že nabízený rukopis nebyl dosud publikován v jiném periodickém tisku. Redakce očekává, že ji autoři budou informovat o skutečnosti, že celý rukopis nebo jeho část nebo některé podstatné výsledky již byly publikovány v jiné publikaci na úrovni článku v recenzovaném vědeckém časopise nebo monografii. V případě předložení rukopisu vycházejícího z kvalifikační studentské práce, je třeba tuto skutečnost redakci sdělit.

VIII.

Poskytnutím rukopisu (autorského díla) redakci bere autor na vědomí, že dílo bude po svém zveřejnění v časopise České právo životního prostředí poskytnuto k online přístupu uživatelům Internetu na webové stránce České společnosti pro právo životního prostředí. Do přijetí k publikaci je autor oprávněn redakci sdělit, že poskytnutí svého díla k online přístupu nepovoluje. Autorova práva k dalšímu užití díla tím nejsou dotčena.

IX.

Při veškeré korespondenci jsou autoři povinni uvádět vždy své kontaktní údaje: jméno s uvedením všech titulů, pracoviště (u doktorandů vysokou školu), e-mail a poštovní adresu pro zaslání autorských výtisků.

X.

Rukopis, který nesplňuje formální náležitosti vyplývající z těchto Pokynů, nemůže být přijat do recenzního řízení nebo z něj může být vyrazen.

INFORMATION FOR AUTHORS

The manuscript has to be sent as electronic document to **stejskal@prf.cuni.cz**

The manuscript has to be in required format, font size 12, headlines 14, line spacing 1,5 lines, etc. It has to contain name of the author, title of the article in Czech and English, abstract in Czech and English, key words, bibliography and eventually dedication for a project. Length of the article is supposed to be 4 pages, in case of the main topic 10 pages. Author is liable for proper citations which have to be inserted as footnotes, not endnotes. The citations have to follow citation rules ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2. It is presumed that the manuscript has not been published before. After publishing in the Journal Czech Environmental Law Review the article will be available online on the website of the society. The manuscript that does not comply with these guidelines cannot be accepted for review process or it can be discarded.

☛ ZÁSADY RECENZNÍHO ŘÍZENÍ ☚

Zásady recenzního řízení v rámci časopisu České právo životního prostředí

1. Předmět recenzního řízení

- 1.1 Standardnímu anonymnímu recenznímu řízení zpravidla podléhají odborné příspěvky určené pro klíčovou rubriku časopisu „Téma“, tedy původní autorské příspěvky představující výsledky či dílčí výsledky původního výzkumu, zaměřené obvykle na monotematický problém, dosud nepublikované v jiném tištěném periodiku či na internetu.
- 1.2 Příspěvky do ostatních pravidelných rubrik časopisu podléhají zjednodušenému recenznímu řízení, pokud si redakční rada příspěvek nevyhradí k standardnímu recenznímu řízení.
- 1.3 Za obsah jednotlivých příspěvků odpovídají jejich autoři, otištěné příspěvky v časopisu České právo životního prostředí nemusí vyjadřovat názory redakce ani redakční rady.
- 1.4 Důvodem odmítnutí otištění nabídnutého příspěvku může být i skutečnost, že nabídnutý rukopis byl již publikován v jiném českém periodiku či na internetu.

2. Postup před zahájením recenzního řízení

- 2.1 Redakce prostřednictvím šéfredaktora přijímá nabídky příspěvků na otištění v časopise.
- 2.2 Redakční rada má právo kdykoli si vyžádat k nahlédnutí, případně posouzení, rukopisy příspěvků nabídnuté redakci, včetně těch, které obvykle nejsou určeny k recenznímu řízení (například informace o životním jubileu či v budoucnu pořádané vědecké konferenci).
- 2.3 Redakce má právo odmítnout nabídnutý příspěvek, pokud se domnívá, že nesplňuje základní požadavky kladené na odborný text nebo výrazně vybočuje z oblasti práva životního prostředí a příbuzných oborů. Toto rozhodnutí musí zdůvodnit před redakční radou časopisu, pokud si to redakční rada vyžádá.
- 2.4 Redakce může autorovi doporučit provedení jazykových, formálních i obsahových úprav ještě před tím, než nabídnutý rukopis postoupí do standardního či zjednodušeného recenzního řízení. V případě, že autor odmítne navržené změny provést, redakce jeho nabídnutý příspěvek, tak jak jej autor odevzdal, postoupí do standardního či zjednodušeného recenzního řízení.

3. Průběh recenzního řízení

- 3.1** Každý příspěvek nabídnutý redakci časopisu podléhá posouzení redakce (případně redakční rady, vyhradí-li si toto), zda bude určen pro rubriku „Téma“. Takové příspěvky budou podrobeny standardnímu anonymnímu recenznímu řízení. O přijetí do standardního či zjednodušeného recenzního řízení i o jeho následném výsledku je autor informován šéfredaktorem.
- 3.2** V standardním anonymním recenzním řízení je příspěvek posuzován dvěma recenzenty vybranými zpravidla z členů redakční rady nebo okruhu odborníků doporučeného členem redakční rady nebo, pokud si toto vyhradí, redakční radou.
- 3.3** Autor a recenzenti zůstanou navzájem anonymní. Recenzent není zaměstnancem stejného pracoviště jako autor či jeden ze spoluautorů a není ani jakýmkoliv jiným způsobem v konfliktu zájmů ohledně recenzovaného příspěvku.
- 3.4** Recenzent, který přijal posuzování nabídnutého rukopisu, posoudí text obvykle ve lhůtě 4 týdnů a vypracuje odborný recenzní posudek. V jeho závěru bude doporučení, zda má redakce příspěvek přijmout k otištění a) bez úprav, b) s úpravami, c) přepracovat, nebo d) odmítnout příspěvek otisknout. Ve všech případech je nutné uvést zdůvodnění.
- 3.5** Na základě posudků recenzentů šéfredaktor autorovi sdělí, zda redakce časopisu a) rukopis přijímá bez výhrad k otištění, b) požaduje přepracování rukopisu, c) požaduje úpravy rukopisu nebo d) odmítá přijmout rukopis k otištění. V případě, že autora žádá o přepracování, o úpravy nebo jeho text odmítá, uvede i nejzávažnější důvody. Konečné rozhodnutí o přijetí či zamítnutí příspěvku činí ve všech případech šéfredaktor nebo, vyhradí-li si toto, redakční rada.
- 3.6** Výsledek standardního anonymního recenzního řízení je závazný pro autora nabídnutého příspěvku, který je povinen do termínu určeného šéfredaktorem zapracovat připomínky recenzentů, není-li stanoveno v bodě 3.7. jinak. V případě neprovedení přepracování či provedení nedostatečné úpravy autorského příspěvku si redakce nebo redakční rada vyhrazuje právo odmítnout předmětný autorský příspěvek publikovat.
- 3.7** V případě autorova nesouhlasu s posudkem recenzenta může autor zaslat redakci dopis či email s důvody nesouhlasu, který šéfredaktor předloží příslušným recenzentům ke stanovisku. Toto stanovisko tlumočí autorovi. Nedojde-li ke shodě recenzentů a autora, rozhodne o otištění příspěvku šéfredaktor, případně předloží autorův text redakční radě ke konečnému rozhodnutí, vyhradí-li si rada toto rozhodnutí.
- 3.8** Za recenzní posudek se považuje i oponentský posudek, pokud jde o publikaci kvalifikační práce či její podstatné části obhájené na vysoké škole. Recenzní

posudek se nevyžaduje v případech publikace textu odborných přednášek proslovených před vědeckou radou příslušné vysoké školy či její fakulty v rámci habilitačního nebo jmenovacího řízení.

3.9 Pro zjednodušené recenzní řízení platí ustanovení o standardním recenzním řízení obdobně, s tím, že postačí jeden posudek člena redakční rady.

4. Redakční rada

Redakční rada se sestává z významných odborníků na problematiku práva životního prostředí a ostatních souvisejících oborů. Členy redakční rady jmenuje představenstvo České společnosti pro právo životního prostředí. Redakční rada se usnává nadpoloviční většinou hlasů svých členů.

5. Závěrečné ustanovení

Tyto zásady včetně jejich změn schvaluje na základě čl. 12 svých stanov představenstvo České společnosti pro právo životního prostředí.

PRINCIPLES OF THE REVIEW PROCEEDINGS

The review proceedings of academic journal articles intended to be published in the main section of the Journal Czech Environmental Law Review, which is “the Topic”, has different levels. The articles are considered by two different reviewers chosen from the editorial board and one professional recommended by the editor or by member of editorial board. The author and the reviewer are supposed not to know each other. Based on the consideration the article can be accepted for review or sent back with objections or comments. The author can be asked to change the article. The article then goes to anonymous review proceeding which is supposed to bring different opinions about the article and open the ways either to publish the article or to refuse. Both possibilities have to be justified by the reviewer.

